

T.C

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MALİYE ANABİLİM DALI

**TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYECİLİK
UYGULAMALARI: ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
ÖRNEĞİ**

Servet TAŞDELEN

1430214033

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Ceyda ŞATAF

ISPARTA-2017

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

Öğrencinin Adı Soyadı	Servet Tardelen
Anabilim Dalı	Medya
Tez Başlığı	Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulanıyor: Antalya Büyükşehir Belediyesi Örneği
Yeni Tez Başlığı ¹ (Eğer değişmesi önerildi ise)	

Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği hükümleri uyarınca yapılan Yüksek Lisans Tez Savunma Sınavında Jürimiz 02/08/2014 tarihinde toplanmış ve yukarıda adı geçen öğrencinin Yüksek Lisans tezi için;

☒ OY BİRLİĞİ

☐ OY ÇOKLUĞU²

ile aşağıdaki kararı almıştır.

- ☒ Yapılan savunma sınavı sonucunda aday başarılı bulunmuş ve tez **KABUL** edilmiştir.
☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda tezin **DÜZELTİLMESİ**³ kararlaştırılmıştır.
☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda aday başarısız bulunmuş ve tezinin **REDDEDİLMESİ**⁴ kararlaştırılmıştır.

TEZ SINAV JÜRİSİ	Adı Soyadı/Üniversitesi	İmza
Danışman	Yrd. Doc. Dr. Ceyda İZTAFA / SDÜ	
Jüri Üyesi	Yrd. Doc. Dr. Edo GİNEK / SDÜ	
Jüri Üyesi	Yrd. Doc. Dr. Mustafa İZTAFA / İktisadi Bilimler Fakültesi	
Jüri Üyesi		
Jüri Üyesi		

¹ Tez başlığının DEĞİŞTİRİLMESİ ÖNERİLDİ ise yeni tez başlığı ilgili alana yazılacaktır. Değişme yoksa çizgi (-) konacaktır.

² OY ÇOKLUĞU ile alınan karar için muhalefet gerekçesi raporu eklenmelidir.

³ DÜZELTME kararı için gerekçeli jüri raporu eklenmeli ve raporu tüm üyeler imzalamalıdır.

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM-ÖĞRETİM VE SINAV YÖNETMELİĞİ Madde 28-(4) Tezi hakkında DÜZELTME kararı verilen öğrenci sınav tarihinden itibaren en geç üç ay içinde gereğini yaparak tezini aynı jüri önünde yeniden savunur.

⁴ Tezi REDDEDİLEN öğrenciler için gerekçeli jüri raporu eklenmeli ve raporu tüm üyeler imzalamalıdır. Tezi reddedilen

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYESİ ÇALIŞMANIN, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.

Servet TAŞDELEN

02.03.2017

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'S. Taşdelen'.

Bu tez Süleyman Demirel üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından 4664 YL1-16 No'lu yüksek lisans projesi ile desteklenmiştir.

(TAŞDELEN, Servet, *Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Antalya Büyükşehir Belediyesi Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2017)

ÖZET

Dünyada yaşanan gelişmeler ve değişim, devlet yönetiminde yerleşme olgusunu beraberinde getirmiştir. Yerleşme ile beraber halka en yakın yerel yönetim birimleri olan belediyelerin önemi artmış bu önem ile belediyeler, yerel toplumsal ihtiyaçları karşılamak ve sosyal hizmet faaliyetleri gerçekleştirmek için bir takım sosyal politika faaliyetleri ile önemli görevler üstlenmiştir. Belediyelerin sosyal faaliyetlerini arttıran ve belediyelere yeni bir takım görevler yükleyen anlayışa da sosyal belediyecilik denilmektedir.

Sosyal belediyecilik; halk sağlığı, eğitim, çevreye yönelik hizmetlerin yanı sıra toplumdan dışlanmış dezavantajlı gruplara (kadın, yaşlı, dul, engelli, hasta, yoksul, ihtiyaç sahibi vb. kimseler) aynı ve nakdi yardım sağlamayı belediyelere yükleyen sosyal bir modeldir.

Üç bölümden oluşan bu çalışmada; ilk olarak refah devleti kavramı ve tarihsel süreç içindeki gelişimi ele alınmıştır. İkinci bölümde ise; sosyal belediyecilik kavramı, fonksiyonları ve Dünya’da ve Türkiye’de gelişim süreci incelenmiştir. Üçüncü bölümde sosyal belediyecilik uygulamaları kapsamında Antalya Büyükşehir Belediyesi faaliyetleri analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Refah Devleti, Sosyal Belediyecilik, Dezavantajlı Gruplar, Antalya Büyükşehir Belediyesi.

(TAŞDELEN, Servet, *Social Municipalty Applications In Turkey: Antalya Metropolitan Municipalty Example*, Master'sThesis, Isparta, 2017)

ABSTRACT

The developments and changes experienced in the world brought together the localization in the state administration. With the localization, the importance of municipalities, which are the nearest local public administration units, has increased. With this importance, municipalities have taken important duties with social policy activities to meet local social needs and social service activities. The concept of increasing the social activities of the municipalities and assigning new tasks to the municipalities is called social municipality.

Social municipality; Is a social modality that carries out the same kind of financial assistance to municipalities as well as public health, education, environmentally oriented services as well as disadvantaged groups (women, elderly, widowed, disabled, sick, poor, needy etc.).

In this three part study; Firstly the concept of welfare state and its development in the historical process. In the second part; Social municipality concept, functions and development process in the world and in Turkey. In the third chapter, activities of Antalya Metropolitan Municipality were analyzed within the context of social municipality applications.

Key Words: Welfare State, Social Municipality, Disadvantaged Group, Antalya Metropolitan Municipalty.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR DİZİNİ	viii
TABLolar DİZİNİ	x
GRAFİKLER DİZİNİ	xii
ÖNSÖZ.....	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM REFAH DEVLETİ

1. REFAH DEVLETİ / SOSYAL DEVLET.....	3
1.1. Kavramsal Çerçeve.....	3
1.2. Refah Devletinin Tarihsel Süreci	6
1.3. Refah Devletinin Tarihsel Süreç İçindeki Gelişim Aşamaları	7
1.3.1. Refah Devleti Öncesinden Sanayi Devrimi'ne Kadar Olan Dönem (1880 Öncesi)	8
1.3.2. Refah Devleti'nin Doğuşu: Sanayi Dönemi (1880-1914)	10
1.3.3. 1. ve 2. Dünya Savaşları Arası Dönem: 1914-1945 Dönemi.....	14
1.3.4. Refah Devleti Anlayışının Yaygınlaşması: Refah Devletinin Altın Çağı (1945-1975).....	18
1.3.5. 1975'ten Günümüze Kadarki Dönem: Refah Devletinin Krizi	23
2. REFAH DEVLETİNİN AMAÇLARI	25
2.1. Gelir Dağılımında Adaleti Sağlamak ve Yoksullukla Mücadele Etmek.....	26
2.2. Fırsat Eşitliği Sağlamak.....	27
2.3. Sosyal Güvenliği Sağlamak.....	28
2.4. Tam İstihdamı Sağlamak ve İşsizlikle Mücadele Etmek	29
2.5. Ekonomik Büyümeyi ve Kalkınmayı Sağlamak	30
2.6. Sosyal Denge ve Barışı Sağlamak.....	31

3. REFAH DEVLETİNİN ARAÇLARI	32
3.1. Geniş Anlamda Sosyal Politika Araçları	32
3.1.1. Kamu Harcamaları ve Vergileme	32
3.1.2. Regülasyonlar ve Fiyat Kontrolleri Politikası.....	35
3.1.3. Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT)	36
3.1.4. Planlama Politikası.....	37
3.1.5. Kamulaştırma ve Devletleştirme Politikası	38
3.2. Dar Anlamda Sosyal Politika Araçları	39
3.2.1. Sosyal Sigorta	39
3.2.2. Sosyal Yardım.....	40
3.2.3. Sosyal Hizmet	40
3.2.4. Sosyal Tazmin.....	41
4. TÜRKİYE’DE REFAH DEVLETİ ANLAYIŞININ GELİŞİMİ ve DÖNÜŞÜMÜ ..	42
4.1. Osmanlı imparatorluğu Dönemi	42
4.1.1. Tanzimat’a Kadar Olan Dönem (1299-1839).....	42
4.1.2. Tanzimat’tan Cumhuriyet’e kadar Olan Dönem (1839-1923)	44
4.2. Cumhuriyet Dönemi	45
4.2.1. Cumhuriyetin İlk Yılları ve Tek Parti Dönemi (1923-1945).....	46
4.2.2. Menderes’ten 1980 Darbesine Kadar Olan Dönem (1945-1980).....	47
4.2.3. 1980’den Günümüze Türkiye’de Refah Devleti (1980-2017).....	49

İKİNCİ BÖLÜM

REFAH DEVLETİN YERELDEKİ GÜCÜ: SOSYAL BELEDİYESİCİLİK

1. REFAH POLİTİKALARIN UYGULANMASINDA YEREL YÖNETİMLERİN DÖNÜŞÜMÜ	51
1.1. Sosyal Belediyecilik Kavramı ve Tanımı.....	52
1.2. Sosyal Belediyeciliğin Temel Fonksiyonları	55
1.2.1. Sosyalleştirme, Sosyal Kontrol ve Rehabilitasyon	56
1.2.2. Mobilize Etme, Yönlendirme, Kılavuzluk ve Rehberlik Etme.....	57
1.2.3. Yardım Etme, Gözetme	57
1.2.4. Yatırım	58

2. DÜNYA’DA SOSYAL BELEDİYECİLİK ANLAYIŞININ GELİŞİMİ: ÜLKE	
ÖRNEKLERİ	58
2.1. Belediye Sosyalizmi Örneği: İngiltere	59
2.2. Güçlü Sosyal Devlet Geleneği: İsveç	63
2.3. Katılımcı Refah Modeli Örneği: Fransa	65
2.4. İspanya’da Sosyal Belediyecilik	67
3. TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYECİLİĞİN GELİŞİM SÜRECİ	69
3.1. Osmanlı İmparatorluğu Dönemi.....	69
3.2. Cumhuriyet Dönemi	71
4. TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYECİLİK FAALİYETLERİNİN YASAL	
ÇERÇEVESİ	75
4.1. 5393 Sayılı Belediye Kanunu Kapsamında Belediyelerin Sosyal Belediyeciliğe	
İlişkin Görevleri	76
4.2. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununda Büyükşehir Belediyelerinin	
Sosyal Belediyeciliğe İlişkin Görevleri.....	78
4.3. 6360 Sayılı Yeni Büyükşehir Belediyeleri Yasası’nda Sosyal Belediyecilik	79
5. TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI	81
5.1. Çocuklara Yönelik Sosyal Belediyecilik Uygulamaları.....	81
5.2. Gençlere Yönelik Sosyal Belediyecilik Uygulamaları.....	82
5.3. Yaşlılara Yönelik Sosyal Belediyecilik Uygulamaları.....	83
5.4. Engellilere Yönelik Sosyal Belediyecilik Uygulamaları.....	83
5.5. Kadınlara Yönelik Sosyal Belediyecilik Uygulamaları	84
5.6. Yoksullara ve Kimsesizlere Yönelik Sosyal Belediyecilik Uygulamaları.....	85
5.7. İşsizlere Yönelik Sosyal Belediyecilik Uygulamaları.....	86
5.8. Afetzedelere Yönelik Sosyal Belediyecilik Uygulamaları.....	86
5.9. Eğitim Hizmetlerinde Sosyal Belediyecilik Uygulamaları	87
5.10. Sağlık Hizmetlerinde Sosyal Belediyecilik Uygulamaları	88
5.11. Spor Hizmetlerinde Sosyal Belediyecilik Uygulamaları.....	89
5.12. Kültürel faaliyetlerde Sosyal Belediyecilik Uygulamaları.....	89

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SOSYAL BELEDİYECİLİK
FAALİYETLERİ ÜZERİNE GENEL BİR DEĞERLENDİRME

1. ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	91
1.1. Tarihsel gelişimi	91
1.2. Nüfus Durumu	92
1.3. Organizasyon Şeması	93
1.4. Antalya Büyükşehir Belediyesinde Sosyal Belediyecilik Hizmetlerini Sunan Birimler	95
2. ARAŞTIRMA BULGULARININ ANALİZİ.....	97
2.1. Araştırmanın Amacı	97
2.2. Araştırmanın Yöntemi	97
2.3. Araştırmanın Sınırları.....	97
2.4. Stratejik Planlama İle İlgili Genel Bilgiler	98
2.4.1. Antalya Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planında Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Analizi (2007-2019).....	98
2.4.1.1. 2007-2011 Yılları Arası Stratejik Planda Sosyal Belediyecilik.....	98
2.4.1.2. 2010-2014 Yılları Arası Stratejik Planda Sosyal Belediyecilik.....	100
2.4.2.3. 2015-2019 Yılları Arası Stratejik Planda Sosyal Belediyecilik.....	103
2.5. Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporlarında Sosyal Belediyecilik Analizi (2007-2015)	106
2.5.1. Kadınlara Yönelik Sosyal Hizmetler	106
2.5.1.1. ASPEM (Antalya Sağlık ve Psikolojik Eğitim Merkezi) Hizmetleri....	107
2.5.1.2. Kadın Sığınma Evi	107
2.5.1.3. Kadın-Erkek Eşitliği Koordinasyon Bürosu	109
2.5.1.4. Kibelya Bebek Projesi.....	110
2.5.2. Yaşlılara Yönelik Sosyal Hizmetler	111
2.5.2.1. Huzurevi Hizmeti	111
2.5.2.2. Mavi Ev Projesi.....	113
2.5.2.3. Yarım Elma Projesi	113
2.5.2.4. Evde Bakım Hizmeti	114

2.5.3. Engellilere Yönelik Sosyal Hizmetler	116
2.5.3.1. Engelli Danışma Merkezi.....	116
2.5.3.2. Görme Engelliler Sesli Kütüphanesi Hizmetleri.....	117
2.5.3.3. Engelsiz Taksi Projesi	119
2.5.3.4. Beyaz Baston Kullanma ve Bağımsız Hareket Etme Projesi.....	119
2.5.3.5. Özgür Yaşam Grubu Projesi	120
2.5.3.6. Tekerlekli Sandalye Basketbol Eğitim Programı	120
2.5.3.7. Engelliler İçin Sosyal Projeler ve Kültürel Faaliyetler	120
2.5.4. Topluma Yönelik Sosyal Hizmetler	121
2.5.4.1. Aile Eğitim ve Sosyal Hizmet Merkezleri	121
2.5.4.1.1. Danışmanlık Hizmetleri	122
2.5.4.1.2. Okul Öncesi Eğitimi Hizmeti.....	122
2.5.4.1.3. Masal Okulu Projesi.....	123
2.5.4.1.4. Seminer/Eğitim Hizmetleri	124
2.5.4.1.5. Yaz Okulları Projesi.....	125
2.5.4.1.6. Gençlik Eğitim ve Danışma Merkezi.....	126
2.5.4.2. Topluma Yönelik Diğer Sosyal Hizmetler ve Projeler	127
2.5.5. Antalya Büyükşehir Belediyesi Ayni ve Nakdi Yardımlar Projesi	127
2.5.5.1. Sosyal Kart Projesi.....	128
2.5.5.2. Ekmek Yardımı Projesi.....	128
2.5.5.3. Aşevi Yardımı	129
2.5.5.4. Sosyal Yardım Merkezi.....	131
2.5.6. Ayaktan Teşhis ve Tedavi Hizmeti.....	133
2.5.7. Ağız ve Diş Sağlığı Merkezleri	134
2.5.8. İlaç Toplama Kampanyası Projesi	135
2.5.9. Sanat ve Mesleki Eğitim Faaliyetleri.....	135
2.6. Antalya Büyükşehir Belediyesi Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri Performans	
Sonuç Analizi (2007-2015)	138
SONUÇ ve DEĞERLENDİRME.....	161
KAYNAKÇA	165
ÖZGEÇMİŞ.....	176

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	:	Avrupa Birliği
ABB	:	Antalya Büyükşehir Belediyesi
ABD	:	Amerika Birleşik Devletleri
ABD	:	Amerika Birleşik Devletleri
AESHM	:	Aile Eğitim Sosyal Hizmetler Merkezi
AK PART�	:	Adalet ve Kalkınma Partisi
AKBEM	:	Atatürk Kültür Bilgi Eğitim Merkezi
ASMEK	:	Antalya Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları
ASPEM	:	Antalya Sağlık ve Psikolojik Eğitim Merkezi
BEL-MEK	:	Ankara Büyükşehir Belediyesi Meslek Eğitimi Kursu
BEL-TEK	:	Ankara Büyükşehir Belediyesi Teknik Eğitim Kursu
BM	:	Birleşmiş Milletler
BUSMEK	:	Bursa Meslek Edindirme ve Beceri Kursları
CHP	:	Cumhuriyet Halk Partisi
DPT	:	Devlet Planlama Teşkilatı
GAMEK	:	Gaziantep Meslek Edindirme ve Beceri Kursları
GETEM	:	Görme Engelliler Teknoloji Eğitim Merkezi
GSMH	:	Gayri Safi Milli Hasıla
ILO	:	Uluslararası �alı�ma �rg�t�
�SMEK	:	�stanbul Meslek Edindirme ve Beceri Kursları
�ZMEB	:	�zmir Meslek Edindirme ve Beceri Kursları
KAYMEK	:	Kayseri Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursu
K�T	:	Kamu �ktisadi Te�ebb�s�
KO-MEK	:	Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Meslek ve Sanat Eğitimi Kursu
Md.	:	Madde
OECD	:	Ekonomik Kalkınma ve ��birliği �rg�t�
SDP	:	Sosyal Demokrat Parti
SFIO	:	Sosyalist Parti
ss.	:	Sayfadan Sayfaya
STK	:	Sivil Toplum Kuruluşları

SYDTF	:	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu
TL	:	Türk Lirası
UNDP	:	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNFPA	:	Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu
vb.	:	Ve Benzeri
WHO	:	Dünya Sağlık Örgütü
yy.	:	Yüzyıl

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Bazı Ülkelerde Refah Devletinin İlk Uygulama Alanları.....	13
Tablo 2. OECD Ülkelerinde Sosyal Sigortaya Giriş.....	14
Tablo 3. 1960-1970 Yılları Arası OECD Ülkeleri Sosyal Refah Harcamaları.....	22
Tablo 4. 1580 Sayılı Belediye Kanunu Kapsamında Belediyelerin Sosyal Görevleri.....	55
Tablo 5. İspanya’da Yönetim Birimlerinin Görevleri.....	68
Tablo 6. Antalya Büyükşehir Belediyesi Sosyal Refaha Yönelik Temel İnsani İhtiyaçların Karşılınması Hedefleri.....	99
Tablo 7. Antalya Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan Hedefleri.....	100
Tablo 8. Antalya Büyükşehir Belediyesi Sosyal Yardım ve İhtiyaçların Tespiti	101
Tablo 9. Antalya Büyükşehir Belediyesi 60 Yaş ve Üzeri İle Özürlü Vatandaşlara Yönelik Faaliyet Hedefleri.....	101
Tablo 10. Antalya Büyükşehir Belediyesi Kurumsal Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetleri	102
Tablo 11. Antalya Büyükşehir Belediyesi Sosyal Belediyecilik Kapsamında Sağlık Hizmetleri Faaliyetleri.....	103
Tablo 12. Antalya Büyükşehir Belediyesi Sosyal Belediyecilik Hizmetleri	104
Tablo 13. Antalya Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetlere Ayrılan Para Miktarı (TL) ve Yüzdelik Payı (%).....	104
Tablo 14. Sosyal Belediyecilik Kapsamında Sağlık Hizmetleri Faaliyetleri.....	105
Tablo 15. Sağlık ve Defin Hizmetleri İçin Ayrılan Para Miktarı (TL) ve Yüzdelik Payı (%).....	106
Tablo 16. Yıllara Göre Kadın Sığınma Evinde Faydalanan Kişi Sayısı.....	108
Tablo 17. Yıllara Göre Kadın Sığınma Evinde Gerçekleştirilen Eğitim ve Etkinlik Sayıları.....	109
Tablo 18. Kibelya Bebek Projesi	111
Tablo 19. Yıllara Göre Huzurevinde Gerçekleştirilen Sosyal-Kültürel Faaliyetler.....	112
Tablo 20. Yıllara Göre Huzurevinde Kalan Yaşlı Sayısı.....	113
Tablo 21. Yıllara Göre Yarım Elma Projesi.....	114
Tablo 22. 2010-2015 Yılları Arası Evde Bakım Hizmeti	115
Tablo 23. Yıllara Göre Evde Bakım Hizmetleri Kapsamında Verilen Tıbbi Cihaz Sayısı	115
Tablo 24. Antalya Büyükşehir Belediyesi Danışmanlık Hizmeti Verilen Engelli Sayıları.....	116
Tablo 25. Antalya Büyükşehir Belediyesi Görme Engelliler Sesli Kütüphanesi Yardımcı Kaynaklar	117
Tablo 26. Yıllara Göre Sesli Kütüphane ve İnternet Hizmeti Alan Kişi Sayısı.....	118
Tablo 27. Yıllara Göre Engelsiz Hizmeti Ulaşım Sayıları.....	119
Tablo 28. 2010-2016 Danışmanlık Hizmetleri.....	122
Tablo 29. Okul Öncesi Eğitimi Hizmeti Alan Öğrenci Sayısı	123
Tablo 30. Yıllara Göre Masal Okulu Projesi	124
Tablo 31. 2014-2015 Yılında Düzenlenen Seminerler ve Katılımcı Sayısı.....	124
Tablo 32. 2014-2015 Yaz Okulu Eğitimlerinden Faydalanan Kişi Sayısı.....	125
Tablo 33. Yıllara Göre Gençlik Danışma Merkezinde Hizmet Alan Kişi Sayısı	126
Tablo 34. Sosyal Kart Sayısı ve Yardım Miktarı.....	128

Tablo 35. 2015 Yılında Yapılan Ekmek Yardımı	128
Tablo 36. Yıllara Göre Aşevi Sıcak Yemek Alan Vatandaş Sayısı	130
Tablo 37. Yıllara Göre Gerçekleştirilen Sosyal Yardımlar.....	132
Tablo 38. Nakdi Yardım Alan Kişi Sayısı	133
Tablo 39. Yıllara Göre Tıbbi Tahlil Laboratuvar Sonuçları	133
Tablo 40. yıllara göre Çocuk Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi faaliyetleri.....	134
Tablo 41. Yıllara Göre İlaç Toplama Kampanyası Çalışmaları.....	135
Tablo 42. Yıllara Göre Kurs, Kursiyer ve Branş Sayıları	137
Tablo 43. Performans Sonuç Değerlenmesi Başarı Durumu ve Renk Ataması.....	139
Tablo 44. Yıllara Göre Başvuruda Bulunan Kişilerin Performans Analizi	140
Tablo 45. Yıllara Göre Aşevinde Dağıtılan Sıcak Yemek Sayısı Performans Analizi ..	141
Tablo 46. Yıllara Göre Nakdi Yardım Verilen Vatandaş Sayısı Performans Analizi ..	142
Tablo 47. İhtiyaç Sahibi Öğrencilere Eğitim Yardımı Performans Analizi.....	143
Tablo 48. Evde Bakım Hizmeti Yardımı Performans Analizi	144
Tablo 49. Huzurevi Sosyal ve Kültürel Faaliyetleri Performans Analizi	145
Tablo 50. Engelli Bireylerin Danışmanlık Faaliyetleri Performans Analizi.....	146
Tablo 51. Engelli Bireylerin Bakım Hizmetleri ve Sesli Kütüphaneden Faydalanan Hizmet Sayıları Performans Analizi.....	147
Tablo 52. Engelsiz Taksi Hizmeti Alan Kişi Sayısı Performans Analizi	148
Tablo 53. Engelli Vatandaşların Mesleki Eğitim Hizmetleri Performans Analizi.....	149
Tablo 54. Okul Öncesi Eğitim Hizmetleri Performans Analizi	150
Tablo 55. Okul Öncesi Eğitim Hizmetleri Performans Analizi	151
Tablo 56. Dezavantajlı Çocukların Topluma Kazandırılması Projesi Performans Analizi	152
Tablo 57. Kadınlara Yönelik Sosyal Projeler Performans Analizi	153
Tablo 58. İlaç Toplama Kampanyası Projesi Performans Analizi.....	154
Tablo 59. Huzurevinde Gerçekleştirilen Sağlık Tarama Sayısı Performans Analizi....	155
Tablo 60. Öğrencilere Yönelik Sağlık Tarama Sayısı Performans Analizi	156
Tablo 61. Dağıtılan Dış Macunu ve Okul Sayısı Performans Analizi	157
Tablo 62. Mezarlık ve Cenaze Hizmetleri Performans Analizi	158
Tablo 63. 2007-2015 Yılları Arası Sosyal Hizmet Faaliyetleri Örneklem Analizi.....	159

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 1. Antalya Nüfusu	93
Grafik 2. Antalya Büyükşehir Belediyesi Teşkilat Yapısı	94
Grafik 3. Antalya Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmet ve Sosyal Yardımların İşleyişine İlişkin Teşkilat Yapısı.....	96
Grafik 4. Antalya Büyükşehir Belediyesi 2007-2015 Yılları Arası Sosyal Hizmet Faaliyetlerin Performans Göstergesi (Yüzdelik Dilim)	160

ÖNSÖZ

Büyük bir özveri, emek ve gayretin sonucunda akademik hayatımın ilk basamağı olan Yüksek Lisans tezimi başarılı ile tamamlamış bulunmaktayım.

Tez çalışması sürecinin başlangıç aşamasından sonuna kadar hiçbir şekilde yardımlarını esirgemeyen, bu çalışmanın akademik nitelikte bir boyut kazanmasında bana destek veren ve özellikle ilgisinden ötürü danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Ceyda ŞATAF'a çok teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Gerekli yönlendirmeleri ile tezin bitimine katkı sağlayan ve yardımcı olan değerli hocalarım Sayın Yrd. Doç. Dr. Ş. Eda ÇİÇEK ve Sayın Doç. Dr. Hüseyin Güçlü ÇİÇEK'e şükranlarımı arz ederim.

Bizleri kırmayıp jüriliğimizi üstlenen ve önemli katkılarda bulunan Uşak Üniversitesi Öğretim Üyesi Sayın Yrd. Doç. Dr. Mustafa TAYTAK hocama teşekkür etmeyi borç bilirim.

Tez süreci boyunca yardımlarını ve deneyimlerini esirgemeyen, görüş ve düşünceleriyle bana destek olan değerli arkadaşım Bilgehan MERMER'e en kalbi muhabbetlerimle teşekkür ederim.

Ayrıca eğitim hayatım boyunca, bugünlere gelmemde emeği geçen bütün Öğretmenlerime maddi ve manevi desteklerinden dolayı sonsuz şükranlarımı sunarım.

Son olarak, hayatım boyunca sürekli yanımda olup bana destek çıkan ve hiçbir zaman beni yalnız bırakmayan çok sevdiğim kıymetli Annem ve saygı değer Babam'a sonsuz sevgi ve saygılarımı sunarım.

GİRİŞ

Sosyal refah hizmetleri, sosyal politika ve sosyal yardımlar insanoğlunun yaratılışından beri var olmuşlardır. Çünkü devletler ve devleti oluşturan bireyler var oluşlarından beri toplumsal barış ve dayanışmanın, demokrasinin, insan hak ve hürriyetlerin sağlanması için sürekli bir mücadele içinde olmuşlardır. Ayrıca daha özgür, daha adil ve daha değerli bir yaşama ulaşmak için de eskiden beri özlem duydukları ve mücadele verdikleri yadsınamaz bir gerçektir.

İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak ve özlem duydukları hayatı temin etmek için devletin yönetim anlayışında değişimler meydana gelmiş klasik devlet anlayışından refah devleti anlayışına geçilmiştir.

Refah devleti anlayışı her ne kadar 18. yüzyılın sonlarına doğru Sanayi Devrimi'nin etkisiyle 19. yüzyılda baş gösteren işçi sınıfının problemlerini çözmeye yönelik politikalarla başladığı kabul edilse de, devletin kendine bakamayan vatandaşlarının korunması için müdahalesi 1300'lü yılların İngiltere'sine kadar götürülmektedir. 19. yüzyılın sonu ile 20. yüzyılın başlarında ise başta Almanya olmak üzere Avrupa da diğer çeşitli sanayi ülkelerinde işçi haklarının geliştirilmesine yönelik çıkartılan sosyal güvenlik sistemleri ile birlikte modern refah devleti anlayışı güç kazanmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde ise aile içi yardımlaşma, mesleki örgütler ve dinsel temele dayalı hayır kurumları toplumun refahını sağlamaya yönelik önemli uygulamalardır. Özellikle kurulan vakıflar ve zekat uygulaması gibi uygulamalar halkın sosyal gereksinimlerini karşılanmasında önemli bir yer tutmaktadır.

Cumhuriyet tarihinde özellikle 2. Dünya Savaşı'ndan sonra liberal devlet anlayışının kendi içinde gerçekleştirdiği refah devleti anlayışı ön plana çıkmak suretiyle, yönettiği insanlara sosyal haklar noktasında ciddi imkanlar tanımıştır. Fakat 1970'li yıllarda meydana gelen krizlerin etkisi ile devlet gelirlerinin giderlerini karşılayamaması ile birlikte, liberal politikalar ortaya çıkmış ve küreselleşme ile birlikte halkların sahip olduğu ve devletin kendi eliyle yerine getirmek zorunda kaldığı sosyal ve kültürel haklar ciddi anlamda ortadan kalkmaya başlamıştır.

1980 sonrası dönemde yerelleşme politikalarının hız kazanması devletin küçülmesine neden olurken, insanların ihtiyaç duydukları sosyal imkanlar ve kültürel kazanımları sağlama görevi merkezi yönetimden sivil toplum örgütlerine, sosyal sorumluluk sahibi özel kuruluşlara, yerel yönetim birimi olan belediyelere geçmiştir.

Tüm bu gelişmeler, yerel yönetimlerin güçlenmesine, yetkilerinin artmasına ve sosyal belediyecilik anlayışının doğmasına sebep olmuştur.

Belediyeler de sosyal belediyecilik misyonuyla sosyal alanlarda planlama, düzenleme, denetleme ve uygulama gibi görevler yüklenmiştir. Bu kapsamda ayrıca sosyal yardım politikaları, sosyal hizmetler, sosyal danışmanlık, istihdam, yoksulluğun giderilmesi, halk sağlığı, halk eğitimi ve çevrenin korunması gibi değişik sosyal alanlara ve özellikle dezavantajlı sosyal gruplara yönelik programlar hazırlamakta ve hazırladıkları programları uygulamaya koymaktadırlar.

Bu çalışmanın temel amacı; belediyelerin sosyal belediyecilik kapsamında dezavantajlı gruplara yönelik yaptıkları sosyal yardım ve faaliyetleri Antalya Büyükşehir Belediyesi örneğinde incelemektir.

Bu amaç doğrultusunda çalışma üç ana bölüm halinde ele alınmıştır. Birinci bölümde refah devleti'nin kavramsal çerçevesi ortaya konularak dünyada ve Türkiye'de tarihsel gelişimi ele alınmış, refah devletinin araç ve amaçları incelenmiştir.

İkinci bölümde; refah devletinin yereldeki gücü olan sosyal belediyeciliğin kavramsal tanımı yapılarak, sosyal belediyeciliğin temel fonksiyonları ele alınmıştır. Ayrıca sosyal belediyeciliğin Dünya'da ve Türkiye'deki gelişimine değinilerek Türkiye'deki yasal dayanaklarına ilişkin bilgiler verilmiştir.

Üçüncü ve son bölümde ise; sosyal belediyecilik faaliyetleri kapsamında Antalya Büyükşehir Belediyesi stratejik planları, faaliyet raporları ve performans programları ayrıntılı olarak analiz edilmiş olup çalışma, sonuç ve değerlendirmelerle tamamlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

REFAH DEVLETİ

1. REFAH DEVLETİ / SOSYAL DEVLET

Sosyal belediyeçilik anlayışının kavramsal anlamda daha iyi anlaşılabilmesi için öncelikle refah devleti / sosyal devlet kavramlarına açıklık getirmek faydalı olacaktır.

Sosyal devletle ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında literatürde daha çok refah devleti kavramının kullanıldığı görülmektedir. Yapılan araştırmalarda araştırmacıların bir kısmı bu iki kavramı birbirlerinin yerine kullanmaktadır. Anlam bakımından içermiş oldukları içerik her ne kadar paralellik gösterse de literatüre uygun olması düşüncesiyle araştırmada refah devleti kavramı kullanılacaktır.

Sosyal devlet kavramı literatürde genellikle refah devleti kavramıyla eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Bu iki kavramın ortaya çıkış kökenine bakıldığında, “sosyal devlet” kavramının Almanya kökenli bir Avrupa terimi olup Almanca’nın konuşulduğu Kıta Avrupa’sı ülkelerde, “refah devleti” (Welfare State) kavramının ise İngilizce’nin hakim olduğu Kuzey Amerika ve bir kısım Avrupa ülkelerinde (Anglo-Sakson ülkeler) tercih edildiği görülmektedir (Serter, 1994: 36). Türkiye’de ise “Sosyal Devlet” kavramı bu ikisini birleştiren bir anlamı çağrıştırmaktadır. Buna göre sosyal devlet, bir taraftan sosyal adaleti gerçekleştirmeyi amaçlayan, diğer taraftan ise sosyal refahı yaygınlaştırmaya çalışan devlet olarak açıklanabilir (Toprak ve Şataf, 2009: 15).

1.1. Kavramsal Çerçeve

Refah devleti terimi İngilizceye ilk olarak Başpiskopos Temple tarafından 1941 yılında savaş dönemi İngiltere’sini, otoriter bir savaş devleti olan Nazi Almanya’sından ayırmak için kullanılmıştır. Fakat refah devleti teriminin literatürde yaygınlaşması, 1942 yılında hazırlanan Beveridge Raporu¹ ile birlikte gerçekleşmiştir. Bu rapor devlete,

¹**Beveridge Raporu;** sosyal güvenliğin günümüzdeki şekillenmesinde önemli basamak taşlarından birini oluşturmaktadır. Hatta sosyal güvenlik alanında bu plan kadar önemli sayılan ve tesirleri geniş olan belge çok azdır. Sosyal devrim olarak nitelendirilen bu raporun temel düşüncesi modern toplumun yüzkarası olan fakirliğin sistematik ve kapsamlı bir sosyal güvenlik sistemi ve modeliyle ortadan kaldırılmasıdır (Koç, 2006: 96-97).

beşikten mezara kadar kişinin refahı için sorumluluk yüklediğini ifade ederek refah devletini, işgücünün yeniden üretilmesi ve kapitalist toplumlarda çalışmayan nüfusun korunması için kamu gücünün kullanılması şeklinde tanımlanmaktadır (Aktan, 2003: <http://www.canaktan.org>, E.T. 15.04.2016).

“Devletin bireylerine temel hak ve özgürlükler sağlamakla yetinmeyip, aynı zamanda, onların sosyal durumlarını iyileştirmeyi kendine ödev bilen bir anlayışı” şeklinde tanımlanan refah devleti, birçok çalışmada adı geçen İngiliz iktisatçı Asa Briggs’ in tanımına göre (Akt: Aktan ve Özkıvrak, 2008: 17);

“Sahip oldukları mülklerin piyasa değerine bakmaksızın kişilere ve ailelere minimum bir gelir garanti ederek; kişisel ve ailevi krizlere yol açabilecek hastalık, yaşlılık, işsizlik gibi belirli ‘sosyal riskleri’ karşılayabilecek güce kavuşturmak suretiyle kişiler ve aileler için güvensizlik alanını daraltarak ve nihayet statü ya da sınıf ayrımı yapmaksızın tüm vatandaşlara belirli sosyal hizmetleri en iyi standartlarda sunmayı garanti ederek, piyasa güçlerinin işleyişini değiştirmek amacıyla devlet erkini politikalar ve idare yoluyla bilinçli olarak kullanan devlettir” şeklinde tanımlamıştır.

Asa Briggs’e göre refah devletinin toplum üzerindeki etkisi en azından üç şekilde gerçekleşmelidir: Birincisi, bireylere ve ailelere, minimum gelir garantisi sağlamaktadır. İkincisi, güvensizliği azaltarak bireylerin, belirli sosyal risklerin (hastalık, yaşlılık, işsizlik vb.) üstesinden gelmelerine onlara yardımcı olmaktadır. Üçüncüsü ise, sosyal refah hizmetleri aracılığıyla, herkese en iyi standartlara sahip olabilme hakkı tanımaktır (Özdemir, 2004: 36).

Başka bir tanımda ise refah devleti (welfare state), toplumu oluşturan bireylerin sosyal refahının maksimizasyonu amacıyla devletin ekonomik piyasaya aktif bir şekilde müdahalelerde bulunmasını öngören piyasa ekonomisinin başarısızlıklarını ve eksiklerini ortadan kaldıran devlet modeli anlaşılmaktadır (Aktan, 1995: 73). Bu tanımlı kapsayan ve açıklayan başka bir tanımda ise refah devletinin müdahaleci, düzenleyici ve geliri yeniden dağıtıcısı olmak üzere üç temel özelliğe sahip olduğu belirtilmektedir (Durdu, 2009: 43);

- ✓ **Müdahalecidir:** çünkü piyasa başarısızlıkları üzerine harekete geçerek ve doğan sorunların giderilmesine yönelik olarak önlemler alır.
- ✓ **Düzenleyicidir:** çünkü daha düşük ücretlerle çalışan işçilerin sefalet düşmemeleri için asgari bir ücret belirlemektedir.

- ✓ **Gelirin yeniden dağıtıcısıdır:** çünkü vergi politikaları, borçlanma ve transfer harcamalarıyla gelirin paylaşımına müdahalede bulunmaktadır.

Ali Nazım Sözer'in tanıma göre de refah devleti, tüm sosyal politika tedbirlerini alarak bireyler arasında meydana gelen gayri adil ekonomik farklılıkları gidermeyi amaç edinen, aileleri, çocukları ve gençleri koruyup, mesleki eğitim, iş bulma ve çalışma imkanları sağlayarak, sosyal güvenlik, sakatlara, yaşlılara, fakirlere vb. yardım etme görevini üstlenerek, hayat yarışından geride kalmış bireylere çeşitli sosyal haklar vererek, toplumu ve toplumu oluşturan bireylerin refahını gözeten ve koruyan devlettir şeklinde tanımlamıştır (Sözer, 1994: 6-7).

Modern refah devleti, refah düzeyleri farklı bireyler arasında farklılıkları gidermeye çalışmakta ve orta bir sınıf oluşturmak amacıyla da özellikle düşük gelir gruplarının sosyo-ekonomik durumlarını değişik sosyal politika araçlarıyla iyileştirmeyi hedefleyerek, toplumda dezavantajlı konumda olan güçsüzleri, fakirleri ve yardıma muhtaç olan kişileri koruyarak, ihtiyaçlarına cevap vermektedir (Seyyar, 2008: 31).

Ayrıca refah devleti, yurttaşların sosyal durumlarıyla, ekonomik ve kültürel yönden refahlarıyla ilgilenen, onlara asgari bir yaşam düzeyi sağlamayı kendine ödev bilen devlettir (Efe, 2008: 4).

Başka bir bakış açısıyla liberal devletin 20. yüzyılın ikinci yarısında kendi içinde gerçekleştirdiği bir aşama olan refah devleti, liberal devletin hak, özgürlük ve eşitlik ilkesini yasalara dayandırıp koruyan, bireyi merkez olarak kabul eden devlet olarak ifade edilmektedir (Göze, 2009: 203-204). Ayrıca refah devleti “sosyal adalet ilkesine dayanan devlet olarak” da tanımlanmıştır (Talas, 1991: 102).

Yapılan tüm tanımlardan anlaşılacağı üzere refah devleti (welfare state), kapitalist ve liberal bir piyasa sisteminde meydana gelebilecek rekabetten ekonomik bakımdan geri kalmış bireylerin haklarını koruyarak toplumda adil bir gelir dağılımı sağlayan, vatandaşlarının eğitim, sağlık vb. temel ihtiyaçlarını vatandaşlarını rencide etmeden yerine getiren, toplumsal bir barış ortamını oluşturarak sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda meydana gelebilecek farklılıklara müdahale ederek toplumun refahının artması için politikalar üreten devlettir.

1.2. Refah Devletinin Tarihsel Süreci

Refah devletinin tarihsel gelişim sürecine bakıldığında 19.yüzyılın sonlarına doğru sanayileşmiş Batı ülkelerinde kurulmaya başlanmış ve 20. yüzyılın son çeyreğine kadar Batı eksenli gelişimi hızlı bir şekilde devam etmiştir. Bu yüzden, çalışmanın bu bölümünde refah devletinin ortaya çıkışı, tarihsel süreç içerisinde Batıda meydana gelen bazı uygulamaları ortaya konularak refah devletinin gelişim aşamaları ele alınacaktır.

Tarihsel süreç incelendiğinde, sosyal koruma ihtiyacının her dönemde var olduğu ve bireylerin insanca yaşamaları için gerekli olan maddi gereksinimlerin bir şekilde karşılanmaya çalışıldığı görülmüştür (Özdemir, 2004: 138). Bu sosyal koruma ve maddi gereksinim kimi zaman hayırsever ve hümanist bir anlayışla bir araya gelmiş, gönüllü organizasyonlar tarafından kimi zaman da devlet politikalarıyla yerine getirildiği tarihin her döneminde görülmüştür.

Tarihsel süreç içerisinde refah devletinin ilk defa ne zaman ortaya çıktığı konusunda tarihçiler ile sosyal bilimciler arasında ortak bir görüş bulunmamaktadır. Bazı düşünürler, refah devletinin 19. yüzyılda Avrupa’da kurulduğunu, kimileri ise bu kavramın modern anlamda 2. Dünya Savaşı’ndan sonra kullanılmaya başlandığını iddia etmektedirler. Fakat her iki yaklaşım da refah devletinin Batının gelişmesinin bir ürünü olarak değerlendirmektedir (Yay, 2014: 19).

Refah devletinin doğuşu her ne kadar 19. yüzyıla dayandırılrsa da refah hizmetlerinin uzun bir tarihi geçmişe sahip olduğu ve medeniyetin başlangıcından beri var olduğu bilinmektedir. Çünkü insanlığın bir gereği olarak toplumda bulunan yetimler, körler, engelliler, yoksullar, akli dengesi bozuk olanlar ve hastalar gibi kendi kendine bakamayan, ihtiyaçlarını gideremeyen bireylerin ihtiyaçlarını yardım sever ve hümanist bir anlayışla toplumlar tarafından karşılanmıştır. Bu nedenle refah hizmetlerinin başlangıcının 19. yüzyıl olarak belirlenmesi, yardımseverlik duygusunun insan varlığının bir parçası olarak ilk çağlardan beri var olduğu gerçeğine aykırı düşmektedir (Ersöz, 2003: 121).

Refah devleti düşüncesinin batı toplumlarında ve coğrafyasında ortaya çıktığı ve batı eksenli geliştiği anlayışı herkes tarafından kabul edilmektedir. Bu anlayışla birlikte, refah devletinin gelişimi üzerinde çalışma yapan birçok bilim adamının gerçekleştirdiği çalışmalara bakıldığında refah devletlerinin nerede ortaya çıktığı üzerine kesin bir yargının varlığı mümkün görülmemektedir (Özdemir, 2004: 138). Bu konu üzerinde

araştırmalarıyla bilinen Henry Richardson'un iddia ettiği bir görüşe göre; Mısır Sultanı, Hazreti Yusuf zamanında Mısır'da meydana gelen kuraklığa karşı bir önlem olarak gıda stoku yaparak, açlığa karşı tedbir olarak organize edilen ve refah devletinin sistemleşmesinin ilk örneği sayılan bu uygulamayla, refah devletinin sadece Batıya özgü bir kavram olmadığını farklı bir perspektifle dile getirmektedir (Yay, 2014: 19).

1.3. Refah Devletinin Tarihsel Süreç İçindeki Gelişim Aşamaları

Sanayi devriminden sonra ortaya çıkan kapitalist ekonomik anlayışın gelişmesi ile birlikte meydana gelen sorunları hafifletmek amacıyla refah devleti yavaş yavaş gelişmiştir. Ülkelerin refah devleti uygulamalarına bakıldığında ülkeler arasında belirgin farklılıklar görülmektedir. Bu farklılıklar ise ülkelerin refah devleti uygulamalarına ve politikalarına olan yaklaşımların farklı olmasından ve en önemlisi de ülkelerin ekonomik yapı ve anlayıştaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Erken sanayileşmiş ve nüfusunun büyük bir kısmı sanayide çalışan ülkelerdeki sosyal düzenlemelerin, geç sanayileşmiş ve nüfusun büyük bir kesimi tarımla geçinen ülkelerdeki sosyal düzenlemelerden daha erken tarihlerde uygulamaya konulmuş olduğu görülmektedir. Bu yüzden, kapitalist üretim yapısının gelişmediği bir ülkede sosyal düzenlemelere olan ihtiyacın çok da olmadığı söylenilebilir. Öte yandan refah devletinin tarihsel süreç aşamalarının ülkelerin kültürlerine, toplumsal yapısına ve sosyo-ekonomik durumlarına bağlı bir gelişim kazandığı görülmektedir (Gümü, 2012: 25).

Refah devletinin tarihsel gelişimini her ne kadar belli dönemlere ayırmak zor olsa da literatürde benzer tarihi sınıflandırmalar yapılmıştır.

Özdemir, refah devletinin gelişim sürecini şu dönemler itibariyle ele almıştır. Ona göre, birinci dönem, antik çağları ve yoksulluk yasalarının çıkartılmaya başlandığı Sanayi Devrimi öncesi yılları kapsayan dönem (1880 öncesi). İkinci dönem, 19.yüzyılda ortaya çıkan ve bütün dünyayı dönüştüren Sanayileşme (1880-1914) dönemidir. Üçüncü dönem, iki dünya savaşı arasındaki dönemi kapsayan dönemdir (1914-1945). Dördüncü dönem, ikinci dünya savaşı sonrası dönemi takip eden dönemi kapsamaktadır (1945-1975). Son olarak beşinci dönem ise, refah devletinin “Altın Çağı”nın sona erışı olarak bilinen ve günümüze kadar devam eden dönemdir (1975 sonrası) şeklinde bir dönemsel tasnif yapmıştır (Özdemir, 2004: 138).

Koray'da refah devletinin gelişiminde başlıca dört aşamadan oluştuğunu belirtmiştir. Birinci aşama, 1870'lerde başlayan dönem, yani işçi sınıfı ve işçi hareketinin büyüüp güçlendiği, hak arayan işçi sınıfı ile birlikte toplumsal çözülme ve tikanıkların yaşanmaya başlandığı **bir başlangıç bir deneyim kazanma** dönemidir. 1930'lardan 1940'ların sonlarına dek uzanan ikinci aşama, bu dönemde yaşanan 1. ve 2. Dünya Savaşları nedeniyle yaşanan ağır ekonomik buhranlara karşı getirilen uygulamaları **pekiştirme ve sağlamlaştırma** aşamasıdır. Üçüncü aşama, 1950'lerden 1960'ın sonlarına veya 1970'in ortalarına kadar uzanan, ekonomik büyüme ve Keynesyen politikalarla refah devletinin gelişmesini sağlamak için uygun koşullar taşıyan **büyüme ve yayılma** aşamasıdır. Dördüncü aşama ise, hala devam eden sorgulama ve yeniden biçimlendirme dönemini oluşturmaktadır (Koray ve Topçuoğlu, 1995: 20-21; Koray, 2005: 85-87).

Refah devletinin gelişim aşaması dikkatle incelendiğinde sosyal bilimciler tarafından farklı zaman periyodları kullanılmış olsa da birbirlerine yakın tasnifler yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmada ise refah devletinin gelişimini Sanayi Devrimi öncesi, Sanayileşme dönemi, 1. ve 2. Dünya Savaşları arası dönem, refah devletin altın çağı ve son olarak da refah devletin krizi şeklinde bir tasnif yapılarak incelenecektir.

1.3.1. Refah Devleti Öncésinden Sanayi Devrimi'ne Kadar Olan Dönem (1880 Öncesi)

Sanayi devrimi öncesi olarak kabul edilen bu dönem paternalist bir devlet anlayışının² hakim olduğu bir dönemdir (Durdu, 2009: 42). Bu dönem Eski Yunan'a kadar dayandırılmaktadır. İlkçağların Eski Yunan ve Roma'sında devlet, sadece belli bir kesime yani politikacılara, komutanlara, filozof ve sanatçılara hizmet eden, toplumda bu kesimin çıkarlarını koruyan, refah devleti kimliğiyle hiçbir ilgisi olmayan dezavantajlı gruplara uzaktan bakan bir tutum içinde bulunmaktaydı. Ancak Ortaçağ'a gelindiğinde ise Eski Yunan düşüncesi etkisini sürdürürken, kuşkusuz bu çağa damgasını vuran, Hristiyanlığın özellikle Avrupa'da hızla yayılması ile birlikte Hristiyanlık düşüncesi

² Devletin vatandaşlarını korumak ve onlara yardım sağlamak rolünü üstlendiği refah ideolojisinden meydana gelen paternalist devlet anlayışı (Köksal, 2011: 103), "bireyler için neyin faydalı ve istenilir olduğunu kamu yöneticilerinin belirlemesini ve kamu düzenlemeleri ve yaptırımları yoluyla, bireylerin ekonomik, sosyal veya kültürel tercih özgürlüğünün ortadan kaldırılmasını veya kısıtlanmasını" ifade eder (Buyrukoğlu, Bozdoğan ve Göktaş, 2016: 18).

ekonomik ve sosyal hayat üzerinde oldukça etkili olmuştur (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 78; Talas, 1991: 92).

Hristiyanlığın Avrupa’da yayılmasıyla beraber Ortaçağ, yeni bir sosyal reform çağına girmiş oldu. Bu çağın ekonomik öğretisi olarak bilinen; mülkiyet, emek, ücret, sermaye, faiz, para, değişim ve nüfus gibi temel konuları üzerinde durularak bu çağın devletin bir sosyal yanının olduğu ve günümüz refah devleti anlayışına çok yakın olduğunu göstermektedir (Talas, 1991: 93).

Ortaçağ’da meydana gelen bu gelişmeler her ne kadar refah devleti anlayışına yakın olsa da modern anlamda sadece görünüş itibariyle günümüz refah devleti anlayışına benzemektedir. Çünkü tarihsel sürece bakıldığında modern anlamda ilk refah devleti uygulamalarının 17. Yüzyılda ortaya çıktığı görülmektedir. Bu uygulamalara değişik zamanlarda ortaya çıkarılan yoksulluk yasaları örnek olarak gösterilebilir.

Bu yasalar içinde refah devleti uygulamasının ilk örneği olarak İngiltere’de 1601’de Kraliçe Elizabeth tarafından uygulamaya sokulan Yoksulluk Yasası (The Poor Law Act) gösterilebilir (Özdemir, 2004: 141). Daha önceleri de bazı yasalar vardı, örneğin 1351 İşçi Kanunu (Statute Of Labourers) ve 1388 Yoksullara Yardım Yasası (The Poor Law Act) ile emek kesimindeki isyanları kontrol etmeye çalışılmıştır (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 80). Ayrıca 1388 tarihli Yoksulluk Yasası’nın bir diğer amacı, meydana gelen veba salgını nedeniyle yaşanması muhtemel olan işgücü problemleri ile başa çıkabilmektir. 1601’deki yasa ise, yaşlı ve hasta bireylere yardım götürmeyi ve yardıma muhtaç olan diğer bireyleri de bir ıslahevine (house of correction) yerleştirmeyi amaç edindiği için ilk olma özelliği taşıyordu. Bu yasanın bir diğer özelliği, yoksulluğun yaygınlaşmasından hükümeti sorumlu tutarak, bireylerin ekonomik refahının sağlanmasından kamunun sorumlu olduğunu ifade etmesiydi. Bu yasa 200 yıldan fazla hüküm sürmesine rağmen İngiltere’de daha önce ortaya çıkan sanayileşme ile toplumu maddi olarak zor durumda bırakmış bu nedenle ekonomik ve felsefi düşünceden görülen değişim ve baskıyla, 1834 yılında yürürlüğe konulan yeni bir “Yoksulluk Yasası” ile değişiklikler yapılmıştır (Özdemir, 2004: 141-142). Böylece İngiltere, Batıda sosyal haklar konusunda çalışmalar yapan ve bunu yasal temellere dayandıran ilk ülke olmuştur (Talas, 1999: 119).

Elizabeth’in bu yoksulluk yasaları; ayrıca sakatlar, fakirler ve çocuklar olmak üzere üç çeşit muhtaçlar sınıfı öngörüyordu. Yapılan yardımlar kilise toprakları temel

alınarak belirleniyor ve özel bir vergi yoluyla destekleniyordu. İhtiyaç sahibi çocuklar ve engelli olan bireylere parasal yardım sağlanıyordu. Fakirlikleri genellikle işsizliğe bağlı olan sakat durumundaki kimselere iş vererek devlete yardım etme zorunluluğu yüklüyordu. Böylece sakat olmayan fakirlerin toplandığı çalışma evleri (Workhouse) bu bağlamda gelişmeye başlamıştır. 1662 İkamet Yasası (Act of Settlement) ile kilisenin yetkileri kısıtlanmış fakir kimselere kendi mülklerinde kalma hakkı tanınmıştır (Erdal, 2012: 54).

1782 Gilbert Yasası ise, ikamet yasaı dışında tüm ilkeleri yumuşatmıştır. Bu yasa ile sakat olmayanlar dâhil tüm yoksullara para yardımı yapmayı yasal hale getirmiş, çalışabilir durumda olan yoksul kimseleri yoksul evine göndermeyip bu kimseler iş bulana kadar çalışma evleri sınırları içinde çalışmalarını sağlamıştır (Akyüz, 2008: 60). İngiltere 1601 ve 1834 Yasaları ile Batılı ülkelerde yoksullara yardım alanında öncü olduğu gibi (Talas, 1999: 119), sözü geçen bu yasal düzenlemeler ve uygulamalarla da yoksulların korunması ve yaşamlarını devam ettirebilmeleri için temel ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik de olmuştur (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 80).

Buradan hareketle anlaşılmaktadır ki, sanayi devrimi öncesi dönem de bireysel hakların pek gelişmediği, bireylerin çalışma alanında meydana gelebilecek risklere karşı herhangi bir güvenceye sahip olmadığı anlaşılmaktadır. Yani bu dönemde yapılan yardımlar hayırsever duyguların ve insan merhametinin bir sonucu olup, politik bir sorun olarak görülmemektedir.

1.3.2. Refah Devleti'nin Doğuşu: Sanayi Dönemi (1880-1914)

Refah devletinin ortaya çıkışında tarihsel süreç içinde yaşanan ekonomik, politik ve sosyal alanındaki gelişmeler büyük önem arz etmektedir. Bu gelişmeleri genel olarak sanayileşme devriminin yaşanmasına bağlı olarak gelir dağılımında ortaya çıkan adaletsizlikler, yoksulluklar, sosyal gerginlikler, sosyal hareketler, savaşlar ve ekonomik bunalımlar şeklinde ifade edilebilir (Erdal, 2012: 59).

Özellikle sanayileşme ile birlikte tarıma dayalı ekonomik yapı değer kaybedince bunun yerine sanayi sektörüne ve daha sonraki dönemlerde görüleceği üzere hizmet sektörüne dayalı bir ekonomik yapı ortaya çıkmaya başlamıştır. Sanayi öncesi dönemde insanların büyük bir kısmı kırsal alanlarda tarımsal faaliyetler yaparak yaşamlarını devam ettirirken, sanayileşme ile birlikte makinalı tarım aletlerinin gelişmesi ile

insanlar iş bulabilmek ve yaşamlarını sürdürebilmek için kırsal alanlardan şehir merkezlerine göç etmek zorunda kalmışlardır ve bununda birçok önemli sonucu olmuştur. Buna göre ekonomik olarak bir taraftan tarım sektörü küçülüp hizmet sektörü büyürken, diğer taraftan da kırsal alanlarda nüfusun azalmaya başlamasıyla kentsel nüfus giderek artmıştır (Gümüş, 2012: 32). Sanayileşen ülkelerde nüfusun artması beraberinde toplumsal gerilimlerin yaşanmasına ve kapitalist anlayışın gelişmesine neden olmuş ve kapitalist merkezler arasında giderek keskinleşen bir yarışma ortamı yaratmıştır. Sanayileşme ile birlikte kapitalist bir dönüşüm yaşamaya başlayan toplumlarda yepyeni bir sosyo-ekonomik düzen meydana gelmiştir (Şaylan, 1994: 45).

Yani sanayi devriminin başlaması ile kapitalist üretim sistemine geçiş gibi ekonomik boyutlu değişimler; kentleşmenin ve ücretli çalışmanın artması gibi sosyal değişimler; işçi sınıfının siyasal bilinç kazanması gibi ideolojik değişimler ve sonunda mutlakiyetçi yönetimlerden demokratik yönetimlere geçiş gibi politik gelişmeler meydana gelmiştir (Özdemir, 2004: 146). Yaşanan bu gelişmeler ile birçok refah hizmetlerinin sunumu zorunluluk haline gelmiş ve ülkeler bu doğrultuda sosyal ve ekonomik alanlarda politikalar üretip uygulamaya başlamışlardır.

Bu doğrultuda modern anlamda ilk politika uygulayıcısı olan ülke İngiltere olmuştur. İngiltere, 1833 yılında fabrika işçilerini denetlemek için fabrika yasasını çıkartmıştır. 1847 yılına gelindiğinde ise, işçi haklarını korumak için işçilerin çalışma saatini maksimum 10 saat ile sınırlandırmıştır (Hague ve Harrop, 2004: 316). Devletin fabrika çalışanlarına yönelik bu koruma politikası aynı zamanda kentsel yapıdan, eğitim sistemine ve halk sağlığına kadar birçok alanda düzenlemeler yapılarak ekonomik ve toplumsal alana müdahale de bulunulmuştur. Ancak sanayileşmenin etkisiyle İngiltere’de yaygın olarak devam eden işsizlik ve yoksulluğun yanında, yaşanan yeni gelişmeler 1906 ile 1914 yılları arasında daha köklü değişimleri de beraberinde getirmiştir. 1906 ile 1908 yılları arasında ise çıkartılan yasalarla çocukların eğitim ve sağlık hakları yeniden oluşturulmuştur (Sallan Gül, 2000: 58).

Diğer ülkelerde yaşanan gelişmelere bakıldığında şu şekilde özetlenebilir. Sanayileşme sürecine İngiltere’den daha sonra giren Almanya 19. Yüzyılın ikinci yarısında önemli gelişmelere sahne olmuş ve yoksulluk içinde bulunan işçiler önemli bir sosyal sorun haline gelmişlerdi. 1870’li yıllarda Bismarck döneminde çıkarılan bir düzenleme ile Almanya’da işçi haklarını koruyarak meydana gelen kazalardan

işverenleri sorumlu tutmak için yardımlaşma ve dayanışma sandıkları kurulmuş ve bu günkü sosyal sigorta uygulamalarının temelleri atılmıştır (Sallan Gül, 2006: 145). Böylece Almanya da, 1883'te sağlık sigortası, 1884'te kaza sigortası, 1889'da Yaşlılık ve Malullük sigortası yasası yürürlüğe girmiştir (Kuyucuklu, 1980: 118-119). Bismarck Almanya'sında uygulanan benzer bir sistemi 1891'de hem Danimarka'da hem de 1898'de Yeni Zelanda'da görülmektedir (Gökbunar ve Kovancılar, 1998: 252).

Tarihsel süreç içerisinde modern anlamda ilk refah devleti uygulamasına bir diğer örnek Prusya'da yoksullara yardım etmek için sosyal güvenlik alanında gerçekleşmiştir. Yoksullara geçimleri için gerekli yardımların yerel yönetim birimleri ve mesleki kuruluşlar tarafından yapılması kararlaştırılmıştır (Sallan Gül, 2006: 145). Sosyal refahın gelişmiş olduğu İsveç'te ise eğitim 1842'den beri zorunlu hale getirilmiş, 1900'lu yılların başında devletin hastalık ve mesleki kaza sigortasına desteği yasalaşmıştır. 1913'e gelindiğinde İsveç, evrensel ve zorunlu yaşlı aylıkları sistemini kuran ilk ülke olmuştur (Pierson, 1991: 121). Amerika'da ise, meydana gelen İç Savaş (The Civil War) nedeniyle federal hükümet düzeyinde ilk sosyal güvenlik düzenlemeleri yapılmış ve 1862 yılında iç savaş sırasında dul ve yetim kalanlar ve sosyal güvenlik garantisi sağlamak için ilk yasal düzenlemeler yapılmıştır (Alper, 2008: 7). 20. Yüzyıla kadar ABD'de yoksullara yardım yerel yönetimler tarafından sağlanmış fakat bu yardımlar sınırlı bir ölçüde olmuştur (Pierson, 1991: 119).

Sosyal haklar uygulamasının anayasal zeminine bakıldığında ilk adım olarak 1793 Fransız anayasası ile oluşturulmuş ve 1842 Anayasasının hazırlanması sırasında çalışma hakkı nedeniyle gün ışığına çıkmıştır. 1919 tarihli Alman Weimar Anayasası da sosyal ve ekonomik haklar kavramına önemli yer tanıyan ilk Anayasa özelliği kazanmıştır (Talas, 1991: 102). Özellikle sanayi devrimiyle beraber Batı toplumunda işçilere yönelik emek sömürsünün artmasıyla, işçileri korumak için meydana gelen bu yasal uygulamalar refah devletinin oluşmasına yönelik önemli bir aşama olmuştur.

Bu bilgiler doğrultusunda refah devleti uygulamalarına bakıldığında, halkın temel eğitim ihtiyaçlarını sağlanmasını hedefleyen 1883'te Bismarck'ın ilk sosyal sigorta projesini uygulamaya başlamasıyla kabul edildiği varsayılmaktadır. Tablo 1'de refah devletinin ortaya çıkışı ve refah programlarına giriş tarihleri özetlenmektedir: (Gough, 1987: 895).

Tablo 1. Bazı Ülkelerde Refah Devletinin İlk Uygulama Alanları

Sosyal sigorta alanları	Programın başlangıç yılı						
	Almanya	İngiltere	İsveç	Fransa	İtalya	ABD	Kanada
Hastalık sigortası	1883	1911	1910	1930	1943	-	1971
İş Kazaları	1884	1906	1901	1946	1898	1930	1930
Yaşlılık Sigortası	1889	1908	1913	1910	1919	1935	1927
İşsizlik Sigortaları	1927	1911	1934	1967	1919	1935	1940
Aile Yardımları	1954	1945	1947	1932	1936	-	1944
Sağlık Sigortası	1880	1948	1962	1945	1945	-	1972

Kaynak: Ian GOUGH, Refah Devleti ,(Çev.Kamil Güngör), New Palgrave Dictionary of Economics, Vol:4,2003. S.896.

Tablo 1’de çeşitli ülkelerden refah programlarının ne zaman uygulandığına dair bazı veriler sunulmuştur. Bu verilerden anlaşılmaktadır ki sosyal sigorta alanında ilk yeniliği 1880 yılında sağlık sigortası hizmetiyle Almanya yapmıştır. Almanya’nın sağlık sigortasını başlattığı tarihte ve 1. Dünya Savaşı’nın patlak verdiği 1914 yılları arasındaki 30 yıllık dönemde, ABD ve Kanada dışında diğer tüm ülkeler, devletçe desteklenen bazı tazminat sistemlerini uygulamaya başlamışlardır (Pierson,1991: 107). İş Kazaları, Yaşlılık Sigortası ve Sağlık Sigortası alanında yapılan Tablo 1’e bakıldığında, yine Almanya’nın ilk uygulamaları başlattığı anlaşılmaktadır. Fakat İşsizlik Sigortası alanında ise ilk uygulamayı yapan devlet İngiltere olmuştur.

Tablo 2’de ise, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)’ ülkelerinin ana refah devleti programlarının başlattıkları yılları farklı bir perspektifte de ele alınabilir.

Tablo 2. OECD Ülkelerinde Sosyal Sigortaya Giriş

OECD Ülkeleri	Endüstriyel Kaza	Sağlık	Emekli Aylıkları	İşsizlik	Aile Ödenekleri
Belçika	1903	1894	1900	1920	1930
Hollanda	1901	1929	1913	1916	1940
Fransa	1898	1898	1895	1905	1932
İtalya	1898	1886	1898	1919	1936
Almanya	1871	1883	1889	1927	1954
İrlanda	1897	1919	1908	1911	1944
İngiltere	1897	1911	1908	1911	1945
Danimarka	1898	1892	1891	1907	1952
Norveç	1894	1909	1936	1906	1946
İsveç	1901	1891	1913	1934	1947
Finlandiya	1895	1963	1937	1917	1948
Avusturya	1887	1888	1927	1920	1921
İsviçre	1881	1911	1946	1924	1952
Avustralya	1902	1945	1909	1945	1941
Y. Zelanda	1900	1938	1898	1938	1926
Kanada	1930	1971	1927	1940	1944
ABD	1930	-	1935	1935	-

Kaynak: (Pierson, 1991: 108).

Tablo 2’ye bakıldığında 19.yüzyılın ikinci yarısı ve 20. Yüzyılın ilk yarısında ülkelerin sosyal refah programlarına geçişlerinin hız kazandığı görülmektedir. Bu dönemler arasında Tablo 2’de de görüldüğü gibi OECD ülkelerinde Endüstriyel Kaza, Sağlık, Emekli Aylıkları, İşsizlik ve Aile Ödenekleri alanlarında reformlar yapılarak farklı yıllarda sosyal refah uygulamaları düzenlenmiştir.

1.3.3. 1. ve 2. Dünya Savaşları Arası Dönem: 1914-1945 Dönemi

1. ve 2. Dünya Savaşı arasındaki bu dönem Konsolidasyon yılları olarak tanımlanmaktadır. Kendinden önceki refah devletine ilişkin yoğun yenilikleri ile 1945 sonrası refah devletinin yükselme aşaması arasına düşen bu dönem, refah devletinin oldukça durgun olduğu bir dönem olarak tanımlanmaktadır(Pierson, 1995: 112).

Bu dönemde Batı toplumlarında sosyalist partilerin giderek güçlenmesi ile devletin müdahale alanını genişletmiş ve serbest piyasa ekonomisine olan inanç yerini,

himayeci bir piyasa ekonomisi anlayışına bırakmıştır. Devletin, bireyleri toplumsal ve ekonomik alanlarda meydana gelebilecek risklere karşı güvence altına alması gerektiği düşüncesi bu dönemde giderek yaygınlaşarak refah devleti anlayışının güçlenmesine önemli bir katkı sağlamıştır (Sallan Gül, 2006: 146). Özellikle 1. Dünya Savaşı sonrasında da savaşın yol açtığı tahribatların giderilmesi ve savaş döneminde meydana gelen borçların ödenmesi için devlet müdahalelerinin ve savaş döneminde artan kamu giderlerinin azaltılmasını önlemiştir. Ancak iki dünya savaşı arasındaki bu dönemde Almanya ciddi bir hiper enflasyon dönemine girmiş, Rusya sosyalist düzeni, İtalya ise faşizmi benimsemiştir. Söz konusu dönemde yaşanan bu gelişmeler devletlerin yönetim anlayışlarını da değiştirerek, yeni yönetim anlayışlarının politik, ekonomik ve sosyal alanda önemli değişikliklerin yaşanmasına zemin hazırlamıştır (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 87).

1.Dünya Savaşı önceki yıllarda (1880 ile 1920 arasındaki yıllar) refah devleti uygulamalarına ilişkin yapılan yasal yeniliklerin mali sonuçlarının ortaya çıkması ve aylık ödemelerinin vadesinin gelmesi devletler üzerinde ciddi bir yük oluşturmuştur. Bu dönemde her ne kadar kapsam ve maliyetler açısından sosyal refah faaliyetleri azaltılmış olsa da 1920 ile 1930'ların başında sosyal harcamalarda ciddi bir artış meydana gelmiştir (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 87).

Bu dönemde refah devleti anlayışının güçlenmesine zemin hazırlayan diğer önemli bir etken “1929 Büyük Dünya Bunalımı” olmuştur. Bunalım, bir taraftan mevcut durumun her yönüyle yıkılmasına yol açacak dar boğazlara sebep olurken, diğer taraftan da liberal kuramın en önemli öğelerinden biri olan “ekonomi kuramının” yeniden yorumlanmasını gündeme getirmiştir. Bilindiği gibi, bunalım 24 Ekim 1929 yılında Wall Street’de New York Borsasında hisse senetlerin değer kaybetmesiyle “Kara Perşembe” olarak adlandırılan olayla başlamış: bir gün içinde 16 milyon civarında hisse senedi % 50 ile % 90 arasında değer kaybederek bankaların iflas etmesine neden olmuştur. Bunalım ABD ile sınırlı kalmamış ve hızla Avrupa, Kanada, Avustralya’yı etkileyerek tüm dünyaya yayılmıştır (Şaylan, 1994: 55).

Büyük Buhranın meydana geldiği ABD’de 1933 yılında Başkan olan Roosevelt döneminde, üç yıldan beri tüketilmeyen aşırı bir üretime, gittikçe düşen fiyatlara ve artan işsizliğe karşı “yeni düzen” (New Deal) politikası olarak anılan bir dizi önlem olarak uygulamaya konulmuştur. Roosevelt döneminden önce ABD’de çalışma hayatına

ilişkin bir sosyal politika mevcut olmamış, işçi-işveren ilişkileri daha çok özel ve kişisel sözleşmeler düzeyinde kalmıştır. Toplu iş sözleşmeciliği de işverenlerin sendikalara karşı olumsuz tutumları sonucu olarak ancak 1935'ten sonra yasal gelişme olanaklarını elde etmiştir (Aktan ve Özkıvrak 2008: 89). Bu ülkede, 1935 yılında kabul edilen “Sosyal Güvenlik Yasası” (Social Security Act) ile işsizlik ödeneği, sistemde önemli bir dayanak haline gelmiştir (Özdemir, 2004: 154). Böylece 1935 yasası, Amerika için geniş ölçekli bir sosyal güvenlik programı oluşturulmuş: bu dönemde iki ana sigorta programı (Federal Yaşlılık Sigortası Programı ve Federal Devlet İşsizlik Sigortası Programı) yapılmıştır. Ayrıca toplumda dezavantaj konumunda olan çocuk, kör ve yaşlı kimselere yardım yapılmak üzere üç temel yardım şekli öngörülmüştür (Barr, 1998: 30). Böylelikle bu yasayla Amerikan refah devletinin doğuşu somutlaşmış, Amerika’da refah devletinin gelişmesi için temel teşkil edecek ilk adım atılmıştır (Pierson, 1995: 16).

Refah devleti uygulamalarının ilk geliştiği Almanya da, 1920 tarihli Weimar Anayasası ile “ekonomik hayatın adalet esaslarına göre ve herkese insanlığına yaraşır bir şekilde düzenlenmesi” esasını benimseyerek, refah devleti anlayışını açık bir biçimde formüle etmiştir. Anayasa, bir yandan sağlık, çalışma, aile ve meslek grupları ile eğitim hakkını güvence altına alırken, diğer yandan da işçilerin çalışma şartlarını iyileştirerek orta sınıfın haklarını gözetmiştir (Bulut, 2003: 177).

İngiltere, Almanya’dan sonra refah devletinin gelişimi açısından ikinci önemli ülkedir. Almanya’da gerçekleşen sosyal reformların, sanayileşmenin önderliğini yapan İngiltere’yi önemli oranda etkilemiştir (Yılmaz, 2013: 12). İngiltere 1920’de çıkartmış olduğu “İşsizlik Sigortası Yasası” (Unemployment Insurance Act) revize ederek daha fazla işçinin yararlanmasını ve bakmakla yükümlü oldukları kimseleri de kapsayacak bir biçimde genişletilmiştir. Fakat İngiltere’de işsizlik oranının artması ve ülkede yaşanan bunalım karşısında 1925 ve 1929 yıllarında değişiklikler yapılarak yaşlılık aylığı sistemi için çalışanlardan prim alınmasına başlanılmıştır. 1927 yılında işsizlik sigortasında iki önemli yeni değişiklik yapılmıştır. İlk olarak, sisteme katkıda bulunan herkese işsiz kaldıkları sürece işsizlik sigortası ödenmesi öngörülmüştür. İkincisi ise, sisteme hiçbir katkıda bulunmamasına rağmen, iş arayan işsizlere geçici bir süre için işsizlik sigortası ödenebilmesi sağlanmıştır. Sosyal güvenlik alanındaki kamusal nitelikli önemli gelişmeler ise Beveridge Raporu ile başlamıştır (Sallan Gül, 2000: 59).

Refah devletinin gelişimi sürecinde İngiltere’de ortaya çıkan Beveridge Raporunun önemli bir yeri bulunmaktadır. 1942 yılında Sir William Beveridge tarafından hazırlanan bu rapor ikinci Dünya Savaşı’ndan sonra çoğu refah devleti sistemlerinin temelini oluşturmuştur. Beveridge Raporu üç temel üzerine inşa edilmiş bir ulusal sigorta sistemi öngörmektedir. Bunlar işsizliği azaltmayı, kapsamlı bir sağlık sistemi kurmayı ve asgari bir gelir elde etmeyi kapsamaktadır (Greve, 2014: 7).

Beveridge Raporu, hem dünya kamuoyunu hem de diğer birçok Batı Avrupa ülkelerinin pozitif hukuklarını geniş ölçüde etkilemiştir. Rapor, İngiltere’de beş ayrı yasada somutlaşmıştır. Bunlar, halkın vergileri ile finanse edilen ve herkese ücretsiz sağlık hizmeti sunan 1946 tarihli Ulusal Sağlık Yasası; 1897 tarihli yasanın yerine geçen İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları Yasası; 1948 tarihli Sosyal Yardım Yasası; iki çocuklu tüm aileleri kapsamına alan 1945 tarihli Aile Yardımları Yasası ve son olarak 1946 tarihli Ulusal Sigorta Yasası olmuştur (Güzel ve Okur, 2003: 26).

Refah devleti üzerine çalışanların ortak kabulü haline gelmiş bir diğer önemli çalışma da önlü iktisatçı John Maynard Keynes’in çalışması olmuştur (Durdu, 2009: 47). Keynes, 1936’da yazdığı “General Theory of Employment, Interest and Money” adlı kitabıyla özellikle 1940’lı yıllarda ve sonrasında dünya ekonomisine fikirleriyle hakim olmuştur. Keynes’e göre, kitlesel işsizlik, bir işgücü arzı problemi değil, aksine talep sorunudur. Bundan dolayı işsizlere yönelik maksimum işsizlik ödenekleri ve devletin istihdam yaratmak amacıyla yapacağı yatırımlar soruna köklü bir çözüm getirebilir. Bundaki temel amaç, devletin aktif müdahaleleriyle, ekonomide tam istihdamın sağlanmasıdır (Özdemir, 2004: 154). Ekonomi kuramı alanında devletin aktif müdahalesini savunan Keynesyen görüş ile Ortodoks görüşü ve liberal paradigma yıkılmış yerine Keynesci paradigma egemen olmuştur. Bununla beraber, kabul etmek gerekir ki Keynes’in etkisi sadece ekonomi kuramı alanı ile sınırlı kalmamış, siyasal ve toplumsal alanını da önemli ölçüde etkilemiştir (Şaylan, 1994: 62-63). Görülmektedir ki Beveridge Raporu ve Keynes’in ekonomik kuramı ile sosyal refah politikalarında önemli bir değişim meydana gelmiş, bu değişim hızla diğer ülkelere de yayılmıştır.

Bu dönemde refah devleti anlayışının gelişmesi yönünde diğer ülkelerde de bazı gelişmeler olduğu görülmektedir. Örneğin 1930’ların İsviçre’sinde aktif işgücü piyasasını destekleme politikası, kamu istihdamı, toplu ücret pazarlıkları, açık bütçe uygulamaları ile ekonomi politikası alanında düzenlemeler yapılmıştır. İsveç sosyal

demokratları, ekonomi ve sosyal politika arasındaki yakın ilişkiye hassasiyet göstermişler ve buna bağlı olarak sosyal politika alanında da çeşitli yasal düzenlemeler yapmışlardır (Pierson, 1995: 118). Bu düzenlemeler ile yeni konut ve istihdam programları oluşturulmuş, emekli aylıkları, çalışanlara tatil hakkı, ücretsiz hamilelik ve doğum hizmetleri, yeni evlilere devlet kredisi gibi çeşitli haklar sağlanmıştır (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 89-90). Danimarka’da 1933 yılında “Büyük Sosyal Reform (Great Social Reform)”, Yeni Zelanda’da 1938 Sosyal Güvenlik Yasası (Social Security Act), Kanada’da 1940’da Federal İşsizlik Sigortası Yasası (Federal Unemployment Insurance Act) yürürlüğe girmiştir (Pierson, 1991: 123-124).

Genel olarak 1. ve 2. Dünya Savaşı arasındaki döneme bakıldığında, savaştan dolayı sefalet, yoksulluk, işsizlik gibi sorunların yaşandığı bir dönem olmuştur. Savaşın neden olduğu ve özellikle Avrupa ve ABD eksenli gelişen ekonomik sorunlar, 1929 Ekonomik Buhranına neden olmuştur. Ülkeler yaşanan bu talihsiz olayın sorunlarını ortadan kaldırmak için farklı zamanlarda farklı politikalar uygulamışlardır. Buhranın yaratmış olduğu sosyo- ekonomik tahribatına karşı bir reçete olarak Beveridge Raporu hazırlanmıştır. Yine bu dönemde Beveridge Raporu’nun tamamlayıcısı olan, Keynes tarafından oluşturulan himayeci bir devlet anlayışını savunan Keynesyen ekonomik politikalar uygulanmıştır. Bu dönemde Keynesyen’in müdahaleci politikaları ile Beveridge Raporu’nun özünü oluşturan himayeci uygulamalar ile “refah devleti” anlayışı yaygınlaşmış ve refah devletin altın çağı olarak literatüre geçen dönemin oluşmasına da önemli bir zemin hazırlanmıştır.

1.3.4. Refah Devleti Anlayışının Yaygınlaşması: Refah Devletin Altın Çağı (1945-1975)

İkinci Dünya Savaşı sonrasında başlayıp 1970’lerin ortasına kadar uzanan, yani 1945- 1975 yılları arasını kapsayan bu dönem, refah devletin doruk noktasına ulaştığı büyüme ve yayılma dönemidir. Bu dönem, sosyal politikaların yaygınlaştığı, ekonomik büyümenin arttığı ve Keynesyen politikalarla refah devletin gelişmesi için uygun koşullar taşıyan refah devletin “altın çağı” olmuştur. Özellikle ikinci Dünya Savaşından sonra Batı Avrupa’da hem refah devleti gelişmiş hem de işçi sınıfı açısından toplumsal bir mutabakatın koşulları sağlanmıştır. Batı Avrupa toplumları açısından ortak özellikler taşıyan bu dönem, uygulanan ekonomik politikalar açısından,

“Keynesyen Refah Devleti” veya “Keynesyen Uzlaşma” diye de adlandırılmaktadır (Koray, 2005: 86).

Bunun nedeni, Keynesyen politikalarla liberal düşüncenin etkisini kırmak için piyasaya aktif bir devlet müdahalesinin olmasıdır. Tarihsel gelişim süreci anlatılırken, ikinci Dünya Savaşından önce meydana gelen birinci Dünya Savaşı ve ardından yaşanan “Büyük Ekonomik Buhranın” meydana getirdiği sosyo-ekonomik tahribatları ortadan kaldırmak için hazırlanan Beveridge Raporu, “altın yılları” olarak literatüre geçen 1945-1975 yılları arası refah devletinin temellerinin atılması yönünde önemli bir gelişme olmuştur.

Farklı bir perspektifle ifade edilmektedir ki, liberalizme karşı ortaya çıkan güvensizlik anlayışı, ekonomik bunalımlar, 1929 buhranı ve yaşanan 2. Dünya Savaşı sosyal tabakalar üzerine neden olduğu yıkımları giderebilmek amacıyla, devlet eliyle refah programların düzenlenmesi bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu yönden hem devlet hem de sosyal taraflar arasında (refah devleti sözleşmesi) ortak bir anlaşma sağlanarak refah devletin oluşumunda çok önemli bir adım olmuştur. Refah devletinin zirve noktasına ulaşmasına yeşil ışık yakan bir diğer neden de, liberalizme rakip olarak sesini yükseltmeye başlayan ve çalışan kesimlerin desteğini alarak yeni bir alternatif sistem kurmaya çalışan sosyalist düşüncenin vaatleri ve uygulayacağı yeni politikaları olmuştur (Özdemir, 2004: 149). Özellikle bu dönemde İngiliz İşçi Partisi’nin parti programında “herkese iş” ve “kötü günlere karşı sosyal güvenlik” sağlamayı ve bunlara ilişkin olarak da gerekli araçları temin etme vaatlerinde bulunmuştur. Siyasi parti programlarında refah devleti anlayışına ilişkin bu vaatler refah devletinin sürekliliğinin seçimlerle de desteklendiğini ortaya koymuştur. Böylece Batı Avrupa’da ortaya çıkan politik iklim, politikacıların da gündemine girmiştir (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 91). Örneğin İngiliz İşçi Partisi kuramcılarından Antony Crosland, “Future Of Sosyalizm” isimli eserinde Keynesci bir talep yönetimi uygulaması ile sosyalizmin gerçekleşebileceğini ileri sürerek refah devletinin olmasını savunmuştur (Şaylan, 1994: 64). Kuşkusuz ikinci Dünya Savaşı sonrası dönemde hem dünya genelinde hem de Batı Avrupa’da sol kökenli partilerin iktidara gelmeleri işçi sınıfının toplumsal sürecin biçimlenmesinde büyük bir katkısı olmuştur (Şenkal ve Sarıipek, 2007: 150).

İşte bu dönem, işçi sınıfı için bir yandan kapitalist sistemle uzlaşmanın başlangıcı olurken diğer yandan da siyasal demokrasinin yaşama geçirilmesini

sağlayarak, refah devletinin kurumsal bir kimlik kazanmasını sağlamıştır. İşçi sınıfı ve sol ideolojinin mücadelesi kapitalizme meşruiyet kazandırarak, Batı toplumunun üç parametre üzerinde gelişmesini sağlamıştır. Bunlar: kapitalist ekonomi sistemi, siyasal demokrasi ve refah devleti anlayışıdır (Koray, 2007: 27-34). Yani devlet politika, ekonomi ve ideoloji alanlarında kendini göstermiştir. Bunların sonuçları ise, devletin yüksek düzeyde istihdam sağlaması, sosyal ücret sağlamayı üstlenmesi, açık bütçe politikası, ekonomik büyüme ve adil bir gelir dağılımı sağlaması olmuştur (Erdal, 2012: 77).

Böylece 2. Dünya Savaşı sonrasında devletin temel amacı toplumun sosyal ve ekonomik gelişimini sağlamak olarak belirlenmiştir. Buna göre devlet, ülkenin tüm üretim kaynaklarının en rasyonel şekilde idaresini sağlama sorumluluğunu üstlenmiştir (Yay, 2014: 24). Bu çerçevede kapsamlı refah devleti uygulamalarına girilerek sosyal-ekonomik hakların kapsamı ciddi bir şekilde genişletilmiş, karma ekonomik politikalar uygulanmış, tam istihdam sağlanarak sürdürülebilir kalkınma politikalarına büyük önem verilmiştir (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 92-93).

Bu gelişme sürecinde Batı Avrupa ülkeleri çok önemli sosyal reform hareketlerine girişmiş ve sosyal harcamalara ayrılan pay artmıştır. Örneğin İngiltere'de Sir William Beveridge'in Başkanlığı'nda hazırlanan Sosyal Güvenlik Komisyonu raporunda; hastalık, pislik, cehalet, işsizlik ve yoksulluğu mücadele edilmesi gereken beş büyük sorun olarak görüyor, mevcut sosyal düzenin iyileştirilmesini, tedbirlerin herkes için tekdüze olması ve herkesi kapsaması gerektiğini savunuyordu düzeyine ulaşılmalıydı (Sözer, 1997: 52-53). Bu rapor, uygulanan tedbirler ile İngiltere sosyal refah alanında önemli adımlar atmış ve ikinci Dünya Savaşından sonra da bu tedbirler devletin başlıca görevleri arasında yer almıştır.

ABD'de ise refah devletine ilişkin uygulamalar şu şekilde olmuştur: 1935 yılında çıkarılan Sosyal Güvenlik Kanunu, zaman içinde geliştirilmiştir, özellikle 1960'larda yoksullukla savaş anlayışı çerçevesi genişletilmiştir. Fakat sosyal yardım ve sosyal sigorta programları arasında yaşanan karmaşıklıklar, Amerika'da çok güçlü bir işçi sınıfının olmaması, dış ülkelere gelen grupların (yoksullar, zenciler, göçmenler) sosyal ve politik hakların çok geç elde etmeleri, devletin işverenden yana tavır sergilemesi ve serbest piyasa sistemine olan inançtan dolayı 1960'lara kadar pek bir gelişme olmamıştır. 1960'larda yaşanan toplumsal protesto hareketleriyle toplumsal

grup ve sınıf ilişkileri tekrar sorgulanmaya başlanmış ve sosyal refah yolunda sosyal yardım programları yeniden önem kazanmıştır (Sallan Gül, 2006: 236-237).

Bu dönemi farklı kılan şey, refah konusunda atılan önemli adımlarla beraber, bu döneme damga vuran aynı zamanda refah devleti olma yolunda ilerleyen ülkelere zemin hazırlayan uluslararası belgeler ve kuruluşlarda büyük bir öneme sahip olmuştur. Bunlar içinde, Birleşmiş Milletler (BM), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve Avrupa Birliği (AB) gibi bazı uluslararası kuruluşların ve 1941 tarihli Atlantik Paketi, 1944 tarihli Philadelphia Bildirgesi, 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Dünya Çalışma Örgütü'nün başta 102 sayılı Sosyal Güvenliğin Asgari Normları Sözleşmesi olmak üzere çeşitli sözleşme ve tavsiyeleri, Avrupa Sosyal Şartı, Avrupa Sosyal Güvenlik Sözleşmesi gibi uluslararası belgeler sayılabilir (Özdemir, 2004: 158). İkinci Dünya Savaşından sonra batı demokrasilerinde evrensel bir refah devleti oluşturulmaya yönelik çeşitli reformlar ve anayasalar yapılarak sosyal haklara geniş yer verildiği görülmektedir.

Ekonomik alanda ise devletler, vergi oranlarını artırmaya yönelik politikalar izleyerek milli gelirleri içindeki sosyal refah harcamalarına ayırdıkları payı artırmışlar. Özellikle OECD ülkelerinin eğitim ve sağlık alanlarında yapmış oldukları sosyal harcamalar bu dönemin en iyi örneği olmuştur.

Tablo 3'te 1960 ile 1970 yılları arasında OECD ülkelerindeki sosyal refah harcamalarının milli gelir içindeki payları verilmiştir.

Tablo 3. 1960-1970 Yılları Arası OECD Ülkeleri Sosyal Refah Harcamaları

	Eğitim		Gelir Aktarımı		Sağlık		Toplam Refah Harcamaları	
ülkeler	1960 başları	1970 Başları	1960	1970	1960	1970	1960	1970
ABD	3,6	5,3	5,5	7,4	1,2	3,0	10,3	15,6
Almanya	2,1	3,0	11,9	12,4	2,5	5,2	16,5	20,6
Avustralya	2,4	3,8	4,7	4,0	2,5	5,0	9,6	12,8
Avusturya	2,6	4,0	14,1	15,3	2,9	3,7	19,6	23,0
Belçika	3,8	4,9	11,7	14,1	3,1	4,2	18,6	23,2
Danimarka	4,0	7,0	6,5	9,9	3,7	6,5	14,2	23,4
Fransa	2,1	3,2	11,8	12,4	3,1	5,3	17,0	20,9
Hollanda	2,8	5,9	8,6	9,1	2,8	5,1	14,2	29,1
İngiltere	3,7	4,4	4,4	7,7	3,2	4,6	12,6	16,7
İrlanda	3,0	4,9	5,3	6,4	2,8	5,4	11,1	16,7
İsveç	4,0	5,9	6,0	9,3	3,6	6,7	13,6	21,9
İtalya	3,2	4,0	7,5	10,4	2,9	5,2	13,6	19,6
Japonya	3,0	2,6	2,1	2,8	1,9	3,5	7,0	8,9
Kanada	3,5	6,5	5,4	7,3	2,5	5,1	11,4	18,9
Norveç	4,1	4,9	5,1	9,8	2,5	5,3	11,7	20,0
Yunanistan	1,7	2,3	6,0	7,1	1,8	2,3	9,5	11,7
OECD	3,2	4,9	7,3	9,5	2,7	4,7	13,2	18,8

Kaynak: Hasan Mahmut Kalkışım, “Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Algısı: İstanbul, İzmir, Adana, Diyarbakır Büyükşehir Belediyeleri Örneği”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Isparta: SDÜ SBE, 2015, s.17.

Tablo 3’teki verilere dayanarak OECD ülkelerinde 1960-1970 yılları arasında toplam refah harcamalarının GSMH’ya oranında bir artış olmuştur. Bu dönemde refah uygulamalarının hız kazandığı ve zirve noktasına ulaştığı görülmektedir. OECD ülkelerindeki eğitime harcanan pay yaklaşık olarak %54, sağlık harcamalarına yaklaşık olarak ayrılan pay %80 olurken toplam refah harcamalarında görülen artış %44 olmuştur.

Böylesi bir yapı içindeki OECD ülkelerindeki ekonomik ve sosyal göstergeler 1950- 1975 yılları arasında gelişmiş ülkelerin sorunsuz bir dönem geçirdiklerini ortaya koymaktadır. Bu dönemde kamu harcamalarında pozitif yönlü bir gelişme göstermiştir. OECD ülkelerinde GSMH içinde sosyal refah harcamaları oranının böyle yüksek olması

hem tutarlı bir toplumun meydana gelmesini sağlamış hem de ekonomik büyüme ve toplumsal refah gerçekleşmiştir (Ersöz, 2011: 37-38).

Sonuç olarak söz konusu dönemde devletler refah devleti anlayışını benimseyerek sosyal politika alanlarında değişikliklere gitmişlerdir. Bu dönemde toplumda müdahaleci bir devlet anlayışı hakim olmuş ve devlet, toplumun her kesimine nüfuz etmiştir. Refah devletin her alana el atması, üstlendiği görevler, uyguladığı refah programları ve artan refah harcamaları devletlerin bütçeleri üzerinde ciddi maliyetlere neden olmuş, bu da 1970’li yıllarda pek çok ülkede meydana gelen krizlerin nedeni olmuştur.

1.3.5. 1975’ten Günümüze Kadarki Dönem: Refah Devletin Krizi

Altın çağın ardından refah devleti anlayışının krize girdiği, yeniden yapılanma arayışlarının baş gösterdiği ve refah devleti anlayışının yerini neo-liberal politikalara bırakmak zorunda olduğu bir dönemin yaşandığı görülmektedir (Bayraktar, 2012: 255). Ayrıca bu dönemde Batı Avrupa toplumlarında nüfus bakımından meydana gelen yaşlanma, değişen aile yapıları, tek ebeveynli hane sayısındaki artış karşısında yurttaşların beklentilerinin önemli ölçüde değişkenlik göstermesi, işsizliğin artması, sendikaların güç kaybetmesi, küresel rekabette refah devletin yetersiz kalması, uluslararası ve bölgesel kuruluşlar bünyesinde refah hizmetlerinin sunumunda en düşük paydada birleşme eğilimleri gibi nedenler refah devletini meşruiyet krizine sokan ekonomik ve sosyal gelişmelerin sadece birkaçı olarak ele alınmaktadır (Gökbayrak, 2009: 57).

Bu dönemde refah devleti anlayışını zayıflatacak, keynesyen ekonomik politikaları işlevsiz hale getirecek kriz ortamına neden olacak diğer sebepler ise şunlardır. Bu dönemde Dünya ekonomisinin durgunluk içine girmesi, fiyatların artış göstermesi, Vietnam Savaşı ile birlikte ABD’nin dış açıklar vermeye başlaması, Bretton Woods Para Sistemi’nin çökmesi (1971), (OPEC) ülkelerinin petrol fiyatlarını dört kat arttırması ile birlikte birinci (1973-1974) ve ikinci (1979-1980) petrol krizlerinin yaşanması bu dönemin havasını değiştiren temel parametreler olmuştur (Özdemir, 2004: 212). Bretton Woods Sisteminin çöküşü, kur oranlarına dalgalı bir yapı kazandırmış ve merkez bankalarının kontrolünde olmayan sermaye piyasalarının büyümesine neden olmuştur. Yaşanan petrol krizi ise, petrole bağımlı sanayi ülkelerini stagflasyon ile karşı

karşıya bırakmıştır. Artan ham petrol fiyatları ve buna bağlı olarak gelişen talep enflasyonu işsizliğe neden olmuştur. Petrol fiyatlarındaki bu artış yaşanan bunalımı kaçınılmaz kılmış ve devlet anlayışından da yeni bir oluşumun doğmasına sebep olmuştur. Bu dönemde devletin müdahale alanının daraltılması söz konusu olmuştur. “Daha az devlet, daha çok piyasa” olarak özetlenebilecek bir anlayış ile neo-liberal politikalar uygulanmaya başlanılmıştır. Böylece Keynesyen iktisadi anlayış itibar kaybetmiş, refah devletine karşı çıkan, devletin küçültülmesi gerektiğini savunan sağ görüş hakim hale gelmiştir(Yılmaz, 2013:14). Ayrıca 1970’li yıllarda Keynesyen iktisadi düşüncenin zayıflaması ile ekonomik alanda tam istihdam sağlanamamış, sosyal güvenlik, sosyal eşitlik gibi alanlarda refah devletinin temel uygulamalarının gerçekleşmesini de zorlaştırmıştır.

1980’li yıllara gelindiğinde ise, refah devleti anlayışının artık çözülme süreci içerisinde olduğu, hem düşünce hem de uygulamada yeni liberal politikaların hakim paradigma haline geldiği söylenebilir. Özellikle ABD’de Ronald Reagan, İngiltere’de de Margaret Thatcher’in iktidara gelmesi ile “başka alternatifimiz yok” sloganıyla hareketle liberal politikaları hızlı bir şekilde uygulamaya koymuşlardır. Bu yeni düzen serbest piyasayı, özelleştirmeyi ve küreselleşmeyi de beraberinde getirmiştir (Alp, 2009: 269).

Küreselleşme döneminin başlamasıyla ulus devletler dışa açık ihracata dayalı politikalar benimseme yoluna gitmişlerdir. Benimsenen bu politikalarla teknolojiye ayak uydurmak, liberal düşüncenin getirdiği yeniliklere ağırlık vermek, para ile kredi düzenlemelerine odaklanmak, enflasyonla mücadele etmek ve özel teşebbüsü teşvik etmek temel hedef olmuştur. Böylece devletlerin finansal küreselleşmeyle yabancı sermayeye olan bağlılığını artırmıştır. Devlet daha önce yerli talebi yükseltmek için kullandığı sosyal refah harcamalarında bir azalma meydana gelmiş, küreselleşen piyasa ile vatandaşların yerli malların alımını bırakıp yabancı malları tercih etmesiyle devletlerin dolaylı vergi gelirlerini azaltmıştır. Bu nedenle devletlerin sosyal refah harcamalarını azaltmıştır. 1980’lerle beraber uluslararası borç krizinin çıkmasıyla dünyada bir yapısal uyum ve piyasa yönelimli reformlar ortaya çıkmıştır. 1990’lara gelindiğinde ise amaç edinen reformlar gerçekleşmiştir. Söz konusu reformlar “vergi reformu, sosyal güvenlik reformu ve devlet tekellerinin özelleştirilmesi” gibi öncelik verilen konular olmuştur (Bayraktar, 2012: 258-259). Gerçekleştirilen bu reform

alışmaları ile sosyal refah devletinin ihmal edilmeyecek bir noktaya ulaşan sosyal maliyetleri minimize etmek, sosyal refah alanında yapılacak hizmetlerin finansmanını sağlamaya yönelik olmuştur.

Böylece yeni dönemde küreselleşme olgusu, ulus devletler arasındaki rekabeti artırarak devletler arasında kar marjı en önemli değer olarak ön plana çıkmıştır. Uluslararası ekonominin hızla yaygınlaşması ile keynesyen ekonomi politikası olan tam istihdamdan vazgeçilmiştir. Devletin ekonomik ve sosyal hayattaki rolünün azaltılması ve refah devletinin alanını sınırlandırılması yönünde politikalar gelişmiştir. Uygulanan politikalarla refah devletinin alanı daraltılmış olsa da küreselleşme süreci ile birlikte refah devleti anlayışı yeniden yapılanma ve dönüşüm sürecine girmiştir. Bu yeni dönemde refah devleti uygulamaları özel sektör, sivil toplum kuruluşları, hayır kurumları ve gönüllü organizasyonlar tarafından gönümüze kadar varolmuştur.

2. REFAH DEVLETİNİN AMAÇLARI

Başlangıçta bir toprak parçası üzerinde kurulu olan devlet, zamanla görev ve sorumluluk alanı gelişerek değişmiştir. “Seyirci devlet” konumundan “müdahaleci devlet” konumuna dönüşen devlet anlayışı (refah devlet anlayışı) beraberinde birçok sorumluluklar da getirmiştir. Refah devleti bu sorumlulukları yerine getirip uygulamak için bir takım görevleri de kendine amaç edinmiştir.

Refah devletinin amaçlarının ne olduğuna gelince literatürde çeşitli yaklaşımlar vardır. Refah devleti bireylerin sosyal ve ekonomik durumlarıyla, bireylerin onuruna yaraşır minimum yaşam standartlarının sağlanması noktasında konuya yaklaşanlar olmuştur. Göze ise refah devletinin temel amacının bireyler arasında şans ve olanak eşitliğini gerçekleştirmek, toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak, bireyler arasında daha adil bir dağılım gerçekleştirip sosyal adaleti gerçekleştirmek şeklinde tanımlamıştır(Göze, 2009: 204-205).

Çalışmanın bu kısmında refah devletinin amaçlarını literatüre paralel olacak şekilde şöyle sıralamamız mümkündür. “Gelir Dağılımında Adaleti Sağlamak ve Yoksullukla Mücadele Etmek”, “Fırsat Eşitliği Sağlamak”, “Sosyal Güvenliği Sağlamak”, “Tam İstihdamı Sağlamak ve İşsizlikle Mücadele Etmek”, “Ekonomik

Büyüme ve Kalkınmayı Sağlamak”, ve “Sosyal Denge ve Barışı Sağlamak” şeklinde açıklanmıştır.

2.1. Gelir Dağılımında Adaleti Sağlamak ve Yoksullukla Mücadele Etmek

Refah devletinin temel fonksiyonlarından biri toplumu ve bireyleri yoksulluk sarmalından kurtarıp refah bakımından huzurlu bir ortam hazırlamak, diğer yandan da toplumun çeşitli kesimleri arasındaki gelir dağılımında adaleti sağlamaktır.

Gelir dağılımı bir ülke ekonomisinde belirli bir süre içinde üretilen milli hasıla veya gelirin kişiler, toplumsal gruplar, sosyal ve ekonomik kurumlar arasında bölüşülüp meydana gelebilecek olası gelir farklılaşmasını ortadan kaldırılmasını ifade etmektedir (DPT, 2001: 3). Ayrıca refah devleti, adil gelir dağılımı yoluyla toplumda kişilerin elde ettikleri gelirler arasında çok büyük uçurumların olmamasını, milli gelirin bireyler ve sınıflar arasında toplumsal gerginliklere yol açmayacak şekilde dağılmasını amaçlamaktadır. Bu amaç “sosyal adaleti” sağlamak şeklinde de ifade edilmektedir. Ancak bu kişilerin korunmasında temel prensip onların toplum içindeki saygınlığını zedelemeyecek şekilde yardıma bulunmak, çalışabilecek durumda olanlara iş sağlamak, bu kişileri üretken ve topluma yararlı duruma getirmek olmalı, sağlanan yardımlar çalışma isteğini kırmamalıdır (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 45).

Yoksulluk ise insanın ihtiyaçlarını asgari düzeyde karşılamaya yetecek gelire sahip olmaması hali olarak belirtilmiştir (Üzümcü ve Korkat, 2014: 139). Seyyar ise sosyal siyaset açısından yoksulluğu şu şekilde açıklamıştır. İnsan haysiyetine ve şahsiyetine yaraşır bir hayat düzeyinin altında, maddi yönden tam anlamıyla veya nispi olarak yetersiz olma durumudur. Bir başka ifadeyle, toplum, ahlak, aile ve kültür hayatımızı tehdit eden bir felaket, umumi bir toplumsal risktir (Seyyar, 2004: 171).

Bireyin beşeri ihtiyaçları (beslenme, giyim, barınma, eğitim, sağlık, kültür, ortak yaşama, dinlenme, estetik) karşılamak için yeterli maddi ve sosyal güce sahip olmaması durumudur (Aktan ve Vural, 2002: 2).

Refah devleti gelir dağılımında adaleti sağlamak ve yoksullukla mücadele etmek için çok sayıda politika uygulamaktadır. Bu politikalar, istihdam politikası, ücret ve fiyat kontrolleri, vergi politikası, kamu harcamaları politikası ve borçlanma politikasıdır. Devlet bu politikalar ile gelir dağılımında adaleti sağlamayı ve bireyin

sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarını minimum seviyeye indirmeyi amaçlamaktadır (Aktan ve Vural, 2002: 1).

2.2. Fırsat Eşitliğı Sağlamak

Refah devletinin bir diğerk amacı ise genel anlamda doğıal eşitsizliklerin giderilmesi, fırsat eşitliğinin temini ve hayat standartlarının yükseltilmesidir. Buradaki eşitliğin sağlanması amacındaki kasıt, devletin vatandaşlarına eşit muamele etmesi ilkesinin uygulamadaki bir sonucudur (Erdal, 2012: 34).

Devletin yönetim anlayışında eşitlik anlayışı farklılık arz etmektedir. Mesela refah devletindeki eşitlik anlayışı ile liberal bireyci devletin eşitlik anlayışından değişiktir. Bilindiğı gibi liberal devletin eşitlik anlayışı, bireylerin doğıal olarak eşit oldukları inancına dayanmaktaydı. Yani insanlar yasa önünde özgür ve eşit doğarlar, özgür ve eşit yaşarlar. Bu anlayış bireylerin din, dil, ırk, cinsiyet, renk, siyasi düşünce, felsefi inanç, mezhep ayrımı gözetmeksizin yasalar önünde eşit olduğunu belirtmektedir. Fakat liberal devlette yasalar, hiçbir zaman bireyler arasındaki sosyal ve ekonomik koşulları eşit hale getirmek ve onlara fırsat eşitliğı sağlamak için bir araç olarak kullanılmamıştır. Refah devletinde ise, bireyler arasında yalnızca yasa önünde eşitlik değil, şans ve olanak eşitliğı de getirerek, sosyal ve ekonomik nedenlerin yarattığı bütün eşitsizlikleri ortadan kaldırmak ve adil gelir dağılımını sağlamaktır (Göze, 2009: 236-239).

Refah devleti toplumdaki eşitsizlikleri azaltmak, fırsat eşitliğini sağlamak amaç edildiğı için ilk müdahale edilmesi gereken alanlardan birisi eğitim sistemi olmuştur. Hatta refah devletinde eğitim hizmetleri, sosyal eşitsizlikleri azaltmak ve fırsat eşitsizliğı sağlamanın temel taşlarından birisi olarak kabul edilmektedir (Kamalak, 2004: <http://www.universite-toplum.org/> E.T. 17.06.2016). Bu hizmetlerin hem bireysel hem de toplumsal düzeyde faydaları yüksek olup, özellikle ileri eğitim kademelerinde bireysel düzeydeki getiriler ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle sosyal refah devletinin, fırsat eşitliğı yaratmak, daha iyi bir meslek edinme ve daha yüksek gelir düzeyine ulaşmalarını sağlamak için bireylere eğitim ve öğretim hizmetlerinden yararlanabilme imkanı sağlaması gerekmektedir. Eğitim ve öğretim hizmetlerinin piyasada sunulması durumunda ise yeterli ödeme gücüne sahip olmayan bireylerin bu hizmetlerden mahrum kalmaları söz konusu olabilir. Bu durumu önlemek ve kişilere fırsat eşitliğı sağlamak

amacıyla her düzeyde eğitim ve öğretim hizmetlerinin sağlanması sosyal refah devletinin temel görevlerinden biri kabul edilmektedir (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 48).

2.3. Sosyal Güvenliği Sağlamak

Refah devleti anlayışının bir sonucu olarak sosyal güvenlik (social security), meslekî, fizyolojik veya sosyo-ekonomik risklerin bireyler üzerindeki olumsuz etkilerini giderme çabası olarak tanımlanmaktadır. Kısaca sosyal güvenlik, artık neredeyse tüm toplumlarda görülen, o toplumlarda yaşayan bireyleri, gelecekte karşı karşıya kalabilecekleri tehlikelerden/risklerden emin kılan, güvenli ve endişelerden uzak bir gelecek için sosyal kuruma sunan bir sosyal politika aracıdır (Seyyar, 2016: <http://www.sosyalsiyaset.net>, E.T. 28.07.2016). Dolayısıyla, sosyal güvenlik bu risklere maruz kalan bireylere ekonomik olarak güvence sağlayan bir mekanizmadır. Bu riskler; hastalık, sakatlık, yaşlılık, analık, iş kazası, ölüm, meslek hastalığı, aile yardımı ve işsizlik olarak tanımlanabilir (Yazgan, 1992: 200-203). Bu bağlamda, sosyal güvenliğin ana işlevinin, değişik sosyal risklerin yol açtığı gelir kayıplarına (hastalık, işsizlik, yaşlılık) veya gider artışlarına (çocuk yetiştirmek, kira masrafları, yol giderleri) karşı telafi edici sosyal yardım ve destek sunmaktır. Sosyal güvenliğin esas amacı her insana, hayatın türlü olayları karşısında, aşırı bir muhtaçlığa düşmeden ve hürriyetinden fedakârlık ettirmeden insan şahsiyetine yaraşır bir hayat düzeyi sağlamaya yönelik kamusal sosyal düzenleme, sosyal sigorta, sosyal yardımlar ve muhtelif sosyal hizmetler alanında bir takım önlemler almaktır (Seyyar, 2016: <http://www.sosyalsiyaset.net>, E.T. 30.07.2016).

Refah devletinin bireylere sağladığı sosyal güvenlik önlemlerinin nedenlerini şu şekilde ifade edilmiştir(Aktan ve Özkıvrak, 2008: 46):

- ✓ Bireyleri yoksulluktan kurtarmak, onlara asgari bir gelir sağlayarak temel ihtiyaçlarını karşılamalarını garanti etmek,
- ✓ İnsanların kendilerini güven içinde hissedebilmeleri gerektiğini ima etmek,
- ✓ Gelirin yeniden dağılımını gerçekleştirmek,
- ✓ Dayanışmanın geliştirilmesini sağlamaktır.

Genel olarak tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda sosyal güvenliği sağlamak refah devletin temel amaçlarından biri olarak gelişmiştir. Refah devleti sosyal güvenlik uygulamaları ve yürütmüş olduğu politikalar ile meydana gelebilecek risklere karşı

bireyleri korumak ve hayatlarının her döneminde asgari bir gelir düzeyi sağlayarak bireylerin geleceğe güvenle bakmalarını sağlamaktır.

2.4. Tam İstihdamı Sağlamak ve İşsizlikle Mücadele Etmek

Bilindiği üzere “istihdam” kavramı, ekonomi literatüründe “üretim faktörlerinin üretim amacıyla çalıştırılmaları” şeklinde tanımlanmaktadır. Ancak istihdam kavramı ekonomi ilminde “geniş anlamında” ve “dar anlamında” olmak üzere iki türlü kullanılmaktadır. “Geniş anlamı ile istihdam” bir ülkenin sahip olduğu tüm üretim faktörlerinin (doğa, emek, sermaye ve teşebbüs) tümünün üretime katılma biçim ve düzeylerini göstermekte ve “ekonomide bulunan üretim faktörlerinin tamamı çalışır bir durumda ise buna tam istihdam” adı verilmektedir (Zeytinoğlu, 1985: 116-117). Günümüzde tüm toplumların en önemli sorunu haline gelmiş olan işsizliği ise; iktisadi anlamda emek talebinin emek arzını karşılamaması, çalışma gücü ve arzusu olduğu halde cari ücret seviyesinde iş arayıp da bulamayanların toplamı olarak tanımlanmıştır (Güney, 2009: 136-137).

Refah devletin işsizlik sorununa yönelmiş politikaların başında her şeyden önce tam istihdamı yaratmaya yönelik ekonomik politikaları gelmektedir. Refah devleti yeni iş olanakları yaratmak ve iş piyasasını düzenleme politikaları ile işsizlik sorununa çözüm aramıştır. Refah devletin toplumsal amaçları gerçekleştirmeye yönelik ekonomik müdahaleler bir yandan ekonomik gelişmeyi hızlandırmış diğer yandan tam istihdamı sağlayarak işsizlik ile mücadele hedefi taşımıştır. Zaten refah devleti anlayışı içinde ulaşmayı amaçladığı ekonomik ve sosyal dengeye ancak yüksek bir istihdam düzeyinin gerçekleşmesiyle mümkündür. Tam istihdam amacının tümüyle gerçekleşmesi günümüzde çok güç görüldüğünden, en azından işsizlik oranını belli bir seviyede tutmak gerekmektedir. (Koray ve Topçuoğlu, 1995: 98).

Günümüzde ise refah devletleri, emek gücünün yenilenme sürecine, katkı sağlamak ve süreci iyileştirmek amacıyla çeşitli şekillerde müdahale etmektedir. Gough'a göre; devletin bu alanda uyguladığı başlıca yöntemler şunlardır (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 49-50):

- ✓ Vergi ve sosyal güvenlik sistemleri yoluyla tüketim mallarına harcanabilecek para miktarını değiştirmek, vergilemede aile indirimleri, çeşitli sosyal sigorta olanakları vb.

- ✓ Kişilere satın alma gücü sağlayan ücret ve maaşlar ile ev kadınlarının ürettiği hizmetlerin yapısını düzenlemek. Örneğin, yeni konutlarda sunulan kolaylıklar.
- ✓ Belirli mal ve hizmetlerin belirli kişiler ya da herkes için sübvansede edilmesi diğer bir deyişle piyasa fiyatından daha düşük bir bedelle kullanıma sunulması.
- ✓ Doğrudan hizmet şeklinde kullanım değerleri sağlamak. Örneğin, ulusal sağlık ve eğitim hizmetleri gibi bedava ya da büyük ölçüde düşük bir fiyatla sunulan hizmetler.

Yukarda sözü geçen araçlar ve uygulanan yöntemlerle anlaşılmaktadır ki refah devleti pasif ve aktif istihdam politikalarıyla işsizlikle mücadele etmiştir. Bu çifte politikalar ile işsizlik sorununun olumsuz sonuçlarını ortadan kaldırmayı, işsiz bireylere iş bulmayı, istihdam yaratarak işsizlik oranını en aza indirmeyi, eğitim düzeyinin yükselterek piyasaya kalifiyeli işçi kazandırmak gibi uygulamalar ile müdahalelerde bulunmuştur.

2.5. Ekonomik Büyümeyi ve Kalkınmayı Sağlamak

Refah devletinin amaçları arasında öne çıkan ve önem atfedilen bir diğer unsur ekonomik büyüme ve kalkınmanın sağlanmasıdır. Ekonomik büyüme, bir ülkenin sahip olduğu kıt kaynakların miktarını artırarak veya onların kalitelerini iyileştirerek üretim imkanları sınırını genişletmesi veya üretim teknolojisini ve kurumsal çerçeveyi değiştirerek daha yüksek üretim düzeylerine çıkması olarak ifade edilmektedir (Aktuğ, 2010: 2). Aynı zamanda ekonomik büyüme, bir ekonomide zaman içinde mal ve hizmet üretim hacminde meydana gelen artış olarak da ifade edilebilir.

Ekonomik kalkınma ise, bir ekonomide, üretim (Gayri Safi Milli Hasıla) hacminde meydana gelen artış demektir. Kalkınma ekonomik ve sosyal alanlarda değişikliği zorunlu kılmıştır(Aktuğ, 2010: 8). Bu değişiklikler ekonomide var olan nicel ve nitel değişiklikler olarak da ifade edilebilir. Ekonomik kalkınma; okuryazarlık oranının artırılması, kültürel bakımdan sosyal refahın geliştirilmesi, sağlık, güvenlik ve diğer alanlarda gelişme gösterilerek beşeri sermayenin geliştirilmesini içerir. Refah devleti, Keynesyen politikalar çerçevesinde bu alanlara müdahale ederek ekonomik büyüme ve kalkınmanın sağlanmasını gerçekleştirmeyi ve toplumsal refahı artırmayı hedeflemektedir.

Refah devleti bu nedenlerle ekonomik büyüme ve kalkınmaya büyük önem vermektedir. Ekonomik büyüme ve kalkınmanın gerçek amacına ulaşılabilmesi için gelir dağılımında, adaletin en geniş ölçüde sağlanması gerekmektedir(Talas, 1980: 222). Ancak, ekonomik büyüme ve kalkınmanın sağlanması amacı ile adil gelir dağılımının sağlanması amacı arasında bilindiği üzere bir çatışma söz konusudur. Yani bu iki amaçtan birine öncelik vermek gerekli görülmektedir. Oysa üretim artışı sağlanmadan refahın artırılması mümkün değildir. Bundan dolayı, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler, ekonomik büyüme ve kalkınma amacına, adil gelir dağılımı amacından daha fazla önem vermeleri ve sosyal devlet harcamalarının daha ziyade bu alana yönlendirmeleri gerekmektedir(Aktan ve Özkıvrak, 2008: 51).

2.6. Sosyal Denge ve Barışı Sağlamak

Refah devletinin temel amaçlarından ve sosyal gelişme ve adaletin vazgeçilmez unsurlarından olan sosyal dengenin amacı; gelir dağılımındaki adaletsizliği mümkün olduğunca azaltarak sosyal hizmetlerden yararlanma ve iktisadi imkanlara ulaşabilmekte ortaya çıkan farkları asgariye indirmek, başta yardıma ve bakıma muhtaç insanlar olmak üzere bütün alt gelir gruplarının sosyal gelişmelerini ve kişilik gelişmelerini sağlamak ve eşit fırsat ilkesine uygun olarak daha yüksek bir hayat seviyesine kavuşmasına yardımcı olmaktır (Seyyar, 2016: Seyyar, 2016: <http://www.sosyal.siyaset.net>, E.T. 30.07.2016). Refah devleti bu amaçla kişiler, sosyal sınıf ve zümreler ile farklı din ve mezheplere mensup olanların öncelikle yasalar karşısında eşit işlem görmelerini sağlamaya ve kişilerin, mensup oldukları sınıf, zümre, ırk, din veya mezhep nedeniyle ya da sahip olduğu ekonomik güçten ötürü ayrıcalıklı muamele görmesini engellemeye çalışmaktadır (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 50).

Öte yandan refah devletinin bir diğer amacı; gelir eşitsizliği ve onun derinleştiği yoksulluğu ortadan kaldırarak toplumsal barışı sağlamaktır. Çünkü geçim sıkıntısı ve yoksulluk insanların mutsuzluğuna neden olabilmektedir. Bir toplumdaki mutsuzların artması ise sosyal ve siyasal huzursuzlukları da tetiklemektedir. Bu da toplumsal barış için önemli bir soruna yol açabilecektir (Kalkışım, 2015: 26). Dolayısıyla refah devleti toplumsal barışı tehdit eden bütün mekanizmalara ve yaşanacak olası bütün olumsuzluklara karşı tedbir alarak, bireyin refah ve mutluluğunu sağlayarak toplumsal barışa katkı sunacaktır.

3. REFAH DEVLETİNİN ARAÇLARI

Refah devleti, ulaşılmak istenen hedefleri ve benimsediği amaçları gerçekleştirmek için farklı araçlar yardımıyla bir politika uygulamaktadır. Refah devleti bu politikaları da, **geniş anlamda sosyal politika araçları** (toplumun refah düzeyini yükseltmek için devletin her alanda ulaşmaya çaba harcadığı; ekonomik büyüme, fiyat istikrarı, ödemeler bilançosu dengesi, etkin kaynak tahsisi sağlama vb.) ve **dar anlamda sosyal politika araçları** (refah devletin özellikle toplumdaki güçsüz, yoksul ve muhtaç durumda olan kişileri koruma, çalışanların durumunu iyileştirme ve kişilere gelecek güvencesi sağlama vb.) olmak üzere iki başlık altında incelemek mümkündür (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 52-55).

3.1. Geniş Anlamda Sosyal Politika Araçları

Geniş anlamda sosyal politika araçlarından bahsedildiğinde; sosyal adalet ve sosyal refahı sağlamanın yanı sıra, ekonomiye sosyal boyut katarak ekonominin işleyişindeki aksaklıkları gideren tüm kamu politikası araçları anlaşılmaktadır. Bu bakımdan geniş anlamda sosyal politika araçları kapsamında; kamu harcamaları ve vergileme politikası, para ve kredi politikası, regülasyonlar ve fiyat kontrolleri politikası, Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT) politikası, planlama politikası, kamulaştırma ve devletleştirme politikası şeklinde sosyal politika araçları olarak ifade edilebilir.

3.1.1. Kamu Harcamaları ve Vergileme

Refah devleti uygulamalarında belirlenen amaçlara ulaşmak için başvurduğu en etkili araçlarından biri, kamu harcamalarını kullanarak sosyal refahın artırılmasını sağlamaktır.

Kamu harcamaları, hükümetlerin politika seçimlerini yansıtarak, hangi malların ne miktarda ve hangi kalitede üretileceğine karar verince, kamu harcamaları bu politikaların yürütülmesinin (uygulanmasının) maliyeti olarak ortaya çıkmıştır (Akalin, 1986: 138). Ayrıca kamu harcamaları, piyasa ekonomisinde kamu kesimine düşen görevlerin parasal tutarıdır. Yani devletin tam kamusal hizmet üretmesi, yarı kamusal hizmetlerin üretimine müdahale etmesi, kamu ekonomik kuruluşlarının açıklarının

finanse etmesi ve gelirin yeniden dağıtmasının bir maliyeti vardır. Devlet kamu hizmetlerini üretirken hem üretim faktörlerini satın almaktadır hem de özel kesim ürünlerini ihtiyacı kadar alıp kullanabilmektedir. Bunun dışında devlet, geliri yeniden dağıtmak için sosyal amaçlı harcamalar yaparak üreticilere sübvansiyon verebilmektedir. Bütün bunların bir parasal sonucu vardır. İşte tüm bunlara kamu harcaması adı verilmektedir (Batirel, 2007: 76).

Özellikle 19. ve 20. yüzyıllarda refah devleti uygulamalarında ve devlet anlayışındaki değişme ile örneğin toplumun iç ve dış güvenliğinin sağlanması, asayiş ve adaletin tesis edilmesi gibi çok sınırlı kamu hizmetlerinin yapılmasını öngören “koruyucu devlet” anlayışından “iktisadi devlet”, “müdahaleci devlet” ya da “sosyal devlet” diye ifade edilen anlayışa geçmesi ile devletin hizmet ve faaliyet alanı genişlemiş ve devlet birçok önemli fonksiyonlar üstlenmiştir. Böylelikle devlet, eğitim, halk sağlığı, çevre sorunlarına yönelik hizmetler sunmaya başlamış, sosyal güvenlik uygulaması içerisinde; hastalıklar, yaşlılık, işsizlik, iş kazaları, emeklilik gibi nedenlerle ortaya çıkabilecek problemlerin giderilmesi, toplumun korunması çabası göstermiştir. Aynı şekilde devlet ekonomi içerisinde rol alarak gelirin zenginlerden fakirlere doğru yeniden dağılımını sağlayarak kamu müdahalesini etkili bir araç olarak kullanmıştır (Akdoğan, 2014: 37-38).

Ülkenin içinde bulunduğu koşullara, toplumsal ihtiyaçlara ve tercihlere bağlı olarak ortaya çıkan bir kısım görevlerin devlet tarafından üstlendiği görülmektedir. Refah devletin yüklenmiş olduğu bu görevleri gerçekleştirebilmesi için gelire ihtiyaç duymaktadır. Bu ihtiyaç devletin çeşitli kuruluşları aracılığıyla, farklı kaynaklardan sağlanmaktadır. Günümüzde devlet, ülke milli gelirinin önemli bir bölümünü ekonomiden çeşitli şekiller ile kamu geliri olarak çeker, kamu hizmetlerini gerçekleştirebilmek için tekrar ekonomiye aktarır (Akdoğan, 2014: 105). Bunu da vergi vb. kaynaklardan ve uygulanan vergi politikalarıyla sağlamaktadır.

Görülmektedir ki kamu harcamalarıyla birlikte vergilerde sosyal refahın artırılmasında önemli bir politika aracı olmuştur. Vergilemenin sosyal amacı özellikle piyasa mekanizmasının gerçekleştiremediği adil gelir ve servet dağılımının sağlanması yönünde büyük önem taşımaktadır. Piyasa ekonomisi kurallarına göre gerçekleşen bir gelir ve servet dağılımı her zaman adil olmamaktadır. Bunun için devletin gelir ve

servet dağılımındaki adaletsizlikleri gidermek için vergi politikaları ile piyasaya müdahale etmesi gerekmektedir (Özcan, 2009: 37).

İzlenen bu vergi politikaları ile bir yandan harcamaları için temel ve sürekli bir gelir kaynağı olan vergilerden azami ölçüde yararlanılmaya çalışılmış, diğer yandan vergileme ile mali amaç dışında gelir ve servet eşitsizliklerini azaltma, ekonomik istikrar ve kalkınmayı sağlama gibi sosyo-ekonomik bir takım amaçları gerçekleştirmek için de kullanılmıştır (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 57-58). Sosyal refah devlet anlayışının geliştiği ülkelerde verginin sosyal amacı büyük önem taşımaktadır. Sosyal amacı gerçekleştirmek için uygulanan vergi politikalarından bir kaç şunlardır (Özcan, 2009: 38-39):

- ✓ Artan oranlı gelir vergileri, belli bir sınırın üstünde bulunan gelirlerden alınan ek vergi, gider vergilerinde vergiye tabi mal ve hizmetten alınan vergilerin bunların lüks olup olmamalarına göre farklılaştırılması, toplumdaki gelir farklılıklarını kısmen olsun kaldırmak amacını gütmektedir.
- ✓ Servet vergileri, türleri ile birlikte, diğer amaçlar yanında servet farklılıklarını ortadan kaldırmak amacını güden vergilerdir.
- ✓ Sosyal güvenlik aidatlarının vergiye tabi tutulmaması, sosyal yardımların vergi dışı bırakılması, teşebbüslerin sosyal yardımlarının gider kabul edilmesi ve yararlanan yönünden vergiye tabi tutulmaması, sosyal güvenlik amacıyla tanınan vergi avantajlarıdır.
- ✓ Yaşlılara, iktisaden korunmaya muhtaç olanlara ait gelirlerin vergi dışı bırakılması, sosyal güvenlik amacına yönelmiş vergi politikası araçları olarak kabul edilebilir.
- ✓ Devlet vergileme yoluyla sağladığı gelirlerinin bir kısmını çeşitli kamu harcamaları şeklinde düşük gelir gruplarına veya hiç geliri olmayanlara transfer harcamaları şeklinde aktarabilir. Bazen de finansmanı vergi gelirleriyle karşılanan mal ve hizmetleri düşük gelirliye bedelsiz, ya da düşük bedelle yani maliyet bedelinin altında satmak suretiyle de gelir dağılımında adaleti sağlamaya çalışabilir. Ayrıca, toplumu oluşturan kişiler arasında vergi yükünün adil dağılımının sağlanması için gerekli önlemlerin alınması da verginin sosyal amacı bakımından büyük önem taşımaktadır.

3.1.2. Regülasyonlar ve Fiyat Kontrolleri Politikası

Refah devleti, ulaşmaya çalıştığı amaçları gerçekleştirmek için belirli ekonomik faaliyetleri doğrudan düzenlemeye tabi tutabilir veya mal ve faktör piyasalarında serbestçe oluşacak fiyatlara çeşitli iktisat politikası araçları ile ekonomiye müdahale edebilir. Devletin sosyal düzenin işleyişine yönelik yaptığı her türlü hukuki düzenleme ve ekonomik müdahalelerde kullandığı bu iki araçtan birincisine “ekonomik regülasyon” ikincisine ise “ekonomik kontrol” adı verilmektedir (Aktan, 1993: 54).

Ancak, regülasyonun interdisipliner bir kavram olması, farklı ve daha geniş tanımlamalar yapılmasını gerekli kılmaktadır. Sosyal bilimcilere göre regülasyon; toplum tarafından değer atfedilen faaliyetlerin bir kamu kurumu tarafından, dışarıdan ve sürekli olarak kontrol edilmesi şeklinde ifade edilmektedir. Hukukçulara göre regülasyon; devlet ve piyasalar arasındaki sınır, siyaset bilimcilere göre; ülkeler için yaygın ve genel kabul gören bir olgu, ekonomistlere göre; devletin ya da hükümetlerin neye, nasıl ve ne ölçüde müdahalede bulunacağını bir ölçüsü olarak tanımlanabilmektedir (Uslu, 2015: 398).

Devletin piyasalara giriş ve çıkışı belirli kurallara bağlaması, bazı alanlarda yasal tekeller oluşturması ya da ithalatı kısıtlamak için miktar kotaları koyması gibi uygulamalar "ekonomik regülasyon"lara örnek olarak gösterilebilir (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 58).

Regülasyonla ilgili bütün düzenleyici politikaların, iktisadi, hukuki ve kamu yönetimine ilişkin karma bir amaç setinden oluştuğunu ifade edilerek ve düzenleyici politikaların altında yatan temel amaçları şu şekilde sıralamak mümkündür (Çetin, 2009: 24-25);

- ✓ Sosyal ve iktisadi politikaları, etkin bir şekilde yönlendirerek ve dengeleyerek sosyal refaha katkı sağlamak,
- ✓ Piyasaya girişi, yeni keşifleri, rekabeti ve rekabetçiliği teşvik ederek iktisadi gelişmeyi ve tüketici refahını arttırmak,
- ✓ Düzenleyici sürecin maliyetlerini, özellikle küçük ve orta ölçekli girişimlerdeki belirsiz maliyetleri azaltarak üretimde etkinliği arttıracak şekilde kontrol etmek,
- ✓ Kamu sektöründe etkinliği, sorumluluğu ve verimliliği, kamu yönetimi reformları yoluyla geliştirmek,

- ✓ Yasaların makul ve etkin bir biçimde uygulanmasını sağlamak,
- ✓ Yasaların uygulanmasını ve demokrasiyi, regülatörlerin aşırı keyfi yetkilerini engelleyerek geliştirmektir.

Refah devletinin amaçlarına ulaşması için kullandığı bir diğer araç ise “ekonomik Kontrol”lerdir. Kontroller ile refah devleti üretim faktörlerinin piyasada serbestçe oluşturabileceği fiyatlara müdahalede bulunur. . Mal ve hizmet satışları fiyatları kontrolü, ücret kontrolü, kira kontrolü, faiz oranı kontrolü, döviz kuru kontrolü vb. uygulamalar ekonomik kontroller politikasının başlıca araçlarını oluşturmaktadır (Aktan, 1993: 54).

Diğer taraftan devlet fiyat kontrolleri ve dolaysız kontroller yoluyla mal ve hizmet piyasalarını kontrol altında tutarak piyasalarda olası bir durumda doğacak tekelleşmeyi ve kartelleşmeyi kontrol altında tutarak önleyebilir.

Eğer, doğal tekeller doğrudan özel sektöre devredildiyse yani tam anlamıyla bir özelleştirme söz konusu ise, o zaman bunların özel tekel haline gelmesi ve dolayısıyla yine etkinsiz çalışmaları ve sosyal maliyetlere neden olmaları kaçınılmaz olacaktır. Bunun için, bu noktada devletin, yukarıda sözü edilen düzenleyici rolü önem kazanmaktadır. Burada düzenleme en çok fiyatlar üzerinde olmaktadır. Örneğin, elektrik iletimi ve dağıtımı, telekomünikasyon sistemleri, bazı ulaşım ve haberleşme işletmelerinin tavan ve taban fiyatları düzenleme ve denetleme kurumlarının denetimi altından olup fiyatı, tüketici fiyat endeksine veya belirli bir mal sepetinin ortalama fiyatına göre belirlenmektedir (Kirmanoğlu, 2012: 175-177).

3.1.3. Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT)

Ekonominin kendiliğinden dengeye ulaşacağını, bu nedenle devletin ekonomiye müdahale etmesinin sakıncalı sonuçlar yaratacağını ileri süren klasik ekonomi görüşünün aksine, 1929 ekonomik buhranından sonra hakim olan görüş ile devletin ekonomik ve sosyal problemlerin çözümlemesinde önemli görevler düştüğü ve bu görevlerini yerine getirebilmesi için çeşitli müdahalelerde bulunduğu görülmektedir. Aynı zamanda devlet, çeşitli kuruluşları aracılığıyla ekonomik hayatta faaliyetlerde bulunmakta ve karşılaşılan problemlerin çözülmesinde aktif bir şekilde hareket etmektedir (Akdoğan, 2014: 448). Toplumsal ihtiyaçların karşılanması amacı ile

başvurduğu en önemli kuruluşların başında hiç şüphesiz Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT) gelmektedir.

Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT); “bir kanun veya kanunun verdiği yetkiye dayanılarak, özel mallar üretmek üzere, ticari ve sınai alanda piyasa koşullarına göre çalışmak ve sosyal fayda/maliyet ilişkilerini de göz önünde bulundurmak amacıyla kurulan, tüzel kişilikleri, idari ve mali özerklikleri bulunan, yönetiminde ve sermayesinde kamunun hakim olduğu girişimlerdir” (Aktan, 1993: 66-67). Bu tanıma göre, teşebbüslerin toplum içindeki işlevleri şu şekilde sıralanabilir.

- ✓ Teşebbüslerin ana işlevi, mal ve hizmet üretmek ve bunları satmaktır.
- ✓ Teşebbüsler yatırım yaparlar.
- ✓ Teşebbüsler fon yaratırlar.
- ✓ Teşebbüsler sürekli bir gelişme içerisinde bulunduklarından iş gücüne çalışma alanı sağlarlar.
- ✓ Teşebbüsler yeni mallar üreterek ve yeni üretim yöntemleri geliştirerek teknik ve ekonomik gelişmeye katkıda bulunurlar.
- ✓ Teşebbüsler, ücret, fiyat, para ve kredi politikalarını etkileyerek gelir dağılımında rol oynarlar (Günege, 1984: 6)

Kamu İktisadi Teşebbüsler (KİT)’in yukarda sayılan işlevlerine bakıldığında KİT’lerin temel amacı; özel girişimi desteklemek, kaynak kullanımında etkinliği sağlamak, politika aracılığıyla tam istihdamı gerçekleştirmek, gelir dağılımındaki eşitsizlikleri azaltmak, monopollerini kontrol etmek, dışsallıkların hakim olduğu piyasalarda etkin faaliyet üstlenmek gibi sosyal ve ekonomik alanlara müdahale ederek olumsuzlukları ortadan kaldırmaktır.

3.1.4. Planlama Politikası

Planlama, “*spesifik amaçları başarmada mevcut en iyi alternatifleri seçmeye yönelik organize olmuş akılcı bir teşebbüs*” (Soyak, 2003: 168) olarak tanımlanabilir.

Genel olarak planlamanın kapsam ve amacını şu şekilde ifade edilebilir. Eldeki mevcut kıt kaynak ve imkanları gelişim süreci dahilinde öncelikli alanlarda en rasyonel ve verimli bir şekilde kullanılmasını sağlamaktır.

Özellikle kaynakları gelişmiş ülkelere nazaran daha sınırlı olan, buna karşın hemen her alanda yatırım ve üretim artışına ihtiyaç duyan az gelişmiş ve gelişmekte

olan ülkelerde devlet, temel kamu hizmetlerinin sunumu yanında, yatırım ve üretim artışının sağlanması görevini de üstlenmiştir. Böylece kaynaklar ya da gelirlerin sınırlı olduğu bir ortamda devletin öncelikleri dikkatlice tespit etmesini de gerektirmiştir. Bu doğrultuda özellikle ikinci Dünya Savaşı'ndan sonraki süreçlerde az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin çoğunda ekonomik hayat ve kalkınma sürecinin uygulanan planlar vasıtasıyla düzenlendiği görülmektedir (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 61).

Genel olarak, refah devletleri ekonomik alanda refahı sağlama ve sosyal amaçları gerçekleştirme doğrultusunda müdahaleci bir anlayışı benimseyerek bu müdahaleleri bir plan dâhilinde yapmaktadırlar (Özcan, 2009: 40). Refah devletleri, eldeki milli kaynakları en verimli şekilde kullanarak, hem sektörler hem de coğrafi bölgeler arasında denge kurmasını sağlamak, büyüme hızının artırılması, toplam yatırım ve tasarruf seviyesinin yükseltilmesi, fiyat istikrarı, tam istihdam ve dış ödemeler dengenin sağlanması gibi hedeflere ulaşmak için ekonomik hayatı kapsamlı planlar vasıtasıyla yönlendirmektedir (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 61).

3.1.5. Kamulaştırma ve Devletleştirme Politikası

Kamulaştırma, demokratik siyasal düzene sahip olan ülkelerde vatandaşlara Anayasa'lar ile tanınan mülkiyet hakkı ile bütünleşen bir konu olmakla beraber (<http://www.todaie.edu.tr/>, 10.08.2016), 2942 sayılı kanun da belirtilenlere göre, devlet ve kamu tüzel kişileri; kamu yararının gerektirdiği hallerde, kişilerin mülkiyetinde bulunan taşınmaz malların gerçek değeri üzerinden ve bedelinin peşin verilmesi koşulu ile, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, yasalarda belirtilen esas ve usullere göre özel mülkiyet hakkının sona erdirilmesidir (<http://yeni-anayasa.blogspot.com.tr/>, E.T.11.08.2016).

Devletleştirme ise, kamu yararının zorunlu kıldığı hallerde, kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüslerin kanunda belirtilen esaslara göre gerçek bedeli ödenerek kamu mülkiyetine alınmasıdır (<http://www.mevzuat.gov.tr/>, E.T.11.08.2016).

Refah devletinde de, bireyin mülkiyet hakkı tanımlanarak yasalarca güvence altına alınmıştır. Fakat bu hak sınırsız olmamakla beraber mutlak da değildir. Bundan dolayı refah devletinde kamu yararının olduğu durumlarda özel mülkiyet hakkı sınırlandırılmıştır (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 61).

3.2. Dar Anlamda Sosyal Politika Araçları

Refah devletleri, sosyal refah amaçlarına ulaşmak için dar anlamda uyguladığı başlıca sosyal politika araçlarını şu şekilde sıralamak mümkündür: Sosyal sigorta, sosyal yardım, sosyal hizmet ve sosyal tazmindir.

3.2.1. Sosyal Sigorta

Sigorta; ilerde meydana gelebilecek tehlikelerden doğacak zararların giderilmesinin; önceden yapılan ödemeler (prim) karşılığında taahhüt edilmesidir (Özcan, 2009: 41). Sosyal sigortalar'ın tanımı ise şu şekilde yapılabilir: Devlet tarafından organize edilmiş, kendi kendine yönetim esasına göre işleyen, kamu hukuku karakterli, baskın olarak zorunluluk esasına dayanan, çalışan nüfusun büyük bir kısmını gelir elde etme yeteneğinin kaybı, ölüm, işsizlik vb. risklere karşı koruyan, kendine özgü bir sigortadır (Sözer, 1994: 27).

Sosyal sigorta, beklenmedik durum karşısında, bireylerin herhangi bir “varlık testi”ne /araştırmasına tabi tutulmadan bir ödeneği almaya hak kazandığı ve genellikle kamu tarafından organize edilmiş, üyeliği zorunlu olabildiği gibi bazı durumlarda gönüllü de olabilen bir sistemdir (<http://www.sosyalsiyaset.net/>, E.T. 20.08.2016).

Sosyal sigortalarda, sigorta tekniği uygulanmaktadır. Yani kişiler bu teknikte sosyal sigorta kurumlarının edimlerinden özel sigortada olduğu gibi ödedikleri primin karşı edimi olarak yararlanırlar. Ancak, bu karşı edim, sosyal sigortada özel sigortanın yanında sosyal tazmin ve sosyal yardım kurumlarının özellikleri de bulunduğundan dolayı primin tam karşılığını teşkil etmemektedir. İşçi ve işverenden toplanan primler ve yine çalışana ödenmek üzere sosyal sigorta kurumu olarak adlandırılan, bir kuruluşun idaresi altında bulunan bir fonda toplanmaktadır (Sözer, 1994: 26).

Sosyal sigorta kapsamında koruma sağlanan başlıca riskler; kaza, iş kazası, hastalık, meslek hastalığı, hamilelik gibi işgöremezlik halleri, çalışma imkânını ortadan kaldıran işsizlik ve ölüm vb. riskleri sıralamak mümkündür. Sosyal güvenliğin ve refah devleti uygulamasının en önemli aracı olan “sosyal sigorta sisteminin” bütün dünyada hızla yayılması ile çalışan bireylerin belli risklere karşı sendikal kuruluşların etrafından toplanarak birlik, beraberlik ve dayanışma içinde hareket etme ruhunu güçlendirmiştir. Böylelikle refah devleti, sosyal sigorta ile çalışanların insan haysiyet ve onuruna yaraşır bir hayat tarzı ve geçim seviyesi sunmaya sağlamaktadır.

3.2.2. Sosyal Yardım

Sosyal yardım denildiğinde yerel ölçüler içinde asgari seviyede olsa dahi kendisini ve bakmakla mükellef olduğu kişileri geçindirme olanağından kendi ellerinde olmayan sebeplerden dolayı maddi yönden yoksun kalmış kimselere, resmi kuruluşlar veya kanunların yetkilendirdiği yarı resmi veya gönüllü kuruluşlarca muhtaçlık tespitine dayalı olarak yapılan ve kişileri kısa bir süre içinde kendi kendilerine yeterli hale getirerek parasal ve sosyal yönden destek sağlayan bir sosyal güvenlik yöntemi ve bir sosyal hizmet alanıdır (Aydın, 2008: 28).

Yoksul olarak doğan veya sonradan yoksulluğa düşen kişiler devlet tarafından kendi hallerine bırakılmaz. Aksi halde, bu durum hem söz konusu kişilerin yaşamını hem de toplumsal yaşamı tehlikeye sokabilecektir. Bu nedenlerle devlet, bütçesinden yani vergiler ile yoksulları koruyarak toplumsal düzenin korunmasına da katkıda bulunmaktadır (Sözer, 1994: 29-30).

Sosyal yardımlarda karşılık aranmamaktadır ve yapılan yardımlar ayni ya da nakdi olarak yapılmaktadır. Sosyal yardımlardaki temel amaç: yoksul olarak doğan ve toplumda dezavantaj konumunda olan kişilerin korunması yoluyla toplumsal huzurun muhafaza edilmesidir.

3.2.3. Sosyal Hizmet

Sosyal hizmetler, toplumdaki yoksul ve fiziki veya zihinsel olarak engelli bireylere ülkenin genel şartları çerçevesinde insana yaraşır, çevreleri ile uyumlu bir hayat devam etmeleri için maddi, manevi, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik, kamu kurumları ve gönüllü özel kuruluşlar tarafından sağlanan hizmetlerdir (Aydın, 2008: 29).

Daha geniş ve anlaşılabilir bir tanım yapmak gerekirse: insanların sağlık ve iyilik halinin geliştirilmesinde; insanların kendilerine daha yeterli hale gelmelerinde ve başkalarına bağımlı olma hallerinin önlenmesinde; aile bağlarının güçlendirilmesinde; bireylerin, ailelerin, grupların veya toplulukların sosyal işlevlerini başarıyla yerine getirmelerinde yardımcı olmak amacıyla sosyal hizmet uzmanları ve diğer meslek mensupları tarafından gerçekleştirilen etkinlik ve programlar bütünüdür (DPT, 2001: 11). Bu program kapsamında, yardım hizmetleri, çocuk ve aile refahı hizmetleri, fiziksel ve ruhsal sakatlar için yapılan hizmetler, ıslah hizmetleri, sosyal sigortalar, aile

planlaması, konut sorunları, toplum kalkınması (Aydın, 2008: 29), emeğin korunması, boş zamanların değerlendirilmesi, eğitim-öğretim hizmetleri başlıca sosyal hizmet alanlarını oluşturmaktadır. Bu hizmetler toplumun beşeri kaynaklarının korunması ve geliştirilmesini hedefleyen hizmetlerdir (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 66).

Sosyal yapının gelişmesi ve değişmesinde birinci derecede rol olan sosyal hizmetler günümüzde artık sadece muhtaç bireylere, yoksullara, marjinal gruplara hizmet götürme görevi ile sınırlı olmamaktadır. İnsan kaynaklarının geliştirilmesi, yaşam kalitesinin artırılması, yerel toplumların kalkınmasının sağlanması, gelir dağılımının düzenlenmesi ve eşitsizliklerin giderilmesinde de sosyal hizmetlere önemli görevler düşmektedir (DPT, 2001: 11).

Sosyal hizmetler, devlet bütçesinden ve özel gönüllü kuruluşların istekleri doğrultusunda ayrılan paylar ile finanse edilmektedir. Bu hizmet yerine getirilirken ya kişilere mal ve hizmet satın almaları için “nakdi” ödemeler yapılmakta ya da doğrudan devlet ve gönüllü kuruluşlar tarafından “aynı” hizmet sunumu yapılmaktadır. Yerine getirilen bu hizmetler insanın bir hakkı olduğu ve insanın onur ve haysiyetini zedelemekten insan olmanın bir gereği olarak yerine getirilip, istenilen yaşam standartları gerçekleştirmek ve toplumsal refahı sağlamaya yöneliktir.

3.2.4. Sosyal Tazmin

Sosyal tazmin; devletin sorumluluğunda olan faaliyet ve işlemlerden dolayı zarara uğrayanların zararlarının karşılanmasına yönelik bir sosyal politika aracıdır (Aktan, 2003: <http://www.canaktan.org>. 02.10.2016). Yani, kamu görevlisi veya sivil kişilerin görev yaptıkları sırada karşılaşılabilecekleri zararlara ilişkin olarak maddi yardım veya sağlık yardımları verilmesini sağlamak ya da muayyen risk halleri için önceden yasa ile belirlenen edimler, uğranılan zararın karşılığıdır (Sözer, 1994: 28). Dolayısıyla kişilere belirli bir hayat standartını sağlamak değil, uğranılan zararı tazmin etmek suretiyle ekonomik açıdan bir iyileştirme sağlamaktır (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 66).

Sosyal tazmin vergilerle finanse edilmekte olup, ilgili düzenlemelerde öngörülen şartlar gerçekleştiğinde kişiler için hak doğurucu niteliktedir. Bu özelliği ile sosyal sigortalara yakın gözükmektedir (Erdal, 2011: 52).

Son olarak belirtmek gerekirse, konu Türkiye Anayasasında da düzenlenmiştir. Anayasamızın md. 61/1'e göre, "Devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle malül ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar."

4. TÜRKİYE'DE REFAH DEVLETİ ANLAYIŞININ GELİŞİMİ ve DÖNÜŞÜMÜ

Türkiye tarihinde refah devleti anlayışının gelişim ve dönüşüm evresinin ilk adımları 19. Yüzyıldan itibaren atılmaya başlamıştır. Dolayısıyla bu kapsamda ilk olarak "Osmanlı İmparatorluğu Dönemi"ni dönemler itibariyle analiz edilmesi büyük önem arz etmektedir. Çalışmanın devamında ise "Cumhuriyet Dönemi"nde refah devleti anlayışının dönemler itibariyle yer verilip incelenecektir.

4.1. Osmanlı imparatorluğu Dönemi

Osmanlı imparatorluğu dönemini incelerken konunun daha iyi anlaşılması için dönemler itibariyle ele alınmıştır. Bu dönemler ; "Tanzimat'a kadar devam eden dönem" ve "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e kadar olan dönem" şeklinde iki alt başlık halinde incelenecektir.

4.1.1. Tanzimat'a Kadar Olan Dönem (1299-1839)

Osmanlı imparatorluğu döneminde, toplumu oluşturan bireylerin geleceklerini teminat altına alma sorumluluğu ile bireyleri sosyal ve mesleki risklere karşı koruma altına alma görevi, Osmanlı imparatorluğu tarafından doğrudan bireylerin refahını sağlama amacına yönelik görev ve sorumluluklar yerine getirilememiştir (Özcan, 2009: 71). Fakat bireyin sosyal tehlikelere karşı kendisini koruma duygusu her zaman var olmuştur. Osmanlı imparatorluğunda sanayileşmeye bağlı olarak sosyal güvenlik politikalarının gelişmemiş olması, anılan duygu ve gereksinimi ortadan kaldırmadığı gibi sosyal koruma gereksinimi de her zaman var olmuştur (Güzel ve Okur, 2009: 27).

Nitekim Osmanlı imparatorluğu döneminde modern sosyal politika ve sosyal güvenlik sistemi oluşturulmamasına karşın, sosyal risklere karşı bireylerin geleceklerini güvence altına almalarında üç toplumsal kurum önemli roller üstlenmiştir. Bunlar; "aile içi yardımlaşma", "meslek örgütleri" ve "dinsel temele dayalı hayır kurumları"dır.

Ayrıca temel üretim biçimi tarım ve savaş ekonomisine dayanan imparatorlukta aile ve geleneksel akrabalık ilişkilerinin güçlenmesine zemin hazırlamış ve böylece toplumsal yardımlaşma ve dayanışma ilişkilerinin güçlenmesinin temelini oluşturarak sosyal güvenliğin sağlanmasında önemli bir etken olmuştur (Kamalak ve Gül, 2013: 76).

Aile kurumunun yanına, dinsel nitelikte olan zekat uygulaması, toplumda ihtiyaç içinde olanlara ve yoksul kimselere yardım yapılmasını dini ve ahlaki bir edim haline getirmiştir (Sallan Gül, 2000: 59). Zekat uygulaması gibi diğer İslami görevler olarak bilinen, fitre, sadaka kurban, adak, bağış ve kefarete gibi yardımların da bu alandaki gereksinimlerin karşılanmasında önemli bir yer tutmaktadır (Altan, 2007: 65). Dinin yardımlaşma ve dayanışmaya dayalı bu geleneksel bakışı, toplumsal ihtiyaçların giderilmesini sağlamış ve toplum refahının artmasına da katkıda bulunulmuştur. Dini hassasiyetleri olan zengin kimselerin yaptıkları yardımlar bir organizasyonun çatısı altında yapma gereksinimini doğurmuş bu gereksinim ise vakıflar tarafından yerine getirilmiştir.

Vakıflar, hükümdarların, hanedan üyelerinin, yöneticilerin, varlıklı ailelerin, girişim ve bağışlarıyla kurulmaktadır. Özellikle avarız vakıfları, korunma zorunluluğu olan yoksullar, dullar, sakatlar, yetimler, öksüzler, hastalar ve kimsesiz yaşlılar yönünde önemli bir boşluğu doldurmaktadırlar (Altan, 2007: 65).

Bu dönemde kurumsal anlam da bir diğer önemli örgüt de lonca teşkilatıdır. Belirli meslek grupları temelinde örgütlenmiş olan bu kuruluşlar denetim, standardizasyon, fiyatlandırma gibi esnafa yönelik birçok hizmet sunarken, sosyal anlamda da üyelerinin önemli görevlerini yerine getirmekteydi. Oluşturulan sandıklar aracılığıyla, yaşlılık, hastalık gibi nedenlerle çalışamayan esnaflara güvence sağlamakta, ayrıca çeşitli nedenlerle paraya ihtiyacı olanlara da borç para verirken, vefat eden esnafların da cenaze masraflarını üstlenmekteydiler (Şahinoğlu, 2014: 57).

Osmanlı İmparatorluğundan Tanzimat'a kadar süre gelen döneme bakıldığında modern anlamda refah devleti uygulamalarının olmadığı görülmektedir. Fakat toplumun İslami bir toplum olması, yardımlaşma ve dayanışmanın İslam'ın bir emri olması ile bireyler sosyal ihtiyaçlarını İslam'ın ön gördüğü değerler ekseninde gidermişlerdir. Ayrıca Anadolu coğrafyasının sahip olduğu geniş ve güçlü aile yapıları, aile içinde

yoksul ve muhtaç durumda olan kimselere yardım ederek toplum refahının oluşmasına katkı sağlamışlardır.

4.1.2. Tanzimat'tan Cumhuriyet'e kadar Olan Dönem (1839-1923)

Osmanlı İmparatorluğu'nda modern anlamda sosyal güvenliğin kurumsallaşması konusundaki ilk çalışmalar Jön Türkler öncülüğünde Tanzimat Dönemi'nde ortaya çıkmıştır. 1839 Tanzimat Fermanı ile padişahın egemenlik hakkı sınırlanmış, bireylerin malı, canı ve onurunu koruma hakkına sahip olmasını ve bunu da yasal düzenlemeler ile genişletilmesi gereği dile getirilmiştir (Sallan Gül, 2000: 61). Bu dönemde sosyal hukuk devletin ilk temelleri atılarak çeşitli sandıklar kurularak çalışma hayatıyla ilgili bazı düzenlemeler de yapılmıştır.

Böylece; Tanzimat Döneminde çalışanların sosyal güvencelerinin ve yardımların sağlanması çeşitli sandıklar aracılığıyla gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. İşçilerin çalışma koşullarının ve ücretlerinin düzenlenmesine ilişkin olarak, Askeri Fabrikalar Nizamnamesi ve Tersaneyi Amiriyeye Mensup İşçi ve Diğer çalışanların Tekaüdiyesi Hakkında Nizamnameler çıkarılmıştır. Bunu 1910'da Hicaz Demiryolu Memur ve Müstahdemleri Yardım Nizamnamesi izlemiştir. I. Dünya Savaşı döneminde Osmanlı İmparatorluğu Almanya'nın müttefiki olarak savaşa girmiş ve sosyal güvenlik alanında herhangi bir gelişme görülmemiştir. Savaşın sonlarında, II. Meşrutiyet döneminde İttihat ve Terakkinin öncülüğünde kurulan bir dizi şirkette çalışanların sosyal yardımlardan yararlanabilmeleri için 1917'de Şirketi Hayriye Tekaüt Sandıkları kurulmuştur. Ancak, 1806'dan itibaren kurulan emeklilik ve yardımlaşma sandıkları sadece asker ve sivil memurlarla sınırlı kalmış ve çalışanları kapsamamıştır. Sadece çalışanları belirli risklere karşı koruma amacı taşımıştır (Efe, 2012: 35; Gündüz, 2013: 39; Sallan Gül, 2000: 61;).

Tanzimat döneminde sosyal yardımların sandıklar aracılığıyla düzenlenirken, çalışanların risklere karşı güvenceye alınması konusunda da bazı adımlar atılmıştır. Buna ilişkin ilk çalışma 1865'de Ereğli Kömür havzasında Dilaver Paşa tarafından yapılan Ereğli Madeni Hümayün Nizamnamesi olmuştur. İkinci çalışma ise, 1869'da çıkarılan Maden Nizamnamesi düzenlenmesidir (Sallan Gül, 2000: 62).

İlk işçi örgütlenmesi 1871 yılında işçilere sosyal yardım ilkesiyle kurulmuş olan “Ameleperver Cemiyeti”dir. 1877 yılında ise ülkemizin ilk medeni kanunu olan mecelle yürürlüğe girmiştir (Altan, 2007: 68).

Sosyal yardım ve hizmetler açısından bakıldığında ise II. Meşrutiyet Dönemi’nde aylık yoksullara dağıtılan Muhtacin Maaşı ile Fukaraperver Cemiyetleri adı altındaki hayır cemiyetleri kurulmuştur. Bununla birlikte bu dönemde Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti (Kızılay) ve 11 Haziran 1868 tarihinde "Osmanlı Yaralı ve Hasta Askerlere Yardım Cemiyeti" adıyla kurulan Kızılay daha sonra 1877'de "Osmanlı Hilali Ahmer Cemiyeti" adını almıştır (Özcan, 2009: 74).

Tanzimat ve meşrutiyet dönemlerindeki diğer önemli gelişmeler ise şu şekilde olmaktadır. 1872 yılında İngilizler tarafından ilk sigorta şirketi kurulmuştur. İlk Türk sigorta şirketi de 1893 yılında "Osmanlı Umum Sigorta Şirketi" adıyla ve 1914’ten sonra ulusal sigortacılık sektörünün daha fazla geliştirilmesi amaçlanarak 1916 yılında Feniks adlı sigorta şirketi kurulmuştur (Sallan Gül, 2000: 62).

Sonuç olarak Osmanlı İmparatorluğu, Tanzimat fermanına kadarki süreçte refah devleti olma yolundaki hizmetleri dini kurumlar tarafından yapmaya çalışmış ve her ne kadar yapılan hizmetler yetersiz olsa da bu kurumlar aracılığıyla toplumun sosyal yardım ve ihtiyacını sağlamıştır. Ancak Osmanlı devletinin yönünü batıya çevirmesi ile batılılaşma dalgasının getirmiş olduğu yenilikler devleti sosyal haklar noktasında yenilik yapmaya zorlamıştır. Bu yeniliklerle bireysel hak ve özgürlükler genişletilerek toplum refahına katkıda bulunulmuştur.

4.2. Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyet döneminde uygulanan ekonomi politikaları ve yapılan anayasalar ile şekillenen refah anlayışı bu dönemde hızlı bir ivme kazanmıştır. Çalışmanın bu kısmında Cumhuriyet Dönemini “Cumhuriyetin İlk Yılları ve Tek Parti Dönemi (1923-1945)”, “Menderes’ten 1980 Darbesine Kadar Olan Dönem (1945-1980)” ve “1980’den Günümüz Türkiye’de Refah Devleti” üç başlık şeklinde incelenecektir.

4.2.1. Cumhuriyetin İlk Yılları ve Tek Parti Dönemi (1923-1945)

Cumhuriyet'in 1923 yılında kurulması ile birlikte, ülkenin sanayileşerek kalkınabileceği görüşü benimsenmiş, ulusal sanayinin kurulmasına ve korunarak geliştirilmesine yönelik çabalar başlamıştır. Bu yönde izlenilecek politikaların belirlenebilmesi amacı ile 17 Şubat-4 Mart 1923 tarihleri arasında İzmir'de "İzmir İktisat Kongresi" (I. Türkiye İktisat Kongresi) düzenlenmiştir (Altan, 2003: 68; Selek Öz, 2010: 19-20).

İzmir İktisat Kongresi'nin toplanma amacı, savaştan yorgun çıkmış olan yeni devletin iktisadi faktörlerin ve birimlerin birbirlerini tanımalarına yol göstermek, onların ihtiyaçlarını tespit ederek iktisadi konular üzerinde fikir birliği sağlayıp ulusal sanayiye geliştirmektir. Kısaca; , "Misak-ı İktisadi" ve "Çiftçi, Tüccar, Sanayici ve İşçi Gruplarına İlişkin Esasları" görüşmektir (Özçelik ve Tuncer, 2007: 255).

Öte yandan, kongrede iş gününün 8 saate indirilmesi, 14 yaşından küçüklerin çalışmasının yasaklanması, kadın ve çocuklara gece çalışma yasağı getirilmesi, çalışanlara haftada 1 gün tatil imkânının verilmesi, iş sırasında sakatlananların sigorta edilmesi, grevlerin yasal olarak kabul edilmesi ve sendika hakkının tanınması gibi haklar tanınmıştır (Gümüş, 2012: 164).

Bu dönemde refah devleti anlayışına dair hükümler ilk kez 1924 Anayasasında yer almıştır. 1924 Anayasasında devletin sosyal görev ve sorumluluklarını belirleyen açık hükümler bulunmasa da Anayasanın 80. ve 87. Maddelerinde eğitim ve öğretimin parasız yapılması konusunda kanuni düzenlemeler yapılmıştır. 1926 yılında Medeni Kanun kabul edilmiş ve Borçlar kanununun 332. Maddesinde çalışanların maruz kalacağı tehlikelere karşı işverenlerin gerekli tedbirleri alması konusunda iş sağlığının korunması ve iş kazalarına karşı alınacak tedbirlerden bahsedilmektedir. Yine Borçlar Kanunu'nun 112. maddesinde işverenlerin iş kazalarından dolayı işçileri sigorta ettirmeleri hükmü de 1924 Anayasasında uygulamaya konulmuştur (Kantarıcı, 2003: 76-77). Ayrıca bu dönemde sosyal yardım alanında Kızılay ve Çocuk Esirgeme Kurumu, 1930 yılında da Sosyal güvenlik alanında emekli aylıklarını düzenleyen " Umumi Hıfzısıhha Kanunu" çıkarılmıştır.

Yine bu dönemde 1930 yılında yürürlüğe konulan 1580 sayılı "Belediyeler Kanunu"ndan kimsesi bulunmayanlar ve sakatlara yardım konularında belediyelere yükümlülükler yer veren hükümler getirmekteydi. 1935 yılında ticaret faaliyetlerinin

Çalışma ve tatil günlerini düzenleyen “Ulusal Bayram ve Genel Tatillerdeki Hakkındaki Kanun” yürürlüğe konulmuştur (Altan, 2007: 72).

1936 yılına gelindiğinde ise 3008 sayılı İş Kanunu çıkarılmış ve bu kanun ile işçileri çeşitli tehlikelere karşı korumak amacıyla ilk defa bir sosyal güvenlik sistemi kurulmasına dair genel ilkeler belirlenmiştir. Söz konusu yasa ile devlet işçi-işveren ilişkilerinde tek düzenleyici otorite olarak kabul edilmiş ve çalışma yaşamı ilk defa sistematik olarak düzenlenmiştir. Sosyal sigortalarla ilgili ilk yasa 27.06.1945 tarih ve 4772 sayılı İş Kazaları, Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortaları Kanunu’dur. 16.07.1945 yılında ise 4792 sayılı İşçi Sigortaları Kanunu ıkarılmıştır. Kurumun adı daha sonra 506 sayılı Kanun ile Sosyal Sigortalar Kurumu olarak değiştirilmiştir (Yay, 2014: 154-155).

Genel olarak tek partili dönemi kapsayan bu dönem, her ne kadar refah devleti anlayışına uygun bazı uygulamalar görülse de sosyal haklar temelinde bu uygulamaların yetersiz kaldığı görülmektedir. Bunun da nedeni yeni temeli atılmış olan Cumhuriyet rejiminin güçlü devlet olma yolunda savaşın yıkıntılarına yönelik politikalara önem vermesiydi.

4.2.2. Menderes’ten 1980 Darbesine Kadar Olan Dönem (1945-1980)

1946 yılına gelindiğinde, Türkiye’ de siyasal olarak tek partili bir dönemden çok partili bir hayata, sosyal yönden demokratik ve ekonomik olarak ise serbest (liberal) piyasa ekonomisine geçiş sürecine girmiştir. Söz konusu dönemde sosyal politikalar açısından bakıldığında dünyadaki gelişmelere paralel olarak refah devleti olma yolunda bir dizi hukuki düzenleme ve uygulamaların yapıldığı görülmektedir.

Bu dönemde yeni hükümet, Türkiye uluslararası ilişkileri çerçevesinde Birleşmiş Milletler Anayasası, Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Uluslararası alışma rgt yeliği gibi çeşitli uluslararası antlaşmaları ve belgeleri onaylayarak bu alanda bazı yükümlükler de üstlenmişti. Bu bağlamda sendikaların kurulup gelişebileceği hukuki ortam da hazırlanmıştı. Böylelikle 1946 yılında ilk önce Cemiyetler Kanunu değiştirilerek sendikaların kurulup, mesleki faaliyetlerde bulunabilmeleri hukuken meşru hale getirildi. 20 şubat 1947 yılına gelindiğinde ise, 5018 sayılı “işçi ve işveren sendikaları ve sendika birlikleri hakkında

(ki) kanun” adı ile yürürlüğe girdi. Böylece Türkiye’de ilk kez sendika kurma hakkı özel bir kanunla yapılmış oldu (Altan, 2007: 74).

Bu dönemde sosyal güvenlik alanında yaşanan diğer gelişmeler ise; 10 Aralık 1948 tarihli “İnsan Hakları Evrensel Bildirisi” 6 Nisan 1949 tarihinde Bakanlar Kurulu’nca kabul edilmesi; 7 Nisan 1948 tarihli Dünya Sağlık Örgütü Anayasasının, 9 Haziran 1949 tarih ve 5062 sayılı yasa ile onaylanması ve Dünya Sağlık Örgütü’ne (WHO) üye olunması olduğunu belirtmekte, bu sözleşmeler ile Türkiye sağlık ve sosyal güvenlik alanlarında bir takım yükümlülükler üstlendiğini, bu yükümlülükler nezdinde 1950 yılında Hastalık ve Analık Sigortası Kanunu, 1957 yılında da Maluliyet, İhtiyarlık ve Ölüm Sigortaları Kanunu’nun kabul edilmiştir (Efe, 2012: 38; Kaya, 2009: 62-63; Yay, 2014: 156;).

Sosyal yardım alanında yoğun düzenlemelere gidilen bu dönemde bir diğer önemli gelişme, 6972 sayılı “Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanun” 1957 yılında 7355 sayılı “Sosyal Hizmetler Enstitüsü Kurulmasına Dair Kanun” 1959 yılında kabul edilmiştir. 1959 tarihinde kabul edilen bir diğer kanun, afetler nedeniyle ortaya çıkan yoksulluğa çare olarak önemli hükümler içeren 7269 sayılı “Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun”dur (Kaya, 2009: 63).

Sosyal refah devleti Anayasal olarak ilk kez 1961 Anayasası ile Anayasaya girmiştir. 1961 Anayasasında sosyal devletin dayandığı prensipler teminat altına alınmış ve devletin sosyal hukuk devleti olduğu belirtilmiştir. Anayasanın 41. maddesinde sosyal devlet olmanın yükümlülükleri " iktisadi ve sosyal hayat, adalete, tam çalışma esasına ve herkes için insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlanması amacıyla göre düzenlenir. İktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı demokratik yollarla gerçekleştirmek, bu maksatla, milli tasarrufu arttırmak, yatırımları toplum yararının gerektirdiği önceliklere yöneltmek ve kalkınma planlarını yapmak devletin ödevidir" şeklinde tanımlanmıştır. Bu hükümler ile 1961 anayasasında sosyal devletin görevlerini belirlenerek bu yolda izlenecek ekonomik, sosyal ve kültürel amaçlı politikaları tespit etmenin bir devlet görevi olduğu ifade edilmektedir (Kantarcı, 2003: 77).

1970’li yıllarda yaşanan petrol krizleri dünya ekonomisini derinden sarmış ve dünya çapında bir ekonomik bunalımın meydana gelmesine sebep olmuştur. Dünyanın içinde bulunduğu kriz ülkemizde 12 Eylül 1980 Askeri darbesine neden oldu bu da

Türkiye’yi derinden etkilemiştir. Bu etki daha yeni gelişmeye başlayan sosyal devlet anlayışını da olumsuz yönde etkilemiştir. Bu sebeplerden dolayı 1980 sonrası süreçte Türkiye’de sosyal devlet yeniden şekillenme sürecine girmiştir (Yay, 2014: 157).

4.2.3. 1980’den Günümüze Türkiye’de Refah Devleti (1980-2017)

Bu dönem de dünyadaki gelişmelere paralel olarak Türkiye’de sosyal devlet ve sosyal refah problemi karşısında yaklaşım değişikliği yaşanmıştır. Dünyada yeni liberal ekonomi politikalarının uygulanması, küreselleşen dünyada özelleştirmelerin hız kazanması gibi ekonomik nedenler Türkiye’yi de olumsuz yönde etkilemiştir.

Bundan dolayı 1980’li yıllar Cumhuriyet tarihinde sosyal politikalara en çok yabancılaşmanın olduğu (Kalkışım, 2015: 44), neo-liberalizmin sosyal politikaları olumsuz etkilediği, sosyal politikaların yeterince öne çıkıp önemsenmediği dönem olarak görülmektedir (Altan, 2007: 77). Ancak sosyal güvenlikle ilgili olarak 7 Kasım 1980’de, 1968 tarihli Avrupa Güvenlik Kodu’nun onaylanması, 1965 tarihli Avrupa Sosyal Güvenlik Şartı’nın 14 Ekim 1989’da onaylanması ve 1986 yılında 3294 sayılı yasayla oluşturulan “Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu”nun (SYDTF) kurulması bu dönemde belirtilmesi gereken en önemli gelişmelerdir (Kaya, 2009: 65). Ayrıca 1982 Anayasası da güçlü bir sosyal refah devleti vurgusu yaparak, yasa ile bireylerin sosyal refahını güvence altına alınmıştır.

Türkiye 1990’lı yıllarda gerek küreselleşmenin gerekse de dünyadaki gelişmelerin etkisi altında geçirmiştir. Söz konusu dönemde bazı uluslararası sözleşmeler onaylanmış, bu sözleşme hükümleri çerçevesinde kamu görevlerine sendikalaşma hakkı tanınmış, iş güvencesinin sağlamaya yönelik hazırlıklar, işsizlik sigortaları uygulamalarının başlanması gibi adımlar atılmıştır (Altan, 2007: 77).

2000 yılların başına gelindiğinde, Türkiye, sürdürülemez kabul edilen bir sosyal güvenlik bütçesi, şişmiş bir yeşil kart istemi, kalitesiz bir kamu sağlık hizmeti tablosu, insanların ölümlerinin rehin alındığı özel sağlık sistemi, işlevsiz bir Sosyal Yardımlaşma Vakfı sistemi ile idare edilmeye çalışan bir ülkeydi (Esen, 2015: <http://www.lacivertdergi.com/>, E.T. 05.10.2016).

Ancak 2002 yılında ülkede yapılan seçim ile iktidara gelen Ak Parti, sosyal politika alanını yeniden dizayn etmeye özel bir önem verdiğini, sosyal yardım ve transferlerin hem bunlardan yararlanan kişilerin sayısı hem de kapsamı açısından hızlı

bir genişleme sağlamıştır. Mevcut iktidar döneminde istikrarlı bir büyüme trendi gerçekleşmiş, sosyal refah uygulamalarının artırılması ile de refahtan yoksul ve kırılgan kesimlerin pay almasını sağlamıştır. Ak Parti iktidarlarının en karakteristik özelliği kurumsal dönüşümü gerçekleştirmek ve sosyal politika alanında çeşitlendirme araçlarını oluşturmaktır (Esen, 2015: <http://www.lacivertdergi.com/>, E.T.06.10.2016).

Söz konusu dönemde 2002 yılında açıklanan “Acil Eylem Planı” çerçevesinde uygulamaya konan Sosyal Güvenlik Reformu, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’na bağlı Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı tarafından yürütülmeye başlamıştır. Emeklilik Sigortaları Kanun Tasarısı ile Genel Sağlık Sigortası Kanun Tasarısı hazırlanmıştır. Sosyal Güvenlik Reformu kapsamında hazırlanan Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu 20.05.2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Yasası 01.10.2008 tarihinde yürürlüğe girebilmiştir (Kaya, 2009: 65-66). Yine bu dönemde 2003 yılında Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı ve 4857 sayılı İş Yasası ve 06.04.2011 tarihli ve 6223 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak, Bakanlar Kurulunca kurulması 03.06.2011 tarihinde kararlaştırılan “Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı” refah devleti olma yolunda büyük bir önem taşımaktadır (Yay, 2014: 159).

İKİNCİ BÖLÜM

REFAH DEVLETİN YERELDEKİ GÜCÜ: SOSYAL BELEDİYEÇİLİK

1. REFAH POLİTİKALARIN UYGULANMASINDA YEREL YÖNETİMLERİN DÖNÜŞÜMÜ

Sosyal refahın ve sosyal politikanın sağlanmasında rol oynayan ve görev üstlenen kurumların başında hiç şüphesiz en etkili kuruluş kamu gücüne ve kamu erkine sahip olan devlet gelmektedir. Yerel yönetimler ise, kamu yönetimi sisteminin bir parçası olarak merkezi yönetimle birlikte sosyal politikaların sağlanmasında ülkeden ülkeye farklı düzeylerde olmakla birlikte tarih boyunca farklı görevlerde bulunmuşlardır (Aydın, 2008: 37-38).

Yerel yönetimlerin sosyal politika alanındaki rolü Ortaçağ Avrupa'sında yürürlüğe konan “yoksulluk yasaları” ile başlamıştır. Bu yasalardan önce şehir yönetimleri olarak hizmet veren yönetim birimleri, öncelik olarak kadın ve çocuk emeğinin denetimi, kamu sağlığı sistemlerinin oluşturulması, okullar, yoksullar ve yaşlılar için bakım imkanlarının geliştirilmesi gibi hizmetlerde bulunmuşlardır (Aydın, 2008: 39).

Yerel yönetimlerin refah hizmetlerin sağlanmasında ve sosyal politikaların aktif bir şekilde uygulamasına çok daha aktif olarak katılımı ise 2. Dünya Savaşı sonrasına rastlamaktadır. Bu dönemde eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik hizmetlerinde önemli gelişmeler meydana gelmiş ve refah devletinin kurumsallaşmasıyla sosyal hizmetler sepeti genişlemiş, böylece yerel yönetimler fazlasıyla büyüyerek merkezi düzeyde planlanan sosyal politikaların yürütülmesinde önemli bir konum almıştır (Kalkışım, 2015: 53).

Hatta bundan sonraki yaşanan dönemde bir çok Avrupa ülkesinde desantralizasyon (adem-i merkezileşme)³ politikaları yerel yönetimlerin daha fazla yetki

³ Desantralizasyon (Adem-i Merkezileşme): Sözcük anlamı itibarıyla, bir hizmetin yürütüldüğü ya da işin yapıldığı yerden yönetilmesini ifade eden Desantralizasyon (Adem-i Merkezileşme) terimi, aynı zamanda merkezi yönetimin sakıncalarını gideren ve onu tamamlayıcı bir yönetim biçimini ifade etmektedir. Kısacası adem-i merkeziyet, idari ve yargı yetkilerinin bir kısmının merkezi yönetim teşkilatının dışında ayrı tüzel kişiliğe sahip kamu kuruluşları tarafından yürütülmesidir (Ulusoy ve Akdemir, 2012: 55).

ve sorumluluk almasına imkan vermiş, yerel yönetimler refah politikalarının en önemli tamamlayıcı ve uygulayıcı ajansı haline gelmişlerdir (<http://www.sosyaldusunce.com/>, E.T.16.10.2016). Bu dönemde bazı ülkelerde yerel yönetimleri “sosyal fonksiyonların merkezi” nitelendirilmesiyle ifade edilmiştir. Örneğin; İskandinav yerel yönetimleri “refah belediyesi”, İngilizler yerel yönetimleri “yerel refah devleti” olarak nitelendirilmiştir (Ersöz, 2005: 770).

Sonuç olarak merkezi idare ile yerel yönetimler arasında büyük değişimler olmuştur. Sosyal refah politikalarının zamanla yerel güçlere geçtiği görülmektedir. Refah hizmetlerin halka daha yakın birimler olan yerel yönetimler tarafından daha iyi yerine getirdikleri düşünülmüştür.

Çalışmanın bu bölümünde sosyal refah hizmetlerin yereldeki gücü olan yerel yönetimlerin sosyal belediyeçilik faaliyetleri ayrıntıları ile ele alınarak yerel yönetimlerin tarihsel süreç içinde Türkiye eksenli sosyal refah noktasında ayrıntılı bir şekilde incelenecektir. Sosyal belediyeçilik konusunu oluşturan bu bölümde sosyal belediyeçiliğin kavramsal tanımı, sosyal belediyeçilik fonksiyonları, sosyal belediyeçiliğin yasal çerçevesi ve Türkiye’de sosyal belediyeçilik uygulamaları konuları üzerinde durulacaktır.

1.1. Sosyal Belediyeçilik Kavramı ve Tanımı

Refah devleti anlayışının gelişmesine paralel olarak gelişen ve genelde kamu yönetiminin, özelde ise yerel yönetimlerin hizmet alanlarında ve yönetim biçimlerindeki farklılaşmasının bir sonucu olarak güç kazanan sosyal belediyeçilik, esas olarak sosyal refah politikalarıyla, sosyal hizmetlerle bağdaştırılmaktadır.

Belediyelerin yereldeki gücü haline gelen sosyal belediyeçilik, hizmet zenginliği, halka söz hakkı tanıyarak demokratik gelişmenin temini ve vatandaş memnuniyetini sağlamaya yönelik faaliyetlerden oluşmaktadır (Keleş, 2008: 39). Bu bağlamda hem kamuda hem de belediye yönetiminde, birçok hizmet alanları ve hizmet yöntemleri geliştirilmiştir.

“Sosyal Belediyeçilik” kavramı tarihi süreçte şüphesiz bugün literatürde kullanılan şekliyle birebir benzerlikler taşııyordu (Köse, 2010: 15). Bugünkü anlamıyla sosyal belediyeçilik denilince Batı’da değişik çalışmalarda farklı kavramların kullanıldığı görülmektedir. Kullanılan kavramların ilki İskandinav ülkelerindeki yerel

yönetimlerin sosyal politika uygulamalarında üstlendikleri önemli rolleri tanımlamak için kullandıkları welfare municipality (refah belediyeçiliği) kavramıdır. İkinci olarak kullanılan kavram, local welfare state (yerel refah devleti) kavramıdır. Bunlara ilaveten local welfare regimes (yerel refah rejimleri), the subsidization of social policies (sosyal politikaların yerelleşmesi) gibi kavramlar da kullanılmıştır (Kalkışım,2015: 57).

Diğer taraftan yine Batıda refah belediyeçiliği veya sosyal belediyeçilik anlayışının sosyal demokrat partilerin iktidarda oldukları dönemlerde daha çok benimsendiği görülmektedir. Örneğin Fransa’da Saint-Nazaire Belediyesi kendisini “municipalité sociale” olarak tanımlamaktadır. Amerika Birleşik Devletleri’nde ise yeniden yapılanma ve sportif faaliyetler de “social municipality” kapsamında kullanılmaktadır (Beki, 2008: 31).

Türkiye’de ise sosyal belediyeçilik kavramı akademik camiada üzerinde ittifak edilen bir kavram değildir (Mermer, 2016: 32). Literatürde her ne kadar “sosyal belediyeçilik” olarak kullanılsa da, aslında diğer yerel yönetim birimlerinin sosyal alana dönük faaliyetleri de sosyal belediyeçilik kavramının kapsamına girmektedir. Bu bağlamda literatürde “sosyal belediyeçilik” kavramı yerine “toplumcu belediyeçilik”, “toplumsal belediyeçilik”, “yerel sosyal politikalar”, “yerel sosyal hizmetler”, “yerel yönetimler ve sosyal politika”, “yerel yönetimler ve sosyal hizmetler” kavramlarının kullanıldığı da görülmektedir. Fakat yerel yönetimlerin özellikle toplumun dezavantajlı kesimlerine yönelik ve sosyal adaleti güçlendirmeyi hedefleyen faaliyetleri çoğunlukla “sosyal belediyeçilik” kavramı çatısı altında incelenmektedir (Selek Öz, 2010: 26).

Sosyal belediyeçilik, sosyal devletin vatandaşlarına sunmakla görevli olduğu sosyal politika ve faaliyetlere belediyelerin de dahil olup yerel düzeyde birtakım sosyal yardım ve hizmetleri yapmasını öngören bir anlayıştır (Adıyaman ve Demirel, 2011: 116).

Öztürk ve Gül’ e göre sosyal belediyeçilik, geleneksel belediyeçilik anlayışının dışına çıkan bir anlayıştır. Bölge halkının sosyal ve kültürel hayatına katkıda bulunan, bu konuda görev ve sorumluluklar üstlenen bir kurum olarak görmektedir (Öztürk ve Gül, 2012: 385). Toprak ve Şataf ise: sosyal belediyeçiliğin sadece alt yapı hizmetlerini yerine getiren bir kurum olarak görmemekte, yerel yönetimleri sosyal sorunların çözümünde birebir sorumlu tutmaktadır (Toprak ve Şataf, 2009: 15).

Başka bir tanımda ise sosyal belediyecilik, yerel otoriteye sosyal alanlarda planlama ve düzenleme yetkisi veren, kamu harcamalarını sosyal yardımları gerçekleştirmek üzere yönlendiren, sosyo-kültürel faaliyetlerin gerçekleşmesi için gerekli yatırımları yapma ve toplumsal kesimlerdeki sosyal adalet ve güvenlik kavramlarını güçlendirmeye yönelik sosyal kontrol işlevlerini yükleyen bir modeldir (Negiz, 2011: 326).

Sosyal belediyecilik kavramını kapsamlı bir şekilde açıklayan Akdoğan'ın tanımına göre; sosyal belediyecilik, “mahalli idareye sosyal alanlarda planlama ve düzenleme işlevi yükleyen, bu çerçevede kamu harcamalarını konut, sağlık, eğitim ve çevrenin korunması alanlarını kapsayacak şekilde sosyal amaca kanalize eden; işsiz ve kimsesizlere yardım yapılması, sosyal dayanışma ve entegrasyonun tesis edilmesi ile sosyo-kültürel faaliyet ve çalışmaların gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan altyapı yatırımlarının yapılması için bilinçli politikalar üretmesini öngören; bireyler ve toplumsal kesimler arasında zayıflayan sosyal güvenlik ve adalet mevhumunu güçlendirmeye yönelik olarak mahalli idarelere sosyalleştirme ve sosyal kontrol işlevleri yükleyen bir modeldir” (Akdoğan, 2002: 35). Tanımdan da anlaşılacağı üzere sosyal belediyecilik sadece alt yapı hizmetleri yüklemenin ötesinde, yerel yönetimleri sosyal sorunların çözümünde de birebir sorumlu tutmaktadır (Aysan, 2007: 26).

Sosyal belediyecilik, sosyal devlet pratiğinden çok kentlerde zor koşullar altında hayat mücadelesi veren yoksulların temel ihtiyaçlarının karşılanmasından hareketle uygulama alanı bulmuştur (Kesgin, 2012: 178). Bu açıdan bakıldığında sosyal belediyecilik, kurumsal düzlemde çok fiili durumdan gelişmiştir. Bununla birlikte sosyal belediyecilik uygulamaları, belde halkının rahat ulaşabildiği kurumların başında belediyelerin gelmesinden kaynaklanmaktadır. Toplumda dezavantajlı gruplar, temel ihtiyaçlarını karşılamak için kendilerine en yakın hissettikleri birim olan belediyelere başvurmaktadır (Çelik, 2014: 6).

Sosyal belediyecilik kapsamında yapılabilecek hizmetler çok genel olarak Tablo:4 yardımıyla aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

Tablo 4. 1580 Sayılı Belediye Kanunu Kapsamında Belediyelerin Sosyal Görevleri

Kimsesizlerin, evsizlerin, sokak çocuklarının ve muhtaç kadınların barınma ihtiyaçlarını karşılamak.	Öksüzlere çocuk yuvaları ve kreşler yapmak.	Yaşlılara huzur evleri tesis etmek.	Sağlık merkezleri, sağlık ocakları, gezici sağlık otobüsleri, ön tanı merkezleri hizmete sokmak.
Hastaneler civarında hasta yakınları için misafirhaneler oluşturmak.	Kültür, sanat ve spor tesisleri açmak.	Tiyatro, sinema, kütüphane ve kültür merkezlerini mahallelere kadar yaygınlaştırmak.	Fakir, muhtaç ve yaşam mücadelesi veren kesimlere yönelik aş evleri ve imarethaneler kurmak.
Özrüleri için ulaşım, eğitim ve sosyo-kültürel ortamlarda kolaylık sağlayıcı tedbirler almak.	Beceri ve meslek edindirme kursları açmak.	Park-bahçeler ve piknik alanlarını yaygınlaştırmak.	Doğal dengeyi koruyan ve çevresel şartları düzenlenmiş ucuz konut alanları üretmek.
İş kuracak kadın ve gençlere yönelik rehberlik yapmak, makine ve ekipman desteği sağlamak.	Tanzim satış mağazaları ve ekmek fabrikaları kurmak. Gıda, kömür, ilaç, kırtasiye malzemesi yardımı yapmak.	Toplumsal gruplar, sivil toplum kuruluşları ve kitle örgütlerine rehberlik etmek, onlarla dayanışma ve yardımlaşmayı geliştirmek.	Gençlerin, engellilerin ve kadınların toplumsallaşmalarını sağlayacak merkezler açmaktır.

Kaynak: 1580 sayılı belediye kanunu ve (Uçaktürk, Uçaktürk ve Özkan, 2009: 5) çalışmalardan yararlanarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Bu tanım ve açıklamalardan yola çıkarak uygulanan refah ve sosyal politikalar ile daha önce klasik belediyecilik anlayışı hizmetleri revize edilerek bunlara ilaveten yeni sosyal hizmet alanları oluşturulmuş, sosyal yardım paketleri, sosyo-kültürel faaliyetler, sanatsal, eğitim ve spor hizmetleri verilerek sosyal belediyecilik anlayışı güç kazanmıştır.

1.2. Sosyal Belediyeciliğin Temel Fonksiyonları

Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası'nda "Türkiye Cumhuriyeti; toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk

milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir” ibaresi yer almaktadır.

Anayasamızda da anlaşılmaktadır ki sosyal belediyecilik, sosyal devlet kavramının yereldeki tamamlayıcısıdır. Her ne kadar yerelde sosyal belediyecilik uzun yıllar algılanamamış olsa da son dönemlerde özellikle AB’ne uyum sürecinde önemini artırmıştır. Devletin sosyal devlet olması Avrupa Sosyal Şartında belirtildiği gibi, evrensel olarak kabul edilen tüm ekonomik ve sosyal hakların yerine getirilmesine bağlıdır (Pekşen, 2014: 25).

Genel olarak sosyal belediyeciliğin temel fonksiyonları:

- ✓ Sosyalleştirme, sosyal kontrol ve rehabilitasyon
- ✓ Mobilize etme, yönlendirme, kılavuzluk ve rehberlik etme
- ✓ Yardım etme, gözetme
- ✓ Yatırım, olmak üzere temel fonksiyonları dört ana başlık halinde sayılabilir (Koçak ve Kavi, 2014: 37).

1.2.1. Sosyalleştirme, Sosyal Kontrol ve Rehabilitasyon

Sosyalleşme kişinin aile, okul, mesleki örgütler gibi içinde yer aldığı sosyal kurumların ve yaşadığı kültürel ortamın kendisinden beklediği şekilde davranmayı ve diğer bireylerle uyum içinde yaşamayı öğrenme sürecini ifade etmektedir. Yaşadığı toplum ile bütünleşemeyen bireyin toplumdan kopması beraberinde birçok sorunu da ortaya çıkarmaktadır. Belediyelerin bu alandaki işlevleri tamamlayıcı niteliktedir. Belediyeler koydukları kurallarla ve bu kurallara aykırı davranışlara uyguladıkları çeşitli yaptırımlarla bireye (hemşehriye) sosyal beklentilere uygun davranış, kural ve değerleri içselleştirmesi anlamında sosyal kontrol mekanizması olarak işlev görmektedirler (Pektaş, 2010: 14).

Sosyal kontrolün istenilen noktada gerçekleşebilmesi elbette halkın sosyalleşmesi ile alakalı bir süreçtir. Sosyalleştirme işlevi yerine getirildiği zaman, sosyal kontrol mekanizması da devreye girmiş olmaktadır. Yönetişim kapsamında yapılan kent konseyi toplantıları, demokratik katılım platformu, halk meclisleri, esnaf ziyaretleri, kültür merkezleri ve bilgi evleri gibi iletişim araçları ile halkla iç içe olma ve halka mesaj verip, sosyal kontrolü sağlama belediyelerin elinde bir imkan olarak bulunmakta ve bu işlevi de bu şekilde yerine getirebilmektedirler (Beki, 2008: 39).

Belediyeler bu çerçevede bir çeşit sosyal eğitim işlevi görebilirler. Somutlaştıracak olursak zaten evinin bahçesinde hayvan besleyerek, yüksek sesle müzik dinleyerek veya etrafa hoş olmayan koku ve görüntü saçarak çevreyi rahatsız eden vatandaşlarla ilgilenme yetkisi cezai anlamda belediyelere aittir (Sönmez, 2009: 55).

İnsanların toplum içerisinde nasıl davranmaları gerektiği konusunda belediyelerin üstlendiği bu görev eğiticilik açısından çok önemlidir. Yerel yönetimler toplumsal düzenin devamının sağlanmasına yönelik olarak bireye toplumsal beklentilere uygun davranış, kural ve değerler açısından aşılmasında sosyal kontrol mekanizması olarak işlev görmektedirler (Arslan, 2013: 40).

1.2.2. Mobilize Etme, Yönlendirme, Kılavuzluk ve Rehberlik Etme

Toplumsal kesimlere yönelik olarak danışmanlık hizmeti verme, onları belli gün ve olaylarda yönlendirme, halka sorunlarını nasıl ve hangi kurumlarla çözebilecekleri konusunda yardımcı olma gibi işlevler belediyelerce yürütülebilmektedir (Berk, 2010: 61).

Öte yandan kültürel olarak yapılan etkinlikler de tarihi şahsiyetler öne çıkarılmakta, dini, milli gibi bayramlar günün önemi ve anlamı gibi konular ele alınmaktadır. Bu gibi etkinlikler vesilesi ile insanların kültürlerinden kopmamalarını ve tarihe uzak kalmamalarını ve geçmişlerini unutmama gibi hassasiyetler sağlanmaktadır (Pekşen, 2014: 26).

1.2.3. Yardım Etme, Gözetme

Yerel yönetimler beldelerindeki fakir ve muhtaç vatandaşların bilgilerine kolaylıkla sahip olabilmekte, onların sosyo-ekonomik durumlarını izleyebilmekte, asgari yaşam sınırında olanlara gıda, kömür, ilaç, kırtasiye malzemesi, tekerlekli sandalye gibi yardımlarda bulunabilmektedir. Kış gecelerinde ev ev gezerek, vatandaşın ne yediği, ne yaktığı, öğrenim durumunda olanların ne tür ihtiyaçları olduğu gibi konuları başkaca takip eden bir kurum ve mekanizma da mevcut yapı içinde geliştirilememiştir (www.sosyalhizmetuzmani.org/ 28.10.2016).

Yoksul ve fakir insanlara ayni veya nakdi yardımların yapılması ve bunların belediyeler tarafından organize edilmesi, toplumda duyarlılık sahibi insanların da bu

anlamda yardımlaşma ve dayanışma duygularını pekiştirmektedir. Diğer taraftan da belediye olarak bu hassasiyeti taşıyan ve maddi durumu iyi olan insanlara da imkân hazırlanmakta birlik ve beraberlik pekiştirilmektedir. Örnek olarak ramazan aylarında verilen iftar yemekleri birçok belediyede şahısların yaptığı katkı ile gerçekleşmekte, belediyeye bir yük getirmemektedir. Belediyenin burada yaptığı görev, sadece organizasyon hizmeti ile sınırlı kalmaktadır. (Beki, 2008: 40).

1.2.4. Yatırım

Yerel yönetimler halkın geçim sıkıntısını gidermeye yönelik olarak köklü tedbirler alamamakla birlikte, kolaylaştırıcı bir takım hizmetlere yönelebilmektedirler. Bunlar; tanzim satış mağazaları, ekmek fabrikaları, aşevleri, sığınma evleri, sağlık ocakları ve mahalle kütüphaneleri bunlardan sadece bazılarıdır. Bu hizmetlere yönelik olarak mahalli idarelerin yatırımlara girişmeleri bir zorunluluk olarak görünmektedir (Es, 2007: 30).

Belediyeler, işsizliği tamamen ortadan kaldıracabilecek bir alt yapıya sahip olmadıkları halde, işsizliği azaltacak tarzda işsiz ve iş veren arasında köprü görevi görebilecek istihdam masaları kurma, yemek ihtiyaçlarını karşılayamayacak derecede mağdur olanların yaşamlarını bu anlamda kolaylaştıracak aşevleri, kültürel anlamda bilgi sahibi olabilecekleri kültür merkezleri ve bilgi evleri gibi yatırımlar yapmak suretiyle halkının bu anlamdaki sosyal ve kültürel ihtiyaçlarına cevap verebilecek imkana sahiptirler (Beki, 2008: 41; Mermer, 2016: 37).

Burada önemli olan nokta, devletin vatandaşlarına yaptığı yardımlar ile vatandaşların refah düzeylerinde ne gibi değişimler yaşandığıdır. Ayrıca vatandaşlara yardım yapılmadığı zaman vatandaşların bu sosyal yardımları yasal olarak isteme haklarının doğup doğmadığı ikilemi olarak da karşılaşılan bir zorundur (Berk, 2010: 63).

2. DÜNYA’DA SOSYAL BELEDİYECİLİK ANLAYIŞININ GELİŞİMİ: ÜLKE ÖRNEKLERİ

Tarihsel sürece bakıldığında sosyal belediyecilik, “Refah Devleti Öncesi Dönem”, “Refah Devleti Dönemi” ve “Refah Devleti Sonrası Dönem” şeklinde, refah devleti paralelinde üç ayrı çerçevede gelişim göstermektedir (Selek Öz,2010: 32).

Bununla birlikte Avrupa ülkelerinde ise refah uygulamaları farklı modeller ile birer ülke örneği verilerek incelenecektir. Bu modeller ve söz konusu ülkeler (Mermer, 2016: 40; Şenkal ve Sarıipek, 2007: 156).

- ✓ Anglo-Sakson modeli olarak da bilinen Beveridge tarzı model; İngiltere,
- ✓ Sosyal Demokrat model ya da Kurumsal model olarak ifade edilen İskandinav refah modeli; İsveç,
- ✓ Güney Avrupa modeli olarak da anılan ikincil ya da katılımlı refah modeli; Fransa'dır.

Bir başka ülke ise Napolyon yönetiminden esinlenerek yerel yönetim temelleri atılan İspanya ele alınıp incelenecektir.

Bu dönemlerde tarihsel gelişim içinde, askeri örgütlenme, ulusal savunma, suçluların yakalanması ve cezalandırılması ve sosyal hizmet gibi bugün genellikle devlete, bir başka deyişle merkezi yönetimlere bırakılmış olan görevler yerel yönetimler tarafından yerine getirilmiştir (Gündüz, 2013: 10).

2.1. Belediye Sosyalizmi Örneği: İngiltere

İlk belediye sosyalizmi deneyimi; İngiltere'nin Glasgow kentinde çok söz edilmese de ilk belediyeleştirilen kenttir. 1832-1848 yılları arasında görülen kolera salgını, kentte çok hızlı bir şekilde yayılmış ve sınıfsal özelliklerine bakılmaksızın herkes için bir tehdit haline gelmiştir. 1848 yılında kentte kolera salgınından sonra, 1855 yılında su hizmeti belediyeleştirilmiştir. Su hizmeti ile başlayan belediyecilik anlayışı 1869 yılında gaz, 1872 yılında ulaşım ve 1890 yılında elektriğin belediyeleştirilmesi ile devam etmiştir (Bayramoğlu, 2015: 34).

19.yy 'da Glasgow kenti, İngiltere'nin Londra'dan sonra ikinci büyük kentidir. Servet ve sermaye yanı sıra nüfusun sefaletin yoğunlaştığı bu kentte ortak yaşam alanı inşa etmek zorunluluk halini almıştır (Bell ve Peton, 1896: 23). Bu nedenle Glasgow belediye yetkisinin, toplumsal iyileştirme için kullanılması bakımından öncü bir kent olmuştur. Manchester, Leeds, Liverpool ve diğer kentlerde olduğu gibi suyun belediyeler tarafından temin edilmesi için önemli bir mücadele yürütülmüştür (Bayramoğlu, 2015: 35).

Böylelikle halkın gözünde önemi ve aldığı sorumlulukları artan yerel yönetimler; ilk başlarda “halkın refahı, etkin ve verimli beledi girişimciliğin sağlayacağı ekonomik yararlar” düşüncelerinden kaynaklı olarak, daha sonra İngiliz halkı tarafından “Gaz ve Su Sosyalizmi”⁴ olarak adlandırılacak olan “Beledi Sosyalizm”⁵ uygulamalarının ortaya çıkmasını sağlamıştır (Köse, 2010: 18).

Sosyal ve siyasal çelişkilerin yaşandığı 1870’li yılların İngiltere’inde, “Belediye Sosyalizmi” Joseph Chamberlain öncülüğünde Birmingham kentinde ortaya çıkmıştır. Bu yaklaşımın temel felsefesi, yerel düzeyde halkın refahının artırılabilmesi için yerel hizmetlerin ancak etkin bir belediye girişimciliğiyle mümkün olunacağı ileri sürülmüştür. Siyasal yönden ağırlığını hissettiren bu akım, daha sonra fabian akımının etkisi altında kalmıştır (Güler, 2013: 127).

İngiliz sosyalist düşünür ve yazarların 1884 yılında bir araya gelerek dernek olarak kurdukları “fabian topluluğu”, hem İngiliz edebiyatında hem de İngiliz düşünce ve toplum tarihinde önemli bir işleve sahip olmuştur. Sosyalizmin yasal yollarla geliştirilmesini savunan Fabian topluluğu, adını üçüncü yüzyılda yaşamış olan Romalı kumandan Fabius Cunctator’dan⁶ almıştır. Yenilik taraftarı olan Fabianlar yazdıkları Fabian denemeleri ile sosyal ve ekonomik sorunları incelemişler, Victoria dönemi değerlerini, yeni ortaya çıkan burjuva değerlerini, emperyalizmi, ya da kadın hakları gibi konuları sorgulayarak yeni öneriler getirmeye çalışmışlardır (Ege, 2000: 217-218).

Sosyalist düşünceleri eğitilmiş kişiler arasında yaymayı düşünen Fabian topluluğu, Sosyalizme devrim yoluyla değil bir evrim süreci sonunda ulaşılacağını

⁴ Böyle adlandırılmasının nedeni; o dönemde özellikle Glasgow’da iki özel su şirketinin su tedarikinde yetersiz kalmaları bilhassa itfaiye araçlarının kullanımı için geceleri su borularının dolu tutulmasındaki yetersizlikleri, belediye meclisindeki çoğunluk tarafından belediyenin su tedariki yapması konusunda karar alınmasını sağlamıştır. “Beledi Sosyalizm”in böyle ifade edilmesine neden olmuştur (Köse, 2010 : 23).

⁵ Belediye sosyalizmi şu temele dayandırılmaktaydı: Toprak sahiplerinin değil, çoğunluğun isteklerine dayanan bir yerel yönetim kurulmalıdır. Yerel hizmetlerin yerel yönetimlerce görülmesinde, temsili hükümet formülünden yararlanma ön görülmüştür. Teknolojik gelişmelere bağlı olarak yerel hizmet gereksinimini artmış, bunun için de yerel hizmetlerin kapsamının geliştirilmesi gerektiği savunulmuştur. Yerel hizmetler, iş ve istihdamdan, beledi hizmetlere kadar birçok hizmeti sunan birim olarak çok geniş anlamı ile yorumlandı. Kısacası beledi sosyalizmin temeli ferdin menfaati yerine topluluğun ve toplumun çıkarlarını öncelemesi ve kamusal menfaate dayanmasıdır (Kesgin, 2008: 51).

⁶ General FABİUS Cunctator, Roma’yı Anibal idaresindeki Kartaca ordusundan kurtarmak için farklı bir metot geliştirmiştir. Bu yolla tüm Roma ordusunu Kartaca ordusuyla karşı karşıya getirerek yenmek yerine küçük küçük saldırılar düzenleyerek Roma’ yı kurtarmak yoluna gitmiştir. Aynı metodu benimseyen Fabian topluluğu toplumda reform yapmanın yolunu netice vermeyecek tek bir ihtilal ile değil parlamentoyu reform yapmaya yöneltecek faaliyetler ile olduğuna inanmışlardır (Ege, 2000: 217-218). Fabianlarda sosyalizmin kapitalizmden ekonomik, sosyal ve ahlaki olarak daha üstün olduğunu anlatan sabırlı, dikkatli ve savunmaya dayalı metotlarla kapitalizmin ezici gücünü azaltmayı planlamışlardır (Mermer, 2016: 42).

savunurdu. Burjuva aydınlarınca desteklenen bu topluluk 1906 yılında İngiliz işçi partisini doğurdu. Bernard Shaw ve Wels gibi ünlü yazarlarla Sydney Webb ve eşi Beatrice Webb gibi ünlü ekonomicilerin katıldığı bu dernek 1889 yılında fabian denemelerini yayınladı (www.metinberber.com/, E.T.02.11.2016).

İşçi Partisi'nin oluşumunda bu denli etkili olan Fabian Topluluğu, yerel yönetimlerde ortaya çıkan hizmet ve yardım eksikliklerinin de etkisiyle “beledi sosyalizmi” ya da “belediyeleştirme” de denilen yeni bir sosyalizm türünün ortaya çıkmasını sağlamışlardır. Bu dönemde belediyelerin rolü aktifleşmeye başlamış, belediyeler tarafından, yeni kent alanlarının altyapısı kurulmuş, içme suyu uzak mesafelere iletmeye başlamış, sokakta kaldırımlar yapılmaya başlanmış, aydınlatılma yapılmış, itfaiye teşkilatları oluşturulmuş, ulaştırma sistemleri düzenlenmiştir. Öte yandan piyasa da düzenlenmiş; gaz, elektrik ve telekomünikasyon gibi kamu hizmetleri belediyelerin kontrolüne alınmış, yoksulların bakımı, çocukların okula gönderilmesi gibi işlerde belediye sorumlu tutulmuştur (Köse, 2010: 23-24).

Bu bağlamda belediye sosyalizminin 19. yüzyıldaki etkisi bir yana bırakılarak anavatanı İngiltere için 20. yüzyıla devredilen mirasın toplu bir dökümünü şöyle sıralanabilir (Bayramoğlu, 2015: 40; Mermer, 2016: 42).

- ✓ Belediye sosyalizmi akımının ilk belirgin kazanımı su hizmetlerinde gerçekleşmiştir. Belediyelerin kendi işletmeleri eliyle su hizmeti sunması, 1847 yılında düzenleme ile bir norm halini almıştır. 1871 yılında 783 kent merkezinde sadece 250'si kamu hizmeti ile yürütülürken 1914 yılına gelindiğinde kamu payı kent nüfusunun 2/3'sini kapsayan bir büyüklüğe ulaşmıştır.
- ✓ İkinci önemli adım gazın yerelleşmesidir. Gazın kamu eliyle sürdürülmesi sudan farklı olarak daha uzun bir süreye yayılmıştır. 1850'den önde sadece 9 belediye de gaz kamunun kontrolünde iken 1910 yılında toplam kentli nüfusun ancak % 37'sine ulaşılabilmiştir.
- ✓ Elektrik hizmetinde özel şirketlerin etki alanı 1882'de bir düzenleme ile sınırlandırılmıştır; buna göre elektrik lisansına sahip şirketler 21 yıl boyunca faaliyetlerine devam edebilecekler; akabinde hiçbir bedel ödemedi elektrik hizmetleri belediyeye devredilecektir.
- ✓ Ulaşım konusu da İngiltere'de 1870'deki Ulaşım sözleşmesi ile düzenlenmiştir. Bu sözleşme özel şirketlere lisans verilmesini düzenlediği gibi belediyelere de

ulaşımı kamu eliyle sürdürme olanağı tanımıştır. Nitekim 1913'e gelindiğinde kamu taşımacılığı ağların % 63'ünü yolcuların ise % 80'nini kapsar büyüklüğe ulaşmıştır.

İngiltere'de güçlü ve gelenekselleşmiş belediye sosyalizmin temellerini atan fabianların özelliklerini birkaç madde ile özetlenebilir. Bunlar (Köse, 2010: 23);

- ✓ Sivil toplum örgütleri olan belediyeleri, kooperatifleri ve sendikaları örnek göstererek bu örgütlerin İnsan yaşamının temel birimleri olduğunu savunmuşlardır.
- ✓ Fabian sosyalistleri, bu birimlerden her birinin gelişim süreci içinde, geleneksel topluluk türlerinin örgütlenmesi sonucunda doğmuş olduklarını varsaymışlardır.
- ✓ 20. yüzyılın teknolojik ilerlemeleri, yerel toplulukların gereksinimlerini de artırdığından, yerel hizmetlerin kapsamının genişletilmesinin gerekliliğini istemişlerdir.
- ✓ Fabian topluluğu, iş ve işçi bulma, toplumsal güvenlik, aydınlanma, ceza ve tutukevlerinin bakımı ve yönetimi gibi alanlarda ulusallaştırılmaya gidilmesini savunmuşlardır.
- ✓ Son olarak fabiancılar, yerel yönetimlerin olabildiği ölçüde geniş bir özgürlükten yararlanmalarını temel ilke edinmişlerdir. Bunlara göre belediye sosyalizmi, kentlilere eğitim, sağık, kültür gibi hizmetleri sunabilmek için, belediyeleri kendi kaynaklarına sahip durumda olmalarını söylemişlerdir.

Her ne kadar ilk belediye sosyalizmi İngiltere'nin Glasgow kentinden temelleri atılıp fabian akımının etkisiyle gelişmiş olsa da bu gelişmenin İngiltere'de sürekli devam edeceği ve belediyelerin niteliklerinden bir değişimin olmayacağı anlamına gelmektedir. Özellikle neo-liberallerin iktidarda olduğu Thatcher dönemi ile birlikte merkez hizmetler önce yerele sonra da özelleştirme politikalarıyla özel sektöre bırakılmıştır. Örneğın su, gaz, elektrik hizmetleri yanında konut, sağık, eğitim gibi birçok hizmet özelleştirme politikalarıyla özel sektöre devredilerek sosyal belediyecilik alanında yerel yönetimlerin yetkileri kısıtlanmıştır.

2.2. Güçlü Sosyal Devlet Geleneği: İsveç

Yaklaşık 200 yıl hiçbir savaşa girmeyen ve 20. yy boyunca barış içinde yaşayan, ileri teknoloji kapitalizmi, kapsamlı sosyal refah yardımlarının karışımından oluşan (Urhan, 2009: <http://www.academia.edu/>, E.T.07.11.2016), gelişmiş merkezi kurumlarıyla, eşitsizliği azaltmaya ve yoksulluğu önlemeye yönelik yardımlarıyla diğer ülkelerin refah devleti modellerinden oldukça farklı kendine has İsveç Modeli ile İsveç, uzun zaman modern refah devleti modeline örnek olarak kabul edilmiştir (Kalkışım, 2015: 78).

İsveç'te yerel yönetim uygulamalarına genel olarak bakıldığında yerel yönetimlerin geniş bir özerkliğe sahip olduğu görülmektedir. Anayasa hükmündeki Yönetim Kanunu'nun (Acar ve Kitapçı, 2009: 92) 1. Bölümünün 1. Maddesinde şu şekilde belirtilmektedir. "İsveç'te kamu gücü, kaynağını tamamen halktan alır. Bu, temsili anayasal ve parlamenter bir rejim ile yerel yönetimlerin otonom işleyişi ile gerçekleşir" (Öztürk, 200: 79). Bu bağlamda yasalar ile yerel yönetimler özerkliği elde ederek, hem sosyal hizmet alanında önemli güç ve yetki sağlamış hem de refahı sağlama da hareket kabiliyetleri genişlemiştir.

İsveç'te refah politikaların yerelleşmesi, 1993'de yapılan "Yerel Yönetimler Yasası" ile güçlendirilmiştir. Bu yasa ile birlikte belediyelerin hangi politikaları takip edecekleri, hangi hizmetleri sağlayacakları ve faaliyetlerini nasıl organize edecekleri konularındaki karar verme yetkileri güçlendirilmiştir (Kalkışım, 2013: 79).

Ülkede sağlık ve tıbbi bakım hizmetleri, çocuklar ve 20 yaşına kadar olan gençlerin ağız ve diş sağlığı illerin zorunlu görevleri arasındadır. Turizm ve kültür sektörüne destek, eğitimle ilgili hizmetler illerin ihtiyari görevlerini oluşturmaktadır. Belediyeler ise, sosyal refah hizmetleri ve eğitim hizmetlerini zorunlu olarak yapmaktadırlar (Urhan, 2009: <http://www.academia.edu/>, E.T. 07.11.2016).

Yerel yönetimlerin bu görevleri yönetim birimleri temelinde şu şekildedir (Salar; 2012 <http://english.skl.se/>, E.T.07.11.2016):

Bölgesel düzeyde il ve bölge yönetimlerinin görevleri;

- ✓ Kamu sağlığı ve tıbbi hizmetler
- ✓ Kültürel kurumlar
- ✓ Toplu taşıma hizmetleri
- ✓ Bölgesel kalkınma

Yerel düzeyde belediyelerin zorunlu görevleri;

- ✓ Ulaşım, yerel yollar, toplu taşıma
- ✓ Sosyal refah ve ekonomik gelişme
- ✓ Eğitim
- ✓ Planlama ve imar
- ✓ Acil durum ve kurtarma
- ✓ Koruyucu sağlık hizmetleri
- ✓ Çevre, atık ve su yönetimi

Bunlara ek olarak belediyelerin ayrıca boş zamanları değerlendirmek için gençlere yönelik sosyal ve kültürel aktivite, konut edindirme hizmetleri, enerji, sanayi ve ticaret faaliyetleri gibi hizmetlerde yerine getirmektedir (Şahinoğlu, 2014: 47).

İsveç'te Stockholm iline bağlı Nacka Belediyesi, sosyal belediyeçilik alanında gelişim sağlayan belediyelerden bir tanesidir. Nacka belediyesi, İsveç'te bulunan diğer belediyeler gibi kendi sınırları içinde bulunan tüm kesimlere yönelik sosyal refah hizmeti sunmaktadır. Özellikle aile, çocuk, genç ve madde bağımlılarına yönelik sosyal hizmetler yoğun programlarla sürdürülmektedir. Nacka Belediyesi'nde yürütülen aile danışmanlığı programında, aileler belediyeye gelip danışmanlık hizmeti alabildiği gibi, gerektiğinde danışmanlar aileye gidebilmektedirler. Özellikle İsveçliler ile farklı ülkelerden ve kültürlerden gelen çocuk ve gençlere yönelik çeşitli sportif aktiviteler düzenlenerek İsveçlilerle kaynaşmaları ve İsveç'teki sosyal yaşama uyumları hedeflenmektedir (Urhan, 2009: <http://www.academia.edu/>, E.T: 07.11.2016).

İsveç'te harcama dağılımına genel olarak bakıldığında yerel yönetimler, ekonominin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Yerel yönetim harcamaları toplam kamu harcamalarının yaklaşık %40'na tekabül etmektedir. İsveç'te kamu sektörünün toplam tüketim ve yatırımlarda ise %70'ni oluşturmaktadır (Fischer, 2005: 3). Yerel yönetimlerin harcamalarında sosyal hizmetlerin payı da artış göstererek %25'ten %35'e çıkmıştır (Kesgin, 2012: 73).

Sonuç olarak pek çok refah hizmetinin yönetimi ve dağıtımının yerelleştirildiği İsveç'te, belediyelerin illere göre daha fazla sorumluluk aldığı görülmektedir. Belediyeler tüm ilk ve orta öğretim, çoğu sosyal refah fonksiyonları, su ve

kanalizasyon, çöp toplama, parklar ve açık alanlar, çevre ve sağlık kuruma, kütüphane, toplu taşıma, çocuk yuvası ve yaşlı bakımı gibi hizmetleri yaparak sosyal belediyeçilik faaliyetlerini yerine getiren önemli ülkelerden biri olmuştur.

2.3. Katılımcı Refah Modeli Örneği: Fransa

Fransız yerel yönetim sistemi, tekçi bir devlet yapısı içinde oluşturulmuştur. 1789 Fransız İhtilali sonrası Napolyon reformları döneminde şekillenen ve merkeziyetçiliğin esas alındığı kamu yönetimi modelinde yerel yönetimler merkezi yönetimin sıkı denetimi altında yönetilmişlerdir. Hatta idari vesayet modeli hem merkezi yönetim tarafından hem de taşradaki merkezi yönetimin yetkilileri tarafında da uygulanmıştır. Bonapartist model olarak bilinen söz konusu yönetim anlayışında kontrollü yerinden yönetim politikaları izlendiğinden dolayı Fransa’da yerel yönetimler yavaş gelişmişlerdir (Şengül, 2012: 32).

Bu güçlü merkeziyetçilik anlayışı yaklaşık 200 yıl kadar sürmüş ve 1970’li yıllardan sonra başlayan girişimler ile katı merkeziyetçiliğin yumuşatılması ve yerel yönetimlerin güçlendirilmesi amaçlanmıştır. Ancak Fransa’da yerel yönetimler tüzelkişiliği ve özerkliği mevcut kurumlar olarak kurulmuş olmasıyla birlikte, gelişmesi, yetki ve görevleriyle güçlenmesi dönem olarak 1980’li yıllara dayanmaktadır. Gelişmenin niteliği olarak da taşra örgütlerinden yerel yönetimlere yetki, sorumluluk ve görev aktarılması bu dönemde olmuştur (Akçakaya, 2003: 154).

Fransa devriminin ve 18. ve 19. yüzyıllarda yaşanan toplumsal gelişmelere koşut olarak 1830-1848 yılları arasıyla 1871’den başlayarak halkın yerel yönetimlere katılma dileği yaşama geçmiştir (Karaer, 1990: 52-53). Bu dönemde Fransa’nın başkenti Paris’te işçi sınıfının ilk siyasal yönetim hareketi ile meydana gelen Paris komünü, modern belediyeçilik anlayışının ilk kurucu deneyimi ve kamu hizmetlerinin görülmesine yönelik devrimci bir harekettir. Paris komününü belediyeçilik bakımından önemli kılan husus, Paris halkının kamu hizmetlerinin gördürülmesine doğrudan inisiyatif alması ve kent ölçeğinde doğrudan demokrasinin uygulanabilirliğini göstermiş olmasıdır. Paris Komünü deneyimiyle Mülk sahibi olmayanlar tarihte ilk kez yönetici sınıf haline gelmişlerdir (Bayramoğlu, 2015: 26).

Paris komünü, 1917 devrim süreci yolunda bir başlangıç noktası olarak görülmekte, etkisi sadece 1917 Devrimi’nin başlangıç noktası olarak kalmamış, ondan

sonra da gelişen devrimci hareketlerin ilham kaynağı olmuştur. Temsili demokrasinin aksaklıklarını bütün yönüyle ortaya koyan Paris komünü, doğrudan demokrasi modelinin dünyanın en büyük şehirlerinde de uygulanabileceğini göstermiştir. 1960 ve 1970’li yılların kentsel toplumsal hareketleri, mahalle komiteleri ve geliştirilen halk katılım modelinde, Paris Komünü örnek alınmıştır. Yine buna bağlı olarak 1970’li yıllarda Avrupa’da boy veren “kıvıll belediyeler⁷” olarak da adlandırılan deneyimlerin esin kaynağı olmuştur (Güler, 2013: 127).

Fransa’da belediye sosyalizmi, oldukça küçük bir hareket olarak doğmuş olmasına rağmen Üçüncü ve Dördüncü Cumhuriyet dönemlerinde en verimli uygulamalarını hayata geçirmeyi başarmışlardır. İlk dalga belediye sosyalizminin başarısı Marseille, Lille ve Strasbourg’da sosyalistlerin yerel seçimi kazanması ile artmıştır. Daha sonra bunu Bordeaux ve Toulouse izledi. Yaşanan ekonomik krizler karşısında sosyalist belediye başkanları konut krizi gibi acil konularda sosyal politikalar geliştirmeyi başarmışlar. Böylece belediye fırını, ilaçları maliyetine satan belediye eczanesi gibi yaratıcı ve yenilikçi hizmetler üretmişlerdir (Bayramoğlu, 2015: 62-63).

Fransa’da sosyal belediyecilik uygulamaları, belediyecilik akımının henüz yolun başında olduğu zamanlardan itibaren Fransa’nın en büyük sosyalist partisi (SFIO)’nun aday gösterdiği Jean Lebas gibi başarılı belediye başkanlarının uygulamalarıyla bilimsel ve rasyonel bir işleyişe kavuştu (Bayramoğlu, 2015: 62-63). Fransa’da belediyelerin sosyal belediyecilik alanında sorumlulukları oldukça fazladır. Belediyeler eğitimde ilkokulların inşası ve korunmasından sorumludur. Sağlıkta finansal olarak illerin sağlık alanında ki harcamalarına katkıda bulunmaktadır. Kültür ve eğlencede belediyeler tiyatro, konser, müze, kütüphane parklar ve açık alanlar, spor ve eğlence hizmetlerini yerine getirmektedir. Çevre konusunda ise belediyeler su kanalizasyon, atık toplama ve

⁷ 1918-1934 yılları arasında, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu’nun 1. Dünya Savaşı ile çöküşünün ardından kurulan Avusturya Cumhuriyeti’nin başlangıcından, 1934 faşist darbesine kadar Viyana kenti, dünyada eşi benzeri gözükmemiş bir “işçi kenti” planlamasına ve yaşam biçimine sahne oldu. Darbeye kadar Avusturya-Marxist geleneğinin etkisindeki Sosyal Demokrat Parti’nin (SDP) başında olduğu Viyana Belediyesi, uygulamaya koyduğu yaratıcı finansal, kentsel ve yönetsel araçlarla Viyana dışındaki tüm Avusturya’ya hâkim olan muhafazakâr, Hristiyan ve faşist siyasî hareketlerin düşmanlığını kazandı. Sosyal demokrasinin kendi zaafılarından ve çıkmazlarından da kaynaklanan yenilgi hâsıl olduğunda, geride gerek niceliksel (kentte salt 80 bin sosyal konut, kent sınırlarında düzinelerce işçi yerleşkesi inşa edilmişti), gerekse niteliksel açıdan (önleyici sağlık politikalarından seküler-katılımcı eğitim stratejisine, sanat kurumlarının demokratikleştirilmesinden kapsayıcı işçi haklarına kadar) bambaşka bir şehir olarak kaldı. <http://www.netgazetesi.net/> 15.12.2016.

arıtma mezarlıklar ve ölü yakma yerlerinden ve çevre koruma hizmetlerinden sorumludur (Uslu, 2011: 34).

2.4. İspanya’da Sosyal Belediyecilik

İspanyanın bugünkü yönetim yapısının kökeni, Napolyon yönetimden esinlenerek oluşturulan 1812 tarihli anayasaya dayanmaktadır. İl ve belediye gibi iki birimin varlığına dayanan bu sistem, 1978 yılına kadar ayakta kalmıştır. İl sistemi, 1876-1923 yılları arasını kapsayan Bourbon’lar döneminde de; teknokrasinin ve plancılığın ön plana çıktığı 1960-1975 yılları arasında da merkeziyetçi halini kurmuştur (Keleş, 1993: 11).

1936-1939 arasındaki İspanya’nın iç savaşından sonra milliyetçi güçlere önderlik eden Francisco Franco, 1939 yılında devletin tüm sivil yapısını askerileştirmiş; yasama, yürütme ve yargıyı tek bir kişide toplamış ve 1955 tarihli bir yasa ile bütün yerel birimler üzerinde çok sıkı ve merkeziyetçi bir denetim kurmuştur. Franco’nun ölümünden sonra İspanya siyasal ve yönetsel olarak yeni bir değişim dönemine geçmiştir. 1978 Anayasası İspanya’nın sosyal demokratik bir hukuk devleti ve parlamenter bir monarşi olduğunu ilan etmiş; bu demokratikleşme hareketi yerinde yönetim ilkesini tekrardan gündeme getirmesini sağlamıştır (Eroğlu, 2013: 309).

1985 tarihli İspanyol Yerel Yönetimler Yasası, belediyeleri yurttaşın toplum yaşamına katılımının temel basamağı olarak tanımlamıştır (Keleş, 1993: 15). Bu yasa ile İspanya da yerel yönetimlerin sosyal belediyecilik alanında yapılan sosyal hizmet ve yardımların önünü açarak aşırı merkeziyetçiliğin etkisini azaltmıştır.

Yerel yönetimler açısından bakıldığında İspanya’da belediyeler, iller, büyükşehir belediyeleri, özel statülü belediyeler ve köy birlikleri bulunduğu görülmektedir. 8117 belediye ve 50 il bu birimler içerisinde temel yerel yönetim birimleri olarak öne çıkmaktadırlar. Yerel yönetim birimlerinin yetkileri ise nüfusa bağlı olarak artan bir şekilde belirlenmektedir (Şahinoğlu, 2014: 53).

İspanya’da farklı yönetim ve belediyelerin yaptıkları hizmetleri aşağıdaki **tablo 5** yardımıyla görebiliriz.

Tablo 5: İspanya’da Yönetim Birimlerinin Görevleri.

Merkezi Yönetim	Özerk Topluluklar	Yerel Yönetimler	
		Belediyeler	İller
Savunma	Eğitim, Tüm Seviyelerde	Su Kaynakları	Alt Yapı Hizmetleri
Uluslararası Temsil	Sağlık	Kanalizasyon Sistemleri ve Çöp Toplama	Küçük Ölçekli Belediyelere Hukuki Yardım Etmek
Yargı	Tarım	Işıklandırma Sistemleri	
Ulusal Polis	Endüstri	Sosyal Koruma	
Düzenleme ve Ekonomik Planlama	Çevre	Mezarlıklar	
Gümrük	Turizm ve Yerli Seyahat	Okulların Bakı ve Onarımları	
Gelir ve Servetin Yeniden Dağıtımı	Sosyal Hizmetler	Parklar ve Halk Bahçeleri	
Ulusal Alt Yapı	Tarihi Koruma Alanları	Kaldırımlar	
Ticari ve Hava Limanları	Bölgesel Alt Yapı	Kent Taşımacılığı	

Kaynak: Eroğlu, H. Tuba, (2013) çalışmasından yararlanarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Tablo 5’e bakıldığında merkezi yönetimlerin hizmet alanı milli savunma ve uluslararası hizmet kalemlerinde olduğu görülmektedir. Eğitim, sağlık, turizm, sosyal ve kültürel alanda yapılan hizmetler özerk topluluklar yerine getirmektedir. Yerel yönetimler ise, alt yapı hizmetleri, çevre düzenlenmesi, su kaynakları, mezarlık ve kanalizasyon düzenlenmesi yapmaktadırlar.

İspanya’da sosyal hizmet görevinde bulunan diğer yönetim birimlerinin bazıları şu şekilde sıralanmak mümkündür (Eroğlu, 2013: 332:

- ✓ Mancomunidad
- ✓ Comarca
- ✓ Metropol Belediyeler
- ✓ Çekirdek Yerel Yönetim Birimleri
- ✓ Gönüllü Belediye Birlikleri

- ✓ Alt Yönetim Bölgelerinden oluşmaktadır.

Yukarıda bahsedilen yerel yönetim birimlerinden Mancomunidad yönetimi, gönüllülük esasına göre kurulmuştur. Günümüz sosyal belediyeçilik alanında yapılan sosyal hizmetler gibi hizmetleri yerine getirmektedirler. Mesela çöplerin toplanması, su sağlanması, sosyal projelerin gerçekleşmesinde önemli roller üstlenmesi gibi sosyal refahı artırıcı hizmetler gerçekleştirmektedirler.

3. TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYEÇİLİĞİN GELİŞİM SÜRECİ

Türkiye’nin yerel yönetim tarihçesine bakıldığında yerel yönetimlerin kurumsal ve yapısal olarak uzun bir geçmişe sahip olmadığı görülmektedir. Tanzimat devri ile kullanılmaya başlayan “belediye” terimi, modern anlamda belediyelerin halka yönelik sosyal hizmet faaliyetleri 1970’li yıllara rastlanmaktadır. Bundan dolayı Türkiye’nin sosyal belediyeçiliğin gelişimini Osmanlı İmparatorluğu dönemi ve Cumhuriyet dönemi olmak üzere iki başlık altında incelemek mümkündür.

3.1. Osmanlı İmparatorluğu Dönemi

Osmanlı İmparatorluğu’nda modern anlamda Yerel Yönetimlerin Batıda olduğu gibi zengin bir geleneğe ve geçmişe sahip olduğunu ileri sürmek mümkün değildir (Ünal, 2011: 241). İlk belediye teşkilatının kurulmasına kadar Osmanlı İmparatorluğu’nda yerel hizmetler kadı, vakıf ve lonca gibi geleneksel kurumlar tarafından yerine getirilmekteydi. Bu kurumların mali özerkliklerinin olmaması, yerel halkın yerel hizmetlerden sorumlu kişi ve kurumların belirlenmesinde herhangi bir etkisinin olmaması gibi nedenler yerel demokrasi anlayışının olmadığını da göstermektedir (Şengül, 2014: 25).

Osmanlı İmparatorluğu’nda modern anlamda belediye kurulması arzusu Tanzimat dönemini izleyen yıllarda yoğunluk kazanmış ve 1854-1856 yıllarında Kırım Savaşı sonrası batı ülkeleri ile artan ilişkiler sonunda ilk yasal girişimi beraberinde getirmiştir. Kırım Savaşı sonrasında klasik Osmanlı kent yönetiminden modern anlamda şehir yöneticiliği yönünde adımlar atılmış ve bu amaçla 1854’te İstanbul’da İstanbul Şehremaneti kurulmuştur (Ulusoy ve Akdemir, 2012: 231).

1854 yılında yasal olarak kurulan İstanbul Şehremaneti'nin başında hükümet (Padişah) tarafından atanan bir Şehremini (İcra organı) bulunacak ve ayrıca yine atama ile gelecek 12 kişilik bir şehir meclisi (karar ve istişare organı) bulunacaktı (Tortop, 1984: 1). Şehreminin yanı sıra şehir naibi, voyvoda, ayan, şehir kethüdası, köy kethüdası ve çöplük su başısı gibi memurlar da bazı belediye hizmetlerinin ifasında memurlardı. Büyük kentlerde bu görevleri ayan, voyvoda veya şehir kethüdarları, küçük yerleşim birimlerinde de köy kethüdarları yerine getirmekteydi. Vergilerin toplanması, askerlik işlerinin yürütülmesi gibi geniş yelpazede birçok işe bakan şehir kethüdarları halkla merkezi hükümetin memurları arasındaki bağlantıyı sağlamaktaydılar. Şehir kethüdarları işlevleri göz önüne alındığında belde halkını temsil etmeleri sebebiyle bu açıdan bir bakıma “belediye reisi” olarak değerlendirilebilir (Kaya, 2007: 102-103).

Başarısız olan Şehremaneti girişiminden sonra Batılı anlamda ilk belediye örgütü (Öz, 2010: 37), yabancıların yoğun yaşadığı, modern liman kentinin karşılaştığı sorunların yoğunlaştığı Galata ve Beyoğlu'nda Paris örneği temel alınarak Altıncı Daire-i Belediye kurulmuştur (Ortaylı, 1978: 19). Dairenin yerine getirdiği temel görevleri, yol ve sokakların temel yapım ve bakımı, kanalizasyon ve içme suyu hatlarının yapımı ve bakımı, ulaşım imkanlarının kolaylaştırmasına yönelik işlerin yapımı gibi temel kentsel hizmetler olmuştur (Şengül, 2014: 33).

Hükümetin tüm yardımlarına rağmen mali sıkıntılardan kurtulamayan Beyoğlu-Galata Belediyesi Avrupa tarzından bir belediyecilik örneği gösterememiştir. Bundan dolayı Beyoğlu-Galata semtinde uygulanan belediye modeli İstanbul'un diğer semtlerinde de yaygınlaştırmaya çalışılmıştır. Bu amaçla 1868'de “Dersaadet İdare-i Belediye Nizamnamesi” yayınlanmıştır (Eryılmaz, 1997: 40).

Diğer şehirlerde belediye kurulması, esas itibarıyla 1870'den sonra gerçekleşmiştir. Vilayet yönetiminin yeniden düzenleyen 1871 tarihli “İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi” taşradaki belediyelerin ilk yasal temelini meydana getirmiştir (Eryılmaz, 1997: 42).

Osmanlı belediyeciliği genel anlamda bir yerel yönetim sistemini uygulamaktan çok şehrin hizmetlerinin yürütülmesinde kurumsallaşan bir yapı olarak faaliyet gösterdiklerinden dolayı toplum için gerekli olduğu halde, sosyal yardım ve hizmet alanındaki isteklere cevap verememişlerdir. Osmanlıda merkeziyetçi devlet felsefesi

hâkim olması bu kurumlar şehir hizmetlerinin yürütülmesinden öte, yerel komünal özelliklere sahip olamamışlardır (Çiçek, 2014: 58).

3.2. Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyet dönemi, birçok şey için yeni bir başlangıç noktası olarak görülse de bu durum, genelde yerel yönetimler özelde de belediyeler için pek geçerli olmamıştır. Osmanlı Devleti son döneminde yönünü Batıya vermesi ile Batıdaki yerel yönetimleri örnek alarak oluşturulan yerel yönetimler, yeni devlet olan Cumhuriyet'e miras olarak kalmıştır (Erdem, 2015: 58). 1923- 1930 döneminde, bazı kanunlar çıkarılmasına rağmen, belediyeçilik konusunda yapılan çalışmalar oldukça yüzeysel ve dağınık kalmıştır. Bütünlüğü olan bir belediyeçilik görüşü doğmamıştır (Tekelli, 1978: 37).

Cumhuriyet döneminde yerel yönetimler konusunda yapılan ilk düzenleme köylerle ilgili olmuştur. Bugün halen yürürlükte olan 442 sayılı Köy Kanunu 1924 yılında kabul edilmiştir (Çiçek, 2014: 59).

Cumhuriyet'in ilk döneminde yerel yönetimlerle ilgili dikkat çeken bir diğer gelişme de İstanbul örneği doğrultusunda (Erdem, 2015: 58), Cumhuriyetin belediyeçilik anlayışına öncülük eden ve devletin yeni başkenti olan Ankara yapmıştır. Belediyeçilik anlayışı çağdaş, modern bir kent yaratmakla birlikte, rejimi gerçekleştirme ve koruma doğrultusunda oluşturuldu. 16 Şubat 1924 tarihinde, "Ankara Şehremaneti Kanunu" çıkarıldı. Kanuna göre belediye, hükümet tarafından atanacak bir başkan ve seçimle oluşacak bir meclis tarafından yönetilecekti (Koçak ve Ekşi 2010: 299). Ancak 3 Nisan 1930 tarih ve 1580 sayılı "Belediye Kanunu" nun çıkarılmasıyla birlikte, elli üç sene yürürlükte kalan "Vilayet Belediye Kanunu", " Der-saadet Belediye Kanunu" ve "Ankara Şehremaneti Kanunu" nu, 1 Eylül 1930 tarihinden itibaren yürürlükten kaldırılmıştır (Mermer, 2016: 53).

1930'lu yıllarda 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun yanı sıra, belediyelerle ilgili üst üste kanunlar çıkarılmıştır. 1930-1933 yılları arasında Belediye Kanunu, Hıfzıssıhha Kanunu, Belediyeler Bankası Kuruluş Kanunu, Belediyeler Yapı ve Yollar Kanunu, Belediyeler İstimlak Kanunu ve Belediyeler İmar Heyeti Kuruluş Kanunu gibi bir dizi kanun çıkarılmıştır. Bu kanunlar uzun süren Türk Belediyeçiliğini düzenleyen temel yasalar olarak yürürlükte kalmıştır (Ulusoy ve Akdemir, 2012: 233).

1940'lı yıllarda devlet, belediyelerin yanı sıra köy ve kırsal alana hizmet sunma araçları geliştirilmeye çalışılmıştır. 1945 yılında Belediyeler Bankası ve Belediyeler İmar Heyeti birleştirilerek belediyelerin yanı sıra il özel idareleri ve köyleri de içine alacak biçimde iller bankası oluşturulmuş, bankaya tüm belediyelere içme suyu temin etme yetkisi verilmiştir (Bayramoğlu, 2015: 148).

1930-1950 arası dönem, sınırlı bir şehirleşme ve toplumsal değişimin yaşandığı aynı zamanda hiyerarşik-bürokratik bir belediyeçilik anlayışının egemen olduğu bir zaman olarak ifade edilir (Selek Öz, 2010: 41).

Türkiye'de 1950'li yıllarda, hızlı kentleşme olgusunun ortaya çıkışı ile birlikte kentler nüfusça kalabalıklaşmış, belediyelerin öncelikleri sosyal politikalardan daha çok, temel kentsel altyapı hizmetlerinin karşılanmasına ve kentlerin imar sorununu çözmesine yönelik olmuştur (Uzun, 2013: 42).

1970'li yıllara gelindiğinde ise sosyal demokratların kamu hizmetine yönelik çabaları belediyeçilik alanında yeni bir dalganın yükselmesine ve bu topraklarda toplumcu belediyeçiliğe giden yolun önünün açılmasına vesile olmuştur.

Türkiye'de kapsamlı bir şekilde “yeni belediyeçilik anlayışı” ilk kez 1973 yılı ile birlikte gündeme gelmiştir. Yeni toplumcu belediyeçilik anlayışı, ilk olarak Marmara (İzmit ve İstanbul ağırlıklı) ve Ankara yerel yönetim çevrelerinin çabalarıyla oluşmaya başlamıştır. Bu anlayış, genel olarak yerel yönetime ve özellikle belediyelere temelde bir sivil toplum kuruluşu olarak yaklaşmaktadır. İlkeleri, “*özerk-demokratik belediye*”, “*üretici belediye*”, “*tüketiciyi koruyucu ve kaynak yaratıcı belediye*”, “*birlikçi ve bütünlükçü belediye*” olarak sayılan yeni belediyeçilik anlayışı ile birlikte, klasik yerel belediye hizmetlerin yanında, kentlerde giderek artan sorun olarak kendini duyuran konut, çevre, tüketiciyi koruma, toplu taşıma, halk eğitimi-mesleki eğitim, tarihi çevreye-kültürel mirasa sahip çıkma, gençlik ve kültür hizmetleri gibi Türkiye belediyeçiliği için yeni olan alanlar, yerel hizmetler arasında görülmeye başlamıştır (Selek Öz ve Yıldırım, 2009: 458).

1973 yılında yapılan yerel yönetim seçimlerinde CHP büyük kent belediye yönetimini kazanarak, kentlerde sosyal demokratların yerel iktidarı ele geçirmesine karşın, özeysel yönetim sağ siyasal partilerde kalmıştır. Bu durum, yerel yönetimler ile özeysel yönetim arasında çatışmalara neden olmuştur. Özeekteki iktidarı elinden bulunduran sağ partiler, mali ve yönetsel olarak özeğe bağlı bulunan, yerel

yönetimler özellikle büyük kent yönetimleri üzerinde tüm baskı olanaklarını kullanarak, onları başarısızlığa uğratmak istemişlerdir (Adıgüzel, 2013: 106).

1973-1977 yılları arasındaki dönemde, merkez iktidarın sağ partililerin elinde olması ve yerel yönetimlere yeterince kaynak aktarılamaması, CHP’li belediyelerin ortaya koymuş oldukları belediyeçilik uygulamaları, her ne kadar toplumcu belediyeçilik olarak adlandırılrsa da, “bu dönemde solun etkin ve sosyal içerikli bir belediyeçilik programının bulunmadığı” iddiasının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Her ne kadar böyle bir iddia olsa da CHP’li belediyeler, demokratik, katılımcı, üretici, birlikçi, kaynak yaratıcı, toplumsal tüketimi geliştirici ilkeleriyle özetlenen bir toplumcu sosyal demokrat belediyeçilik anlayışının ortaya çıkmasına katkıda bulunmuşlardır (Adıgüzel, 2013: 106-107).

Bu dönem Türkiye’de üretici belediyeçilik ilkesine en iyi örnek Fatsa Belediyesi tarafından verilmiştir. Fikri Sönmez’in başkan olduğu Fatsa’da alışılmışın dışında bir belediyeçilik örneği yaşanmıştır. Bu durum dönemin hükümeti olan ve başında da Süleyman Demirel’in başında olduğu Adalet Partililerin dikkatini çekip onları korkutmuş, hükümet yanlısı basın tarafından da, Fatsa’da kömün hayatı yaşanmaya başlanmış denilip Paris Komününe benzetilmiştir. Fatsa’da o güne kadar kentsel hizmetleri merkezin verdiği imkanlarla gerçekleştiren yerel yönetim anlayışı yerine, yeni belediyeçiliğin ilkelerinden olan, halkın üretimin içine çeken bir belediye anlayışı geliştirilmiştir. Neyin yapılıp, yapılmayacağına halkın karar verdiği Terzi Fikret yönetimindeki Fatsa Belediyesi örneği, 12 Eylül 1980 darbesi ile farklı bir yönetim tarzına geçilmiştir (Bayraktar ve Penbecioğlu, 2013: 171-172).

12 Eylül 1980 darbesinin de etkisi ile 1980’li yıllarda belediyeçilik alanında bir takım düzenlemeler yapılarak önemli gelişmeler sağlanmıştır. Bu dönemde belediyeçilik alanında yaşanan ilk önemli gelişme, özellikle 1984’ün ilk aylarından itibaren çıkarılan bazı kanunlarla, Türkiye’de “normal belediye isteminin” yanında bir de “Büyükşehir belediyeleri ve ilçe belediyeleri” sistemi kurulmuştur (Ulusoy ve Akdemir, 2012: 234).

1980’den itibaren tüm dünya da etkili olduğu gibi, Türkiye’de de Özal hükümetinin uyguladığı neo-liberal politikalar etkili olmuş ve belediyelerde bu politikaların etkisinde kalmışlardır.

Liberal politikaların etkisiyle özelleştirme eğilimlerinin yaygınlaşması ile birlikte, yerel yönetimler kamusal hizmetlerin sağlanmasında sorumluluk kendilerinde olmak kaydı ile, hizmetlerin üretimini veya sunumunu ya da ikisini birlikte özel sektör işletmelerine bırakmaya başlamışlardır (Sezer, 2008: 288). Bu dönemde ulaşım ve temizlik hizmetleri başta olmak üzere çöp toplama ve depolama gibi birçok hizmet özel sektör eliyle gerçekleştirilmeye çalışılmıştır (Mermer, 2016: 67).

Özal döneminde belirli bir ivme kazanan Türk belediyeçiliği, 1994 yılında Refah Partisi'nin iktidara seçilmesiyle yeni bir döneme girmiştir. "Refah Belediyeçiliği" döneminde belediyeler, yeni ve alternatif hizmet yönetimlerinin uygulamasında öncülük etmişlerdir. Bu dönemde belediyeler, bazı yeni hizmet yöntemleri geliştirmişlerdir. Bu hizmet yöntemlerden bazıları şunlardır (Erdem, 2015: 67-68):

- ✓ Halkın talep ve şikayetlerini tek elden takip etmek için beyaz masa uygulamaları,
- ✓ Sokak çocuklarına meslek edindirme merkezleri
- ✓ Özürlüler merkezi
- ✓ Kadın sorunları merkezleri
- ✓ Meslek edindirme kursları
- ✓ Yaşlılara evinde bakım hizmetleri
- ✓ Hasta, özürlü, gebe, yaşlı, bakıma muhtaç kişilere evde sağlık desteği
- ✓ Yoksullara yardım faaliyetleri
- ✓ Eğlence ve kültürel faaliyetleri de içeren ramazan çadırları
- ✓ Aş evleri ve eğitim yardımları
- ✓ Öğrencilere burs yardımı ve kitap yayınları
- ✓ Katılımlı yönetim çerçevesinde kentin geleceği ile ilgili konularda üniversiteler, meslek odaları ve ilgili sivil toplum kuruluşlarının fikirlerini alma
- ✓ Sosyal gruplar, hemşehri dernekleri, sokak çocukları gibi konularla ilgili derin araştırmalar yürütme faaliyetlerini gerçekleştirmişlerdir.

Bu dönemde temelleri atılan belediyeçilik anlayışı, 2000'li yılların başlarında yeniden bir güç kazanmış ve belediyeler tarafından sunulan hizmet paketi daha da genişletilmiştir. Öyle ki, bu hizmet yarışı zamanla "sosyal belediyeçilik" anlayışı'nın da ötesinde "yerel toplumun ekonomik, sosyal, kültürel ve fiziki gelişiminden sorumlu belediyeçilik" anlayışıyla yeniden inşa edilmiştir (Ersöz, 2011: 144).

2002 Kasım seçimlerinde %34 oy oranıyla tek başına iktidar olan Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), sosyal politikaya, sosyal yardımlar alanına yeniden vurgu yapmaya başlamıştır. Ak parti içinden kopup geldiği siyasi anlayışı (Milli Görüşü), dönüştürerek yeni bir biçime sokmuştur. Milli Görüş çizgisinin kalkınmacı ekonomik modeli içerisine yerleşik, gönüllülük vurgusu yüksek, hayırseverlik anlayışı ile beraber sosyal yardım anlayışı; Adalet ve Kalkınma Partisi dönemiyle beraber yeni bir biçim almıştır (Metin, 2011: 193).

Bu dönemde kamu yönetimi anlayışını, demokratikleşme, yerelleşme, ve sivilleşme eksenine oturtmayı hedefleyen Adalet ve Kalkınma Partisi, güç ve yetkilerin merkezden yerel yönetimlere devredildiği; bir çok devlet fonksiyonunun yerinden yönetim esasına göre gerçekleştirilebileceği bir devlet anlayışı öngörümüştür (Erdem, 2015: 69).

20.yüzyılın başlarından itibaren tartışılan Türk Kamu Yönetimi Reformu, 2005 yılında 1930 tarihli 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun yerine 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun, 2004 yılında 1984 tarihli 3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun'un yerine 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun, 2005 yılında 1913 tarihli İl Özel İdaresi Kanunu'nun (İdare-İ Umumiye-İ Vilayet Kanunu Muvakkatı) yerine ise 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun çıkarılması ile sonuçlanmıştır (Mermer, 2016: 58).

4. TÜRKİYE'DE SOSYAL BELEDİYECİLİK FAALİYETLERİNİN YASAL ÇERÇEVESİ

Türkiye'de sosyal belediyecilik faaliyetlerinin yasal çerçevesini çizebilmek için Kamu Yönetimi Reformu adı altında yasallaşan 3 Temmuz 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu, 10 Temmuz 2004 tarih ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve son olarak İl Özel İdareleri ve köyleri kapsam dışı bırakıp 14 Büyükşehir Belediyelerini kapsayan 6360 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nu incelenecektir.

4.1. 5393 Sayılı Belediye Kanunu Kapsamında Belediyelerin Sosyal Belediyeciliğe İlişkin Görevleri

Türkiye’de zorlu bir sürecin ardında yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediyeler Kanunu, 74 yıllık uygulamada olan 1580 sayılı yasanın yerine geçmiştir. Bu yeni yasa ile eski mevzuat büyük oranda değiştirilerek sosyal devlet vurgusu güçlendirilmiştir.

Ayrıca kanunda, belediyelerin idari vesayet uygulamalarından uzak karar vermeleri, belediye idarelerinin daha demokratik, katılımcı ve şeffaf olmalarını sağlayacak düzenlemelerin yanı sıra sosyal belediyeciliğin yasal alt yapısını oluşturacak hükümlere de yer verilmiştir (Ateş, 2009: 91).

Örneğin 38. maddeye göre, Belediye teşkilâtının en üst amiri olarak belediye teşkilâtını sevk ve idare eden belediye başkanının görevleri arasında; belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak, dar gelirli, muhtaç kimsesizlere yardımda bulunmak, özürlülere yönelik hizmetleri yürütmek ve özürlüler merkezini oluşturmak şeklinde sosyal politika içerikli görevler yüklemiştir (5393 Sayılı Belediye Kanunu, md. 38).

5393 sayılı Belediye Kanunu, bütünüyle incelendiğinde değişik maddelerde sosyal politika ve sosyal hizmetlerle ilgili görevlere atıflar yapıldığı görülmektedir. Bu görevleri maddeler halinde ve kapsadıkları faaliyetler bazında aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür.

Hemşehri kanunu düzenleyen 13. madde kapsamında yapılan faaliyetler:

- ✓ Hemsehrilerin, belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Fakat belediye, yardımları insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunmak zorundadır (5393 Sayılı Belediye Kanunu, md. 13).
- ✓ Belediye, hemsehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapmakla görevlidir. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler almak durumundadır (5393 Sayılı Belediye Kanunu, md. 13).

Belediyeleri mahalli düzeydeki sosyal politika ve sosyal refah hizmetlerinin yerine getirilmesinde ve sınırları içindeki vatandaşların refahının artırılmasında etkin

kuruluşlar haline getiren (Toprak ve Şataf, 2009: 17) **Kanun'un 14. Maddesi kapsamında yapılan faaliyetler;**

- ✓ Belediyeler (mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla), sosyal hizmet, sosyal yardım, meslek ve beceri kazandırmaya yönelik faaliyetleri yapmak veya yaptırmakla görevlidirler (5393 Sayılı Belediye Kanunu, md. 14).
- ✓ Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000'i geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açarlar (5393 Sayılı Belediye Kanunu, md. 14).
- ✓ Belediyeler (mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla), sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilirler (5393 Sayılı Belediye Kanunu, md. 14).
- ✓ Belediyeler (mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla), gıda bankacılığı yapabilirler (5393 Sayılı Belediye Kanunu, md. 14).
- ✓ Belediyeler hizmet sunumunda özürlü, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulamak durumundadırlar (5393 Sayılı Belediye Kanunu, md. 14).

Belediyenin yetkileri ve imtiyazları başlıklı 15. Maddenin sosyal belediyeçilik kapsamındaki faaliyetleri:

- ✓ İzinsiz satış yapan seyyar satıcıları faaliyetten men etmek, izinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetten men edilmesi sonucu, cezası ödenmeyerek iki gün içinde geri alınmayan gıda maddelerini gıda bankalarına, cezası ödenmeyerek otuz gün içinde geri alınmayan gıda dışı malları yoksullara vermek (5393 Sayılı Belediye Kanunu, md. 15).

Kanunun belediyenin giderlerini düzenleyen 60. Maddesinde ise:

- ✓ Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürllülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar da belediye giderleri arasında sayılarak, belediyelerin bu tür hizmetler için kaynak ayırmaları gerektiği hususu belirtilmiştir (5393 Sayılı Belediye Kanunu, md. 60).

Kanunun kent konseylerini düzenleyen 76. Maddede:

- ✓ Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrlik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır. (5393 Sayılı Belediye Kanunu, md. 76).

Kanunun belediye hizmetlerine gönüllü katılımı düzenleyen 77. maddesinde ise:

- ✓ belediyeler, ağırlıklı olarak sosyal ve kültürel boyutu olan konuları kapsayan ‘sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, özörlölölere, yoksul ve düşöklölere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliğı artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar’ uygular (5393 Sayılı Belediye Kanunu, md. 77).

Sonuç olarak 5393 sayılı Belediye Kanununa bakıldığında belediyeler yeniden ele alınmış, geçmişten gelen uygulamaların birçoğı çağın gereklerine göre değıştirilerek kamu hizmetlerinin daha süratli ve daha etkin bir şekilde halka ulaştırılması hedef alınmıştır.

4.2. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununda Büyükşehir Belediyelerinin Sosyal Belediyeciliğı İlişkin Görevleri

2004’de kabul edilen 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nda büyükşehir Belediyesi; en az üç ilçe ya da ilk kademe belediyesini kapsayan, bu belediyeler arasında koordinasyonu sağlayan, kanunlarla verilen görev ve sorumluluklarını yerine getiren, yetkilerini kullanan, idari ve mali özerkliğe sahip olup, karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, kamu tüzel kişiliğı olarak tanımlanmaktadır (Akarsu, 2014: 53-54; Toprak ve Şataf, 2009: 17).

Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev, yetki ve sorumluluklarını belirleyen 7.maddesinin (v) bendinde yer alan “ yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek...” hükmü yer almaktadır (5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, md 7). Böylece, ev hanımları, okumamış gençler, işsizler, engelliler ve toplumda dezavantajlı konumunda olan tüm bireylerin bu tür etkinliklere katılıp bir meslek veya beceri kazanabilecek; bir yandan gelir elde ederken, diğler taraftan kurslar sayesinde yeni bir sosyal çevreye katılıp sosyalleşebilecektir.

Büyükşehir Belediyesi Kanunun 18. maddesinin (m) bendine göre, “ Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneğı kullanmak, özörlölölülerle ilgili faaliyetlere destek

olmak üzere özürlü merkezleri oluşturmak” (5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, md.18) şeklindeki düzenleme ile büyükşehir belediye başkanına sosyal nitelikli görevlerde sorumluluk yüklemektedir. Böylece Büyükşehir Belediyesi başkanı, “bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği” kullanabilecektir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun Ek 1. maddesine dayanılarak hazırlanan Büyükşehir Belediyeleri “Özürlü Hizmet Birimleri Yönetmeliği” “Özürlü Hizmet Birimleri”nin görevlerini netleştirmiştir. Bu birimlerin görevleri arasında, büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yaşayan engellilerin, toplum hayatına katılımını kolaylaştıracak ve toplumsal fırsatlardan engelli olmayan diğer bireyler gibi eşit faydalanmalarını sağlamak; büyükşehir belediyelerinde engellilerle ilgili bilgilendirme, bilinçlendirme, yönlendirme, danışmanlık, bakım, sosyal ve mesleki iyileştirme hizmetleri vermek bulunmaktadır.

Büyükşehir Belediyesinin giderlerini düzenleyen 24. maddenin (j) bendinde ise, “Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özörlölere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar” için ayrılacak ödenekler düzenlenmektedir (5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, md.24).

Metropol kentlerimizde yaşayan insanların mahalli nitelikteki müşterek ihtiyaçlarını karşılayan büyükşehir belediyeleri, sosyal belediyecilik faaliyetleri kapsamında yapılan hizmetlere yönelik görev ve sorumlulukları ele alındığında sosyal refahı artırıcı ve başarılı sosyal politika üreticisi bakımından büyük öneme sahip yönetim birimleri olduğu görölmektedir.

4.3. 6360 Sayılı Yeni Büyükşehir Belediyeleri Yasası’nda Sosyal Belediyecilik

12 Kasım 2012 tarihinde kabul edilen ve 6 Aralık 2012 tarih ve 28489 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 6360 sayılı On Dört İlde⁸ Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, mahalli idarelerin yapısında önemli sayılacak değişiklikleri beraberinde getirmiştir (Baharçipek, 2013: 224).

Sosyal belediyecilik kapsamında 6360 sayılı yasa önemli düzenlemeler getirmiştir. Örneğin bu yasanın **17. maddesi**, 5393 sayılı yasa’nın **14. maddesinde**

⁸ Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa, Van, Zonguldak, Ordu.

yapmış olduğu değişiklik ile büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerinde olan belediyelere, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorunluluğu getirmiştir. Bu zorunluluk, yalnızca koruma ve sığınma evlerini fiziki bina olarak açmak değil, yardım ve korunmaya muhtaç olanların beslenme ve bakımlarını üstlenmeyi de içermektedir (Adıgüzel, 2013: 366). Ayrıca bu belediyeler 6360 sayılı yasa kapsamında, sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yanı sıra mabetlerin de yapım, bakım ve onarımını sağlayacaklardır (Parlak, 2015: 130).

6360 sayılı Kanunla 5393 sayılı Kanunun **75'inci maddesinin** (c) bendinde belediyelerin ortak hizmet projesi gerçekleştirebileceği muhataplar arasında sayılan özürlü dernek ve vakıfları, bu kapsamdan çıkarılmış, bu bende ayrıca diğer dernek ve vakıflar ile gerçekleştirilecek ortak hizmet projeleri için yerelin en büyük mülki idare amirinin izninin alınması gerektiğine ilişkin hüküm eklenmiştir. Bu kapsamda özürlü dernek ve vakıfları diğer dernek ve vakıflar arasında yer alacağından bunlarla ortak hizmet projesi gerçekleştirmek isteyen belediyeler, yerel mülki amirden izin almak suretiyle ortak hizmet projesi gerçekleştirebileceklerdir.

Bu düzenlemeye göre belediyeler;

- ✓ Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları,
- ✓ Kamu yararına çalışan dernekler,
- ✓ Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınmış vakıflar ve
- ✓ 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu kapsamına giren meslek odaları ile

başka bir merciden izin almaksızın 64 ve Kanunun **75'inci maddesinde** belirtilen usule uyarak ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilecekler, buna karşılık yukarıda sayılanların dışındaki dernek ve vakıflarla yapacakları ortak hizmet projeleri için bulundukları yerin mülki idare amirinden izin alacaklardır(6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 2014/25.11.2016).

Sonuç olarak büyükşehir belediyesi olmanın idari, mali, siyasal, sosyo-kültürel ve psikolojik etkileri olacaktır. Mevcut haliyle belediye ve mücavir alan sınırları dışındaki yerleşim birimlerinde yerel hizmetler il özel idaresi ve köy muhtarlıkları tarafından yürütölmektedir. Bu hizmetlerin yürütölmesinde merkezi idarenin taşra teşkilatı da çeşitli görevler üstlenmiştir. Ancak yeni düzenlemede bu hizmetlerin sunumunda büyükşehir belediyesi birinci derecede sorumlu olacaktır. Bu bağlamda

büyükşehir belediyelerinin mevcut görev tanımlarının genişlemesi, sosyal sorumluluklarının artması da yadsınamaz bir gerçektir (Mermer, 2016: 64; İzci ve Turan, 2013: 149).

5. TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI

Ülkemizde belediyeler, kendi sınırları içerisinde yaşayan birey, aile ve toplulukların üç ayrı kaynaktan gelen sorunları ile yakından ilgilenmek durumundadır. Bu kaynaklar; temelde toplumsal sistemin işleyişinden ve yapısından kaynaklanan ve özellikle büyük şehirlerde acil müdahaleyi gerektirecek boyutlara ulaşan yoksulluk, işsizlik, dilencilik, suçluluk ve benzeri sorunlar; belediyelerin kendi hizmet alanları içinde meydana gelen afetlerden dolayı zarar gören birey ve ailelerin karşılaştıkları sorunlar; ve insanın doğasından gelen ve çevresel koşulların da etkisiyle somutlaşan çocuk, yaşlı ve engellilerin karşılaştıkları sorunlardır. Günümüzde belediyelerin sosyal belediyeçilik olarak adlandırdıkları uygulamalar, bu üç kaynağın bileşiminden gelen sorunların çözümüne ilişkin çabalara ait olmaktadır (Ateş, 2009: 92).

Bu bağlamda ülkemizde sosyal belediyeçilik hizmetleri adı altında yapılan faaliyetlerin çokluğuna bakıldığında hepsinin temelinde sosyal yardım ve sosyal hizmetlerden oluştuğu görülmektedir.

Belediyeler tarafından sunulan ve topluma maddi, sosyal ve psikolojik destek sağlamayı amaçlayan sosyal belediyeçilik faaliyetleri, belediyenin büyüklüğüne, personel kalitesine, maddi durumuna, sosyal ve kültürel gelişmişliğine göre çeşitlilik göstermekle birlikte, bu hizmetlerin başlıcaları aşağıdaki gibi ana başlıklar halinde gruplandırılabilir.

5.1. Çocuklara Yönelik Sosyal Belediyeçilik Uygulamaları

1982 Anayasası, sosyal devlet ilkesinin bir uzantısı olarak, devletin korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alacağını (md. 61/III) ve bu amaçla gerekli teşkilat ve tesisleri kuracağını veya kurduracağını (md. 61/IV) hüküm altına almıştır.

5393 sayılı Belediye Kanunu da, belediyenin görevlerini saydığı **14. maddesinin** (a) bendinde, büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000’i geçen belediyelerin, kadınlar

ve çocuklar için koruma evleri açacağını, aynı maddenin (b) bendinde ise belediyelerin okul öncesi eğitim kurumları açabileceğini, devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımı yapabileceğini ya da yaptırabileceğini, her türlü araç-gereç ve malzeme ihtiyacını karşılayabileceğini belirtmiştir.

Belediyeler çocuklara yönelik olarak, kreş, çocuk yuvası, çocuk kulüpleri, kimsesiz çocuklar için yuvalar, parklar, çocuk bahçeleri, oyun alanları, trafik ve eğitim alanları gibi hizmetler de vermektedirler. Ayrıca belediyeler başarılı öğrencileri yaz okulları ve kırtasiye hediyeleri ile ödüllendirebilmektedirler (Yıldırım ve Göktürk, 2008: 250).

Yukarıdan sayılanlara ilaveten yerel yönetimlerin çocuklara yönelik sosyal belediyecilik hizmetleri olarak çocuk kulüpleri, çocuk meclisleri, sokakta çalışan çocuk merkezleri, çocuk bakımevleri ve çocuk sünnet faaliyetleri örnek olarak gösterilebilir.

5.2. Gençlere Yönelik Sosyal Belediyecilik Uygulamaları

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesinin (a) bendi belediyeleri gençlik ve spor hizmetlerini yapmakla görevlendirmiştir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu da, “... gençlere ... yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak (md. 7/v)” şeklindeki hükmü ile gençlere yönelik hizmetleri büyükşehir belediyesinin görevleri arasında saymıştır.

Belediyeler sosyal belediyecilik bağlamında gençlere dönük olarak, kötü alışkanlıklar ve madde bağımlılığının önlenmesine yönelik hizmetler, meslek edindirme yardımları, eğitim yardımları, iş edindirme çalışmaları, gençlik merkezleri kurulması ve çeşitli sosyal ve kültürel hizmetleri (spor, müzik, tiyatro, diksiyon, psikolojik destek, iyileştirme, danışmanlık vb.) gerçekleştirmektedirler (Ateş, 2009: 93). Sosyal belediyeciliğin gereği olarak bu faaliyetler, gençlerin kentle ve toplumla bütünleşmesi açısından büyük bir önem arz etmektedir.

Belediyeler, tüm gençlere yönelik sosyo-kültürel ihtiyaçlarının karşılandığı gençlik merkezi, gençlik evi gibi mekânlarda eğitici seminer, panel ve sempozyumlar düzenlemektedir. Ayrıca belediyelerin faaliyetleri arasında; eğitim bursları, üniversite

yurtları, sosyal tesisler, spor okulları, paso uygulaması, sabahları üniversite öğrencilerine ücretsiz çorba dağıtımı, ücretsiz çamaşır yıkama yerleri, gençliğin suça yönelmesini önlemek üzere kurulan rehberlik merkezlerinin yanı sıra belli merkezlerde bulunan kütüphanelere ulaşamayanların yararlanması için mahallelerde halk kütüphaneleri de açabilmektedirler (Yıldırım ve Göktürk, 2008: 250-252).

5.3. Yaşlılara Yönelik Sosyal Belediyecilik Uygulamaları

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'na göre büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve sorumlukları genel hatlarıyla belirlenerek, yaşlılar ile ilgili olarak da “hizmet sunumunda özürlü, yaşlı, düşkün ve dar gelirli olanların durumuna uygun yöntemler uygulanır” şeklinde genel bir hüküm ile yaşlılara yönelik hizmetleri büyükşehir belediyesinin görevleri arasında saymıştır.

Belediyeler yaşlılara yönelik olarak birçok hizmet sunmaktadır. Belediyeler yardıma muhtaç olan yaşlıların barınması için huzurevi, yaşlılar yurdu, yaşlı bakım evleri, ücretsiz sağlık hizmetleri, fizik tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri, dolaylı gelir desteği, 65 yaş üstü ve maddi durumu olmayan yaşlılar içinde serbest veya indirimli ulaşım kartları hizmeti verilmektedir. Bazı belediyeler ise, huzurevlerinde yaşlılara yönelik geziler, hobi bahçeleri, el beceri kursları, kermesler ve diğer sosyal organizasyonlar düzenlemekte, böylelikle yaşlı kesimin sosyal hayat ile iç içe olmasını sağlamaktadırlar (Yıldırım ve Göktürk, 2008: 251).

Ekonomik ve kültürel olarak çok gelişmiş belediyeler de çeşitli gönüllü kuruluşları ile birlikte yaşlılara yönelik olarak seminerler düzenlemesi, özel gün kutlamaları, sinema ve tiyatro davetleri gibi faaliyetler gerçekleştirmektedirler (Çiçek, 2012: 104).

5.4. Engellilere Yönelik Sosyal Belediyecilik Uygulamaları

Belediyelere, genel olarak, engellilere yönelik her türlü yardım ve hizmeti sunma yetkisi ve görevi verilmiştir. 16.08.2006 tarihinde yürürlüğe giren, Büyükşehir Belediyeleri Özürlü Hizmet Birimleri Yönetmeliği ile büyükşehir belediyelerinin özürlü hizmet birimleri kurmalarının esasları 5378 sayılı Kanun'la eklenen “ek madde 1” ile özürlerle ilgili bilgilendirme, bilinçlendirme, yönlendirme, danışmanlık, sosyal ve mesleki

rehabilitasyon hizmetleri gibi alanlarda büyükşehir belediyelerine önemli sorumluluklar yüklemiştir (Çiçek, 2012: 106).

Belediyelere imar yönetmeliklerinde engellilerin sosyal hayatını kolaylaştıracak düzenlemeler yapma sorumluluğu da verilmiştir. Belediyeler, öncelikle sosyal yardıma muhtaç olan engellilerin gıda, yakacak, giysi vb. ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar. Ayrıca bununla birlikte çeşitli mevzuatlarda belediyelere; engellilere yönelik iş eğitim merkezleri ve yaşam evleri açmaları dışında yine engellilere ulaşım ve sosyal kültürel faaliyetleri ücretsiz veya indirimli sunmaları, belediyelere ait otopark ve büfe gibi yerlerin engellilerce işletilmesini sağlamaları gibi görevler verilmiştir. Engellilerin kapalı mekanlardan sosyal hayata açılmaları için belediyelerin engellilere uygun alt ve üst geçit, trafik sinyalizasyonu, kavşaklar, uygun kaldırım yükseklikleri, otobüsler, park, tuvalet, sinema, tiyatro gibi ortak mekanlarda çeşitli kolaylıklar da sağlamıştır (Yıldırım ve Göktürk, 2008: 249).

Ayrıca belediyeler özel günlerde, mesela 3 Aralık Dünya Özürlüler Gününde sosyal ve kültürel faaliyetler gerçekleştirmektedirler. Yürüme engelli insanların sosyal hayat ile barışık bir şekilde yaşamaları için akülü arabalar, ortopedik koltuk değnekleri vb. ihtiyaçları belediyelerce karşılanmaktadır. Böylece belediyeler, engelli bireyler ile toplumun diğer kesimleri arasında gönül köprüsü vazifesi üstlenerek engelli bireylerin toplumdan ötekileştirilmesini engellemektedir.

5.5. Kadınlara Yönelik Sosyal Belediyecilik Uygulamaları

Aile, Türk toplum yapısında geçmişten günümüze önemli değer ve işlevleri taşımıştır. Kentlerin sosyal gerekleri aile yapısını zayıflatırsa da aile önemini korumaktadır. Anayasada sosyal devletin gereği olarak ailenin korunması kabul edilmiştir. Aileye yönelik sosyal faaliyetler yerelde belediyeler tarafından görülmektedir. Büyükşehir belediyelerinde Kadın ve Aile Şube Müdürlükleri, kadın ve ailenin korunması hizmetlerini yürütmektedir. Bu merkezlerde kadınlara yönelik her türlü sosyal ve kültürel içerikli faaliyetler sunulmaktadır (Uslu, 2011: 89).

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7'inci maddesinin (v) bendinde, büyükşehir belediyelerinin kadınlara yönelik sosyal nitelikli hizmet görevleri sayılmıştır. 5393 sayılı Belediye Kanununda ise belediyenin görevlerinin sayıldığı 14. maddesinin (a) bendinde büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000'i geçen

belediyelerin, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açacağını hükme bağlamıştır. Bunun dışında belediyelerin kadınlar için lokaller açtıkları, meslek ve beceri edindirme kursları düzenledikleri ve kadınlar meclisleri ile kadınların belediye yönetimine katıldıkları görülmektedir.

Bu görevlerinin yanı sıra belediyelerce kadınlara yönelik olarak gerçekleştirilen diğer faaliyetler; kadın kulüpleri açmak; buralarda, eğitim, kültür ve sportif faaliyetlerde bulunmak; aile yaşam merkezleri kurmak; okuma yazma kursları açmak; ayni ve nakdi yardımlar yapmak ve düğün şöenleri organize etmektir (Çiçek, 2012: 107).

5.6. Yoksullara ve Kimsesizlere Yönelik Sosyal Belediyecilik Uygulamaları

5393 sayılı kanunun "belediyenin yetkileri ve imtiyazları" başlıklı 15. maddesinde belediyelerin zabıta marifetiyle işporta vb. denetimlerinde ele geçen ve gıda dışı olan malların yoksul ve kimsesizlere verilebileceğine ilişkin hükme yer verilmiştir. Bu mallar, cezası ödenmeyerek otuz gün içinde geri alınmadığı takdirde yoksullara verilebilecektir. Belediyelere 4109 sayılı Asker Ailelerinden Yardıma Muhtaç Olanlara Yardım Kanunu ile de sosyal yardım görevi verilmiştir. Belediyeler, vatan görevini yapan askerlerin maddi durumu kötü olan ailelerine sosyal yardım ve destekle yükümlüdürler. Kanuna göre, askerliğini yapan kişinin geçimini sağladığı ve hiçbir geliri olmayan anne ve babası, karısı ve çocukları ile kız ve erkek kardeşlerine belediyeler sosyal yardım yapmakla mükellef kılınmışlardır (Uslu, 2011: 75).

Belediyelerin yoksul ve kimsesizlere yönelik belki de en çok yaptığı sosyal yardımlardan biri aşevleri hizmetleri oluşturmaktadır. Belediyeler, aşevlerinde günlük yemek çıkarmaktadır. Ayrıca belediyeler fakir, muhtaç ve kimsesizlere gıda, temizlik maddesi, yakacak ve ekmek gibi sosyal yardımlar da yaparlar. Belediyeler, yoksul ve kimsesizlere yönelik sosyal yardım anlamında toplu nikâh ve toplu sünnet törenleri düzenlerler. Ayrıca genel ağız sağlık taraması hizmeti de vermektedirler (Yıldırım ve Göktürk, 2008: 249).

Yoksul ve kimsesiz bireylere ayni ve nakdi sosyal yardımlar yapılırken, muhtaçlığın bilimsel ve mesleki temeller çerçevesinde saptanması gerekmektedir. Bu nedenle ekonomik ve toplumsal ölçütler çerçevesinde muhtaçlık belirlenirken birey ve ailesinin özelliklerinin de dikkate alınmalı ve yardım alan bireyi küçültücü, onurunu

zedeleyci gibi davranışlardan kaçınılarak sosyal dışlanma ortadan kaldırılmalıdır (Pekşen, 2014: 34).

5.7. İşsizlere Yönelik Sosyal Belediyecilik Uygulamaları

Belediyelerin sosyal hizmet faaliyetleri arasında yaygın eğitim önemli bir yer tutmaktadır. Eğitimin toplumun her kesimini ömür boyu sürecek bir öğrenme sürecine sokması yaygın eğitimin amacıdır. Belediyelerin bu faaliyetleri içinde “okuma yazma kursları, çocuk bakımı ve eğitimi kursları, çıraklık eğitimi kursları, madde bağımlılığından korunma eğitim programları, beceri kazandırma kursları, trafik kazalarında ilk yardım kursları” gibi kurslar bulunmaktadır (Selek Öz, 2010: 54).

Bir meslek/sanat edindirme ve el beceri kursları özellikle büyükşehir belediyelerinde daha yaygın olarak düzenlenmektedir. Ülkemizde, Antalya’da (Antalya Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları) ASMEK, Ankara’da BEL-MEK ve teknik eğitim veren BEL-TEK, İstanbul’da İSMEK, Bursa’da BUSMEK, İzmir’de İZMEB, Kayseri’de KAYMEK, Kocaeli’nde KO-MEK, Gaziantep’te GAMEK bu kurslara örnek olarak verilebilmektedir. Bu kurslar, istihdama yönelik mesleki eğitim verdikleri gibi, sosyalleşme ve uyum gibi fonksiyonlar da üstlenmekte, ayrıca el beceri ve sanatlarının gelişmesine de katkıda bulunmaktadırlar. Özellikle kadınların rağbet ettiği el beceri kurslarında yapılan el emekleri, belediyelerin satış merkezlerinde satılarak ev ekonomisine yardımcı olunmaktadır (Akarsu, 2014: 57).

Görüldüğü gibi belediyelerin işsizlere yönelik faaliyetlerinin çoğu, meslek ve beceri edindirme kurslarından oluşmaktadır. Belediyeler, belde içerisinde yaşayan işsiz insanlara meslek edindirme kursları düzenleyerek bu kişilerin iş bulmalarına veya işsizlerin bir meslek ya da sanat öğrenmelerini sağlayarak ülke istihdamına katkıda bulunmaktadır.

5.8. Afetzedelere Yönelik Sosyal Belediyecilik Uygulamaları

Belediyelerin sosyal belediyecilik hizmetlerinin bir diğeri de afet zamanlarında afetzedelere yardım etmeleridir. Afet durumlarında, afet bölgesinde yaşayan herkes bu felaketten etkilendiği için sosyal yardıma muhtaç kesim genişlemekte, sosyal yardımlar zengin, fakir, çocuk, yaşlı ayırt etmeden herkese verilmektedir. Kriz durumlarında

belediyeler, afete uğramış kesimlere yönelik yiyecek, giyecek, ısınma, geçici barınma, gezici aşıevi, gezici ekmek yapım aracı gibi sosyal yardım faaliyetlerinin yanı sıra, iş makinesi, kurtarma timleri gibi teknik destek faaliyetlerini de verebilmektedirler (Yıldırım ve Göktürk, 2008: 251).

5393 sayılı Belediye Kanunu “Acil durum plânlaması” başlığını taşıyan 53. maddesinde, *“belediyelerin; yangın, sanayi kazaları, deprem ve diğer doğal afetlerden korunmak veya bunların zararlarını azaltmak amacıyla beldenin özelliklerini de dikkate alarak, varsa il ölçeğindeki diğer acil durum plânlarıyla da koordinasyon sağlayarak ve ilgili bakanlık, kamu kuruluşları, meslek teşekkülleriyle üniversitelerin ve diğer mahallî idarelerin görüşleri alınarak, gerekli afet ve acil durum plânlarını yapacağını, ekip ve donanımı hazırlayacağını, plânlar doğrultusunda ilgili kurumlarla işbirliği yaparak halkın eğitimi için gerekli önlemleri alacağını, belediye sınırları dışında yangın ve doğal afetler meydana gelmesi durumunda, bu bölgelere gerekli yardım ve destek sağlayabileceği”* hükmüne yer verilmiştir.

5216 sayılı Büyükşehir belediye kanunu sel, deprem, toprak kayması gibi afet durumlarında Büyükşehir Belediyelerine görev vermiş; 7. maddede “gerektiğinde diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği” verebileceği belirtilmiştir.

5.9. Eğitim Hizmetlerinde Sosyal Belediyecilik Uygulamaları

Belediyelerin eğitim alanındaki görevleri, başta Anayasa Mahkemesince yürürlüğü durdurulan okul öncesi eğitim kurumları açabilme görevi olmak üzere devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaat, bakım ve onarımı ile araç, gereç, malzemesi ve bahçelerinin düzenlenmesi çalışmalarını yürütmektedirler. Yine 15. maddeye göre il sınırları içinde büyükşehir belediyeleri, belediye ve mücavir alan sınırları içinde il belediyeleri ile nüfusu 10.000’i geçen belediyeler, meclis kararıyla eğitim kurumlarının su, kanalizasyon, doğal gaz, yol ve aydınlatma gibi faaliyetlerini faiz olmaksızın on yıla kadar geri ödemeli veya ücretsiz olarak yapabileceklerdir (Aydın, 2008: 121).

Belediyelerin sosyal belediyeciliğe yönelik önemli kriterlerinden biride, hemşerilerinin yaygın eğitimini destekleyerek yaygın eğitim noktasında ihtiyaçlarının giderilmesini ve kültürlü bireyler olarak yaşamlarını sürdürmesini sağlamaya yöneliktir. Ülkemizde eğitim noktasında önemli birer aktör olan Milli Eğitim Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurumu ve Diyanet İşleri Başkanlığı devletin merkezi yapıları vasıtasıyla

oluşturulan ve bütün halka aynı eğitim ve öğretim sistemini sunan birimlerdir (Efe, 2012: 64).

Ayrıca büyükşehir belediyeleri, bu çerçevede ilkokul, ortaokul ve lise öğrencilere yönelik olarak yabancı dil, bilgisayar, müzik ve spor eğitimleri sosyal amaçlar taşıyan hizmetlerin yanı sıra etüt salonları, internet odaları, bilgi evleri gibi hizmetler de sunmaktadır. Bu desteklere ilaveten çanta, defter, kalem, silgi, kalemtıraş, okuma ve test kitapları gibi kırtasiye malzemesi yardımlarından da bulunmaktadır (Kalkışım, 2015: 106-107).

Antalya büyükşehir belediyesi bünyesinde kurulan Antalya Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları (ASMEK) ve Atatürk Kültür Bilgi Eğitim Merkezleri (AKBEM) yukarda anlatılan hizmetlerin yanı sıra öğrencilere yönelik gezi, konferans ve seminerler düzenlemesi, hayat boyu öğrenmeyi destekleyen bilgi ağı oluşturma, yöresel, ulusal ve uluslararası düzeyde etkinlikler düzenlemektedir.

5.10. Sağlık Hizmetlerinde Sosyal Belediyecilik Uygulamaları

Belediye kanunu belediyelere sağlıkla ilgili her türlü tesisi açma ve işletme görevi vermiştir. Bu kapsamda belediyeler, genel halk sağlığını korumak amacıyla hem önleyici hem koruyucu sağlık faaliyetleri yapabilmektedirler. Ayrıca belediyelere umumi hıfzıssıhha kanunu ile de sosyal hizmet alanının önemli bir alanı olarak halk sağlığını koruyucu tedbirler alma yetkisi verilmiştir. Belediyeler; üniversite hastaneleri, devlet hastaneleri, araştırma hastaneleri ile işbirliği içinde veya kendi imkanları ile ilköğretim ve lise çağındaki çocukları sağlık taramalarından geçirmektedirler. Bu kapsamda ağız ve diş sağlığı konusunda muayene ve bilinçlendirme, genel sağlık taraması, diş macunu ve fırçası dağıtımı yapılabilmektedir. Bu sağlık taramaları okul, huzurevi, çocuk yuvası gibi yerlerde olduğu gibi kentlerin dışında yaşayan ve ulaşım imkanı zor olanlar içinde gezici sağlık taraması şeklinde olabilmektedir (Keleş, 2008: 61).

Bununla birlikte büyükşehir belediyelerinin önemli sağlık hizmetlerini yürüttükleri de görülmektedir. Büyükşehir belediyeleri tıp merkezlerinin yanı sıra sağlık danışma merkezleriyle, kadın ve aile sağlığı merkezleriyle, tabiplikleriyle, evde sağlık hizmetleriyle ve ambulans hizmetleriyle sağlık alanında önemli sosyal politikalar yürütmektedirler. Bunlara ilaveten yine koruyucu halk sağlığı hizmetleri bağlamında

halk sağlığı ve veterinerlik hizmetleri vererek, sokak hayvanların iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır (Kalkışım, 2015: 108).

5.11. Spor Hizmetlerinde Sosyal Belediyecilik Uygulamaları

Spor, belde sakinleri için bir belediyenin yapabileceği en önemli hizmetlerden biridir. Sporun, onunla ilgilenen insanlara çok yönlü ve olumlu katkıları bulunmaktadır. Spor, gençlerin kahvehane köşelerinden kurtulmasının ve dinamik, yapıcı-yaratıcı, katılımcı bir yaşama biçimi benimsemesinin en önemli araçlarındandır (Zengin ve Öztaş: <http://www.acarindex.com/13.12.2016>).

Bu nedenle belediyeler spor konusunda son yıllarda önemli çalışmalar yaparak toplumun tüm kesimlerinin spor yapmasını sağlamaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanununun 14. maddesinin (b) bendine dayanarak bölgelerinde bulunan amatör spor kulüplerine her türlü malzeme yardımında bulunmaktadır. Belediyenin spor kulübü bulunmakta, bu kulüplere maddi destek sağlanarak birçok branşta sporcu yetiştirilmektedir. Belediyeler spor salonları, yüzme havuzları, buz patenleri, koşu yolları, fitness salonları yaparak insanlara spor imkânları sağlamaktadır. Çeşitli turnuvalar düzenleyerek sporculara yarışma imkânı sunan belediyeler açtıkları spor okullarında sporculara destek vermektedir (Uslu, 2011: 113-114).

5.12. Kültürel faaliyetlerde Sosyal Belediyecilik Uygulamaları

Belediyeler, halkın fiziki ve maddi ihtiyaçlarını yani altyapı, imar, trafik, temizlik, sağlık, eğitim vb. ihtiyaçlarını karşılayarak sosyo-ekonomik gelişmeye katkıda bulunurlar. Hâlbuki insan, bu ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra duygularına hitap eden sanat, estetik, müzik ve edebiyat vb. kültürel-sanatsal faaliyetlerin içinde de olmak ister. İnsanların bu ihtiyaçlarına cevap verebilecek kültürel faaliyetleri belediyeler yaparken hem sanata ve sanatçıya destek verirler hem de halkın kültürel ihtiyaçlarını karşılarlar (Yıldırım ve Göktürk, 2008: 252).

Belediyeler milli ve dini günlerde kültürel ve sanatsal programlar düzenlemektedir. Şiir gecesi, müzik dinletisi, konferans, seminer, panel, anma programları şeklinde faaliyetler ile Ramazan ayında yapılan etkinliklerde tiyatro

gösterimi, hacivat, karagöz, meddah, ramazan ayının ruhuna uygun konserler gibi birçok program düzenlenmektedir. Belediye Kanunu, kültürel faaliyetler kapsamında değerlendirilebilecek olan fuar, panayır ve sergi hizmetlerine de yer vermiştir. Belediye kanununun 67. maddesine göre; belediyeler, bu tür faaliyetleri ihale yoluyla üçüncü kişilere yaptırabileceklerdir. Belediyelerin çoğu; fuar, festival, şenlik ve panayır gibi kültürel faaliyetleri gerçekleştirerek hemşerilik bilincinin güçlendirilmesi, tanıtım ve kültürel hareketlilik sağlamaktadırlar. Belediyeler sergi salonlarında gerek beceri kurslarında eğitim görenlerin eserleri, gerekse koleksiyoncu veya sanatçıların eserleri sergilenerek sanata merakı, ilgisi ve yeteneği olan insanlar sanatla buluşturulmaktadır. Pek çok belediye beldenin simgesi olarak folklor çalışmalarını doğrudan ya da dolaylı desteklemektedir. Bazı belediyeler orkestra kurmuştur. Belde orkestrası belediye bandosu çeşitli yer ve zamanlarda konserler vermektedir. Bazı belediyelerde ise bu olay giderek konservatuvar durumuna dönüşmektedir (Uslu, 2011: 113). Bu kapsamda bazı belediyeler mehter takımı, müzik koroları kurarak farklı zaman ve mekânlarda konserler vermeye devam etmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SOSYAL BELEDİyecİLİK FAALİYETLERİ ÜZERİNE GENEL BİR DEĞERLENDİRME

1. ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

Bu bölümde öncelikle Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin tarihsel gelişimi ve organizasyon şeması hakkında genel bir değerlendirme yapılacaktır.

1.1. Tarihsel gelişimi

Osmanlı Devleti'nde modern anlamda ilk belediye yapılanması, 1864'te çıkarılan Vilayet Nizamnamesi ve ardından yapılan düzenlemelerle birlikte “Şehreminilik” teşkilatları kurulmuş ve ülkenin tamamında yaygınlaşmıştır. Antalya'da ise belediye teşkilatı ilk kez 1868'de oluşturulmuştur. Şehreminlik olarak oluşturulan belediye teşkilatı, özellikle yerel yönetimlerin gelişmesi açısından ilk adımı oluşturmaktaydı. Bu dönemde belediyeciliğin başlıca görevleri arasında temizlik ve çevre düzenlemesi, yol yapım ve onarımı bulunmaktaydı. Antalya Belediyesi, sağlık alanındaki işleri de bir doktor, bir aşı memuru ve bir eczacı ile yürütmekteydi. Belediye'nin en önemli hizmetlerinden bir diğeri ise, Kurtuluş Savaşı sırasında, saat kulesi ile iskele yolunun yapılması olmuştur. Görüldüğü üzere, şehrin bayındırlık hizmetlerinde önemli rol oynayan belediye, Düden Çayı'ndan su taşınmasını sağlayan kanalların bakımını da gerçekleştirmiştir (Antalya Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Plan <https://www.antalya.bel.tr/E.T.21.12.2016>).

Cumhuriyet döneminde, Antalya Belediyesi günümüz belediyecilik anlayışını kısmen yansıtmaya başlamıştır. Bu dönemde Antalya Belediyesi temizlik konularında etkin olabilmek için satın alınan çöp arabaları ile sulama aracı, halkın ihtiyacının karşılanması için atılan önemli adımlardandır (Antalya Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Plan <https://www.antalya.bel.tr/E.T.22.12.2016>).

1960'lı ve 1970'li yıllar Antalya'nın simasının değiştiği yıllar olmuştur. Bu dönemlerde hem yurt içinde hem yurt dışında tanıtılan Antalya, dünya turizmin başkenti

olma yarışını hızla sürdürmüştür. Yine, belediye etkinlikleri içerisine Antalya Festivali'nin dahil edilmesi ve festivale Ulusal Film Yarışması'nın eklenmesi Antalya'nın bu yönde de tanıtılmasını sağlamıştır. Belediye yönetiminin festival programına eklediği, her yıl üç Alman çiftin evlendirilmesi ve toplu sünnet törenleri gibi sosyal faaliyetler, belediyenin halkla bütünleşmesini sağlayan önemli hamleler olmuştur(Antalya Büyükşehir Belediyesi 2010-2014 Stratejik Plan <https://www.antalya.bel.tr/,E.T.22.12.2016>).

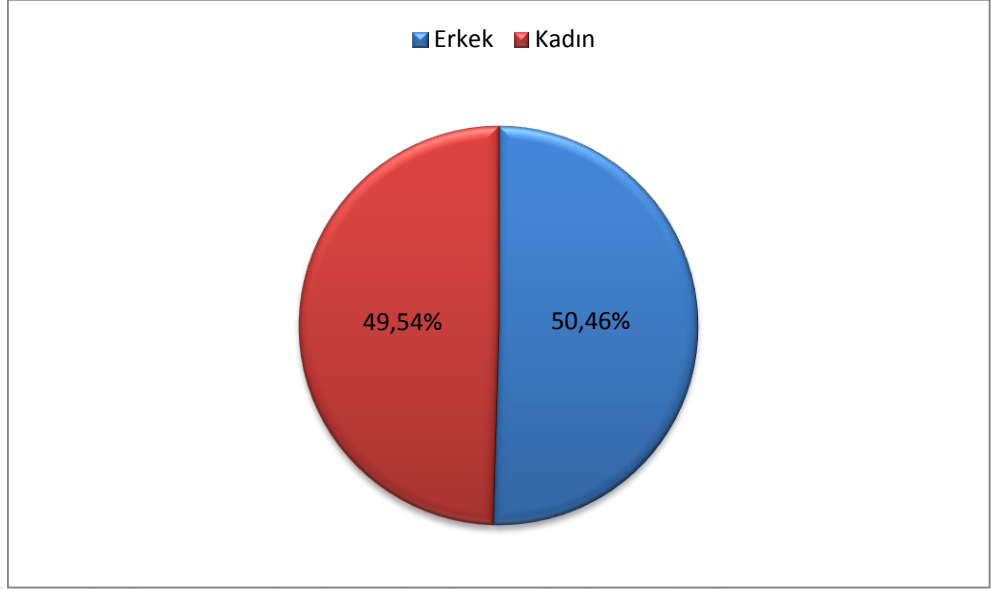
Antalya Belediyesi: 1994 yılında “Büyükşehir Belediyesi” haline gelmiş ve alt kademe belediyeleri olarak Muratpaşa, Kepez ve Konyaaltı Belediyeleri oluşturulmuştur. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'yla birlikte 11 yeni ilk kademe belediyesi daha sorumluluk alanlarına dahil olmuş ve toplam 14 ilk kademe belediyesi bulunan bir Büyükşehir Belediyesi haline gelmiştir (Antalya Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Plan <https://www.antalya.bel.tr/,E.T.22.12.2016>).

06.03.2008 tarih ve 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulmasına ve Bazı Kanunların Değiştirilmesi Hakkındaki Kanun ile Antalya Büyükşehir Belediyesi içinde Aksu, Döşemealtı, Kepez, Konyaaltı ve Muratpaşa adında 5 yeni ilçe kurulmuştur. Çıkarılan kanunla birlikte alt kademe belediyeleri çevresinde bulunan Beldibi, Çalkaya, Çığlık, Doyran, Düzlerçamı, Pınarlı, Varsak, Yeşilbayır ve Yurtpınar belediyeleri birleştirilerek ilçe belediyesi statüsüne dönüştürülmüştür (Görmez, 2012: 96-97).

1.2. Nüfus Durumu

Türkiye'nin en kalabalık beşinci şehri olan Antalya, 2016 yılı verilerine göre nüfusu 2.328.555'dir. Bu nüfus, 1.174.936 erkek ve 1.153.619 kadından oluşmaktadır. Yüzde olarak ise; %50,46 erkek, %49, 54 kadındır (www.nufusu.com. Antalya-nüfusu).

Grafik 1. Antalya Nüfusu

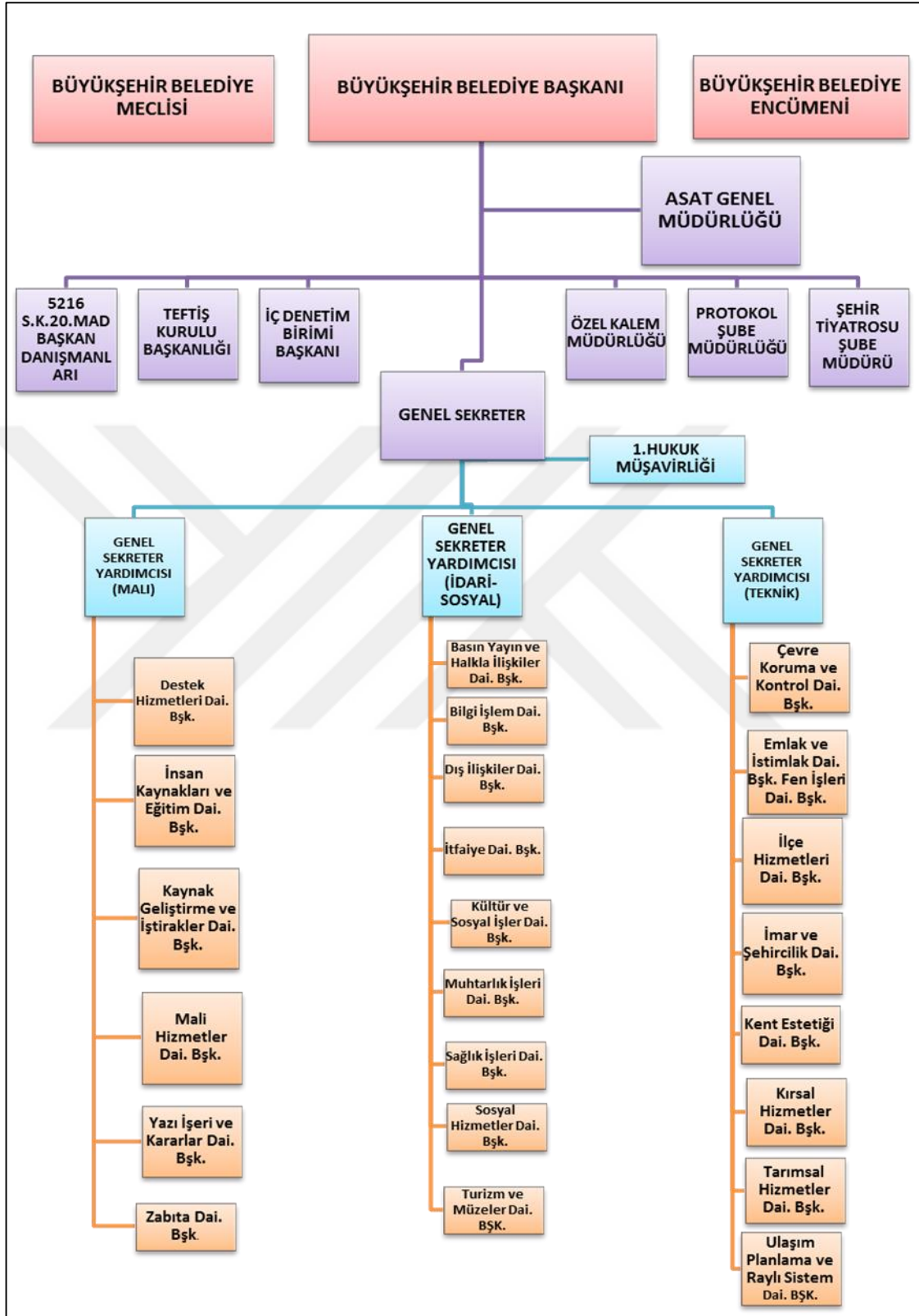

Kaynak: www.nufusu.com. Antalya-nufusu.

1.3. Organizasyon Şeması

Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin organizasyon şeması aşağıda yer aldığı gibidir.

Grafik 2. Antalya Büyükşehir Belediyesi Teşkilat Yapısı

Kaynak: Antalya Büyükşehir Belediyesi

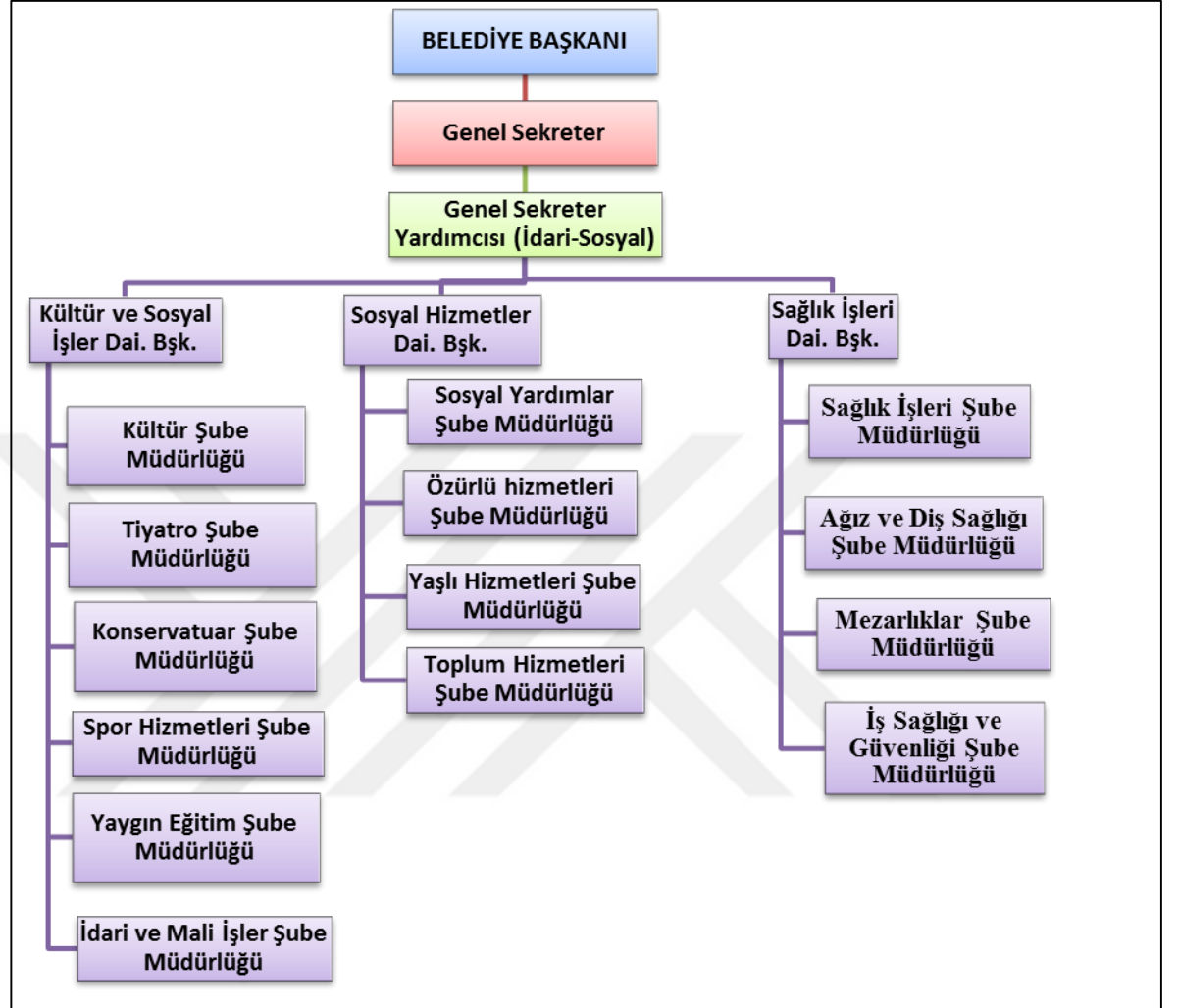
[/https://www.antalya.bel.tr/Content/UserFiles/Files/Raporlar%2FStratejikPlan%2F2015-2019_Stratejik_Plan.pdf](https://www.antalya.bel.tr/Content/UserFiles/Files/Raporlar%2FStratejikPlan%2F2015-2019_Stratejik_Plan.pdf) (E.T: 25.12.2016).

Antalya B y k    r Belediyesi organizasyon şemasına bakıldığında belediye başkanı, genel sekreter, genel sekreter yardımcıları, daire başkanları ve müdürlerden oluşan hiyerarşik bir yapıdan oluştuğu görülmektedir. Başkan, genel sekreter, genel sekreter yardımcıları, Belediye Meclisi ve Belediye Encümeni gibi birimler stratejik düzeyde kararların alındığı ve uygulama talimatlarının verildiği üst yönetimi oluşturmaktadır. Kurumda bir genel sekreter,    genel sekreter yardımcısı, bir hukuk m  aviri, bir teftiş kurulu başkanı, bir iç denetim birimi başkanı, 18 daire başkanı ve 71 müdür bulunmaktadır.

1.4. Antalya B y k    r Belediyesinde Sosyal Belediyecilik Hizmetlerini Sunan Birimler

Antalya B y k    r Belediyesi sosyal belediyecilik ilkesi ile sunmuş olduğu sosyal yardım ve faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin teşkilat yapısı, mevcut uygulamada aşağıda yer aldığı  ekliyledir.

Grafik 3. Antalya Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmet ve Sosyal Yardımların İşleyişine İlişkin Teşkilat Yapısı

Kaynak: Antalya Büyükşehir Belediyesi
/https://www.antalya.bel.tr/Content/UserFiles/Files/Raporlar/StratejikPlan2015 2019_Stratejik_Plan.pdf
(E.T: 26.12.2016).

Antalya Büyükşehir Belediyesi sosyal belediyecilik faaliyetleri, Belediye Başkanı ve Genel Sekreterin bilgisi dahilinde idari ve sosyal işlerden sorumlu Genel Sekreterliğin altında üç farklı ana birimden yürütülmektedir. Bu birimlerden birincisi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı, ikincisi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı olurken Üçüncüsü ise Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı'dır. Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'nın altında Sosyal Yardımlar Şube Müdürlüğü, Özürlü hizmetleri Şube Müdürlüğü, Yaşlı Hizmetleri Şube Müdürlüğü ve Toplum Hizmetleri Şube Müdürlüğü bulunmaktadır. Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı altında Kültür Şube

Müdürlüğü, Tiyatro Şube Müdürlüğü, Konservatuar Şube Müdürlüğü, Spor Hizmetleri Şube Müdürlüğü, Yaygın Eğitim Şube Müdürlüğü ve İdari ve Mali İşler Şube Müdürlüğü ve Sağlık İşleri Daire Başkanlığının altında da Sağlık İşleri Şube Müdürlüğü yer almaktadır. Şemada da anlaşılmaktadır ki Antalya Büyükşehir Belediyesi, sosyal belediyeçilik faaliyetlerin yürütülmesine ilişkin mevcut yapısıyla oldukça gelişmiş bir görünüm sergilemektedir.

2. ARAŞTIRMA BULGULARININ ANALİZİ

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın amacı, yöntemi, sınırları belirlenerek Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin stratejik hedefleri, faaliyet raporları ve performans programlarının analizi sosyal belediyeçilik kapsamında dezavantajlı gruplara sunduğu sosyal hizmet faaliyetlerine ilişkin bulgulara yer verilmektedir.

2.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; Antalya Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde bulunan dezavantaj konumunda olan insanlara yönelik yapılan sosyal belediyeçilik faaliyetleridir. Bu bağlamda Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyeçilik adına hedefleyip gerçekleştirmek istediği sosyal hizmet faaliyetlerin kapsamını ve gerçekleşme durumunu analiz etmektir.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma da öncelikle literatür taraması yapılmış olup ayrıca araştırmanın son bölümü olan Antalya Büyükşehir Belediyesi Sosyal Belediyeçilik Faaliyetleri için ise 2007-2015 yılları arası stratejik planlar, faaliyet raporları, performans programları ve 2015-2019 yılları arası stratejik plan hedefleri, bilgi ve dokümantasyonlara ulaşılmıştır. Söz konusu veri ve dokümanlar detaylı bir şekilde analiz edilmiş, sistematik bir şekilde sunulmuştur.

2.3. Araştırmanın Sınırları

Araştırma; Antalya Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde yaşayan dezavantajlı gruplara yönelik yapılan sosyal hizmet faaliyetlerini kapsamaktadır.

2.4. Stratejik Planlama İle İlgili Genel Bilgiler

10.12.2003 tarih ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununda yer alan stratejik planlamaya ilişkin hükümler 01.01.2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 5018 sayılı Kanunun yanı sıra 5393 sayılı Belediye ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunları ile nüfusu 50 000'in üzerindeki tüm belediyeler stratejik plan hazırlamakla yükümlüdür. Ayrıca 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununda büyükşehir belediyesinin görevleri arasında, büyükşehir belediyesinin stratejik planını hazırlamak bulunmaktadır (<http://www.yapi.hacettepe.edu.tr>, E.T: 30.12.2016).

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda ; “**Stratejik plan:** Kamu idarelerinin orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikalarını, hedef ve önceliklerini, performans ölçütlerini, bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarını içeren plan” şeklinde tanımlanmıştır (<http://www.mevzuat.gov.tr>: E.T: 30.12.2016).

Yine bir başka tanımda ise; **Stratejik Plan;** herhangi bir kurumun bulunduğu iç ve dış çevre şartlarını değerlendirerek, gelecekte ulaşmak istediği konumu belirlemek, bu konuma ulaşmak için orta ve uzun vadede takip edeceği stratejik amaç ve hedefleri tespit edip, bunları gerçekleştirecek proje ve faaliyetlerin belirlenmesidir (Antalya Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı: 30.12.2016).

2.4.1. Antalya Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planında Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Analizi (2007-2019)

2.4.1.1. 2007-2011 Yılları Arası Stratejik Planda Sosyal Belediyecilik

2007 ile 2011 yılları arası Antalya Büyükşehir Belediyesi için hazırlanan stratejik plan hedeflerinin temel ilkelerinde sosyal belediyecilik gösterilerek, halkın refahının artırılması, yaygın eğitim çalışmaları, gençlik ve spor hizmetleri ve uluslararası sportif faaliyetleri de temel amaçları arasında sayarak sosyal hizmetlerin önemi vurgulanmıştır.

Stratejik Planda yer alan ve yukarda da saydığımız stratejik amaçlara yönelik stratejik hedefler belirlenmiş olup bu hedefler doğrultusunda 2007 ile 2011 yılları arasında yapılan faaliyetler ve hizmetlerin bir kaçı aşağıdaki tablo 6'da gösterilmektedir.

Tablo 6. Antalya Büyükşehir Belediyesi Sosyal Refaha Yönelik Temel İnsani İhtiyaçların Karşılanması Hedefleri

Sıra No:	Faaliyetin Adı	Hedeflenen Tarih:
1	İhtiyaç sahiplerinin adresleri, kimlik bilgileri ve ihtiyaçlarının tespiti	2007-2011
2	Yardıma muhtaç kişi ve grupların ihtiyaçlarına göre belli bir plan çerçevesinde önceliklendirme çalışmasının yapılması	2007-2011
3	Öncelik sırasına göre ihtiyaç sahiplerine göre yardımların Gerçekleştirilmesi	2007-2011
4	Hayırseverleri teşvik etmek ve yardımlara destek kampanyaları Açmak	2007-2011
5	Kardeş-komşu projesi	2008-2011
6	İhtiyaç sahibi öğrencilerin tespiti ve ihtiyaçlarının temini	2007-2011
7	Başarılı ve yoksul öğrencilere burs vermek veya sağlamak	2007-2011
8	Oyuncak kütüphaneleri projesini hayata geçirmek	2007-2011
9	Aile Danışma Merkezi kurmak	2007-2011
10	Sosyal amaçlı kadın merkezleri açmak	2007-2011
11	Okul öncesi eğitime destek amacıyla bakıma muhtaç ve kimsesizler için çocuk ve anne eğitimi vermek	2007-2011
12	Toplu sünnet şöleni düzenlemek	2007-2011
13	Toplu nikah töreni düzenlemek	2007-2011
14	Sokakta yaşayan ve çalışan çocukların topluma kazandırılması ile ilgili çalışmalar yürütmek	2007-2011

Kaynak: www.antalya.bel.tr: Antalya Büyükşehir Belediyesi 2007-2011 Stratejik Planı

Antalya Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planında sosyal hizmet bağlamında halkın yararlanabileceği semt konaklarının yapımı, yaygın eğitim hizmetleri ile engellilerin yaşam standartlarının yükseltilmesine yönelik faaliyetler aşağıdaki tablo 7’de gösterildiği gibidir.

Tablo 7. Antalya Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan Hedefleri

Sıra No:	Faaliyetin Adı	Hedeflenen Tarih:
1	Semt konaklarının inşaatı	2008-2009
2	Konaklarda topluma yönelik her tür sosyal faaliyetin yapılması	2009-2011
3	Okul öncesi eğitim ve öğrencilere etüt çalışması yaptırmak	2009-2011
4	Engellilerin şehir içindeki yaşamlarını kolaylaştırmak için fiziki düzenlemelerin yapılması	2007-2011
5	Engellilerin bilgi ve becerilerinin geliştirilmesine ve topluma adapte olmalarına yönelik eğitim, sosyal ve sportif amaçlı tesisler ile rehabilitasyon merkezlerinin kurulması	2009-2011
6	Engelliler için sosyal projelere destek olmak	2007-2011
7	Gençlere yönelik çeşitli sportif ve kültürel faaliyetler düzenlemek	2008-2011
8	Çocuk ve gençlik festivalleri düzenlemek	2007-2011
9	Şiir günleri düzenlemek	2007-2011
10	Eğitim binalarının yapım, bakım ve onarımı	2007-2011

Kaynak: www.antalya.bel.tr: Antalya Büyükşehir Belediyesi 2007-2011 Stratejik Planı

2.4.1.2. 2010-2014 Yılları Arası Stratejik Planda Sosyal Belediyecilik

Antalya Büyükşehir Belediyesi 2010-2014 Stratejik Planının temel ilke ve politikalarında, hedef ve önceliklerinde insan odaklı sosyal belediyecilik vurgusunu yaparak vatandaşların memnuniyetini ve refahını sağlamayı amaçlamıştır.

Ayrıca Antalya Büyükşehir Belediyesi sosyal hizmet uygulamalarından vatandaşların adil ve verimli bir şekilde yararlanması, sosyal yardım tespitlerinden yararlandırılacak gerçek ihtiyaç sahibi vatandaşların tespitini yapmak ve ihtiyaçlarını belirlemek için aşağıda belirtilen faaliyetleri hedeflemiştir.

Tablo 8. Antalya Büyükşehir Belediyesi Sosyal Yardım ve İhtiyaçların Tespiti

Faaliyet No:	Faaliyetin Adı	İlgili Birim
1	Müracaatların kriterlere uygun olanlarının kabullerinin yapılması ve kayıt altına alınması (2010/Her yıl)	Sosyal Yard. Şb.Md.
2	Sosyal incelemelerin yapılması (2010/Her yıl)	Sosyal Yard. Şb.Md.
3	Mağdur vatandaşların durumuna uygun yardım modelinin belirlenmesi ve yardım kriterlerinin güncellenmesi (2010/Her yıl)	Sosyal Yard. Şb.Md.
4	Yardımların müracaatçılara ulaştırılması (2010/Her yıl)	Sosyal Yard. Şb.Md.
5	Aşevi hizmeti verilmesi (2010/Her yıl)	Sosyal Yard. Şb.Md.
6	Müracaatçıların haysiyet ve onurunun örselenmemesi amacıyla denetlenebilirliği olan dijital elektronik kart sistemiyle aynı yardımların nakdi yardım olarak verilmesi (2010)	Sosyal Yard. Şb.Md.
7	Her eğitim-öğretim döneminde ihtiyaç sahibi ailelerin öğrenci çocuklarına eğitim yardımı yapılması (2010/Her yıl)	Sosyal Yard. Şb.Md.

Kaynak: www.antalya.bel.tr: Antalya Büyükşehir Belediyesi 2010-2014 Stratejik Planı

Antalya Büyükşehir Belediyesi 2010-2014 Stratejik Planında 60 yaş ve üzeri vatandaşlarının ile özürhümlerin hayat şartlarının kolaylaştırılması, evde bakım ve danışmanlık hizmetlerinin belirlenmesi ve hedef kitlelerin yaşam kalitesini yükseltmek için aşağıda da belirtildiği gibi birtakım faaliyetler hedeflemiştir.

Tablo 9. Antalya Büyükşehir Belediyesi 60 Yaş ve Üzeri İle Özürhümlü Vatandaşlara Yönelik Faaliyet Hedefleri

Faaliyet No:	Faaliyetin Adı	İlgili Birim
1	Yaşlılara yönelik gündüzlü yaşlı bakım hizmeti verilmesi (2010-2014)	Yaşlı Hizm. Şb.Md.
2	Yarım Elma Projesi kapsamında yarı zamanlı evde bakım hizmeti verilmesi (2010/Her yıl)	Toplum Hizm. Şb.Md.
3	Huzurevi hizmetlerinden faydalanan yaşlıları arttırmak, sosyal yaşamlarını kolaylaştırıcı sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlenmesi (2010/Her yıl)	Yaşlı Hizm. Şb.Md.
4	Engelli Merkezi için hizmet modelleri geliştirilerek faaliyete geçirilmesi (2010)	Özürhümlü Hizm. Şb.Md.
5	Evde engelli bakımına yönelik yarı zamanlı bakım hizmeti verilmesi (2010-2014)	Özürhümlü Hizm. Şb.Md.
6	Özürhümlülerin sosyal yaşamlarını kolaylaştırıcı sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlenmesi (2010/Her yıl)	Özürhümlü Hizm. Şb.Md.

Kaynak: www.antalya.bel.tr: Antalya Büyükşehir Belediyesi 2010-2014 Stratejik Planı

Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin 60 yaş ve üzeri ile özürllülere yönelik faaliyet hedeflerinin yanı sıra vatandaşlarının sosyal refahını yükseltmek için hem danışmanlık ve rehberlik hizmetleri hem de sağlık hizmetlerine yönelik bir takım çalışmaları olmuştur.

Tablo 10. Antalya Büyükşehir Belediyesi Kurumsal Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetleri

Faaliyet No:	Faaliyet Adı	İlgili Birim
1	3-6 yaş grubu çocuklar için kreş açılması (2010)	Toplum Hizm. Şb.Md.
2	Aile Danışma Merkezi açılması (2010)	Toplum Hizm. Şb.Md.
3	Çocuk ve Gençlik Evi Sosyal Tesisinin açılması (2010)	Toplum Hizm. Şb.Md.
4	Madde bağımlıları ve ailelerine yönelik sosyal rehabilitasyon hizmeti verilmesi (2012-2014)	Toplum Hizm. Şb.Md.
5	Madde bağımlılarını iyileştirmek için tedavi merkezi açılması (2012-2014)	Toplum Hizm. Şb.Md.
6	Sokakta yaşayan ve çalışan çocukların topluma kazandırılması ile ilgili çalışmalar yapılması (2010/Her yıl)	Toplum Hizm. Şb.Md.
7	İstihdam ofisi açmak ve işverenlerle koordinasyon sağlanması (2010/Her yıl)	Toplum Hizm. Şb.Md.
8	İstihdama yönelik üretim atölyeleri ve kursların açılması (2010/Her yıl)	Toplum Hizm. Şb.Md.
9	Hayırseverleri teşvik etmek ve yardımlara destek kampanyaları oluşturulması (2010/Her yıl)	Sosyal Yard. Şb.Md.
10	Yarım Elma Projesi kapsamında yarı zamanlı modeller geliştirilmesi (2010-2014)	Toplum Hizm. Şb.Md.
11	Kentin Yoksulluk Haritasının çıkarılması (2010-2011)	Sosyal Yard. Şb.Md.
12	STK ve bağışçıların desteklerini alarak koordineli çalışmalar organize edilmesi (2010/Her yıl)	Toplum Hizm. Şb.Md.
13	Sivil toplum desteğine yönelik gönüllü çalışmasının teşvik edilmesi ve belediye hizmetlerinde çalışacak gönüllü eğitimlerinin hazırlanması (2010/Her yıl)	Toplum Hizm. Şb.Md.
14	Sivil toplum desteğine yönelik gönüllü çalışmasının teşvik edilmesi ve belediye hizmetlerinde çalışacak gönüllü eğitimlerinin hazırlanması (2010/Her yıl)	Toplum Hizm. Şb.Md.

Kaynak: www.antalya.bel.tr: Antalya Büyükşehir Belediyesi 2010-2014 Stratejik Planı

Antalya Büyükşehir Belediyesi sosyal belediyecilik kapsamında belediye sınırları içinde yaşayan vatandaşlarının bedensel, ruhsal ve sosyal yönden kaliteli sağlık hizmetleri sunmak ve sağlık konusunda bilinçlenmiş bir toplum oluşmasını sağlamak için aşağıdaki faaliyetleri ön görmüştür

Tablo 11. Antalya Büyükşehir Belediyesi Sosyal Belediyecilik Kapsamında Sağlık Hizmetleri Faaliyetleri

Faaliyet No:	Faaliyetin Adı	İlgili Birim
1	Sağlık şenliği düzenlemek ve geleneksel hale getirilmesi (2010-2014)	Sağlık İşl.Şb. Md./Kültür ve Sosyal İşl. Dai.Bşk.
2	İlköğretim okullarında anemi taraması yapılması (2011-2013-2014)	Sağlık İşl.Şb. Md.
3	Yardıma muhtaç, gelir seviyesi düşük diyaliz hastalarının naklinin sağlanması (2010-2014)	Sağlık İşl.Şb. Md.
4	Obezite ile savaş kampanyası düzenlenmesi (2011-2013-2014)	Sağlık İşl.Şb. Md.
5	Lise öğrencilerine Hepatit B taraması uygulanması (2010-2012-2014)	Sağlık İşl.Şb. Md.
6	Kronik hastalıklara tanı koymak amacıyla, ücretsiz tıbbi tahliller yapılması (2010-2014)	Sağlık İşl.Şb. Md.
7	Huzurevlerinde belli periyotlarda sağlık taraması gerçekleştirilmesi (2010-2014)	Sağlık İşl.Şb. Md.
8	İlaç toplama kampanyası düzenlenmesi (2010-2014)	Sağlık İşl.Şb. Md.
9	“Sağlıklı Kentler Projesi”nin hayata geçirilmesi (2010-2014)	Halk Sağ. Şb. Md.

Kaynak: www.antalya.bel.tr: Antalya Büyükşehir Belediyesi 2010-2014 Stratejik Planı

2.4.2.3. 2015-2019 Yılları Arası Stratejik Planda Sosyal Belediyecilik

Antalya Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planına bakıldığında her ne kadar sosyal belediyecilik temel ilkelerinde bulunmasa da başkan Menderes TÜREL başlangıç konuşmasında Antalya Büyükşehir Belediyesi’nin sosyal bir belediye olduğunu ve sosyal belediyeciliğe önem verdiklerini belirtmişlerdir.

Antalya Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planında sosyal belediyecilik anlayışıyla vatandaşların bir arada ve eşit yaşamalarını, aynı zamanda farklılıklarını ve değerlerini bütünleştiren sosyal hizmetler üreterek halkın yaşam standartlarını yükseltmek için aşağıdaki faaliyetleri hedeflemişlerdir.

Tablo 12. Antalya Büyükşehir Belediyesi Sosyal Belediyecilik Hizmetleri

Faaliyet No:	Faaliyet Adı	İlgili Birim
1	İhtiyaç duyulan alanlarda sosyal hizmet ve yardımları ilgisine doğrudan ulaştırmak, hizmet kalitesini arttırmak	Sosyal Yardımlar Şb. Md
2	Engellilerin yaşam standartlarını yükseltmek ve sosyal hayata daha aktif katılımlarını sağlamak	Engelli Hizmetleri Şb. Md.
3	Kentte yaşayan yaşlı vatandaşlarımıza manevi evlat olmak, yaşam standartlarını yükseltmek ve huzurlu bir yaşam alanı oluşturmak	Yaşlı Hizmetleri Şb. Md.
4	Aile, kadın ve topluma yönelik sosyal amaçlı tesisler inşa edilmesini sağlamak, sosyal ve eğitsel alanda hizmetler geliştirmek ve yaygınlaştırmak	Aile ve Toplum Hizmetleri Şb. Md
5	Çocuk ve gençleri daha kaliteli ve modern ortamlarda sosyal hayata hazırlamak	Çocuk ve Gençlik Hizmetleri Şb. Md.
6	Sosyal ve toplumsal alanlarda araştırma ve geliştirme faaliyetlerini planlamak ve gerçekleştirmek	ARGE ve Yapılandırma Şb. Md.

Kaynak: www.antalya.bel.tr: Antalya Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı

Antalya Büyükşehir Belediyesi yapılmak istenen faaliyetlerin içerisinde sosyal hizmetlere ayırdığı para miktarı ve faaliyetler içerisinde yüzdelik payı aşağıdaki tabloda yıllara göre sıralanmıştır.

Tablo 13. Antalya Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetlere Ayrılan Para Miktarı (TL) ve Yüzdelik Payı (%)

Faaliyet Adı	2015	2016	2017	2018	2019
Sosyal belediyecilik adı altında sosyal hizmetlere ayrılan miktar (TL)	5.340.000,00	5.550.000,00	5.772.000,00	6.000.000,00	6.243.000,00
Yapılmak istenen faaliyetlerin maliyetlendirilmesinde sosyal belediyecilik hizmetlerinin toplam faaliyetler içindeki yüzdelik payı (%)	% 0.61	% 0.60	% 0.60	% 0.60	%0.60

Kaynak: www.antalya.bel.tr: Antalya Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı

Tabloya bakıldığında yıllara göre sosyal hizmetlere ayrılan para miktarı artmasına rağmen yapılan faaliyetlerin içinde sosyal hizmetlerin toplam faaliyetler arasındaki yüzdelik payı 2015’de % 0.61 iken sonraki yıllarda % 0.60’lık sabit bir pay ile devam etmektedir.

Antalya Büyükşehir Belediyesi vatandaşların sağlık sorunlarını çözmeye yönelik sağlık hizmetleri sunarak yaşam kalitesini yükseltmek ve maddi yoksulluk içinde bulunan ailelerin cenazelerin mezarlık ve defin hizmetlerinde vatandaşların memnuniyetini en üst düzeye çıkarmayı hedeflemiştir.

Tablo 14. Sosyal Belediyecilik Kapsamında Sağlık Hizmetleri Faaliyetleri

Faaliyet No:	Faaliyet Adı	İlgili Birim
1	Yaşam kalitesini arttırmaya yönelik sağlık hizmetleri sunmak ve halkı bilinçlendirmek	Sağlık İşleri Ağız ve Diş Sağlığı Şb. Md.
2	Yardıma muhtaç, gelir seviyesi düşük vatandaşlarımıza evde sağlık hizmeti uygulamalarını yaygınlaştırmak	Sağlık İşleri Şb. Md
3	Ağız ve diş sağlığı konusunda çocukları bilinçlendirmek ve tedavi uygulamalarını yaygınlaştırmak	Ağız ve Diş Sağlığı Şb. Md.
4	Mezarlık ve defin hizmetlerinin, belirlenen standartlar çerçevesinde en iyi şekilde sunulmasını sağlamak	Mezarlıklar Şb. Md.

Kaynak: www.antalya.bel.tr: Antalya Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı

Antalya Büyükşehir Belediyesi yukarıda ifade edilen sağlık hizmetleri ile mezarlık ve defin işlemleri faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için bütçelerinde ayrılan miktar ve yüzdelik payı aşağıdaki tabloda belirtildiği gibidir.

Tablo 15. Sağlık ve Defin Hizmetleri İçin Ayrılan Para Miktarı (TL) ve Yüzdelik Payı (%)

Faaliyet Adı	2015	2016	2017	2018	2019
Sosyal belediyecilik adı altında sağlık ve mezarlık hizmetlerine ayrılan miktar (TL)	21.050.000,00	21.890.000,00	22.765.600,00	23.680.000,00	24.623.000,00
Yapılmak istenen faaliyetlerin maliyetlendirilmesinde sağlık ve mezarlık hizmetlerinin toplam faaliyetler içindeki yüzdelik payı (%)	% 2.40	% 2.40	% 2.40	% 2.40	% 2.40

Kaynak: www.antalya.bel.tr: Antalya Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı

2.5. Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporlarında Sosyal Belediyecilik Analizi (2007-2015)

2.5.1. Kadınlara Yönelik Sosyal Hizmetler

Antalya Büyükşehir Belediyesi kadına karşı her türlü ayrımcılığı önlemek, kadına yönelik şiddet, taciz ve istismarın önlenmesi için çalışmalarda bulunmak, kadının aile ve sosyal yaşamdan kaynaklanan sorunlarının çözümüne destek olmak, insan haklarını geliştirmek, kadını ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda etkin hale getirmek ve eğitim düzeyini yükseltmek amacıyla yapılacak her türlü çalışmaya destek vermek amacıyla yaptığı hizmetlerdir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2007 Faaliyet Raporu: 234).

Antalya Büyükşehir Belediyesi kadınların iş gücüne katılımlarını sağlamak amacıyla; ücretsiz mesleki eğitim kurslarında “Eğitici Anne ve Çocuk Bakımı, Cilt bakımı, Kuaförlük, Stilistik, Oda Görevlisi” vb. alanlara göre yönlendirilmektedir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2007 Faaliyet Raporu: 234).

2.5.1.1. ASPEM (Antalya Sağlık ve Psikolojik Eğitim Merkezi) Hizmetleri

1 Şubat 2008 tarihinde açılıp faaliyette bulunan ASPEM (Antalya Sağlık ve Psikolojik Eğitim Merkezi) Antalya'daki şiddete maruz kalmış kadınlara yönelik Aile Danışmanlığı, Psikolojik Danışmanlık ve Terapi, Hamile-Eş Eğitim ve Danışmanlığı, Evlilik Öncesi Danışmanlık ve Hukuksal Danışmanlık gibi hizmetlerde bulunmaktadır (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2008 Faaliyet Raporu: 190).

ASPEM şiddet gören kadınların içinde bulundukları ruhsal bunalımdan kurtulmaları, kendilerini psiko-sosyal anlamda geliştirerek sosyal kimlik kazanmaları amacıyla gerçekleştirdiği seminer ve faaliyetler şunlardır (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2008 Faaliyet Raporu: 191):

- ✓ Aile İçi Şiddet ve Ruh Sağlığı
- ✓ Öfke ve Baş Etme Yolları
- ✓ Asla Pes Etme
- ✓ Kişilik Tipleri
- ✓ Pozitif Düşünce ve Beyin Gücü
- ✓ NLP ile İnsan Tanıma
- ✓ Ailenin Korunması Yasası ve Getirdikleri
- ✓ Kişilerin İlgi Odakları
- ✓ İletişim Seminerleri vb.

ASPEM kadına yönelik her türlü şiddet, taciz ve istismarın önlenmesi konusunda kadınları ve tüm kamuoyunu bilinçlendirmek, bir insan hakkı ihlali olan “kadına şiddeti” durdurmak amacıyla “*Çaresiz değilsiniz Sessiz kalmayın*” isimli kitapçık ve broşür bastırılarak tüm Antalya halkına dağıtılmıştır. Kitapçıkta şiddete uğrayan kadınların hukuki anlamda izleyeceği yollar ayrıntılı şekilde anlatılmıştır (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2008 Faaliyet Raporu: 191):

2.5.1.2. Kadın Sığınma Evi

Kadın Sığınma evi, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü ve Avrupa Birliği'nin mali; Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA)'nın da teknik destekleriyle yaptırılmış ve Büyükşehir Belediyesi tarafından 25 Nisan 2011 tarihinde faaliyete geçirilen bir hizmet merkezidir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2011 Faaliyet

Raporu: 260). Aşağıdaki tabloda yıllara göre Kadın Sığınma Evinden faydalanan kişi sayısı verilmiştir.

Tablo 16. Yıllara Göre Kadın Sığınma Evinde Faydalanan Kişi Sayısı

faydalancı	2011	2012	2013	2014	2015
Kadın	44	71	81	95	45
Erkek	25	64	59	72	38
Toplam	69	135	140	167	83

Kaynak: 2011-2015 Yılları Arası Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporlarından Yararlanarak Tarafımızca Oluşturulmuştur.

Kadın Sığınma Evi'nde kalan kadınlara yönelik verilen hizmetler aşağıda sıralandığı gibidir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2011 Faaliyet Raporu: 260);

- ✓ Beslenme, barınma ve temizlik gibi ihtiyaçların karşılandığı yatılı kurum hizmeti,
- ✓ Eşya ve kira yardımı,
- ✓ Sağlık takibi ve hastaneye refakat,
- ✓ Kimlik çıkarma,
- ✓ Yol ücretinin karşılanması,
- ✓ Uzman personel tarafından gerçekleştirilen kişisel görüşmeler,
- ✓ İŞKUR ve diğer işveren firmalara yönlendirme hizmetleri.

Hizmet alan kadınların çocukları için (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2014 Faaliyet Raporu: 181);

- ✓ Kreş faaliyetleri,
- ✓ Kırtasiye malzemesi desteği,
- ✓ Çocukların gelişim ve eğitime destek çalışmaları
- ✓ Amaçlı sohbet, zihinsel ve fiziksel gelişimi destekleyici aktiviteler ve oyun hizmeti verilmiştir.

Aşağıdaki tabloda yıllara göre Kadın Sığınma Evi'nde gerçekleştirilen eğitim ve etkinlik sayıları yer almaktadır.

Tablo 17. Yıllara Göre Kadın Sığınma Evinde Gerçekleştirilen Eğitim ve Etkinlik Sayıları

Etkinlik Türü	2011	2012	2013	2014	2015
Özel Gün ve Haftalara Yönelik Gerçekleştirilen Etkinlik Sayısı	10	22	20	18	33
Gerçekleştirilen Seminer Sayısı	2	7	6	-	-
Toplam	12	29	26	18	33

Kaynak: 2011-2015 Yılları Arası Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporlarından Yararlanarak Tarafımızca Oluşturulmuştur.

Sığınma Evleri, kadınların sadece barınma, yeme içme gibi birincil ihtiyaçlarını karşıladıkları yer değil, özgüvenlerini tazeledikleri, geleceklerini planlarken kendinden emin adımlar atmalarını sağlayan birimlerdir. Bu sebeple, kuruluştaki hizmet alan kadın ve çocuklara, özel gün ve haftaların yanı sıra belirli periyotlarda ihtiyaç duyabilecekleri çeşitli konularda eğitim programları da düzenlenmektedir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2015 Faaliyet Raporu: 245)

2.5.1.3. Kadın-Erkek Eşitliği Koordinasyon Bürosu

İçişleri Bakanlığı ile Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) işbirliği ile uygulanmasına karar verilen “Kadın Dostu Kentler- 2” kapsamında Antalya pilot il seçilmiş olup İçişleri Bakanlığı’nın emri gereği; Belediye Meclisinin 12.08.2011 tarih ve 348 sayılı kararı ile Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığının bünyesinde; Kadın-Erkek Eşitliği Koordinasyon Bürosu ve “Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu” kurulmuş olup; proje kapsamında kamu kurumları ve STK’lar ile gerekli çalışmalar yapılmaktadır (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2011 Faaliyet Raporu: 231).

Kadın Erkek Eşitlik Bürosu, İl Kadın Koordinasyon Kurulu’nun yapmış olduğu çalışmalarda bulunarak aşağıdaki faaliyetlerde bulunmaktadır.

- ✓ Cinsiyet temelli veri toplamaya ve bu verilerin analizlerini yapmaya başlamıştır.
- ✓ Aile Eğitim ve Sosyal Hizmet Merkezleri ile Kadın Erkek Eşitlik Birimi kadına yönelik alan çalışmalarını koordineli yürütüp ve yürütmeye devam etmektedir.
- ✓ Meslek elemanları ile toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığını arttırmaya yönelik çalışmalar yürütmektedir.

Aynı zamanda kadınları güçlendirme amaçlı eğitimler ve seminerler de düzenlenmektedir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2012 Faaliyet Raporu: 248).

2.5.1.4. Kibelya Bebek Projesi

Anadolu’da mitolojik kadınların günümüz tarzında hayat bulması ve Antalya’nın simgesi haline gelmesi amacıyla Antalya Gönüllüleri Derneği tarafından tasarlanan Kibelya bebekleri, Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı tarafından sosyo-ekonomik açıdan yetersizlik içinde bulunan ailelerdeki kadınlara yönelik istihdam projesi olarak hayata geçirilmiştir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2012 Faaliyet Raporu: 248).

Antalya Gönüllüleri Derneği işbirliği ile yürütülen proje ile (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2012 Faaliyet Raporu: 248);

- ✓ Sosyo-ekonomik açıdan yoksun olan ailelerdeki kadınlara yönelik istihdam olanağı sağlamak
- ✓ Antalya’ya simge olabilecek bir hediyelik eşya oluşturmak,
- ✓ Kadınlara hukuk, sağlık, sosyal ve kişisel gelişim konularında eğitim desteği vermek,
- ✓ Anneleri ile birlikte gelen 4-6 yaş arasındaki çocuklara eğitim vermek.
- ✓ Antalya Büyükşehir Belediyesi ve Antalya Gönüllüleri Derneği işbirliği ile yaratılan pazarda kadınların yaptıkları bebekleri satarak ev içi ekonomiye katkı sağlamaları ve ekonomik özgürlüklerini kazanmaları amaçlanmaktadır.

Kibelya Bebek projesi kapsamında Aile Eğitim ve Sosyal Hizmet Merkezlerinde yıllara göre eğitim verilen kursiyer sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 18. Kibelya Bebek Projesi

Faaliyet Adı:	2009	2010	2011	2012
Kibelya Bebek Projesi Kadın Kursiyer Sayısı	30	156	214	52

Kaynak: 2009-2012 Yılları Arası Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporlarından Yararlanarak Tarafımızca Oluşturulmuştur.

2.5.2.Yaşlılara Yönelik Sosyal Hizmetler

Antalya Büyükşehir Belediyesi bedensel, zihinsel, duygusal ve ekonomik yönden yoksunluğu olan yada ihmal ve istismar edilen bu nedenle toplumdan dezavantajlı konumda olup maddi yardım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine gereksinimi olan yaşlıların hem ihtiyaçlarını görüp toplum içinde kalmalarını sağlamak hem de yaşam kalitelerinin yükseltmek amacı ile yaptığı hizmetlerdir.

Antalya Büyükşehir Belediyesi yatalak ve hasta olan yaşlı vatandaşlara belediye personeli tarafından evlerine giyecek ve gıda yardımı yapılmaktadır. Kendisine yemek yapamayacak madur ve hasta durumundaki yaşlılara belediye bünyesinde AŞEVİ'nden günlük sıcak yemek hizmeti verilmektedir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2009 Performans Programı: 148).

2.5.2.1. Huzurevi Hizmeti

Antalya Büyükşehir Belediyesi 16 Mart 2008 tarihinde kimsesiz yaşlıların barınması için 85 kapasiteli “Antalya Büyükşehir Belediyesi Huzurevi” adı ile yaşlı kimselerin hizmetine sunulmak için huzurevi açmıştır.

Huzurevinde barınma hizmetinin yanı sıra acil durumlara karşı 24 saat sağlık hizmeti, psikososyal destek çalışmaları, bireysel danışmanlık ve grup çalışmaları ile huzurevinde yaşamını sürdüren yaşlıların sosyal yaşamdan kopmamaları, birbirleriyle iletişim kurmaları ve yaşama sevinçlerini sürdürmeleri amaçlanmaktadır. Huzurevinde yaşlı vatandaşların tüm ihtiyaçlarını karşılayacak, mesleki alanda uzmanlaşmış bir kadroyla hizmet verilmektedir. Huzurevinde doktor, fizyoterapist, sosyal hizmet uzmanı, hemşire, yaşlı bakım personeli ve yardımcı personel ekibi, ihtiyaç duydukları

her konuda huzurevi yaşlılarına yardımcı olunmaktadır (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2015 Faaliyet Raporu: 238).

Antalya Büyükşehir Belediyesince her yıl huzurevinde kalan yaşlı vatandaşların yaşam kalitelerini artırmak için bir takım sosyal ve kültürel faaliyetler düzenlenmektedir.

- ✓ Yaşlılara Saygı Haftası, Yılbaşı, Anneler- Babalar Günü, Ramazan ve Kurban Bayramları, Aşure Günü vb. özel gün ve haftalarda ziyaretler yapıp eğlence ve yemek ziyafeti yapılmaktadır.
- ✓ Huzurevindeki yaşlılara yönelik tiyatro, gezi vb. etkinlikler yapılmaktadır.
- ✓ Antalya halkı ile ilk-orta-lise ve üniversite öğrencilerinin huzurevi ziyaretleri sağlanmaktadır.

Antalya Büyükşehir Belediyesi huzurevine 2010 ile 2016 yılları arasında gerçekleşen sosyal ve kültürel faaliyetler, kurum dışında yapılan etkinlikler ve ziyaretler aşağıda tabloda gösterilmektedir.

Tablo 19. Yıllara Göre Huzurevinde Gerçekleştirilen Sosyal-Kültürel Faaliyetler

Faaliyet türü (adet)	Faaliyet sayısı						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016(he def)
Ziyaretler	-	-	29	155	39	33	-
Huzurevi sosyal ve kültürel etkinlik sayısı	5	6	14	39	40	27	12
Kurum Dışında Yapılan Etkinlikler	11	11	10	32	40	13	-

Kaynak: 2010-2015 Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları ve 2010-2016 Performans Programlarından Yararlanarak Tarafımızca Oluşturulmuştur.

Antalya Büyükşehir Belediyesi 60 yaş üzeri geliri olmayan veya geliri olup da kendine bakamayan yaşlılara yönelik yıllara göre huzurevinde kalıp hizmetlerden faydalanan yaşlıların sayısı aşağıdaki tabloda gösterildiği gibidir.

Tablo 20. Yıllara Göre Huzurevinde Kalan Yaşlı Sayısı

Faaliyet Adı:	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Huzurevinde Kalan Yaşlı Sayısı	20	26	40	40	63	58	46	62

Kaynak: 2008-2015 Yılları Arası Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporlarından Yararlanarak Tarafımızca Oluşturulmuştur.

2008 yılında açılan huzurevi 20 yaşlıya hizmet vererek faaliyete geçmiştir. Sonraki yıllarda bu sayı artarak 2015 yılı itibariyle 62 yaşlıya hizmet vererek huzurevi hizmetlerine devam etmektedir.

2.5.2.2. Mavi Ev Projesi

Büyükşehir Belediyesi'nin hizmete açtığı, sosyal belediyeciliğin en güzel örneklerinden birini teşkil eden “mavi ev Alzheimer hasta ve hasta yakınları merkezi” deams ve Alzheimer hastalarının buluşma noktası oldu. Mavi Ev’de yaşlılar, uzmanlar eşliğinde yaptıkları aktivitelerle hem eğleniyor hem de zihinlerini tazeliyorlar. Mavi Ev’de hafta içi her gün 35 Alzheimer hastası servislerle evlerinden alınarak, merkeze getirilmekte ve akşam tekrar evlerine bırakılmaktadır (<https://www.antalya.bel.tr/>,E.T. 14.02.2017).

2.5.2.3. Yarım Elma Projesi

Antalya Büyükşehir Belediyesi “Yarım Elma” projesi ile bakıma muhtaç, aile desteği olmayan yoksul yaşlılara, öz bakım, ev işleri ve düzeni, alışveriş gibi dış işleri de kapsayacak şekilde 65 yaş üstü yaşlıların hayatlarını kolaylaştırmak için hizmet sunduğu projelerden bir tanesidir.

Proje kapsamında; bakım elemanları bu hizmete ihtiyaç duyduğu tespit edilen vatandaşlara haftada 1 gün yardımcı olmaktadırlar (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2013 Faaliyet Raporu: 222).

Aşağıdaki tabloda yıllara göre Yarım Elma Projesi kapsamında yaşlı bakım hizmeti verileri yer almaktadır.

Tablo 21. Yıllara Göre Yarım Elma Projesi

Hizmet Alan Hasta Türü	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bakım Elemanı	14	29	26	27	105	---
Hizmet Alan Yaşlı Hasta	43	64	85	105	105	---
Toplam	57	93	111	132	210	---

Kaynak: 2010-2015 Yılları Arası Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları

Antalya Büyükşehir Belediyesi Yaşlı Hizmetleri Şube Müdürlüğü'nce düzenlenen Yarım Elma Projesi kapsamında 2010 yılında 14 bakım elemanı ile 43 yaşlı hastaya hizmet vermiştir. 2011 yılında toplamda 93 kişiye, 2012 yılında 111 kişiye, 2013 yılında 132 kişiye ve 2014 yılında toplam 210 kişiye sosyal hizmet vermiştir.

2.5.2.4. Evde Bakım Hizmeti

Evde Bakım Merkezi, ihtiyaç sahibi olduğu uzmanlarca tespit edilen sosyo ekonomik yoksunluk sebebiyle kendi bakımını yapamayan, sağlık sorunları yaşayan hasta, engelli, yaşlı vatandaşların kendi evlerinde ücretsiz bakım ve sağlık hizmetlerini kapsamaktadır (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2012 Faaliyet Raporu: 235).

Aynı zamanda evde bakım hizmeti kapsamında merkezde yaşlı-hasta bakımı sertifikasına sahip ev hanımlara yarı zamanlı istihdam sağlanmış, kadınların aile bütçelerine katkı sağlamaları, sosyal hayata katılımlarının ve özgüvenlerinin artırılması amaçlanmıştır (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2014 Faaliyet Raporu: 172).

Bu kapsamda hastaların evlerine periyodik olarak saha doktoru ve diş doktoru ziyaretleri, hemşire ziyaretleri düzenlenmekte, hastalar için ambulans temin edilmekte ve hasta bakıcılar müracaatçıların ev temizliği, öz bakımı vb. ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Aynı zamanda vatandaşların evlerinde bakım ve onarıma yönelik teknik hizmetler ile hastalara pansuman malzemesi, havalı yatak, koltuk değneği, hasta bezi vb. sağlık malzemesi verilmektedir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2014 Faaliyet Raporu: 172).

Aşağıdaki tabloda 2010-2015 yılları arasında evde bakım hizmet türleri, hizmet verilen kişi sayıları yer almaktadır.

Tablo 22. 2010-2015 Yılları Arası Evde Bakım Hizmeti

Hizmet Türü	Hizmet Verilen Kişi Sayısı					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Doktor Ziyareti	1.937	1.713	2.184	2.505	2.863	952
İlaç Verme	194	527	854	1.046	599	186
Hemşire Ziyareti	4.880	5.978	6.444	6.886	8.163	9.151
Hasta Bakımı	738	946	973	1.076	1.008	825
Ambulans Temini	618	803	864	1.219	1.122	2.507
Pansuman Malzemesi Verme	1.205	1.747	1.629	1.714	1.750	1.938
Dış Hekimi Muayenesi	---	415	1.002	864	488	673
Protez İşlemleri	---	3	26	29	14	11
Pansuman Yapma	1.122	1.528	1.389	1.356	1.331	1.611
Toplam	10.694	13.660	13.365	16.695	17.338	17.854

Kaynak: 2010-2015 Yılları Arası Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları

Tablo 22'ye bakıldığında Antalya Büyükşehir Belediyesi birçok hizmet türünde yaşlılara ve hasta kimselere yönelik faaliyet yürütmektedir. Antalya Büyükşehir Belediyesi 2010 yılında toplam 10.694 kişiye, 2011 yılında 13.660 kişiye, 2012 yılında 13.365 kişiye, 2013 yılında 16.695 kişiye 2014 yılında 17.338 kişiye ve 2015 yılında 17.854 kişiye hizmet vererek her yıl artan bir şekilde hizmetlerine devam etmektedir.

Antalya büyükşehir belediyesi evde bakım hizmeti kapsamında yaşlı ve hasta kimselere tıbbi malzeme ve tıbbi cihaz yardımı da yapmaktadır.

Tablo 23. Yıllara Göre Evde Bakım Hizmetleri Kapsamında Verilen Tıbbi Cihaz Sayısı

Tıbbi Cihaz (Adet)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Tıbbi Hasta Yatağı	6	2	15	15	8	42
Havali Yatak	12	30	22	28	36	67
Tekerlekli Sandalye	3	13	11	12	7	59
Tuvalet Sandalyesi	---	4	8	16	15	9
Yürütüteç	---	3	8	7	8	14
Banyo Sandalyesi	---	---	3	1	---	6
Baston	---	---	6	2	1	---
Koltuk Değneği	1	6	3	13	3	9
Toplam	22	58	76	94	78	206

Kaynak: 2010-2015 Yılları Arası Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları

Tablo 23'te de görüldüğü gibi Antalya büyükşehir belediyesi evde bakım hizmetleri kapsamında yaşlıların ve sosyal hizmet bakımında ihtiyaç sahibi hastaların ihtiyaç gereksinimlerini karşılamak için tıbbi cihaz yardımıyla bulunmuş ve yapılan tıbbi cihaz yardımları adedine bakıldığında zamanla artış gösterildiği görülmektedir.

2.5.3. Engellilere Yönelik Sosyal Hizmetler

Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeni ile toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlükleri olan özürllülerin toplum içinde kendi kendine yeterli olmalarını sağlayıcı beceriler kazandırarak üretken hale gelmelerini sağlamak amacıyla yapılan danışmanlık ve destek hizmetlerdir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2007 Faaliyet Raporu: 235).

2.5.3.1. Engelli Danışma Merkezi

Engellilerin yaşam kalitelerini yükseltmek, sosyal hayata daha aktif katılımlarını sağlamak ve sorunlarına daha kolay ve daha hızlı çözüm bulabilmelerine yardımcı olmak amacıyla 10 Mayıs 2011 tarihinde açılmıştır. Merkezde Antalya Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde yaşayan engelli vatandaşlara ve ailelerine; Sağlık, Eğitim, İstihdam, Sosyal ve kültürel alanlarda danışmanlık ve yönlendirme yapılmaktadır (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2011 Faaliyet Raporu: 247).

Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından danışmanlık hizmeti verilen engel türü ve engelli sayıları tablo 24'te gösterilmektedir.

Tablo 24. Antalya Büyükşehir Belediyesi Danışmanlık Hizmeti Verilen Engelli Sayıları

Engel Türü(Kişi)	2011	2012	2013	2014	2015	2016 (hedef)
Görme Engelli	20	60	92	95	---	---
İşitme Engelli	2	30	4	17	---	---
Bedensel Engelli	28	258	307	292	---	---
Zihinsel Engelli	39	64	100	102	---	---
Süreğen Hastalık	6	38	60	59	---	---
Toplam	95	450	563	565	776	700

Kaynak: 2011-2015 Yılları Arası Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları ve 2016 Yılı Performans Raporu

Antalya Büyükşehir Belediyesi Görme engelli, İşitme engelli, Bedensel engelli, Zihinsel engelli ve Süreğen hastalık durumunda olan vatandaşların durumlarını daha yakından takip etmek ve ilgilenmek için danışmanlık hizmeti vermiş ve vermeye devam etmektedir. 2011 yılında toplam 95 kişiye danışmanlık hizmeti sunan Antalya

Büyükşehir Belediyesi, 2012 yılında 450, 2013 yılında 563, 2014 yılında 565, 2015 yılında 776 kişiye danışmanlık hizmeti vermiştir. 2016 yılında ise toplamda 700 kişiye danışmanlık hizmeti sağlanacağını hedeflemektedir.

2.5.3.2. Görme Engelliler Sesli Kütüphanesi Hizmetleri

Görme engelli olan veya diğer tür engelleri sebebiyle basılı kaynaklardan sınırsızca faydalanamayan bireylerin, bilgi kaynaklarına erişimini sağlamak amacıyla Görme Engelliler Sesli Kütüphanesi hizmeti verilmektedir. Bu hizmet, görme engellilerin önündeki en büyük engel olarak kabul edilen okuma güçlüğü ve bilgiye erişim yönündeki bariyerleri kaldırma amacını taşımaktadır (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2014 Faaliyet Raporu: 174).

Görme engelli vatandaşların bilgisayar kullanmasını ve Braille Alfabeti (görmeyenlerin okumak ve yazmak için kullandıkları noktalardan oluşan kabartma yazı sistemi) ile çalışma yapmasını sağlayacak birçok teknoloji Görme Engelliler Sesli Kütüphanesi'nde mevcuttur (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2012 Faaliyet Raporu: 238).

Antalya Büyükşehir Belediyesi görme engelli vatandaşların faydalanacağı kütüphanede sağladığı yardımcı kaynaklar aşağıdaki tabloda sıralanmıştır.

Tablo 25. Antalya Büyükşehir Belediyesi Görme Engelliler Sesli Kütüphanesi Yardımcı Kaynaklar

Açıklama	Adet
Braille Alfabetinden Oluşan Eser Sayısı	160
Kitap Okuma Makinesi (Sophie Pro)	1
Görmeyenlerin, bilgisayardaki grafiksel ve yazılı ifadeleri belli bir düzen içerisinde sese ve yazıya dönüştüren, jaws-11" ekran okuyucu programının bulunduğu bilgisayar sayısı	3
Az görenler için ekrandaki yazı ve grafikleri daha iyi görebilecekleri şekilde, istedikleri boyutta büyütme sağlayan magic program bulunan bilgisayar sayısı	2
Bilgisayar ekranındaki yazıyı, görme engellilerin hem dinleyerek hem de okuyarak takip etme imkânına sahip olduğu braille ekran sayısı	2
Basılı dökümanların dijital ortama aktarılabilmesi, görsel dosyaların, taramış belgelerin metin dosyaları olarak düzenlenebilmesi gibi işlemlere olanak sağlayan Abbyy Finereader yazılım sayısı	1
Braille Yazıcı	1
Toplam	170

Kaynak: 2007-2015 Yılları Arası Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları

Görme Engelliler Sesli Kütüphanesi'nden Faydalanan Görme Engelli Birey (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2011-2015 Faaliyet Raporları):

- ✓ Kimseye muhtaç olmadan bilgisayar ortamındaki yazılı materyalleri okuyabilir ve kendisi yeni belgeler oluşturabilir.
- ✓ İnternet aracılığı ile kimseye ihtiyacı olmadan gazeteleri okuyabilir, araştırma yapabilir, e-posta gönderip alabilir.
- ✓ İsteddiği belgenin Braille Alfabe (kabartma yazı) olarak çıktısını alabilir.
- ✓ Sesli Kütüphanesi'nde Boğaziçi Üniversitesi Görme Engelliler Teknoloji Eğitim Merkezi (GETEM)'ne ait e-kütüphaneye üyelik yapılmakta, roman, araştırma kitapları, çocuk kitapları gibi birçok kitap türünü sesli olarak merkezden veya evinden internete giriş yaparak dinleyebilmektedir.
- ✓ İsteddiği metni sesli dinleyebilir, dilerse CD veya taşınabilir belleğe aktarıp kendisinde kalmasını sağlayabilir.
- ✓ 160 Braille Alfabe (kabartma yazı)'sinden oluşan eseri okuyabilirler.

Görme Engelliler Sesli Kütüphanesi'nde bilgisayar ve internet erişiminden görme engellilerin dışındaki diğer engelli bireyler ve yakınları da faydalanmaktadır. 2014 ile 2015 yılı verilerine göre sesli kütüphane ve internet hizmeti alan kişi sayısı aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 26. Yıllara Göre Sesli Kütüphane ve İnternet Hizmeti Alan Kişi Sayısı

Açıklama	2014	2015
Hizmet Alan Kişi Sayısı	80	63
Hizmet Sayısı (Kez)	435	370
Braille Çıktı Sayısı (Sayfa)	1.181	1.050

Kaynak: 2014-2015 Yılları Arası Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporlarından Yararlanarak Tarafımızca Oluşturulmuştur.

Görme Engelliler Sesli Kütüphanesi'nde 2014 yılında hizmet alan 80 kişi 435 kez hizmetten yararlanarak toplam 1.181 sayfa Braille çıktı almışlardır. 2015 yılında ise hizmet alan kişi sayısı 63 olurken 370 kez hizmetten faydalanarak toplamda 1.050 sayfa Braille çıktı elde etmişlerdir.

2.5.3.3. Engelsiz Taksi Projesi

Kentsel mekânlarımızın engellilerin rahat dolaşımını sağlayacak ve tüm engelliler dâhil, bütün insanların kullanım ve erişebilirlik gereksinimlerini karşılayacak biçimde, erişilebilir ve kullanışlı duruma gelinceye kadar, Antalya Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde yaşayan engellilerin yaşanabilirlik düzeyinin yükseltilmesi amacıyla Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından Engelsiz Taksi Projesi uygulamaya konulmuş ve 13.03.2012 tarihinden itibaren hizmet vermeye başlamıştır.

Engelsiz Taksi Projesi kapsamında 2012 ile 2015 yılları arası hizmet sayısı ve hizmet verilen engelli sayısı aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 27. Yıllara Göre Engelsiz Hizmeti Ulaşım Sayıları

Açıklama	2012	2013	2014	2015	2016(Hedef)
Hizmet Verilen Engelli Sayısı	210	220	237	702	
Engelsiz Taksi Hizmet Sayısı (kez)	2.150	2.650	2.616	2.962	3.500

Kaynak: 2012-2015 Yılları Arası Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları

Antalya Büyükşehir Belediyesi Engelli Hizmet Merkezi bünyesinde görev yapan Engelsiz Ulaşım Araçlarıyla kentte yaşayan, ağırlıklı olarak bedensel engelli olup, toplu taşıma araçlarıyla ulaşımını sağlayamayan bireylere 2012 yılında 210 kişiye toplam 2150 kez, 2013 yılında 220 kişiye toplam 2650 kez, 2014 yılında 237 kişiye toplam 2616 kez 2015 yılında toplam 2962 kez hizmet vermiştir. Antalya Büyükşehir Belediyesi 2016 yılında ise 3500 kişiye engelsiz taksi hizmeti vermeyi hedeflemektedir.

2.5.3.4. Beyaz Baston Kullanma ve Bağımsız Hareket Etme Projesi

Antalya Büyükşehir Belediyesi ve Altı Nokta Körler Derneği işbirliğiyle beyaz baston kullanma projesi yapılarak proje kapsamında kurs düzenlenmektedir. Antalya’da bulunan görme engelli bireylerle beraber çeşitli illerden kursa katılan görme engellilerin kursa katılımı da sağlanmakta ve eğitim sonunda görme engelli kursiyerlere de törenle belgeleri verilmektedir.

15 Ocak 2012 tarihinden itibaren görme engelliler için beyaz baston kursu yeni kursiyerlerle Engelli Danışma Merkezi ve Görme Engelliler Sesli Kütüphanesi'nde faaliyetlerine devam etmektedir.

2.5.3.5. Özgür Yaşam Grubu Projesi

Özgür Yaşam Grubu Projesi; mevcut sistemde çeşitli nedenlerden dolayı yer bulamayan ve sürekli evde kalmak zorunda olup, toplumsal yaşama katılımda yetersiz kalan gençlere, sosyal ve kültürel aktivitelere katılım olanağı sağlamak amacıyla geliştirilmiştir. Bu katılım esnasında saptanan yetersizlikler konusunda engelli gençler desteklenmekte, bağımsız yaşamalarına ve istihdam edilebilecekleri iş ortamları için ön kazanımlar edinmelerine katkı sağlanmaktadır (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2013 Faaliyet Raporu: 225).

01.04.2011 tarihinde başlayan Özgür Yaşam Grubu Projesinden 2012 yılında 18 öğrenci 2013 yılında da 41 öğrenci faydalanarak hizmetlerine devam etmektedir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2012-2013 Faaliyet Raporları).

2.5.3.6. Tekerlekli Sandalye Basketbol Eğitim Programı

Engelli bireylerin spor aktivitelerine katılımlarının sağlanması ve sosyal hayata uyumlarının artırılması amacıyla Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından açılan yaz okulunda bedensel engelli çocuk ve gençler için Tekerlekli Sandalye Basketbol Eğitim Programı çalışmaları 18.09.2012 tarihinde başlatılmış olup devam etmektedir.

2.5.3.7. Engelliler İçin Sosyal Projeler ve Kültürel Faaliyetler

Antalya büyükşehir belediyesi engellilerin yaşam standartlarını yükseltmek ve sosyal hayata daha aktif katılımlarını sağlamak amacıyla birçok sosyal proje, eğitim programları ve kültürel faaliyetler düzenlemektedir. Bunlar:

- ✓ Engelsiz Tatil Özel İnsanlara İyi Gelecek Projesi
- ✓ Engelli Sporcular Şenliği projesi
- ✓ Kozadan Çiçeğe İş Kur Projesi
- ✓ Atla Terapi Engellilerimize İyi Gelecek Projesi
- ✓ Yaz Okulu Engellilerimize İyi Gelecek Projesi

- ✓ Hayalimdeki Engelsiz Antalya Kompozisyon Yarışması Projesi
- ✓ Hidroterapi (Aqua Terapi) Projesi
- ✓ Bölge Bölge Ülkemiz Bin Bir Çeşit Zenginliğimiz Projesi
- ✓ Engelsiz ve Erişilebilir Antalya için Tek Yürek Ortak Hizmet Çalıştayı Projesi
- ✓ Engelli Eğitimi Projesi
- ✓ Engelli Çocuklar İçin Yaz Okulu
- ✓ Otistik Çocuklar İçin Yaz Kursu
- ✓ Engelli Çocukların Ailelerine Eğitim
- ✓ Engelsizsiniz Etkinliği
- ✓ Farkındalık Maçı
- ✓ Engelli Sporcular İçin Tenis Kortları'dır

2.5.4. Topluma Yönelik Sosyal Hizmetler

Toplumda herhangi bir nedenle üretim sürecine katılamayanların, toplumdan dışlanan ve sosyal risk altında kalanların, toplumsal yaşama katılımlarının sağlanmasına yönelik yardım, danışma ve toplumsal kalkınma çalışmalarını içeren hizmetlerdir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2008 Faaliyet Raporu: 199).

2.5.4.1. Aile Eğitim ve Sosyal Hizmet Merkezleri

Aile Eğitim ve Sosyal Hizmet Merkezleri; toplumun ve ailenin gelişmesi, bireylerin katılımcı, üretken ve kendine yeterli hale gelmesi; ailelerin ekonomik, toplumsal, kültürel ve psikolojik sorunlarla baş edebilmeleri için korunması, desteklenmesi ve güçlendirilmesi amacıyla açılmıştır. Başvuru ve hizmetlerden yararlanabilmek için Aile Eğitim ve Sosyal Hizmet Merkezine telefon açılarak veya bizzat giderek başvuruda bulunulabilmekte, verilen hizmetler için herhangi bir ücret talep edilmemektedir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2014 Faaliyet Raporu: 177).

2015 yılında; Haşim İşcan, Çamlıbel, Santral, Fatih ve Kadriye olmak üzere 5 Aile Eğitim ve Sosyal Hizmet Merkezinde vatandaşlara eğitim ve danışmanlık hizmeti verilmiştir. 2016 yılında ise bu eğitim merkezlerine yeni bir eğitim merkezi eklenmesi hedeflenmektedir.

2.5.4.1.1. Danışmanlık Hizmetleri

Alanında uzman meslek elemanları tarafından merkeze başvuruda bulunarak randevu alan bireylere danışmanlık hizmetleri verilmektedir. Merkezde, Aile Danışmanı, Çocuk Gelişim Uzmanı, Psikolog, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uzmanı ve Hukuk Danışmanı tarafından bireysel danışma ve grup çalışması hizmetleri verilmektedir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2014 Faaliyet Raporu: 177).

Aşağıdaki tabloda 2010-2015 yılları arasında Haşim İşcan, Çamlıbel, Santral, Fatih ve Kadriye Aile Eğitim ve Sosyal Hizmetler Merkezlerinde verilen danışmanlık hizmetlerinden yararlanan kişi sayıları ve 2016 yılı hedefleri yer almaktadır.

Tablo 28. 2010-2016 Danışmanlık Hizmetleri

Kurum Adı	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Tarih							(Hedef)
Haşim İşcan AESHM	1.248	1.808	3.130	4.007	4.602	2.053	---
Çamlıbel AESHM	---	---	123	93	40	258	---
Santral AESHM	---	---	107	102	57	418	---
Fatih AESHM	---	---	---	---	---	247	---
Kadriye AESHM	---	---	---	---	---	105	---
Toplam	1.248	1.808	3.360	4.202	4.699	3.081	3.500

Kaynak: 2010-2015 Yılları Arası Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporlarından Yararlanarak Tarafımızca Oluşturulmuştur.

Aile Eğitim ve Sosyal Hizmet Merkezleri bünyesinde açılan hizmet merkezlerine bakıldığında 2010 yılında toplam 1.248 kişiye danışmanlık hizmeti sağlarken, 2011 yılında 1.808 kişiye, 2012 yılında 3.360 kişiye, 2013 yılında 4.202 kişiye, 2014 yılında 4.699 kişiye, 2015 yılında toplam 3.081 kişiye danışmanlık hizmeti verilmiştir. 2016 yılında ise 3.500 kişiye danışmanlık hizmeti verilmesi hedeflenmektedir.

2.5.4.1.2. Okul Öncesi Eğitimi Hizmeti

Merkezde 3-4-5 yaş grubundaki çocuklara, eğitimci eşliğinde okul öncesi eğitime hazırlık amaçlı, aile katılımını gözeterek, sosyal, ruhsal ve fiziksel gelişimlerini, gelişim dönemlerine uygun eğitimler verilerek desteklenmektedir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2014 Faaliyet Raporu: 178).

Amaç, maddi durumu iyi olmayan ve bu sebeple çocuklarını okul öncesi eğitime gönderemeyen vatandaşlara hizmet verebilmektir. Eğitim süreci içerisinde velilerden herhangi bir ücret istenmemektedir. Gerekli tüm malzeme, araç- gereç, kırtasiye malzemesi büyükşehir belediyesi tarafından temin edilmektedir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2015 Faaliyet Raporu: 249).

Aşağıdaki tabloda bir eğitim öğretim dönemi boyunca Okul Öncesi Eğitimi Hizmeti kapsamında eğitim hizmeti alan öğrenci sayısı yer almaktadır.

Tablo 29. Okul Öncesi Eğitimi Hizmeti Alan Öğrenci Sayısı

Kurum Adı	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 (Hedef)
Haşim İşcan	---	---	---	---	---	---	247	241	---
AESHM									
Çamlıbel	---	---	---	---	---	---	87	76	---
AESHM									
Santral AESHM	---	---	---	---	---	---	84	78	---
Fatih AESHM	---	---	---	---	---	---	58	32	---
Toplam	15	16	95	152	139	169	476	427	180

Kaynak: 2008-2015 Yılları Arası Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları ve 2016 Performans Programından Yararlanarak Tarafımızca Oluşturulmuştur.

Okul Öncesi Eğitimi Hizmeti'nde 2008 yılında 15 öğrenci eğitim görürken 2009 yılında bu sayı artarak 16'a ulaşmıştır. 2010 yılında 95 öğrenci, 2011 yılında 152 öğrenci, 2012 yılında 139 öğrenci, 2013 yılında 169 öğrenci, 2014 yılında 476 öğrenci, 2015 yılında 427 öğrenci okul öncesi eğitimini almıştır.

2.5.4.1.3. Masal Okulu Projesi

Antalya büyükşehir belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı ve Antalya Gönüllüleri Derneği işbirliği ile hazırlanan projede; eğitimde fırsat eşitliği düşüncesinden hareketle kendisini ve yeteneklerini tanıyan, ifade edebilen, problem çözebilen, özgüveni yüksek, aktif, yaratıcı ve mutlu bireyler yetiştirilmesi amacıyla eğitim merkezlerinde gerçekleştirilen faaliyettir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2013 Faaliyet Raporu: 178).

Aşağıdaki tabloda yıllara göre masal okulu projesinden faydalanan kişi sayısı yer almaktadır.

Tablo 30. Yıllara Göre Masal Okulu Projesi

Açıklama	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Faydalanan kişi Sayısı*	46	52	377	541	734	820

Kaynak: 2010-2015 Yılları Arası Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporlarından Yararlanarak Tarafımızca Oluşturulmuştur.

Masal okulu projesinde 2010 yılında 4-6 yaş arası toplam 46 çocuk eğitim alırken bu sayı 2011 yılında 52 çocuk, 2012 yılında 377 çocuk, 2013 yılında 541 çocuk, 2014 yılında 734 çocuk ve 2015 yılında da 820 çocuk eğitim hizmetinden yararlanmıştır.

2.5.4.1.4. Seminer/Eğitim Hizmetleri

Merkezlerde, bireylere farkındalık kazandırmak, aileleri bilinçlendirmek, sosyal hayatta bireyler arasındaki iletişime katkı sağlamak adına belirli periyotlarla farklı konu başlıkları altında uzman kişiler tarafından eğitim ve seminer programları düzenlenmiştir. Aşağıdaki tabloda 2014-2015 yılında düzenlenen seminerler ve katılımcı sayıları yer almaktadır.

Tablo 31. 2014-2015 Yılında Düzenlenen Seminerler ve Katılımcı Sayısı

AESHM	Eğitim/seminer sayısı*	Katılımcı sayısı*
Haşim İşcan	89	3.567
Santral	34	718
Çamlıbel	44	771
Fatih	23	147
Toplam	190	5.203

Kaynak: 2014-2015 Yılları Arası Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporlarından Yararlanarak Tarafımızca Oluşturulmuştur.

* Verilen sayılar eğitim-öğretim dönemini kapsamaktadır.

* Eğitim seminerleri ve katılımcı sayıları 2014-2015 yıllarını kapsamaktadır.

Tablo 31’de de görülmektedir ki Aile Eğitim ve Sosyal Hizmetler Merkezleri 2014 ile 2015 yıllarında 5.203 kişiye bilinçlendirme, sosyal hayatta bireyler arasındaki iletişime katkı sağlamak için toplamda 190 eğitim/seminer programı düzenlemiştir.

2.5.4.1.5. Yaz Okulları Projesi

Eğitim ve öğretim yılının sona ermesinin ardından merkezlerde, 6–14 yaş arası çocuklar için televizyon ve internet bağımlılığından uzak, kaliteli zaman geçirecekleri, aynı zamanda ruhsal, fiziksel ve sosyal yönlerini destekleyici ortamlar sağlanmakta, uzman kişiler tarafından hazırlanmış olan eğitim programları uygulanmaktadır. Eş zamanlı olarak, yaz dönemini daha aktif geçirmeleri amacıyla yetişkin bireyler için de yaz kursları düzenlenmektedir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2015 Faaliyet Raporu: 240).

Belirlenen program dahilinde bale, halk oyunu, satranç, resim, gitar, piyano, İngilizce, resim ve yetişkin okuryazarlığı gibi kurslar verilmiştir. Yaz okulu bitiminde tüm katılımcılara katıldıkları kurs branşlarına göre katılım belgesi verilmektedir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2015 Faaliyet Raporu: 240).

Aşağıdaki tabloda 2014-2015 yıllarında Aile Eğitim ve Sosyal Hizmet Merkezlerinde gerçekleştirilen yaz okulu kurslarından faydalanan kişi sayıları yer almaktadır.

Tablo 32. 2014-2015 Yaz Okulu Eğitimlerinden Faydalanan Kişi Sayısı

Açıklama	2014			
	Haşim İşcan	Santral	Çamlıbel	Fatih
Kişi sayısı	146	110	221	75
Açıklama	2015			
	Haşim İşcan	Santral	Çamlıbel	Fatih
Kişi sayısı	612	377	228	115

Kaynak: 2014-2015 Yılları Arası Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları

Haşim İşcan, Santral, Çamlıbel ve Fatih eğitim merkezlerinde yaz okulu kursunda 2014 yılında toplam 552 çocuğa kurs verilmiştir. 2015 yılında ise çocuk kursiyer sayısı artarak toplamda 1332 çocuğa ulaşmıştır.

2.5.4.1.6. Gençlik Eğitim ve Danışma Merkezi

11 Kasım 2013 tarihinde resmi açılışı yapılmış ve hizmet vermeye başlamıştır. Gençlik Eğitim ve Danışma Merkezi, Antalya’da yaşayan, sınavlara hazırlanan gençler başta olmak üzere, üniversiteye başlamış, uyum sorunu yaşayan, psikolojik danışmanlık ihtiyacı duyan gençlerin, sorunlarını çözmede, bilgi, bilinç ve beceri düzeylerini artırmaya yönelik hizmetlerdir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2013 Faaliyet Raporu: 232).

Merkezin hizmetleri (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2015 Faaliyet Raporu: 246);

- ✓ Sınavlara hazırlanan gençlere sosyal, psikolojik ve eğitsel alanda kişisel gelişim ve psikolojik danışmanlık hizmetleri vermek,
- ✓ Gençlerin okul başarılarının artması için rehberlik hizmetleri vermek ve konu ile ilgili seminerler yapmak,
- ✓ Sınav kaygısı ve stresi ile başa çıkma becerilerini kazandırmak,
- ✓ Gençleri meslek seçimi ve kariyer planı konusunda desteklemek,
- ✓ Gençlerin, zorlu yaşam olayları karşısında baş etme becerilerini ve problem çözme yeteneklerini geliştirmelerini sağlayıcı psiko-sosyal destekli çalışmaları yürütmek,
- ✓ Eğitim ve diğer nedenlerle kente yeni gelmiş gençleri, kent yaşamına uyum ve sosyal-yaşamsal becerilerinin gelişimi konularında desteklemek,
- ✓ Öfke kontrolü ve başa çıkma stratejilerini geliştirmelerine yardımcı olmak,
- ✓ Özgüven kazandırma ve kendini ifade etme becerilerini geliştirmek,
- ✓ Gençlerin aile içi ve diğer sosyal iletişim becerilerini geliştirmek,
- ✓ Gençlik döneminde yaşanan sorunlara yönelik, gençlere koruyucu-önleyici çalışmalar çerçevesinde bilgilendirme seminerleri yapmak,
- ✓ Ailelere yönelik eğitim ve seminer çalışmaları yapmaktır.

Tablo 33. Yıllara Göre Gençlik Danışma Merkezinde Hizmet Alan Kişi Sayısı

Açıklama	2014	2015
Psikolog tarafından verilen danışmanlık hizmet sayısı	1.378	1.808
Danışan kişi sayısı	657	667

Kaynak: 2014-2015 Yılları Arası Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları

Tablo 33’de anlaşılmaktadır ki Gençlik Danışma Merkezinde 2014 yılında 657 kişi danışırken 1378 kişi psikolog yardımında bulunmuştur. 2015 yılında ise danışan kişi sayısı 667’ye yükselirken 1808 kişi psikolog hizmetinden faydalanmıştır.

2.5.4.2. Topluma Yönelik Diğer Sosyal Hizmetler ve Projeler

Antalya büyükşehir belediyesi, sosyal belediyecilik anlayışıyla toplumun refahını artırmak ve toplumu bütünleştiren sosyal hizmetler üretmek amacıyla aile eğitim ve sosyal hizmetler merkezi bünyesinde kurmuş olduğu haşim işcan eğitim merkezi, santral eğitim merkezi, Çamlıbel eğitim merkezi, fatih eğitim merkezi ve kadriye eğitim merkezi ile birçok projeler ile toplumun hizmetinde bulunmuşlardır. 2016 yılı itibariyle bu projelerin bazıları aşağıda sıralandığı gibidir.

- ✓ Çocuk Hakları Projesi
- ✓ “Anne Benimle Oynar Mısın?” Projesi
- ✓ “Evliliğe İlk Adım” Projesi
- ✓ “Hamilelik Okulu” Projesi
- ✓ “Minik Eller Paylaşıyor” Projesi
- ✓ “Kısa Metraj Film Festivali” Projesi
- ✓ “Sağlıklı Yaşam Egzersizi” Projesi
- ✓ “Zeytinköy Çocuklarıyla El Ele” Projesi
- ✓ “Minik Eller Satranç Öğreniyor” Projesi
- ✓ “Öğrendim Kazanıyorum” Projesi
- ✓ “Sağlıklı Dişler” Projesi
- ✓ “Çiçek Açan Bahçemiz ve Sokağımız” Projesi
- ✓ “Aile Eğitim Merkezleri Tanıtım” Projesi
- ✓ “Hayalimi Paylaşır Mısın?” Projesi’dir.

2.5.5. Antalya Büyükşehir Belediyesi Ayni ve Nakdi Yardımlar Projesi

Antalya Büyükşehir Belediyesi, ihtiyaç sahibi vatandaşları ayni ve nakdi yardımlar konusunda desteklemektedir.

2.5.5.1. Sosyal Kart Projesi

İl sınırları içinde ikamet etmekte olup, sosyo-ekonomik yönden ihtiyaç sahibi olduğu tespit edilen vatandaşların onur ve haysiyetine hassasiyet gösterilerek “veren elin alan eli görmediği” bir anlayışla, gıda, temizlik ve kırtasiye ihtiyaçları Sosyal Kart Projesiyle karşılanmaktadır (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2015 Faaliyet Raporu: 230).

Aşağıdaki tabloda 2015 yılında Antalya Büyükşehir Belediyesi vermiş olduğu sosyal kart sayısı ve yapılan yardım miktarı yer almaktadır.

Tablo 34. Sosyal Kart Sayısı ve Yardım Miktarı

Verilen kart sayısı	1000
Yapılan yardım miktarı (TL)	394.925,00

Kaynak: 2015 Yılları Arası Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları

Antalya büyükşehir belediyesi vatandaşların gıda, temizlik ve kırtasiye ihtiyaçlarını karşılamak için sosyal kart projesi kapsamında 1000 kişiye sosyal kart vererek 394.925,00 TL’lik sosyal yardımda bulunmuştur.

2.5.5.2. Ekmek Yardımı Projesi

2015 yılı içinde uygulanan proje, il sınırları içerisinde yaşayan, sosyo-ekonomik yönden yoksunlukları bulunan yaşlı, engelli vb. ihtiyaç sahibi ailelere verilen günlük ekmek yardımıdır (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2015 Faaliyet Raporu: 230).

Tablo 35. 2015 Yılında Yapılan Ekmek Yardımı

Ekmek Dağıtılan Hane Sayısı	1.898
Dağıtılan Ekmek Sayısı (Aylık)	300.000

Kaynak: 2015 Yılları Arası Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu

Tablo 35’de görüldüğü gibi Antalya Büyükşehir Belediyesi 1898 haneye aylık 300.000 ekmek yardımında bulunmuştur.

2.5.5.3. Aşevi Yardımı

Aşevi, sosyo-ekonomik durumu yetersiz olan ihtiyaç sahibi ailelere, yemek yapamayacak durumda olan yaşlılara, yalnız annelere, engelli ve yatalak olan vatandaşlara, doğal afetler sonucu mağdur olan bireylere destek olan bir merkezdir.

Aşağıdaki tablo 36’da yıllara göre sıcak yemek verilen vatandaş sayılarının dağılımı yer almaktadır.

Tablo 36. Yıllara Göre Aşevi Sıcak Yemek Alan Vatandaş Sayısı

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016*
Sıcak yemek verilen kişi sayısı	1750*	2000*	1500*	400.364	427.559	519.142	552.760	585.232	589.601	400.000

Kaynak: 2007-2015 Yılları Arası Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları ile 2016 performans programından Yararlanarak Tarafımızca Oluşturulmuştur.

Antalya büyükşehir belediyesi yoksul ve ihtiyaç sahibi vatandaşlarının öğünel olarak yemek ihtiyacını karşılamak için 2007'den beri aşevi hizmetlerinde bulunmaktadır. Büyükşehir Belediyesi 2007 yılında günlük ortalama 1750 kişiye sıcak yemek hizmet sağlamışken bu sayı 2008 yılında günlük ortalama 2000 kişi, 2009 yılında günlük ortalama 1500 kişi, 2010 yılında 400.364 kişi, 2011 yılında 427.559 kişi, 2012 yılında 519.142 kişi, 2013 yılında 552.760 kişi, 2014 yılında 585.232 kişi, 2015 yılında 589.601 kişiye sıcak yemek hizmeti vermiştir. 2016 yılı hedefi ise bu sayı 400.000 kişi olarak hedeflenmiştir.

* 2016 verisi, 2016 performans programı hedeflerinden alınmıştır.

* Günlük ortalama verilen kişi sayısı

2.5.5.4. Sosyal Yardım Merkezi

Toplumsal dayanışmayı ve yardımlaşmayı yaygınlaştırmak, kaynak israfını önlemek ve kentte karşılıklı sorumluluk duygusunun gelişmesi için kurulan merkezde; hayırsever vatandaşların adreslerinden alınan kullanılabilir durumdaki eşyalar ve giysiler yıkanıp ütülenmekte ve yaş gruplarına göre tasnif edilerek ihtiyaç sahiplerine dağıtılmaktadır.

Aşağıda yer alan tabloda sosyal yardım merkezinde toplanan kullanılabilir durumdaki eşyaların yıllara göre dağıtımı ve hizmetten yararlanan kişi sayısı yer almaktadır.

Tablo 37. Yıllara Göre Gerçekleştirilen Sosyal Yardımlar

Türü	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Yapılan giysi yardımı	76.220	79.500	8.905	32.356	26.332	21.102	102.304	158.893	161.252
Ailelere erilen ev eşyası	197	220	1.240	2.545	2.365	2.597	3.607	2.763	3.121
Gıda Paketi Yardımı (kişi)	18.000	23.500	23.558	24.150					
Tekerlekli sandalye*	39	50	2	6	8	7	29	18	63
Hasta yatağı*	---	---	---	1	1	20	28	77	44
Kanepe yardımı*	---	---	---	---	---	---	68	175	245
Halı*	---	---	---	---	---	---	---	---	70
Buzdolabı*	---	---	---	---	---	---	---	---	11
Battaniye*	---	---	---	---	---	---	---	---	167
Çamaşır makinası*	---	---	---	---	---	---	---	---	9

Kaynak:2007-2015 Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporlarından Yararlanarak Tarafımızca Oluşturulmuştur.

Tablo 37’de Antalya Büyükşehir Belediyesi sosyal hizmet amaçlı giysi, ev eşyası, gıda paketi, tekerlekli sandalye, hasta yatağı, kanepe, halı, buzdolabı, battaniye ve çamaşır makinası yardımlarında bulunmuştur. 2007-2015 yılları arasında yapılan yardımlara bakıldığında artış yönünde bir ivme kazanmıştır.

* Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından alınmıştır.

Tablo 38. Nakdi Yardım Alan Kişi Sayısı

Açıklama	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Nakdi yardım alan kişi sayısı	161	476	686	338	447	1.453	750

Kaynak: 2010-2015 Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporlarından Yararlanarak Tarafımızca Oluşturulmuştur.

Tablo 38'e bakıldığında Büyükşehir Belediyesi, 2010 yılında 161, 2011 yılında 479, 2012 yılında 686, 2013 yılında 338, 2014 yılında 447, 2015 yılında 1.453 kişiye nakdi yardımda bulunmuştur. Yıllar itibariyle nakdi yardım alan kişi sayısı artarak Büyükşehir Belediyesinin nakdi yardım alanında büyük bir ivme kazanmıştır.

2.5.6. Ayaktan Teşhis ve Tedavi Hizmeti

Ayaktan Teşhis ve Tedavi Hizmetleri Antalya Büyükşehir Belediyesi Sağlık İşleri Şube Müdürlüğü bünyesinde bulunan poliklinik ve işyeri poliklinikleri aracılığıyla gerçekleştirilen ve laboratuvar ortamında vatandaşların tahlillerinin ücretsiz bir şekilde yapıldığı bir projedir.

Aşağıdaki tabloda vatandaşlara yönelik kronik hastalara tanı koymak amacıyla 2007 ile 2015 yılları arası laboratuvar tahlili yapan vatandaş sayısını göstermektedir.

Tablo 39. Yıllara Göre Tıbbi Tahlil Laboratuvar Sonuçları

Faaliyet adı	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016*
Tahlili Yapılan Vatandaş Sayısı	2.249	2.362	4.070	6.295	11.568	4.614	3.656	5.014	5.100	5.750

Kaynak: 2007-2015 Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları ve 2016 Performans Programından Yararlanarak Tarafımızca Oluşturulmuştur.

* 2016 verisi, 2016 performans programı hedeflerinden alınmıştır.

Antalya büyükşehir belediyesi vatandaşların ruhsal, bedensel ve sağlık hizmetlerini önemsemektedir. Bundan dolayı da hasta olan vatandaşlarına ücretsiz sağlık hizmetleri sunmaktadır. 2007 yılında 2.249 kişinin ücretsiz laboratuvar tahlili yapılırken bu sayı 2008 yılında 2.362 kişiye, 2009 yılında 4.070 kişiye, 2010 yılında 6.295 kişiye, 2011 yılında 11.568 kişiye, 2012 yılında 4.614 kişiye, 2013 yılında 3.656 kişiye, 2014 yılında 5.014 kişiye, 2015 yılında 5.100 kişiye bedava tahlil yapılmış ve 2016 yılında ise 5.750 kişinin tahlilin yapılacağı hedeflenmektedir.

2.5.7. Ağız ve Diş Sağlığı Merkezleri

Antalya’da yaşayan 05-14 yaş arasında olan çocuklara ağız ve diş sağlığı eğitimleri vererek, temel tedavi hizmetlerini sunmak amacıyla Kepez Çocuk Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi hizmete devam etmektedir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2014 Faaliyet Raporu: 162).

Çocuk Ağız ve Diş Sağlığı Merkezlerinde hem çocukların hem de okullar ile yapılan görüşmelerin sonucunda gelen öğrencilerin diş muayeneleri yapılmış ve öğrencilere ağız ve diş sağlığı konusunda eğitimler verilmiştir.

Tablo 40. yıllara göre Çocuk Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi faaliyetleri

Açıklama	2011	2012	2013	2014	2015	2016*
Eğitim	2.230	11.698	13.153	14.561	22.157	---
Okul sayısı	23	134	192	258	267	120
Dağıtılan fırça sayısı	---	17.193	17.578	18.671	30.000	36.000
Hasta sayısı	---	17.720	33.768	28.177	24.406	20.000

Kaynak: 2011-2015 Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları ve 2016 Performans Programından Yararlanarak Tarafımızca Oluşturulmuştur.

Tablo 40’ta da anlaşılmaktadır ki Çocuk Ağız ve Diş Sağlığı Merkezleri farklı farklı okullara giderek öğrencilere çocuk eğitimi vermekte ve eğitim sonunda öğrencilere ve hasta olan vatandaşlara diş fırçası dağıtmaktadır.

* 2016 verisi, 2016 performans programı hedeflerinden alındığı için verilen hedefler düşük tutulmuştur.

2.5.8. İlaç Toplama Kampanyası Projesi

“İhtiyacı Olanlara İlaç Olun” sloganıyla 2010 yılında başlatılan; tarihi geçmemiş, kullanılmayan ilaçları toplama kampanyası, 2012 yılında Antalya Eczacı Odası işbirliği ile tüm eczanelere ilaç toplama kutusu konularak genişletilmiştir. Kampanya dahilinde eczanelerde ve ASMEK’lerde bulunan ilaç toplama kutularından toplanan ilaçların dağıtımıyla vatandaşların gereksinimi karşılanırken, ülke ekonomisine de katkı sağlanmıştır. Böylece halkın elindeki tarihi geçmemiş ve kullanılmayan ilaçlar değerlendirilerek, Antalya Büyükşehir Belediyesi Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı tarafından sosyal güvenceden yoksun ihtiyaç sahibi insanlara ulaştırılması sağlanmıştır.

Aşağıdaki tabloda, yıllara göre toplanan ve dağıtılan ilaç sayıları yer almaktadır.

Tablo 41. Yıllara Göre İlaç Toplama Kampanyası Çalışmaları

Açıklama	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Toplanan İlaç Sayısı (Kutu)	---	5.231	17.984	7.040	6.436	3.564
Dağıtılan İlaç Sayısı (Kutu)	---	3.934	13.180	7.721	5.062	2.999

Kaynak: 2010-2015 Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları

Sağlık İşleri Şube Müdürü tarafında yürütülen ilaç toplama kampanyası 2010 yılında ASMEK bünyesinde 7 farklı merkezde ilaç toplanmıştır. 2011 yılında ise bu sayı artarak 5.231 kutu toplanarak toplanan kutuların 3.934’ü ihtiyaç sahiplerine dağıtılmıştır. 2012 yılında 17.984 kutu toplanmış bunun 13.180 kutusu dağıtılmış, 2013 yılında 7.040 kutu toplanmış toplanan kutulara ilaveten 7.721 kutu dağıtılmış, 2014 yılında 6.436 kutu toplanmış toplanan ilaç kutusunun 5.062 kutusu dağıtılmış 2015 yılında ise 3.564 kutu toplanmış toplanan ilaç kutusunun 2.999 kutusu ihtiyaç sahibi olan vatandaşlara dağıtılmıştır.

2.5.9. Sanat ve Mesleki Eğitim Faaliyetleri

Antalya Büyükşehir Belediyesi, Antalyalılara sanat ve mesleki eğitimler vererek kentin sosyo-ekonomik gelişimine katkı sağlamayı amaçlayan ücretsiz kurs programları düzenlemenin yanı sıra kurs merkezlerinin yaygınlaştırılması için de çalışmalar yapmaktadır (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2014 Faaliyet Raporu: 186).

Hedef kitlesi; zorunlu ilköğretim yaşını tamamlamış olan, bir meslek eğitimi alma imkanı bulamamış ya da herhangi bir nedenle eğitimini yarıda bırakmış olan, yeni bir meslek, hobi ya da sanat edinmek isteyen, sosyal çevre edinmek ya da çevresini genişletmek isteyen, kendini geliştirerek mesleğinde ilerlemek isteyen, kendini yenileme ve rehabiliteye ihtiyaç duyan, özel eğitime ihtiyaç duyan engelli vatandaşlar ile topluma yeniden kazandırılması gereken sokak çocukları, çocuk ıslahevlerinde kalanlar, ruh ve sinir hastaları, cezaevlerindeki mahkumlar ve huzurevlerinde kalan yaşlılardır (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2015 Faaliyet Raporu: 118).

Antalya Büyükşehir Belediyesi, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü tarafından ASMEK Kurs Merkezlerinde gerçekleştirilen kurs, kursiyer ve branş sayıları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 42. Yıllara Göre Kurs, Kursiyer ve Branş Sayıları

Açıklama	2011		2012		2013		2014		2015	
	Kurs Sayısı	Kursiyer Sayısı	Kurs Sayısı	Kursiyer Sayısı	Kurs Sayısı	Kursiyer Sayısı	Kurs Sayısı	Kursiyer Sayısı	Kurs Sayısı	Kursiyer Sayısı
Bilgisayar	102	1.977	193	3.593	201	3.605	155	2.813	143	3.063
Mesleki	20	314	149	2.976	148	2.782	81	1.874	88	2.425
Yabancı Dil	108	3.102	214	5.952	217	5.651	171	4.801	183	5.455
Sanat	18	376	64	1.638	81	1.789	107	2.468	139	3.329
Sosyal ve Kültürel	50	1.203	54	1.212	95	2.064	125	2.885	165	5.455
Yaz Kursları	---	---	94	2.242	106	2.529	---	---	---	---
Toplam	298	6.972	768	17.613	848	18.420	639	14.841	718	17.912
Toplam Branş Sayısı	42		89		107		124		141	

Kaynak: 2011-2015 Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporlarından Yararlanarak Tarafımızca Oluşturulmuştur.

Tablo 42' de anlaşılmaktadır ki Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, ASMEK Kurs Merkezlerinde bilgisayar, temel mesleki dersler, yabancı dil, sanat, sosyal ve kültürel programlar ve yaz kursları faaliyetlerinde bulunmaktadır. 2011 yılında 42 farklı branşta 6.972 kişiye hizmet sağlanırken bu sayı 2012 yılında artan bir şekilde 89 farklı branş ile 17.613 kişiye ulaşmıştır. 2013 yılında bu sayı 107 farklı branş ile 18.420 kişiye, 2014 yılında 124 branş alanında 14.841 kişiye ve 2015 yılında ise 141 farklı branş ile 17.912 kişiye ücretsiz kurs programları düzenlenmiştir.

2.6. Antalya Büyükşehir Belediyesi Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri Performans Sonuç Analizi (2007-2015)

Kamu idarelerince hazırlanacak performans programları hakkında yönetmeliğinin 3. Maddesi'nin h bendinde performans programı; "bir kamu idaresinin program dönemine ilişkin öncelikli stratejik amaç ve hedeflerini, performans hedeflerini, bu hedeflere ulaşmak için yürütecekleri faaliyetler ile bunların kaynak ihtiyacını ve performans göstergelerini içeren program" (www.mevzuat.gov.tr; E.T: 03.02.2017) şeklinde tanımlanmıştır.

Performans göstergesi ise idarenin performans hedefine ulaşıp ulaşılamadığını ya da ne kadar ulaşıldığını ölçmek, izlemek ve değerlendirmek için kullanılan ve sayısal olarak ifade edilen araçlar olarak tanımlanmaktadır (www.mevzuat.gov.tr; E.T: 03.02.2017).

Antalya Büyükşehir Belediyesinin 2007-2019 yılları arası Stratejik Planı ve 2007-2015 yılları arası Faaliyet Raporları ile Performans Programları araştırılıp analiz edilerek Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyeciliğe yönelik performans göstergelerinin hedef değerleri ile gerçekleşen değerleri karşılaştırılarak, başarı aralıkları tespit edilmiştir. Tespit edilen başarı aralıklarına karşılık gelen oran ve değerler belirlenerek, başarı kategorilerine uygun renk atamaları yapılmıştır. Bu çerçevede başarı derecesi ve renk atama işlemleri aşağıda belirtilen esaslar çerçevesinde yapılmıştır.

Gerçekleşen değer; hedeflenen değer %101 ve üzerinde ise, çok iyi seviyede kabul edilip, Koyu Yeşil renk,

Gerçekleşen değer; hedeflenen değer %90 ile %101 arasında ise, iyi seviyede kabul edilip, Yeşil renk,

Gerçekleşen değer; hedeflenen değer %70 ile %90 arasında ise, orta seviyede kabul edilip, Sarı renk,

Gerçekleşen değer; hedeflenen değer %70 altında ise, zayıf seviyede kabul edilip, Kırmızı renk ataması ile yapılmıştır (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2015 Faaliyet Raporu).

Tablo 43. Performans Sonuç Değerlenmesi Başarı Durumu ve Renk Ataması

Başarı Aralığı	Renk Ataması	Başarı Durumu
%101	Koyu Yeşil	Çok İyi
%90 ile %101 arası	Yeşil	İyi
%70 ile %90 arası	Sarı	Orta
%70'in altında	Kırmızı	Zayıf

Kaynak: Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2015 Faaliyet Raporu

Aşağıdaki tabloda Antalya Büyükşehir Belediyesi Sosyal Belediyecilik kapsamında yürüttüğü faaliyetlere başvuruda bulunan kişilerin ABB Sosyal Yardım Yönetmeliği kriterlerine uygun olanlarının kabulü ve performans hedef ve göstergeleri yer almaktadır.

Tablo 44. Yıllara Göre Başvuruda Bulunan Kişilerin Performans Analizi

Yıllar	Gösterge adı	Ölçü birimi	Hedef	Mevcut durum	Sonuç	Sapma nedeni
2007	Kayıt altına alınan müracaatçı sayısı	İş Günü	---	---	---	---
2008	Kayıt altına alınan müracaatçı sayısı	İş Günü	---	---	---	---
2009	Kayıt altına alınan müracaatçı sayısı	Yüzde	%75	%75	İyi	1.230 ailenin sosyal incelemesi yapılmıştır.
2010	Kayıt altına alınan müracaatçı sayısı	Yüzde	%80	%80	İyi	1500 ailenin sosyal incelemesi yapılmıştır.
2011	Kayıt altına alınan müracaatçı sayısı	Kişi Sayısı	5.000	1.514	Zayıf	Kayıtların ABB yönetmelik kriterlerine uygun olmaması ve hedefin çok yüksek olması
2012	Kayıt altına alınan müracaatçı sayısı	Kişi Sayısı	1.000	1.187	Hedef üstü	1.187 müracaatçı kriterlere uygun başvuruda bulunmuş ve kişiler kayıt altına alınmıştır.
2013	Kayıt altına alınan müracaatçı sayısı	İş Günü	1.000	8.713	Hedef üstü	Ramazan ayında gıda paketi dağıtımı nedeniyle sayı artmıştır.
2014	Vatandaşların kayıt başvuru ve inceleme süresi	İş Günü	30	30	İyi	Hedeflenen iş günü süresinde tamamlanmıştır.
2015	Sosyal yardım başvurularında hazırlamagörüşme ve evrak süresi	İş Günü	15	15	İyi	Hedeflenen iş günü süresinde tamamlanmıştır.

Kaynak: 2007-2015 Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları ve Performans Programlarından Yararlanarak Tarafımızca Oluşturulmuştur.

Tablo 44'de Antalya Büyükşehir Belediyesi 2007-2015 yılları arası Faaliyet Raporları ve Performans Programlarının analizinin sonucunda sosyal hizmetlerden faydalanmak isteyen vatandaş sayısı yer almaktadır. 2007 ile 2008 yıllarında kayıt altına alınan müracaatçı sayısı bulunmamaktadır. 2011 yılında ise kayıtların Büyükşehir Belediyesi yönetmeliğine uygun olmaması ve hedefin yüksek olmasından dolayı istenen hedefe ulaşamamıştır. Diğer yıllarda ise performans hedef göstergelerin iyi ve hedefin üstünde gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 45. Yıllara Göre Aşevinde Dağıtılan Sıcak Yemek Sayısı Performans Analizi

Yıllar	Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Hedef	Mevcut Durum	Sonuç	Sapma Nedeni
2007	Aşevinde Dağıtılan Sıcak Yemek Sayısı	Ay/Kişi	---	1.750	İyi	%100 bir başarı elde edilmiştir.
2008	Aşevinde Dağıtılan Sıcak Yemek Sayısı	Ay/Kişi	2.000	2.000	İyi	%100 bir başarı elde edilmiştir.
2009	Aşevinde Dağıtılan Sıcak Yemek Sayısı	Ay/Kişi	2.200	1.500	Zayıf	Zaman zaman meydana gelen aksaklıklardan dolayı %26'lık bir sapma meydana gelmiştir.
2010	Aşevinde Dağıtılan Sıcak Yemek Sayısı	Adet	1	1	İyi	Aşevi hizmeti alan 700 ailenin sosyal inceleme süreci güncellenmiş ve günde ortalama 1200 vatandaşa yemek dağıtımı yapılmıştır.
2011	Aşevinde Dağıtılan Sıcak Yemek Sayısı	Kişi	900*	427.559	Hedef Üstü	Aylık hedef 900 kişi olurken mevcut durum yıllık olarak 427.559 kişi olarak gerçekleşmiştir.
2012	Aşevinde Dağıtılan Sıcak Yemek Sayısı	Ay/kişi	2.600	3.039	Hedef Üstü	Aşevi hizmetinden faydalanmak isteyen vatandaşların artması sebebiyle talebe cevap verilerek meslek elemanları tarafından aşevi sıcak yemek hizmeti alması uygun görülen vatandaş ve kamu yararına çalışan STK vb. kuruluşlar hizmetten faydalanmıştır.
2013	Aşevinde Dağıtılan Sıcak Yemek Sayısı	Ay/kişi	1.500	1.485	İyi	Aylık verilen aşevi yemeginde zaman zaman aksamalar nedeniyle sayıda bir düşüş yaşanmıştır.
2014	Aşevinde Dağıtılan Sıcak Yemek Sayısı	Yıl/kişi	600.000	585.232	Orta	Aşevi hizmetinde bütçe yetersizliğinden dolayı 14.768 kişilik bir sapma meydana gelmiştir.
2015	Aşevinde Dağıtılan Sıcak Yemek Sayısı	Ay/kişi	2.000	1.900	İyi	Aşevi hizmetinde bütçe yetersizliğinden dolayı 100 kişilik bir sapma meydana gelmiştir.

Kaynak: 2007-2015 Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları ve Performans Programlarından Yararlanarak Tarafımızca Oluşturulmuştur.

Tablo 45'de yıllara göre Aşevinde Dağıtılan Sıcak Yemek Sayısı yer almaktadır. 2009 yılında zaman zaman meydana gelen aksaklıklardan dolayı istenen hedefe ulaşamamıştır. 2014 yılında ise bütçe yetersizliğinden dolayı 14.768 kişilik bir sapma meydana gelmiştir. Geriye kalan yıllarda da hedeflerin isabetli bir şekilde iyi ve hedef üstü gerçekleştiği görülmektedir.

* Hedef olarak belirtilen rakam aylık olarak belirtilmiştir.

Tablo 46. Yıllara Göre Nakdi Yardım Verilen Vatandaş Sayısı Performans Analizi

Yıllar	Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Hedef	Mevcut Durum	Sonuç	Sapma Nedeni
2010	Nakdi yardımdan yararlanan vatandaş sayısı	Kişi/ yarıyıl	150	161	Hedef Üstü	Fazla talepten dolayı hedeflenen sayının üzerinde nakdi yardım yapılmıştır.
2011	Nakdi yardımdan yararlanan vatandaş sayısı	Kişi/ yarıyıl	476	476	İyi	
2012	Nakdi yardımdan yararlanan vatandaş sayısı	Kişi/yarıyıl	700	686	İyi	İhtiyaç sahibi vatandaşların nakdi yardım talebinin artması sebebiyle tek defalık ve 6 aylık süreli devamlı olmak üzere toplam 572 vatandaşa nakdi yardım yapılmıştır. Banka değişikliği sebebi ile vatandaşların hesap numaralarını ulaştırılmaması
2013	Nakdi yardımdan yararlanan vatandaş sayısı	Kişi/ Yarıyıl	600	466	Orta	Nakdi yardımlardaki ödemelerin zaman zaman aksaması nedeniyle sayıda düşüş yaşanmıştır.
2014	Nakdi yardımdan yararlanan vatandaş sayısı	Kişi/ Yıl	650	447	Orta	Planlanan sayının çok fazla olması nedeniyle, mesleki elemanlarca belirlenen gerçek ihtiyaç sahibi vatandaşlar hedeflenen sayının altında kalmıştır.
2015	Nakdi yardımdan yararlanan vatandaş sayısı	Kişi/yarıyıl	240	1.453	Hedef Üstü	Talebe bağlı olarak yapılan faaliyet ve hizmetlerde, beklenenin altında veya üzerinde gerçekleşen talepler, hizmet alanlarında öngörülen göstergelere hedef değerlerinde saptamalara sebep olmaktadır

Kaynak: 2010-2015 Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları ve Performans Programlarından Yararlanarak Tarafımızca Oluşturulmuştur.

Büyükşehir Belediyesi yardıma muhtaç dezavantajlı grupların maddi ihtiyaçlarını nakdi (parasal) olarak da karşılamaktadır. 2010 yılında başlanan nakdi yardım projesinde hedeflenen kişi sayısı başarı ile gerçekleşmiştir. 2013 ile 2014 yıllarında nakdi yardım ödemelerinde zaman zaman meydana gelen aksaklıklar ve planlanan sayının çok fazla olması hedeflerin gerçekleştirilmesini zorlaştırmış, hedeflerin gerçekleşme başarısı orta seviyede kalmıştır. 2011 ile 2012 yılında hedeflerin gerçekleşme düzeyi iyi seviyede gerçekleşirken 2015 yılında bu seviye fazla talepten dolayı hedef üstü bir başarı sağlanmıştır.

Tablo 47. İhtiyaç Sahibi Öğrencilere Eğitim Yardımı Performans Analizi

Yıllar	Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Hedef	Mevcut Durum	Sonuç	Sapma Nedeni
2007	İhtiyaç Sahibi Öğrencilere Yapılan Eğitim Yardımı (Önlük-Kırtasiye)	Kişi	10.000	14.000	Hedef Üstü	Faaliyet belirlenen hedefin üstünden gerçekleşmiştir.
2008	İhtiyaç Sahibi Öğrencilere Yapılan Eğitim Yardımı (Önlük-Kırtasiye)	Kişi	15.000	19.000	Hedef Üstü	Faaliyet belirlenen hedefin üstünden gerçekleşmiştir.
2009	İhtiyaç Sahibi Öğrencilere Yapılan Eğitim Yardımı (Önlük-Kırtasiye)	Kişi	15.000	7.559	Zayıf	Kaynak yetersizliği nedeniyle hedef gerçekleştirilememiştir
2010	İhtiyaç Sahibi Öğrencilere Yapılan Eğitim Yardımı (Önlük-Kırtasiye)	Kişi	5.000	7.532	Hedef Üstü	Faaliyet belirlenen hedefin üstünden gerçekleşmiştir.
2011	İhtiyaç Sahibi Öğrencilere Yapılan Eğitim Yardımı (Önlük-Kırtasiye)	Kişi	5.000	7.496	Hedef Üstü	Faaliyet belirlenen hedefin üstünden gerçekleşmiştir.
2012	İhtiyaç Sahibi Öğrencilere Yapılan Eğitim Yardımı (Önlük-Kırtasiye)	Kişi	5.000	5.000	İyi	Eğitim yardımları okulların açıldığı Eylül ayında gerçekleştirileceğinden dolayı 2. yarıyla bırakılmıştır.
2013	İhtiyaç Sahibi Öğrencilere Yapılan Eğitim Yardımı (Önlük-Kırtasiye)	Kişi	5.000	1.700	Zayıf	Planlanan ihalenin gerçekleşmemesi sebebiyle hedeflenen sayıya ulaşamamıştır.
2014	İhtiyaç Sahibi Öğrencilere Yapılan Eğitim Yardımı (Önlük-Kırtasiye)	Kişi	5.000	702	Zayıf	Kaynak yetersizliği nedeniyle hedef gerçekleştirilememiştir
2015	İhtiyaç Sahibi Öğrencilere Yapılan Eğitim Yardımı (Önlük-Kırtasiye)	Kişi	5.000	4.800	Orta	Hedefin gerçekleşmesi için bütün imkanlar sağlanmaya çalışılmıştır.

Kaynak: 2007-2015 Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları ve Performans Programları

2007 ile 2015 yılları arasında Büyükşehir Belediyesi tarafından ihtiyaç sahibi öğrencilere yapılan kırtasiye malzemesi yardımlarında 2007 ve 2008 yıllarında belirlenen hedef yüksek bir başarı ile gerçekleşmiştir. 2009 yılında ise bu başarı kaynak yetersizliğinden dolayı gerçekleştirilememiştir. 2010, 2011 ve 2012 yıllarında belirlenen hedef, hedef üstü ve iyi derecelerde olurken 2013 ile 2014 yıllarında gerçekleştirme durumu planlanan ihalenin gerçekleşmemesi ve kaynak yetersizliğinden dolayı gerçekleştirilemeyip zayıf seviyede kalırken 2015 yılında ise öğrencilere yapılan eğitim yardımları orta seviyede kalmıştır.

Tablo 48. Evde Bakım Hizmeti Yardımı Performans Analizi

Yıllar	Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Hedef	Mevcut Durum	Sonuç	Sapma Nedeni
2010	Evde Bakım Hizmeti verilen kişi sayısı	Kişi	15.000	10.694	Zayıf	Kaynak yetersizliği nedeniyle hedeflenen sayıya ulaşamamıştır.
2011	Evde Bakım Hizmeti verilen kişi sayısı	Kişi	10.000	13.660	Hedef Üstü	Vatandaş talebinin fazla olması nedeniyle planlanan hedefte sapma oluşmuştur.
2012	Evde Bakım Hizmeti verilen kişi sayısı	Kişi	10.000	13.365	İyi	Vatandaş talebinin fazla olması nedeniyle planlanan hedefte sapma oluşmuştur.
2013	Evde Bakım Hizmeti verilen kişi sayısı	Kişi	15.000	16.695	Hedef Üstü	Vatandaş taleplerinin artış sebebiyle hizmet sayısı artmıştır.
2014	Evde Bakım Hizmeti verilen kişi sayısı	Kişi	15.000	17.338	Hedef Üstü	Vatandaş talebinin fazla olması nedeniyle planlanan hedefte sapma oluşmuştur.
2015	Evde Bakım Hizmeti verilen kişi sayısı	Kişi	16.000	17.854	Hedef Üstü	Vatandaş talebinin fazla olması nedeniyle planlanan hedefte sapma oluşmuştur.

Kaynak: 2010-2015 Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları ve Performans Programları

Tablo 48’de Antalya Büyükşehir Belediyesinin yoksul, yaşlı ve hastaneye gidecek durumda olmayan ağır bir hastalığı olan hasta kimselere sosyal belediyeçilik kapsamından evde bakım hizmeti sunduğu kişilerin hedef göstergeleri ve performans analizi yer almaktadır. 2010 yılında etkin bir şekilde başlanılan faaliyet kaynak yetersizliğinden dolayı gerçekleştirilemeyip zayıf derecede kalmıştır. Fakat diğer yıllarda Evde Bakım Hizmeti faaliyetine ayrılan bütçenin fazlalığı ve uzman kadro ile hedeflenen sayının üzerinde gerçekleşerek iyi ve hedef üstü derecelerine ulaşılmıştır.

Tablo 49. Huzurevi Sosyal ve Kültürel Faaliyetleri Performans Analizi

Yıllar	Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Hedef	Mevcut Durum	Sonuç	Sapma Nedeni
2010	Huzurevinde kalmakta olan yaşlıların sosyal yaşamlarını kolaylaştırıcı sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlemesi	Adet	6	6	İyi	Yaşlıların sosyal yaşamlarını arttırmak için faaliyetler arttırılmıştır.
2011	Huzurevinde kalmakta olan yaşlıların sosyal yaşamlarını kolaylaştırıcı sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlemesi	Adet	4	6	Hedef Üstü	Yaşlıların sosyal yaşamlarını arttırmak için faaliyetler arttırılmıştır.
2012	Huzurevinde kalmakta olan yaşlıların sosyal yaşamlarını kolaylaştırıcı sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlemesi	Adet	5	5	İyi	Yaşlıların sosyal yaşamlarını arttırmak için faaliyetler arttırılmıştır.
2013	Huzurevinde kalmakta olan yaşlıların sosyal yaşamlarını kolaylaştırıcı sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlemesi	Adet	20	39	Hedef Üstü	Yaşlıların sosyal yaşamlarını arttırmak için faaliyetler arttırılmıştır.
2014	Huzurevinde kalmakta olan yaşlıların sosyal yaşamlarını kolaylaştırıcı sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlemesi	Adet	40	40	İyi	Yaşlıların sosyal yaşamlarını arttırmak için faaliyetler arttırılmıştır.
2015	Huzurevinde kalmakta olan yaşlıların sosyal yaşamlarını kolaylaştırıcı sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlemesi	Adet	12	27	Hedef Üstü	Talebe bağlı olarak yapılan faaliyet ve hizmetlerde, beklenenin altında veya üzerinde gerçekleşen talepler, hizmet alanlarında öngörülen göstere hedef değerlerinde sapmalara sebep olmuştur.

Kaynak: 2010-2015 Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları ve Performans Programları

Antalya Büyükşehir Belediyesi yaşlıların huzurevinde yaşlıların moralini yüksek tutmak ve sosyal hayattan kopmamaları için sosyal ve kültürel aktiviteler düzenlenmektedir. Tablo 49’ da Huzurevinde kalmakta olan yaşlıların sosyal yaşamlarını kolaylaştırıcı sosyal ve kültürel etkinliklerin adetleri gösterilmektedir. 2010 ile 2015 yılları arası hedeflenen sosyal ve kültürel faaliyetlerin hepsi gerçekleşmiş ve yaşlıların sosyal yaşamlarını arttırmak için faaliyet sayıları artırılmıştır.

Tablo 50. Engelli Bireylerin Danışmanlık Faaliyetleri Performans Analizi

Yıllar	Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Hedef	Mevcut Durum	Sonuç	Sapma Nedeni
2009	Engellilere Yönelik Sosyal Hizmetler	Adet	5	5	İyi	
2010	İlimizde Hizmet veren Engelli Sivil Toplum Kuruluşlarının tespiti ve kayıt altına alınmaları ve toplantı planlanması	Adet	4	4	İyi	
2011	Kentin merkezi bir bölgesinde Engelli danışma ve koordinasyon merkezi açılması	Adet	1	1	İyi	
2012	Engelli vatandaşlarımız ve ailelerine verilen eğitim ve danışmanlık hizmeti sayısı	Kişi	200	200	İyi	
2013	Eğitim ve danışmanlık hizmeti verilen engelli vatandaş sayısı	Kişi	500	809	Hedef Üstü	Talebe bağlı olarak yapılan faaliyet ve hizmetlerde, beklenenin altında veya üzerinde gerçekleşen talepler, hizmet alanlarında öngörülen gösterge hedef değerlerinde sapmalara sebep olmuştur.
2014	Engelli Danışma Merkezi'nde danışmanlık ve eğitim hizmeti verilme süresi	İş Günü	1	1	İyi	
2015	Engelli Danışma Merkezinde danışmanlık hizmeti alan vatandaş sayısı	Kişi/ Yarıyıl	50	776	Hedef Üstü	Talebe bağlı olarak yapılan faaliyet ve hizmetlerde, beklenenin altında veya üzerinde gerçekleşen talepler, hizmet alanlarında öngörülen gösterge hedef değerlerinde sapmalara sebep olmuştur.

Kaynak: 2009-2015 Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları ve Performans Programları

Büyükşehir Belediyesi görme engellilerin yaşamlarını kolaylaştırmak ve görme engelli bireylere rehber olabilmek için danışmanlık merkezlerinde görme engellilere danışmanlık hizmeti sunmaktadır. Tablo 50'de danışmanlık hizmetinden faydalanan görme engelli bireylerin sayıları gösterilmektedir. Tablodaki Hedef göstergelerine ve gerçekleşme durumuna bakıldığında Büyükşehir Belediyesi engellilere yönelik belirlenen hedeflerin tamamını gerçekleştirilerek yüksek bir başarı sağlamıştır.

Tablo 51. Engelli Bireylerin Bakım Hizmetleri ve Sesli Kütüphaneden Faydalanan Hizmet Sayıları Performans Analizi

Yıllar	Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Hedef	Mevcut Durum	Sonuç	Sapma Nedeni
2010	Engelli vatandaşlara yönelik evde bakım ve Gündüzlü Bakım Hizmetinin hayata geçirilmesi	Yüzde	%100	%100	İyi	
2011	Evde engelli bakımına yönelik yarı zamanlı bakım hizmeti verilmesi	Adet	---	2	İyi	
2012	Evde engelli bakımına yönelik yarı zamanlı bakım hizmeti verilmesi	Adet	1	1	İyi	
2013	Görme Engelli verilen Sesli Kütüphanesinde hizmet sayısı	Kişi/ Yarıyıl	50	54	Hedef Üstü	Talebe bağlı olarak yapılan faaliyet ve hizmetlerde, beklenenin altında veya üzerinde gerçekleşen talepler, hizmet alanlarında öngörülen göstergeler hedef değerlerinde sapmalara sebep olmuştur.
2014	Görme Engelli verilen Sesli Kütüphanesinde hizmet sayısı	Kişi/ Yarıyıl	100	86	Orta	Vatandaş talebinin az olması nedeniyle planlanan hedefe ulaşamamıştır.
2015	Görme Engelli verilen Sesli Kütüphanesinde hizmet sayısı	Kişi/ Yarıyıl	100	188	Hedef Üstü	Talebe bağlı olarak yapılan faaliyet ve hizmetlerde, beklenenin altında veya üzerinde gerçekleşen talepler, hizmet alanlarında öngörülen göstergeler hedef değerlerinde sapmalara sebep olmuştur.

Kaynak: 2010-2015 Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları ve Performans Programlarından Yararlanarak Tarafımızca Oluşturulmuştur.

Tablo 51' Engelli Bireylerin Bakım Hizmetleri ve Sesli Kütüphaneden Faydalanan Hizmet Sayıları yer almaktadır. 2010, 2011 ve 2012 yıllarında Büyükşehir Belediyesi Engelli vatandaşlara yönelik evde bakım ve Gündüzlü Bakım Hizmetlerinde hedeflenen sayı gerçekleştirilmiş iyi derecesine ulaşılmıştır. 2013 ile 2015 yıllarında talebe bağlı olarak hedeflenen sayının üstüne çıkılarak hedef üstü bir başarı sağlanmıştır. 2014 yılında ise vatandaş talebinin az olması nedeniyle hedeflenen sayıya ulaşamamıştır.

Tablo 52. Engelsiz Taksit Hizmeti Alan Kişi Sayısı Performans Analizi

Yıllar	Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Hedef	Mevcut Durum	Sonuç	Sapma Nedeni
2012	Engelsiz hizmetinden faydalanan kişi sayısı	Taksit	180	190	Hedef Üstü	Talebe bağlı olarak yapılan faaliyet ve hizmetlerde, beklenenin altında veya üzerinde gerçekleşen talepler, hizmet alanlarında öngörülen göstergeler hedef değerlerinde sapmalara sebep olmuştur.
2013	Engelsiz hizmetinden faydalanan kişi sayısı	Taksit	---	220	Orta	Belirlenen faaliyetin hedef verisi olmamasından dolayı yıl içinde engelsiz taksit hizmet sayısı baz alınarak gerçekleşmiş mevcut durum analizine orta denilmiştir.
2014	Engelsiz hizmetinden faydalanan kişi sayısı	Taksit	---	232	Orta	Belirlenen faaliyetin hedef verisi olmamasından dolayı yıl içinde engelsiz taksit hizmet sayısı baz alınarak gerçekleşmiş mevcut durum analizine orta denilmiştir.
2015	Engelsiz Taksit hizmeti alan kişi sayısı	Kişi	1.300	702	Zayıf	Planlanan hedef kişi sayısı yerine sehven hizmet sayısı olarak yer alması nedeniyle hedefte saptmaya neden olmuştur.

Kaynak: 2012-2015 Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları ve Performans Programlarından Yararlanarak Tarafımızca Oluşturulmuştur.

Tablo 52’de 2012-2015 yılları arası Engelsiz Taksit Hizmeti Alan Kişi Sayısı yer almaktadır. 2012 yılında başlatılan proje talebe bağlı olarak hedef üstü bir başarı elde edilmiştir. 2013 ile 2014 yıllarında ise orta derece bir başarı sağlanmıştır. 2015 yılında planlanan hedef kişi sayısı yerine sehven hizmet sayısı olarak yer alması nedeniyle hedefte saptama meydana gelmiş istenen sayıya ulaşılmayarak gerçekleşme durumu zayıf derecesinde kalmıştır.

Tablo 53. Engelli Vatandaşların Mesleki Eğitim Hizmetleri Performans Analizi

Yıllar	Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Hedef	Mevcut Durum	Sonuç	Sapma Nedeni
2009	Engellilere Yönelik Hizmetler (Mesleki Eğitim Hizmetleri)	Adet	5	5	İyi	
2010	Engellilerin ihtiyaçlarının tespiti ve giderilmesi	Yüzde	%80	%80	İyi	
2011	Engelli Sanat Atölyesi açılması	Kişi	50	227	Hedef Üstü	
2012	Engelli vatandaşlarımız ve ailelerine verilen eğitim ve danışmanlık hizmeti sayısı	Kişi	200	200	İyi	
2013	Engelsiz Cafe açılması	Adet	1	0	Zayıf	Kaynak yetersizliğinden dolayı hedef gerçekleştirilmemiştir.
2014	Engelli vatandaşların faydalanması için açılan kurs sayısı	Adet	5	12	Hedef Üstü	Vatandaş talebinin fazla olması nedeniyle planlanan hedefte sapma olmuştur.
2015	Engelli vatandaşların faydalanması için açılan kurs sayısı	Adet	5	13	Hedef Üstü	Talebe bağlı olarak yapılan faaliyet ve hizmetlerde, beklenenin altında veya üzerinde gerçekleşen talepler, hizmet alanlarında öngörülen gösterge hedef değerlerinde saptamalara sebep olmuştur.

Kaynak: 2009-2015 Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları ve Performans Programlarından Yararlanarak Tarafımızca Oluşturulmuştur.

Antalya Büyükşehir Belediyesi engelli bireylerin toplumsal uyumlarını iyileştirmek, meslek bakımından toplumla bütünleşmeyi sağlamak ve aile bütçelerine katkıda bulunmak amacıyla engelli bireylere yönelik sanat atölyesi ve kurslar açmaktadır. 2009 yılında 5 adet mesleki eğitim kursu vermiştir. 2010 yılında hedeflenen engellilerin ihtiyaçlarının tespiti ve giderilmesi %80 bir başarıyla gerçekleşmiştir. 2011 yılında sanat atölyesinde 227 engelli bireyi istihdam etmiş 2012 yılında ise 200 engelliye danışmanlık hizmeti sağlamıştır. 2013 yılında engelsiz cafe açılması planlanmış fakat kaynak yetersizliğinden dolayı hedef gerçekleştirilmemiştir. 2014-2015 yıllarında 5'er adet mesleki kurs açılması hedeflenirken vatandaş talebinin fazla olması nedeniyle hedef üstü bir başarı sağlanmıştır.

Tablo 54. Okul Öncesi Eğitim Hizmetleri Performans Analizi

Yıllar	Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Hedef	Mevcut Durum	Sonuç	Sapma Nedeni
2007	Okul öncesi eğitime destek sınıfları	Adet	2	2	İyi	
2008	Etüt sınıfı oluşturmak, okul öncesi eğitim ve kreş projesi	Çocuk	300	150	Zayıf	Kaynak yetersizliğinden dolayı hedef gerçekleştirilememiştir.
2009	Etüt sınıfı oluşturmak, okul öncesi eğitim ve kreş projesi	Çocuk	150	150	İyi	
2010	Öğrenciler için Sosyal Tesis ve Aile Danışma Merkezi Açılması	Yüzde	%100	%100	İyi	
2011	3-6 yaş grubu kreş ve gündüz bakımevi hizmetinin devamı ve faydalanıcı sayısını arttırmak	Çocuk	50	227	Hedef Üstü	Talebe bağlı olarak yapılan faaliyet ve hizmetlerde, beklenenin altında veya üzerinde gerçekleşen talepler, hizmet alanlarında öngörülen gösterge hedef değerlerinde saptamalara sebep olmuştur.
2012	3-6 yaş grubu kreş ve gündüz bakımevi hizmetinden faydalanıcı sayısını arttırmak	Çocuk	80	80	İyi	
2013	3-6 yaş grubu kreş ve gündüz bakımevi hizmetinden faydalanıcı sayısını arttırmak	Çocuk	80	87	Hedef Üstü	Talebe bağlı olarak yapılan faaliyet ve hizmetlerde, beklenenin altında veya üzerinde gerçekleşen talepler, hizmet alanlarında öngörülen gösterge hedef değerlerinde saptamalara sebep olmuştur.
2014	3-6 yaş grubu hizmet verilen çocuk sayısı	Çocuk	100	100	İyi	
2015	Açılan kreş ve anaokulu sayısı	Adet	5	2	Zayıf	Kaynak yetersizliğinden dolayı hedef gerçekleştirilememiştir.

Kaynak: 2007-2015 Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları ve Performans Programlarından Yararlanarak Tarafımızca Oluşturulmuştur.

Tablo 54'de 2007 yılında okul öncesi eğitim için iki adet destek sınıfın açılması hedeflenmiş ve hedef gerçekleşmiştir. 2008 yılında ise 300 kişilik bir kreş öğrenciye etüt sınıfı oluşturulması hedeflenmiş fakat Kaynak yetersizliğinden dolayı hedef gerçekleştirilememiştir. 2009 2014 yılları arası hedeflerin hepsi gerçekleşirken 2015 yılında 5 adet kreş ve anaokulu açılması hedeflenirken Kaynak yetersizliğinden dolayı sadece 2 tanesi gerçekleşmiştir.

Tablo 55. Okul Öncesi Eğitim Hizmetleri Performans Analizi

Yıllar	Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Hedef	Mevcut Durum	Sonuç	Sapma Nedeni
2010	Toplumsal Bilincin artırılması Amacıyla Aile ile eğitimleri seminerleri ve toplantılar düzenlenmesi	Adet	10	10	İyi	
2011	Çamlıbel ve Santral Mahallerinde ihtiyaç duyulan Aile Eğitim ve Sosyal Hizmet Merkezlerini açmak	Adet	1	1	İyi	
2012	Çamlıbel ve Santral Mahallelerinde açılan Aile Eğitim ve Sosyal Hizmet Merkezleri'nden faydalancı sayısı	Sayı	350	460	Hedef Üstü	Vatandaş talebi nedeniyle artmıştır.
2013	Aile Eğitim ve Sosyal Hizmet merkezi sayısı	Adet	2	1	Orta	Kaynak yetersizliğinden dolayı hedef gerçekleştirilememiştir.
2014	Aile Eğitim ve Sosyal Hizmet Merkezlerinde hizmet verilen kişi sayısı	Sayı	2.000	4.603	Hedef Üstü	Vatandaş talebinin fazla olması nedeniyle planlanan hedefte sapma olmuştur.
2015	Aile Eğitim ve Sosyal Hizmet Merkezlerinde hizmet verilen kişi sayısı	Sayı	2.000	6.960	Hedef Üstü	Talebe bağlı olarak yapılan faaliyet ve hizmetlerde, beklenenin altında veya üzerinde gerçekleşen talepler, hizmet alanlarında öngörülen gösterge hedef değerlerinde saptamalara sebep olmuştur.

Kaynak: 2010-2015 Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları ve Performans Programlarından Yararlanarak Tarafımızca Oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tablo 55 Antalya Büyükşehir Belediyesinin 2010-2015 yılları arası okul öncesi eğitim hizmetleri performans analizi yer almaktadır. 2010-2012 yılları arası ailelere yönelik toplumsal bilincin artması ve eğitim merkezlerinden faydalanacak olan vatandaş sayısı hedeflerin tamamı gerçekleşerek iyi ve hedef üstü bir başarı sağlanmıştır. 2013 yılında, açılan aile eğitim ve sosyal hizmet merkezlerine ek olarak 2 eğitim merkezi açılması hedeflenmiş fakat kaynak yetersizliğinden dolayı yalnızca 1 tanesi açılmıştır. 2014-2015 yıllarında eğitim merkezlerinde hizmet alan vatandaş sayısı talep fazlalığından dolayı hedef üstü gerçekleşmiştir.

Tablo 56. Dezavantajlı Çocukların Topluma Kazandırılması Projesi Performans Analizi

Yıllar	Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Hedef	Mevcut Durum	Sonuç	Sapma Nedeni
2010	Antalya içinde yaşayan ve kalacak yerleri olmayan evsizlerin tespiti kayıt altına alınması ve temel ihtiyaçlarının karşılanması	Yüzde	%80	%70	Orta	Antalya içinde yaşayan evsiz vatandaşların yemek, giysi vb. aynı ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik çalışmalar yapılmıştır.
2011	Madde bağımlıları ve ailelerinin yoğunlukta olduğu Zeytin köy Mahallesi'nde Valilik, Murat paşa Belediyesi vb. ilgili kuruluşların yer tahsis etmesi durumunda madde bağımlılarına yönelik danışma merkezi açılması	Adet	1	0	Zayıf	Kaynak yetersizliğinden dolayı hedef gerçekleştirilememiştir.
2012	Sokakta yaşayan ve çalışan çocukların topluma kazandırılması ile ilgili çalışmalar yapılması	Adet	1	1	İyi	
2012	Madde bağımlıları ve ailelerinin yoğunlukta olduğu Zeytin köy bölgesinde açılan danışma merkezi sayısı	Adet	1	0	Zayıf	Kaynak yetersizliğinden dolayı hedef gerçekleştirilememiştir.
2013	Sokakta yaşayan ve çalışan çocukların topluma kazandırılması ile ilgili çalışmalar yapılması	Adet	1	1	İyi	
2013	Sokakta yaşayan ve çalışan çocukların topluma kazandırılması ile ilgili Valilik ile ortak yürütülen proje sayısı	Adet	1	1	İyi	
2014	Sokakta yaşayan ve çalışan çocukların topluma kazandırılması ile ilgili çalışma sayısı	Adet	1	1	İyi	
2015	Valilik ile sokakta yaşayan ve çalışan çocukların topluma kazandırılması amacıyla yürütülen proje sayısı	Adet	1	1	İyi	

Kaynak: 2010-2015 Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları ve Performans Programlarından Yararlanarak Tarafımızca Oluşturulmuştur.

Dezavantajlı Çocukların Topluma Kazandırılması Projesi kapsamında Büyükşehir Belediyesi 2010 orta, 2011 yılında zayıf, 2012 yılında madde bağımlılarına yönelik danışma merkezi açılması zayıf, Sokakta yaşayan ve çalışan çocukların topluma kazandırılması iyi, 2013,2014 ve 2015 yıllarında da yapılan analizlerde tabloda da görüldüğü gibi iyi bir derece sağlamıştır.

Tablo 57. Kadınlara Yönelik Sosyal Projeler Performans Analizi

Yıllar	Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Hedef	Mevcut Durum	Sonuç	Sapma Nedeni
2010	Toplumsal değişimine ve gelişimine katkıda bulunacak projeler düzenlenmesi	Yüzde	1	1	İyi	Kibelya bebek projesi düzenlenmiştir.
2011	Kibelya bebek yapımında eğitim alan kadın kursiyer sayısı	Sayı	150	214	Hedef Üstü	Kadın kursiyer talebinin fazla olması nedeniyle planlanan hedefte sapma olmuştur.
2012	Kibelya bebek yapımında eğitim alan kadın kursiyer sayısı	Sayı	200	376	Hedef Üstü	Kadın kursiyerlerin Kibelya bebek yapımı projesine göstermiş olduğu yoğun ilgiden dolayı artmıştır.
2013	Kadın Dostu Kentler Projesine yönelik çalışmalar yapılması	Adet	1	1	İyi	
2014	Kadın Dostu Kentler Projesi'ne yönelik yapılan çalışma sayısı	Adet	1	1	İyi	
2015	“Kadın Dostu Kentler” projesine yönelik yapılan çalışma sayısı	Adet	1	1	İyi	

Kaynak: 2010-2015 Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları ve Performans Programlarından Yararlanarak Tarafımızca Oluşturulmuştur.

Antalya Büyükşehir Belediyesi kadını ve kadının toplum içindeki değerini benimseyerek kibelya bebek projesi, kadın kurs merkezleri, kadın dostu kentler projesi gibi birçok proje üretmiştir. Bu projeler ile Büyükşehir Belediyesi hem kadının toplum içindeki değerini artırmak hem de aile bütçesine katkıda bulunmayı hedef edinmiştir. Tabloya bakıldığında 2010 yılında Büyükşehir Belediyesi kadının toplum içindeki değişimine ve gelişimine katkıda bulunması için hedeflediği kibelya bebek projesi başarı ile sonuçlanmıştır. 2011-2012 yıllarında Kadın kursiyer talebinin fazla olması nedeniyle kibelya bebek projesinde hedeflenen sayının üstünde bir başarı sağlanmıştır. Diğer yıllarda da Büyükşehir Belediyesi kadına yönelik kentler projesinde her yıl yeni bir proje uygulayarak kadınlara yönelik projelerine devam etmektedir.

Tablo 58. İlaç Toplama Kampanyası Projesi Performans Analizi

Yıllar	Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Hedef	Mevcut Durum	Sonuç	Sapma Nedeni
2010	İlaç toplama kampanyası düzenlemek	Yüzde	%100	%100	İyi	
2011	İlaç toplama kampanyası düzenlenmesi	Adet	1	1	İyi	
2012	İlaç toplama kampanyasıyla toplanan ilaçların tasnif edilme ve gerekli yerlere ulaştırılma oranı	Yüzde	100	100	İyi	
2013	Düzenlenen İlaç Toplama Kampanyası sayısı	Adet	1	1	İyi	
2014	İlaç toplama kampanyası ile toplanan ilaçların ulaştırılma oranı	Yüzde	80	80	İyi	
2015	İlaç toplama kampanyası ile toplanan ilaçların ulaştırılma oranı	Yüzde	80	84	İyi	

Kaynak: 2010-2015 Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları ve Performans Programlarından Yararlanarak Tarafımızca Oluşturulmuştur.

Antalya Büyükşehir Belediyesi fakir, yoksul, herhangi bir sosyal güvencesi olmayan ihtiyaç sahibi kimseler için ilaç toplama kampanyası düzenlenmektedir. 2010 yılında aktif bir şekilde başlatılan kampanya eczaneler ve sivil toplum örgütleri de kampanyaya dahil edilmiştir. 2010 yılı verilerine bakıldığında hedeflenen faaliyetin tamamı gerçekleştirilmiştir. Diğer yıllara da bakıldığında hem düzenlenen ilaç Toplama Kampanyası sayısı hem de ilaç Toplama Kampanyası ile toplanan ilaçların ihtiyaç sahiplerine ulaştırılma hedeflerinin tamamı gerçekleştirilmiştir.

Tablo 59. Huzurevinde Gerçekleştirilen Sağlık Tarama Sayısı Performans Analizi

Yıllar	Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Hedef	Mevcut Durum	Sonuç	Sapma Nedeni
2010	Huzurevlerinde belli periyotlarda sağlık taraması gerçekleştirmek	Yüzde	%100	%100	İyi	
2011	Huzurevlerinde belli periyotlarda sağlık taraması gerçekleştirilmesi	Adet	3	3	İyi	
2012	Huzurevlerinde belli periyotlarda sağlık taraması gerçekleştirilmesi	Adet	3	3	İyi	
2013	Huzurevine yapılan sağlık taraması sayısı	Adet	1	1	İyi	
2014	Huzurevinde gerçekleştirilen tarama sayısı	Adet	2	2	İyi	
2015	Huzurevinde gerçekleştirilen tarama sayısı	Adet	2	2	İyi	

Kaynak: 2010-2015 Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları ve Performans Programlarından Yararlanarak Tarafımızca Oluşturulmuştur.

Tablo 59’da Antalya Büyükşehir Belediyesi Sağlık İşleri Şube Müdürlüğü ekiplerince huzurevlerinde düzenlenen sağlık taramaları performans analizi yer almaktadır. Tabloya bakıldığında 2010-2015 yılları arası hedeflenen tarama sayılarının tamamı gerçekleştirilerek Büyükşehir Belediyesi iyi bir performans sergilemiştir.

Tablo 60. Öğrencilere Yönelik Sağlık Tarama Sayısı Performans Analizi

Yıllar	Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Hedef	Mevcut Durum	Sonuç	Sapma Nedeni
2010	Lise öğrencilerine Hepatit B taraması uygulamak	Adet	10	0	Zayıf	Milli Eğitim Müdürlüğü Onay Vermediği için gerçekleştirilememiştir.
2011	İlköğretim Okullarında ağız ve diş sağlığı konusunda eğitim verilmesi	Adet	25	100	Hedef Üstü	
2012	Ağız ve diş sağlığı konusunda eğitim verilen ilköğretim okulu sayısı	Adet	25	134	Hedef Üstü	Açılan Çocuk Ağız Diş Sağlığı Merkezleri'nin MEB ile yaptığı protokol sonucu eğitim verilen okul sayısı artmıştır.
2013	Çocuk Ağız ve Diş Sağlığı Merkezinden teşhis ve tedavide faydalanan çocuk sayısı	Kişi/ yarıyıl	30.000	34.496	Hedef Üstü	Öngörülen hedefin üzerinde hasta talebi olduğundan gerçekleşme durumu yüksek olmuştur.
2014	Teşhis ve tedavisi gerçekleştirilen çocuk sayısı	Kişi/ yarıyıl	30.000	28.177	İyi	Temmuz ayında, Aksu Çocuk Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi görülen lüzum üzerine kapatıldığından hedefe tam ulaşlamamıştır.
2015	Ağız ve diş sağlığı konusunda teşhis ve tedavisi gerçekleştirilen çocuk sayısı	Kişi/ yarıyıl	20.000	24.406	Hedef Üstü	

Kaynak: 2010-2015 Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları ve Performans Programlarından Yararlanarak Tarafımızca Oluşturulmuştur.

Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından İlk ve Ortaöğretim öğrencilere yönelik zaman zaman okullar ve Ağız ve Diş Sağlığı Merkezinde Hepatit B, ağız ve diş sağlığı taramaları yapılmaktadır. 2010 yılında Lise öğrencilerine yönelik hedeflenen Hepatit B taraması Milli Eğitim Müdürlüğü onay vermediği için gerçekleştirilememiştir. Fakat 2011-2012 yıllarında Milli Eğitim Müdürlüğü'nün onayı ile sağlık taraması yapılmak istenen okullarda hedef üstü bir başarı sağlanmıştır. 2013, 2014 ve 2015 yıllarında tedavi edilmek istene çocuk sayısı hedeflerin tamamı gerçekleşmiştir.

Tablo 61. Dağıtılan Dış Macunu ve Okul Sayısı Performans Analizi

Yıllar	Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Hedef	Mevcut Durum	Sonuç	Sapma Nedeni
2010	İlköğretim Okullarında ağız sağlığını korumaya teşvik için dış macunu ve dış fırçası dağıtımı (okul sayısı)	Adet	25	10	Zayıf	Milli Eğitim Müdürlüğü 15 Okula Onay Vermediği için faaliyet eksik gerçekleşmiştir.
2011	İlköğretim Okullarında ağız sağlığını korumaya teşvik için dış macunu ve dış fırçası dağıtılması	Adet/ Yarı yıl	25	23	İyi	
2012	Ağız sağlığını korumaya teşvik için dış macunu ve dış fırçası dağıtılan okul sayısı	Adet/ Çeyrek yıl	25	134	Hedef Üstü	Açılan Çocuk Ağız Dış Sağlığı Merkezleri'nin MEB ile yaptığı protokol sonucu dağıtım yapılan okul sayısı artmıştır.
2013	Ağız sağlığını korumaya teşvik için dağıtılan dış macunu ve dış fırçası sayısı	Kişi/ Yarı yıl	20.000	17.578	Orta	Bütçe yetersizliğinden alım yapılamamış ve öğrencilere dağıtım yapılamamıştır.
2014	Dağıtımı yapılan dış fırçası ve macun sayısı	Kişi/ Yarı yıl	20.000	18.671	İyi	Temmuz ayında, Aksu Çocuk Ağız ve Dış Sağlığı Merkezi görülen lüzum üzerine kapatıldığından hedefe tam ulaşılamamıştır.
2015	Dış macunu ve dış fırçası dağıtımı yapılan okul sayısı	Adet/ Yarı yıl	100	267	Hedef Üstü	Talebin beklenenden yüksek olması ve talep artışı nedeniyle hedeften sapma meydana gelmiştir.

Kaynak: 2010-2015 Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları ve Performans Programları

Antalya Büyükşehir Belediyesi ağız ve dış sağlığı için zaman zaman zaman okullarda dış macunu ve dış fırçası dağıtmaktadır. Tablo 61'e bakıldığında Okullarda ağız sağlığını korumaya teşvik için dış macunu ve dış fırçası dağıtılmak istenen 25 okuldan Milli Eğitim Müdürlüğü'nün onayı olmadıktan dolayı sadece 10 okula dağıtılmıştır. 2011-2012 yıllarında ise Milli Eğitim Müdürlüğü'nün onayı hedeflenen sayı gerçekleştirilmiştir. 2013 yılında dış macunu ve dış fırçası sayısı dağıtılmak istenen öğrencilere bütçe yetersizliğinden dolayı alım yapılamamış ve istenen hedefe ulaşılamamıştır. 2014-2015 yıllarında da öğrencilere dağıtılan dış macunu ve okul sayısı hedefleri gerçekleştirilmiştir.

Tablo 62. Mezarlık ve Cenaze Hizmetleri Performans Analizi

Yıllar	Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Hedef	Mevcut Durum	Sonuç	Sapma Nedeni
2007	Cenaze Nakil ve Defin Yönetmeliğinin Hazırlanması	Yüzde/ Mayıs 2007	%100	%20	Zayıf	
2008	Mezarlıklar temizlik, bakım ve onarım çalışmaları	Yüzde	%100	%100	İyi	
2009	Mezarlıklar temizlik, bakım ve onarım çalışmaları	Adet	185	185	İyi	
2010	Mezarlıklar temizlik, bakım ve onarım çalışmaları	Adet	184	184	İyi	
2011	185 adet şehir mezarlığının bakım, onarım ve temizliğinin sağlanması	Adet	85	85	İyi	
2012	Faydalanmak isteyen vatandaşlara taziye hizmeti verilme oranı	Yüzde	100	100	İyi	
2013	Defin işlemlerinin ücretsiz yapılma oranı	Yüzde	100	100	İyi	
2014	Aile mezarlığı taleplerine cevap verilme oranı	Yüzde	100	100	İyi	
2015	İhtiyaç sahibi kişinin, şehir dışı cenaze nakil hizmetinden yararlanma oranı	Yüzde	100	100	İyi	

Kaynak: 2007-2015 Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları ve Performans Programlarından Yararlanarak Tarafımızca Oluşturulmuştur.

Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından Mayıs 2007 yılında hazırlanan Cenaze Nakil ve Defin Yönetmeliğinin sadece %20'si hazırlanmıştır. 2008-2015 yıllarında ise mezarlık temizleme, bakım ve onarım işlemleri, il dışına cenazesini defin etmek isteyip de maddi durumu olmayan ihtiyaç sahiplerine ve yoksul ailelere taziye sürecinde pide yardımı Büyükşehir Belediyesi'nce hedeflenip yapılmıştır.

Aşağıdaki tabloda 2007-2015 yılları arasında Antalya Büyükşehir Belediyesi'nce yapılan sosyal hizmet faaliyetlerinde örneklem olarak alınan birkaç faaliyetin performans göstergesi belirlenmiş olup, bunların başarı durumu yer almaktadır.

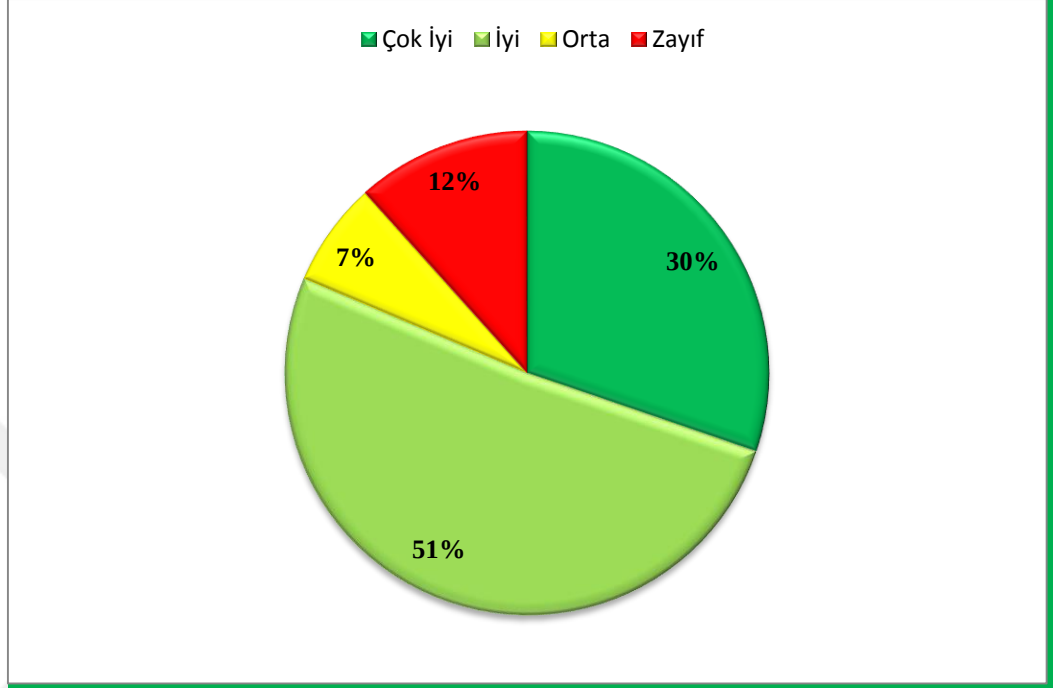
Tablo 63. 2007-2015 Yılları Arası Sosyal Hizmet Faaliyetleri Örneklem Analizi

Yıllar	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Başarı Durumu	Adet	Adet	Adet	Adet	Adet	Adet	Adet	Adet	Adet
Çok İyi	1	1	---	2	8	7	8	3	9
İyi	2	2	5	12	9	12	5	12	7
Orta	---	---	---	1	---	---	4	3	1
Zayıf	1	1	2	3	2	1	2	1	2
Toplam	4	4	7	18	19	20	19	19	19

Antalya Büyükşehir Belediyesi'nce yapılan sosyal belediyecilik hizmetlerin örneklem değerlendirilmesi şu şekilde saptanmıştır. 2007 yılında yapılan sosyal hizmet faaliyetlerinden 4 tanesi seçilmiş seçilen sosyal hizmet faaliyetlerin 1 tanesi hedef üstü, 2 tanesi iyi ve 1 tanesi de zayıf olduğu tespit edilmiştir. 2008 yılında ise seçilen 4 faaliyetin 1 tanesi hedef üstü, 2 tanesi iyi ve 1 tanesi de zayıf, 2009 yılında seçilen 7 faaliyetin 5 tanesi iyi, 2 tanesi zayıf, 2010 yılında seçilen 18 faaliyetin 2 tanesi hedef üstü, 12 tanesi iyi, 1 tanesi orta, 3 tanesi de zayıf olduğu tespit edilmiştir. 2011 yılında seçilen 19 faaliyetin 8 tanesi hedef üstü, 9 tanesi iyi ve 2 tanesi de zayıf olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir. 2012 yılında seçilen 20 faaliyetin 7 tanesi hedef üstü, 12 tanesi iyi ve 1 tanesi de zayıf derecesinde gerçekleşmiştir. 2013 yılında seçilen 19 faaliyetin 8 tanesi hedef üstü, 5 tanesi iyi 4 tanesi orta 2 tanesi zayıf olarak gerçekleştiği görülmüştür. 2014 yılında 19 faaliyetin 3 tanesi hedef üstü, 12 tanesi iyi, 3 tanesi orta ve 1 tanesi de zayıf olduğu tespit edilmiştir. 2015 yılında ise seçilen 19 faaliyetin 9 tanesi hedef üstü, 7 tanesi iyi, 1 tanesi orta ve 2 tanesi de zayıf derecesinde gerçekleştiği tespit edilmiştir.

Aşağıdaki grafik de ise gerçekleştirilen faaliyetlerin derecelendirmesinde yüzdelik değerleri yer almaktadır.

Grafik 4. Antalya Büyükşehir Belediyesi 2007-2015 Yılları Arası Sosyal Hizmet Faaliyetlerin Performans Göstergesi (Yüzdelik Dilim)

Yukardaki grafik de 2007-2015 yılları arası hedeflenen sosyal hizmet faaliyetlerin gerçekleştirme derecesi ve oranı şu şekildedir. Gerçekleşen faaliyetlerin %51'i iyi, %30'u hedef üstü, %7'si orta ve %12'si de zayıf derecesinde gerçekleştiği tespit edilmiştir.

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Yapısı itibariyle sosyal bir varlık olan insan, sosyal bir alanda yaşamak ve sınırsız olan ihtiyaçlarını sürekli gidermek arayışı içindedir. Ancak bu ihtiyaçlarını kendi imkanları ile tamamen karşılamak olanağına her zaman sahip değildir. İnsanların bu sınırsız ihtiyaçlarını giderecek ve gidermesinde yardımcı olacak yegane kurum hiç şüphesiz devlettir. Devlet de vatandaşlarının sosyal ihtiyaçlarını sağlamak ve onları her türlü tehlikeye karşı korumak için de sosyal politikalar üretmeli ve bu politikalar ile vatandaşlarının bu ihtiyaçlarını adil bir şekilde gidermelidir.

İnsanların ihtiyaçlarına, temel hak ve hürriyetlerine, sosyal güvenlik sistemlerinin gelişmesine yönelik politikalar da 19. Yüzyılın sonlarına doğru sanayileşmiş Batı ülkelerinde refah devleti anlayışı ile başlamış ve 20.yüzyılın son çeyreğine kadar Batı eksenli gelişimi devam etmiştir. Özellikle refah devleti uygulamalarının Altın Çağı olarak ifade edilen 1945-1975 yılları arasında sosyal politika hizmetleri Dünyada yoğun bir şekilde sürdürülmüştür.

Türkiye’de ise sosyal hizmetlerin tarihsel arka planına bakıldığında Osmanlı döneminde modern anlamda refah devleti uygulamalarının olmadığı görülmektedir. Fakat Osmanlı toplumunun İslami bir toplum olması, yardımlaşma ve dayanışmanın İslam’ın bir emri olması, zenginlerin fakir (yoksul) kimselerin ihtiyaçlarını İslam’ın ön gördüğü değerler ekseninde ve hümanist bir anlayışla giderilmeye çalışıldığı görülmektedir.

Osmanlı devletinin geleneksel yönetimini devralan Cumhuriyet döneminde ise klasik belediye teşkilatı kurumsallaştırılmış ve 1930 yılında çıkan 1580 Sayılı Belediye Kanunu ile belediyelerin hukuki boyutları belirlenmiştir. Bu kanun ile sosyal alanda kimsesi bulunmayanlar ve sakatlara yardım konularında belediyelere yükümlüklere yer veren hükümler yüklenmiştir.

Bu kapsamda bakacak olursak, belediyelerin sorumluluk alanları genişletilmiştir. Bu sorumlulukla halka en yakın kurum haline gelen belediyeler, özellikle 1970’li yıllara kadar vatandaşların sosyal gereksinimlerini karşılayan merkezi idareler, mali krize girince bu krizden çıkmanın yollarından birinin de yetkileri ve sorumlulukları

belediyelere devretmek olmuştur. Böylelikle hem belediyeler güçlenmiş hem de halkın gündelik yaşamı üzerinde sosyal sorunların çözümünde aktif olarak rol üstlenmişlerdir.

1980’li yıllara gelindiğinde ise küreselleşmenin etkisiyle refah devleti anlayışı iyice yerele indirgenmiş, 1990’lardan sonra bu anlayışın yerine geçen ve bu gün sosyal belediyecilik olarak nitelendirilen uygulamalar, belediyeler tarafından artan bir şekilde uygulanarak devam etmektedir.

Antalya Büyükşehir Belediyesine bakıldığında belediyecilik hizmetleri bakımından iki farklı belediyecilik anlayışına sahip olduğu görülmektedir. Bunlardan birincisi klasik belediyecilik olarak tanımlanan yol, altyapı, su, ulaşım, temizlik gibi günlük yapılması gereken hizmetler olurken İkincisi ise sosyal belediyecilik anlayışı olmuştur.

Bu çerçevede araştırmamızın alanını oluşturan Antalya Büyükşehir Belediyesi’nin Sosyal Belediyecilik Uygulamaları kapsamında yaptığı başlıca çalışmalar ve bu doğrultuda dezavantajlı gruplara yaptıkları sosyal yardımlar incelenmiştir. Antalya Büyükşehir Belediyesi’nin sosyal belediyecilik anlayışı ile yaptığı sosyal hizmetlerden bir kaç; aile yardımları, eğitim yardımları, aşevi yardımları, kadınlar, çocuklar, gençler ve yaşlılara yönelik hizmetler, engellilerin topluma kazandırılmasına yönelik uygulamalar, bilgi evleri ve istihdama yönelik meslek edindirme kursları sayılabilir.

Genel olarak Antalya Büyükşehir Belediyesi’nin 2007-2015 yılları arası faaliyet raporları ve performans programlarına bakıldığında stratejik hedeflerde belirtilen faaliyetlerin yapıldığı görülmüştür.

Antalya Büyükşehir Belediyesi’nin faaliyet raporları ve performans programı incelendiğinde Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı bünyesinde kadınlara yönelik ayrımcılığı önlemek, şiddet, taciz ve istismarın önlenmesi için kadın sığınma evini kurmuştur. Ayrıca kadının aile ve sosyal yaşamdan kaynaklanan sorunlarının çözümünde destek olmak, kadın haklarını geliştirmek, kadını ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda etkin hale getirmek ve eğitim düzeyini yükseltmek amacıyla ASPEM hizmetleri, kadın-erkek koordinasyon bürosu ve kibelya bebek projesini faaliyete geçirmiştir.

Antalya Büyükşehir Belediyesi bedensel, zihinsel, duygusal ve ekonomik yönden yoksunluğu olan yada ihmal ve istismar edilen bu nedenle toplumdan

dezavantajlı konumda olup maddi yardım, barınma, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine gereksinimi olan yaşlılar için huzurevi ve evde bakım hizmetleri sunularak yarım elma projesi ile yaşlıların hayatları kolaylaştırılmıştır.

Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmiş toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlükleri olan özürhükleri toplum içinde kendi kendine yeterli olmalarını sağlamak için Antalya Büyükşehir Belediyesi'nce engelli danışma merkezi, görme engelliler sesli kütüphanesi, engelsiz taksi projesi, beyaz baston kullanma ve bağımsız hareket etme projesi, özgür yaşam grubu projesi, tekerlekli sandalye basketbol eğitim programı gibi daha ismini sayamadığımız birçok proje yapıp uygulanmıştır.

Antalya Büyükşehir Belediyesi ihtiyaç sahibi vatandaşlara ayni ve nakdi yardımlar da sağlayarak destek olmuştur.

Bu kapsamda vatandaşların gıda, temizlik ve öğrencilerin kırtasiye ihtiyaçlarını sağlamak için 394.925,00 (TL) değerinde 1000 adet sosyal kart dağıtılmıştır. 2015 yılı içinde ekmek yardımı projesi kapsamında günlük 1898 haneye 300.000 ekmek yardımı yapılmıştır.

Antalya büyükşehir belediyesi 2007'den beri aşevi hizmetlerinde bulunmaktadır. Büyükşehir Belediyesi 2007 yılında günlük ortalama 1750 kişiye sıcak yemek hizmet sağlamışken bu sayı 2008 yılında günlük ortalama 2000 kişi, 2009 yılında günlük ortalama 1500 kişi, 2010 yılında 400.364 kişi, 2011 yılında 427.559 kişi, 2012 yılında 519.142 kişi, 2013 yılında 552.760 kişi, 2014 yılında 585.232 kişi, 2015 yılında 589.601 kişiye sıcak yemek hizmeti sağlamıştır. Aşevi hizmetinde yararlanan kişi sayısına bakıldığında 2007'den 2015 yılına kadar ciddi bir artış olmuştur.

Antalya Büyükşehir Belediyesi Sağlık Hizmetleri Daire Başkanlığı bünyesinde dezavantajlı gruplara ücretsiz sağlık taramaları yapılmaktadır. Böylece Antalya Büyükşehir Belediyesi vatandaşlarının sağlık hizmetlerini önemseyen bir belediyedir. 2007 yılında 2.249 kişinin ücretsiz laboratuvar tahlili yapılırken bu sayı 2008 yılında 2.362 kişiye, 2009 yılında 4.070 kişiye, 2010 yılında 6.295 kişiye, 2011 yılında 11.568 kişiye, 2012 yılında 4.614 kişiye, 2013 yılında 3.656 kişiye, 2014 yılında 5.014 kişiye, 2015 yılında 5.100 kişiye tahlil yapıldığı tespit edilmiştir.

Ayrıca Büyükşehir Belediyesi “İhtiyacı Olanlara İlaç Olun” sloganıyla tarihi geçmemiş, kullanılmayan ilaçları kampanyalarla toplayarak sosyal güvenceden yoksun ihtiyaç sahibi insanlara ulaştırarak sosyal belediyecilik noktasında önemli bir adım atmıştır.

Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı, Sağlık İşleri Daire Başkanlığı ve Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı tarafından dezavantajlı gruplara yönelik yapılan faaliyet ve projelerden 129 adet örneklem olarak alınarak gerçekleştirme durumu analiz edilmiştir. Analiz sonucunda 39 faaliyetin gerçekleştirme derecesi çok iyi, 66 faaliyetin gerçekleştirme derecesi iyi, 9 faaliyetin gerçekleştirme derecesi orta ve 15 faaliyetin gerçekleştirme derecesi ise zayıf olarak tespit edilmiştir.

Antalya Büyükşehir Belediyesi’nin dezavantajlı gruplara yönelik stratejik planında hedeflenen faaliyetlerin, faaliyet raporlarında gerçekleştirme durumu ve performans programlarında gerçekleştirme sonuçları yüzdelik olarak incelendi inceleme sonucunda % 39 çok iyi, % 51 iyi, % 9 orta ve % 15 zayıf olduğu sonucuna varıldı.

Tüm bu gelişmelere rağmen Antalya Büyükşehir Belediyesi 2007-2015 yılları arası faaliyet raporları ve performans programları analiz edilirken sosyal belediyecilik adına dezavantajlı gruplara yönelik yapılan faaliyet ve projelere katılım sayısı ve faaliyet programlarında verilen sayısal verilerin zaman zaman performans programları verileriyle örtüşmediği gözlemlenmiştir. Gerçekleştirilemeyen proje ve faaliyetlerin de nedenlerinin yeterince ikna edici ve açıklayıcı olmadığı kanaatine varılmıştır.

Son olarak Belediyeciliğin Oscarı olarak bilinen Antalya Büyükşehir Belediyesi, sosyal belediyecilik hizmetleri kapsamında kendi sınırları içinde bulunan dezavantajlı grupların temel ihtiyaçlarını, ayni ve nakdi olarak görmektedir. Sosyal belediyecilik hizmetleri doğrultusunda yapılan faaliyetler ve gerçekleştirilen sosyal projelere bakıldığında % 81’lik bir başarı elde etmiştir. Sosyal belediyecilik alanında yaptığı faaliyetler ve gerçekleştirdiği projelerle diğer beledilere örnek teşkil etmektedir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Adıgüzel, Ş., (2013), “Türkiye’de Belediyecilik Anlayışının Dönüşümünü Küreselleşme Üzerinden Okumak”, Kamalak, İ., ve GÜL, H., İçinde *Yerel Yönetimlerde Sosyal Demokrasi, Toplumcu Belediyecilik, Teorik Yaklaşımlar Türkiye Uygulamaları* (ss.99-124). İstanbul: Kalkedon Yayıncılık: 95, SODEV Kitaplığı: 6.
- Adıgüzel, Ş., (2013), “Kentsel Yoksullukla Mücadelenin Bir Aracı Olarak “Sosyal Belediyecilik” Antakya Belediyesi Sosyal Belediyecilik Uygulamaları", *Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler ve Kentsel Politikalar İçinde*, Yakup Bulut, Veysel Eren, Sedat Karakaya ve Abdullah Aydın, Pegem Akademi, Birinci Baskı, İstanbul, ss. 361-373.
- Akalın, G., (1986), *Kamu Ekonomisi*, İkinci Basım, Ankara: Ankara Üniversitesi Basım Evi, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No: 554.
- Akdoğan, A., (2011), *Kamu Maliyesi*, Gözden Geçirilmiş 16. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Aktan, C. C., ve Özkıvrak Ö., (2008), *Sosyal Refah Devleti*, 1. Baskı, İstanbul: Okutan Yayınları.
- Aktan, C. C., (1993) *Kamu ekonomisinden Piyasa Ekonomisine Özelleştirme*, Takav Matbaası, Ankara.
- Aktan, C. C., (1995). *21.Yüzyıl İçin Yeni Bir Devlet Modeline Doğru Optimal Devlet, Kamu Ekonomisinin ve Yönetiminin Yeniden Yapılanması ve Küçültülmesine Yönelik Öneriler*. İstanbul: TÜSİAD Yayınları.
- ALTAN Ö. Z., (2007), *Sosyal Politika*, Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1755, Açık Öğretim Fakültesi Yayını No: 900, Birinci Baskı, Eskişehir.
- Aydın, M., (2008), *Sosyal Politika ve Yerel Yönetimler*, İstanbul, Şenyıldız Matbaası.
- Baharççek, A., (2013), “6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Yasası İle Yerel Yönetimlerin Yapısında Yapılan Değişikliklerin Türkiye’nin Demokratikleşme Süreci Üzerindeki Etkileri”, *Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler ve Kentsel Politikalar İçinde*, Bulut, Y., Eren, V., Karakaya, S., ve Aydın, A., Pegem Akademi, Birinci Baskı, İstanbul, ss. 223-229.
- Barr, N., (1998), *The Economics Of The Welfare State*, Third Edition, California: Standford Universty Press.
- Batırel, Ö. F., (2007), *Kamu Maliyesi ve Yönetimi*, 1. Baskı, İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları No: 24.
- Bayraktar, S. U., ve Penbecioğlu, M., (2013), *Yerel Liderlik, Toplumcu Belediyecilik ve Ali Dinçer: 1977-1980 Dönemi Ankara Belediyesi*, Kamalak, İ., ve Gül, H., İçinde *Yerel Yönetimlerde Sosyal Demokrasi, Toplumcu Belediyecilik, Teorik Yaklaşımlar Türkiye Uygulamaları* (ss.99-124). İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.

- Bayramoğlu, S., (2015), *Toplumcu Belediye Nam- ı Diğer Belediye Sosyalizmi*, Ankara, NotaBene Yayınları.
- Çiçek, Ş. E., (2012), *Türkiye' de Belediyelerin Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Politikaları; Batı Akdeniz Örneği*. Ankara: Türkiye Belediyeler Birliği.
- Efe, F., (2008), *Uygulamalı Sosyal Belediyecilik e-Kent Modeli*, 2. Baskı, İstanbul: Metropol Yayınları.
- Erdem, İ., (2015), *Yerel Siyaset ve Belediyecilik*, 3. Baskı, İstanbul: İlke Yayıncılık.
- Eroğlu, H. T., (2013), İspanya'da Yerel Yönetimler, M. Okçu ve H. Özgür İçinde, *Dünya'da Yerel Yönetimler Örnekler-Uygulamalar*, (ss. 309-338). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Ersöz, H. Y., (2011), *Sosyal Politikada Yerelleşme*, Yayın No: 2010-99, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- Eryılmaz, B., (1997), *Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılanması*, İstanbul: Birleşik Yayıncılık.
- Es, M., (2007). *Kent Üzerine Düşünceler*, İstanbul: Plato Danışmanlık ve Eğitim Yayınları.
- Göze, A., (2009), *Liberal Marxiste Faşist Nasyonel Sosyalist ve Sosyal Devlet*, 5. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları.
- Greve, B., (2014), *Historical Dictionary of the Welfare State*, Third Edition, United States Of Amerika: Rowman&Littlefield.
- Güler, M., (2013), Toplumcu Belediyeciliğin Doğuş Koşulları Üzerine, Kamalak, İ., Gül, H., içinde, *Yerel Yönetimlerde Sosyal Demokrasi Toplumcu Belediyecilik Teorik Yaklaşımlar, Türkiye Uygulamaları* (ss. 125-159). İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Güzel, A., ve Okur, A. R., (2003), *Sosyal Güvenlik Hukuku*, Yenilenmiş 9. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları.
- Hague, R., and Harrop, M., (2004), *Comparative Government And Politik An Introdiktion*, Sixth Edition, London: Palgrave Macmillan.
- Kirmanoglu, H., (2013), *Kamu Ekonomisi Analizi*, 4. Baskı, İstanbul: Beta Basım A.Ş.
- Koray, M., (2005), *Sosyal Politika*, 2. Baskı, Ankara: İmge Kitabevi.
- Koray, M., ve Topçuoğlu, A., (1995), *Sosyal Politika*, 3. Baskı, Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.
- Kuyucuklu, N., (1980), *İktisadi Olaylar Tarihi*, İstanbul: Filiz Kitabevi Yayınları.
- Özdemir, S., (2007), *Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti*, Yayın NO: 2004-69, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- Parlak, B., (2015), "Türkiye'de Değişen ve Dönüşen Büyükşehir Belediyeleri: 5216 Sayılı Yasadan 6360 Sayılı Yasaya Büyük Dönüşümün Analizi", *İdari ve Mali Açından Türkiye'de Yerel Yönetimler İçinde*, Mecek, M., Doğan, M., Parlak, B., Bekad Yayınları, Antalya, ss. 117-134.

- Serter, N., (1994), *Devlet Görevlerindeki Gelişmelerin Sonucu Olarak Sosyal Devlet*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi.
- Sallan Gül, S., (2004), *Sosyal Devlet Bitti, Yaşasın Piyasa!*, 2. Baskı, Ankara: Ebabil Yayınları.
- Sözer, A. N., (1994), *Türkiye’de Sosyal Hukuk: Sosyal Tazmin, Sosyal Hizmet, Sosyal Yardım, Sosyal Teşvik*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Şaylan, G., (1995), *Değişim Küreselleşme ve Devletin Yeni İşlevi*, 1. Baskı, Ankara: İmge Kitabevi.
- Şengül, R., (2014), *Yerel Yönetimler*, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 4. Baskı, Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Şenkal, A., (2011), *Küreselleşme Sürecinde Sosyal Politika*, 3. Baskı, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Talas, C., (1999), *Ekonomik Sistemler*, 5. Baskı, Ankara: İmge Kitabevi.
- Türkcan, E., (1978), *Türkiye’de Belediyeciliğin Evrimi, Belediyecilik Araştırma Projesi*, Türk İdareciler Derneği, Bilimsel Araştırma Dizisi, Birinci Kitap, Ankara: Ayyıldız Matbası.
- Ulusoy, A., ve Akdemir, T., (2012), *Mahalli İdareler Teori-Uygulama-Maliye*, Geliştirilmiş 7. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Zeytinoğlu, E., (1985), *Ekonomik Sistemler*, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayın No: 429- İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayın No: 373.

Makaleler ve Süreli Yayınlar:

- Acar, İ. A., ve Kitabcı, İ., (2009), Bir Mali Yerelleşme Deneyimi Olarak İsveç, Maliye Dergisi, Sayı 157: ss. 85-104.
- Adıyaman, A. T., ve Demirel, S., (2011), “Sosyal Belediyecilik Üzerine Bir İnceleme: Ankara Büyükşehir Örneği”, *Dış Denetim Dergisi*, Nisan-Mayıs-Haziran, ss. 115-129, www.sayder.org.tr/e-dergi, Erişim Tarihi : 23.10.2016).
- Akcakaya, M., (2003), Fransa’da Yerel Yönetimler ve Halkın Karar Alma Süreçlerine Katılımı. *Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, ss. 153-174: <file:///C:/Users/vatan/Downloads/326-641-1-SM.pdf> Erişim Tarihi: 08.11.2016.
- Akdoğan, Y., (2002), Ulusal Soruna Yerel Çözüm: Sosyal Belediyecilik. *Eminönü Bülteni*, Şubat Sayısı.
- Aktan, C. C., İstiklal Y. V., (2002), Gelir Dağılımında Adaletsizlik ve Gelir Eşitsizliği: Terminoloji, Temel Kavramlar ve Ölçüm Yöntemleri. *Yoksullukla Mücadele Stratejileri*, Ankara: Hak İş Konfederasyonu Yayını, ss. 1-21.

- Aktuğ, S., (2010), Kavramsal Açıdan Ekonomik Büyüme, Ekonomik Kalkınma ve bölüşüm ilişkileri, *kişi.deu.edu.tr*. Erişim Tarihi: 10.10.2016.
- Akyüz, F., (2008), Sosyal Yardımdan Sosyal Sigortaya: Bismarckyan ve İngiltere Sosyal Güvenlik Sistemlerinin Tarihsel Dönüşümü, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı 1/5: ss. 58-70.
- Alp, S., (2009), Refah Devleti Düşüncesinin Gelişimi ve Bir Liberal Alternatif Olarak Üçüncü Sektör, *Maliye Dergisi*, Ocak-Haziran, Sayı 156: ss. 265-279.
- Alper, Y., (2008), ABD Sosyal Güvenlik Sistemi Bir Model Olabilir Mi?, *Çimento İşveren*, 4-31, <http://www.ceis.org.tr>, Erişim Tarihi: 15.08.2016.
- Ateş, H., (2009). Sosyal Belediyecilik. *MÜSİAD Çerçeve Dergisi*, Sayı 49: ss. 88-95.
- Aysan, F., (2007), Belediyelerin Üstlendikleri Yeni Rol: “Sosyal Belediyecilik”, *Sosyal Politikalar Dergisi*, Sayı 02 Kış, İstanbul, S: 26-29.
- Bayraktar, C., (2012), Keynes ve Refah Devleti, *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 10(2): ss. 247-261.
- Bell, J., ve Peton, J. (1896), *Glasgow: Its Municipal Organisation and Administration*. https://ia801406.us.archive.org/9/items/glasgowitsmunici00bell/glasgowitsmunici00bell_bw.pdf Erişim Tarihi: 01.11.2016.
- Bulut, N., (2003), Küreselleşme: Sosyal Devletin Sonu Mu?, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Sayı: 52(2): ss. 173-197.
- Buyrukoğlu, S., Bozdoğan, D., vd. (2016), Paternalist Devlet Anlayışının Bir Gereği Olarak Günah Vergileri: Türkiye Örneği, *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Temmuz, Cilt 9, Sayı 3: ss. 15-31.
- Çelik, A., (2014), Sosyal Belediyecilik Anlayışı: Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Örneği, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 16/1, ss. 1-20.
- Çetin, T., (2009), Regülasyonun Etkinlik Analizi ve Regülasyon Türleri, *Makale/2*, Çimento İşveren, ss. 22-38.
- Çiçek, Y., (2014), Geçmişten Günümüze Türkiye’de Yerel Yönetimler, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:11, Sayı 1: ss. 53-64.
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT). (2001). Gelir Dağılımının İyileştirilmesi ve Yoksullukla Mücadele Özel İhtisas Komisyonu Rapor, *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı*, Ankara.
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT). (2001). Sosyal Hizmetler ve Yardımlar Özel İhtisas Komisyonu Raporu. *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı*. Ankara.
- Durdu, Z., (2009), Modern Devletin Dönüşümünde Bir Ara Dönem: Sosyal Refah Devleti, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 22: ss. 37-50.
- Ege, S., (2000). Fabian Society ve İki Yenilikçi Yazar G. Bernard Shaw, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, Cilt:40 Sayı: 3-4.

- Ersöz, H. Y., (2003), Doğuştan Günümüze Sosyal Politika Anlayışı ve Sosyal Politika Kurumlarının Değişen Rolü, *İktisat Fakültesi Mecmuası*, 53(2), ss. 119-144.
- Esen, B., (2015), Türkiye’de Sosyal Politikanın Dönüşümü, Sayı 14, Haziran 15, www.lacivertdergi.com /Erişim Tarihi: 12.10.2016.
- Feyzullah, Ü., (2011) Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yasal ve Yapısal Dönüşümü, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 30: ss. 241-248.
- Fischer, J. (2005). “*Swedish Budget Rules: Praise from Brussels, Pressure at Home*. ECFIN, Economic analysis from the European Commission’s Directorate General for Economic and Financial Affairs Country Focus, Volume 2, Issue: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication_summary1467_en.htm Erişim Tarihi: 07.11.2016.
- Gough, Ian. (1987). *The Welfare State, in: The New Palgrave Dictionary of Economic Theory and Doctrine*. London: Macmillan Press Ltd. (Çev. Kamil Güngör): http://www.canaktan.org/politika/anti_leviathan/anasayfa-leviathan.htm Erişim tarihi: 08.09.2016.
- Gökbayrak, Ş., (2009), Refah Devletinin Dönüşümü ve Bakım Hizmetlerinin Görünmez Emekçileri Göçmen Kadınlar, *Çalışma ve Toplum*, Sayı 2: ss. 55-82.
- Gökbunar, R. ve Kovancılar, B., (1998), Sosyal Refah Devleti ve Doğuşu, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı 3: ss. 251-266.
- Güney, A., (2009), İşsizlik, Nedenleri, Sonuçları ve Mücadele Yöntemleri, *Kamu- İş*, Cilt 10, Sayı 4: ss. 136-137.
- Ersöz, H. Y., (2005), Sosyal Politika-Refah Devleti-Yerel Yönetimler ilişkisi, *İktisat Fakültesi Mecmuası*, Cilt 55, Sayı 1: ss. 759-775.
- <http://www.canaktan.org>, Erişim Tarihi: 15.04.2016.
- <http://sosyalpolitikainfo.http://kisi.deu.edu.tr//asuman.altay/KAVRAMSAL%20AÇIDA%20N%20EKONOME%20EKONOMİK%20KALKINMA%20ve%20BÖLÜŞÜM%20İLİŞKİLERİ.pdf>, Erişim Tarihi: 25.06.2016.
- <http://www.Lacivertdergi.Com/> Erişim Tarihi: 12.10.2016.
- <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5018.pdf>, Erişim Tarihi: 30.12.2016.
- <http://www.netgazetesi.net/avrupanın-ilk-sosyal-demokratik-belediyesi-kizil-viyana-risalesi.html>, Erişim Tarihi: 15.12.2016.
- <http://www.sosyaldusunce.com/yerel-yonetimlerin-toplumsal-politikalara-etki-ve-katkilari>, Erişim Tarihi: 16.10.2016.
- <http://www.sosyalhizmetuzmani.org/sosyalbelediyecilik.htm>, Erişim Tarihi: 28.10.2016.
- http://www.yapi.hacettepe.edu.tr/dosyalar/stratejik_planlama_klavuzu.pdf, Erişim Tarihi: 30.12.2016.
- <http://yeni-anayasa.blogspot.com.tr/2007/09/madde-128-devletletirme-ve-ozelletirme.html>.

<https://www.antalya.bel.tr/> Erişim Tarihi: 21.12.2016.

- İzci, F., ve Turan, M., (2013). Türkiye’de Büyükşehir Belediyesi Sistemi ve 6360 Sayılı Yasa İle Büyükşehir Belediyesi Sisteminde Meydana Gelen Değişimler: Van Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* Cilt 18, Sayı 1: ss. 117-152.
- Kamalak, İ., (2004), Türk Eğitim Sistemi’nde Fırsat Eşitliği: Karşılaştırmalı Bir Bakış, *Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi*, Cilt 4, Sayı 4: <http://www.universite-toplum.org/>), Erişim Tarihi: 17.06.2016.
- Özdemir, S., Refah Devleti ve Üstlendiği Temel Görevler Üzerine Bir İnceleme, Sosyal Siyaset Kürsüsü, <http://www.sosyalsiyaset.net/document/refah-devleti-üstlendiği-gorvrlr.htm>: Erişim Tarihi: 19.06.2016.
- Kantarcı, H. B., (2003), Sosyal Devlet, Sosyal Güvenlik ve Türkiye’de Zorunlu Askerlik Hizmeti, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 6, Sayı 10: ss. 75-85.
- Karaer, T., (1990), Fransa’da Yerel Yönetim Reformu Üzerine. *Amme İdare Dergisi* Cilt,23, Sayı 3: ss. 47-67.
- Kaya, K., (2007), Tanzimat’tan önce belediye hizmetleri ve voyvodalar. *Anadolu Üniversitesi Dergisi*, Cilt 26, Sayı 41: ss. 101-113.
- Keleş, R., (1993), İspanya’da Yerinden Yönetim, Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt: 2, Sayı 4: ss. 11-22.
- Kesgin, B., (2012), Kentsel Yoksulluğa Yönelik Yerinden ve Yerel Müdahale: Sosyal Belediyecilik, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Ağustos, Sayı 26: ss.169-180.
- Koç, M., (2006), Sosyal Güvenlik ve Beveridge Raporu, *Mali Çözüm İSMMMO Yayın Organı*, Haziran-Temmuz, Sayı 76: ss. 90-102.
- Koçak O., ve Kavi, E., (2014), Sosyal Politika Aktörü Olarak Sosyal Girişimci Belediyecilik, *Hak-İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, Cilt: 3, Yıl: 3, Sayı 6: ss. 26-49.
- Koçak, S. Y., ve Ekşi, A., (2010), Katılımcılık ve demokrasi perspektifinden Türkiye’de Yerel Yönetimler, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 21: ss. 295-307.
- Koray, M., (2007), Sosyal Politikanın Anlamı ve İşlevini Tartışmak, *Çalışma ve Toplum*, Sayı 4: ss. 19-59.
- Köksal, O., (2011), Bir Kültürel Liderlik Paradoksu: Paternalizm, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Cilt 8, Sayı 15: ss. 101-122.
- Metin, O., (2011), Sosyal Politika Açısından AKP Dönemi: Sosyal Yardım Alanında Yaşananlar, *Çalışma ve Toplum*, Sayı 1: ss. 179-195.
- Negiz, N., (2011). Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri Açısından Isparta Belediyesi: Farkındalık, Yararlanma ve Değerlendirme Açısından Bir Araştırma, *Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 16, Sayı 2: ss. 323-343.

- Özçelik, Ö., ve Tuncer, G., (2007), Atatürk dönemi Ekonomi Politikaları, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 9, Sayı 1: ss. 255-266.
- Öztürk, F., (2003), İsveç'te Yerel Yönetimler, *Çağdaş Yerel Yönetimler Vergisi*, Cilt 12, Sayı 3: ss. 68-84.
- Öztürk, H., ve Gül, H., (2012), Sosyal Belediyecilik Sosyal Devlete ve Sosyal Haklara Bir Alternatif mi? *IV. Sosyal Haklar Ulusal Sempozyumu, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi*, ss. 377-392.
- Pektaş, E., K., (2010), Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Temel Sorunlar. *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Akademik İncelemeler Dergisi*, Cilt 5, Sayı 1: ss. 5-22.
- Pierson, C. (1991), *Beyond the Welfare State? The New Political Economy of Welfare*. Pennsylvania: The Pennsylvania State University Press.
- SALAR; http://english.skl.se/municipalities_county_councils_and_regions, Erişim Tarihi: 07.11.2016.
- Sallan Gül, S., (2000), Yeni Sağ Sosyal Güvenlik Anlayışının Tarihsel Bağlantıları: İngiltere ve Türkiye Örnekleri, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, Cilt 40, Sayı (3-4): ss. 51-66.
- Seyyar, A., (2004), Sosyal Siyaset Açısından Yoksulluğa Karşı Mücadele, *Köprü Dergisi*, <http://www.koprudergisi.com/> Erişim Tarihi: 15.06.2016.
- Seyyar, A., (2008), Yerel Siyasetin Gelişiminde Sosyal Politikaların Önemi, *Yerel Siyaset Dergisi*, Sayı 25: ss. 30-44.
- Seyyar, A., (2016), Sosyal Güvenlik Nedir?, *Sosyal Siyaset Kürsüsü* <http://www.sosyalsiyaset.net/documents/sg.htm>, Erişim Tarihi, 21.06.2016).
- Soyak, A., (2003), Türkiye’de İktisadi Planlama : Dpt’ye İhtiyaç Var Mı?, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, Cilt 4, Sayı 2: ss. 167-182.
- Toprak, D., ve Şataf, C., (2009), Türkiye’de Yerel Yönetimler Reformu Çerçevesinde Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1: ss. 11-24.
- Şengül, R., (2012), Fransa’da Yerinden Yönetim Politikalarının Belediye Yönetimine Etkileri, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 9, Sayı 20: ss. 31-44.
- Şenkal, A., ve Sarıipek, D. B., (2007), Avrupa Birliği’nin Karşılaştırmalı Refah Modelleri ve sosyal politikada devletin değişen rolü, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 14, Sayı 2: ss. 146-175.
- Talas, C., (1991), Öğretilerde Sosyal Devlet, *İnsan Hakları Yıllığı*, Sayı 13: ss. 91-102.
- Uçaktürk, T., Uçaktürk, A., vd. (2009), Yerel Yönetimlerde Sosyal Sorumluluk Bağlamında Sosyal Belediyecilik: Biga Belediyesi Örneği, *VI. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi, Çanakkale: 18 Mart Üniversitesi*.
- Yıldırım, U., ve Göktürk, İ., (2008), Toplumsal Sorunların Çözümünde Yeni Belediyecilik Anlayışı: Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı, *1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu*, Sakarya Üniversitesi, Sakarya, Ekim, ss. 232-255.

- Urhan, G., (2009), Uluslararası Dostluk Konseyi (CIF) İsveç Mesleki ve Kültürel Değişim Programı Raporu (17 Nisan-18 Mayıs 2009), http://www.academia.edu/13880192/İSVEC_SOSYAL_REFAH_SİSTEMİ_ve_SOSYAL_HİZMETLER-RAPOR Erişim Tarihi: 07.11.2016).
- Uslu, K., ve Batuhan, M., (2015), Regülasyon Teorilerinin Finansal Krizler Üzerindeki Etkileri, International Conference On Eurasian Economies, Session 2c: Finansal Krizler: ss. 398-405.
- Üzümcü, A., ve Korkat, M., (2014), “*Türkiye’de Gelir Dağılımı Adaletsizliği ve Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardımların Gelişimi (2003-2012)*”, Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 5, Sayı 8: ss. 135-166.
- www.metinberber.com/kullanici_dosyalari/file/F.doc Erişim Tarihi: 02.11.2016.
- www.mevzuat.com 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, Erişim Tarihi: 23.10.2016.
- www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf 5393 Sayılı Belediye Kanunu, Erişim Tarihi: 24.10.2016.
- www.mevzuat.com. 6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, Erişim Tarihi: 24.10.2016.
- Yay, S., (2014), Tarihsel Süreçte Türkiye’de Sosyal Devlet, 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, Cilt 3, Sayı 9: ss. 147-161.
- Zengin, E., Öztaş, C., (2010), Yerel Yönetimler ve Spor, Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, cilt 0, Sayı 55: ss. 49-78.
- <http://www.Acarindex.Com/Dosyalar/Makale/Acarindex>, Erişim Tarihi: 13.12.2016.

Tezler

- Akarsu, S., (2014), *Sosyal Belediyecilik (Zeytinburnu Belediyesi Örneği)*, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Arslan, M., (2013), *Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Yerel Yönetimlerde Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri (Arnavutköy Belediyesi Örneği)*, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Berk, Z., (2010), *Kent Yoksulluğu ve Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Kırıkkale Belediyesi Örneği*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Efe, H., (2012), *Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Bayrampaşa Belediye Örneği, Bahçeşehir*, Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Kentsel Sistemler ve Ulaştırma Yönetimi, İstanbul.

- Erdal, S., (2012), *Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti Uygulamaları Açısından İsveç Modelinin Değerlendirilmesi*, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı Maliye Programı, İzmir.
- Görmez, A. H., (2012), *Büyükşehir Belediyelerin Mali Yapıları ve Sorunları: Antalya Büyükşehir Belediyesi Örneği*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Gümüş, İ., (2012), *Devlet Müdahalesi ve Piyasalaşma Kısacında Refah Devleti: Türkiye’de Sosyal Güvenlik Reformu*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı Çalışma Ekonomisi Bilim Dalı, İstanbul.
- Gündüz, H., (2013), *Yerel Yönetimlerin Sosyal Belediyecilik Kapsamında Yardıma Muhtaç Ailelere Yaptıkları Sosyal Yardımlar: Bağcılar Belediyesi Örneği*, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslar Arası İlişkiler Bölümü Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim, İstanbul.
- Güneş, U., (1984), *Kamu İktisadi Teşebbüslerinde Denetim ve Türkiye’deki Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Mali Denetimi*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Yayın No: 410, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayın No: 361, İstanbul.
- Kalkışım, H. M., (2015), *Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Algısı: İstanbul, Adana, Diyarbakır, Büyükşehir Belediyeleri Örneği*, Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Isparta.
- Kaya, E., (2009), *Yoksullukla Mücadelede Avrupa’nın ve Türkiye’nin Sosyal Yardım Modeli*, Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Keleş, S., (2008), *Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar.
- Kesgin, B., (2008), *Yoksulluğa Yerel Müdahale “Sosyal Belediyecilik” Karşılaştırmasında Eminönü ve Beşiktaş Belediyeleri Örnekleri*, Marmara Üniversitesi, Mahalli İdareler ve Kamu Yönetim Bilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul.
- Köse, H., (2010), *Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Üzerine Bir Karşılaştırma: Maltepe ve Kadıköy İlçe Belediyeleri Örnekleri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Mermer, B., (2016), *Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Denizli Büyükşehir Belediyesi Üzerinde Bir İnceleme*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta.
- Özcan, G., (2009), *Türkiye’de Kamu Harcamalarının Sosyal Refah Devleti Anlayışı Açısından Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı Maliye Programı, İzmir.

- Pekşen, S. N., (2014), *Sosyal Belediyecilik Çerçevesinde Engellilere Sunulan Hizmetler: Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- Selek Ö, C., (2010), *Sosyal Belediyecilik Bağlamında Evde Bakım Hizmetleri (İstanbul, Ankara ve Kocaeli Büyükşehir Belediyeleri Örnekleri)*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, Sakarya.
- Sezer, Ö., (2008), *Küreselleşme Sürecinde Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yapısal ve İşlevsel Dönüşümü*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Doktora Tezi, Ankara.
- Sönmez, B., M., (2009), *Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Ümraniye Belediyesi Örneği*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Bilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul.
- Şahinoğlu, İ., (2014), *Avrupa Birliği’ne Uyum Sürecinde Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Anlayışı*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Bilim Dalı, İstanbul.
- Uzun, U., (2013), *Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Kağıthane Belediyesi Örneği*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı İstanbul Araştırmaları Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Yay, S., (2014), *Sosyal Refah Devletinde Sosyal Yardımlar: Türkiye’de Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Uygulaması*, Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı Maliye Programı, İzmir.
- Yılmaz, F., (2013), *OECD Ülkeleri ve Türkiye’de Refah Devleti Bağlamında Kamu Sosyal Harcamalarının Gelir Dağılımı Üzerine Etkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Bolu.

Diğer kaynaklar

- Antalya Büyükşehir Belediyesi 2007 Faaliyet Raporu.
- Antalya Büyükşehir Belediyesi 2008 Faaliyet Raporu.
- Antalya Büyükşehir Belediyesi 2009 Faaliyet Raporu.
- Antalya Büyükşehir Belediyesi 2010 Faaliyet Raporu.
- Antalya Büyükşehir Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu.
- Antalya Büyükşehir Belediyesi 2012 Faaliyet Raporu.
- Antalya Büyükşehir Belediyesi 2013 Faaliyet Raporu.
- Antalya Büyükşehir Belediyesi 2014 Faaliyet Raporu.

Antalya Büyükşehir Belediyesi 2015 Faaliyet Raporu.
Antalya Büyükşehir Belediyesi 2007 Performans Programı.
Antalya Büyükşehir Belediyesi 2008 Performans Programı.
Antalya Büyükşehir Belediyesi 2009 Performans Programı.
Antalya Büyükşehir Belediyesi 2010 Performans Programı.
Antalya Büyükşehir Belediyesi 2011 Performans Programı.
Antalya Büyükşehir Belediyesi 2012 Performans Programı.
Antalya Büyükşehir Belediyesi 2013 Performans Programı.
Antalya Büyükşehir Belediyesi 2014 Performans Programı.
Antalya Büyükşehir Belediyesi 2015 Performans Programı.
Antalya Büyükşehir Belediyesi 2007-2011 Stratejik Planı.
Antalya Büyükşehir Belediyesi 2010-2014 Stratejik Planı.
Antalya Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Servet TAŞDELEN

Doğum Yeri ve Yılı : AĞRI / PATNOS 1990

Medeni Hali : BEKAR

Yabancı Dili : İngilizce

E-posta : servet_karabulakotmail.com

Eğitim Durumu

Lise : Öğretmen Hüseyin Hüsnü Tekışık Anadolu Lisesi / 2010

Lisans : Süleyman Demirel Üniversitesi / 2014

Mesleki Deneyim

Özel Muradiye Yüksek Öğrenim Öğrenci Yurdu Müdürü